Fonds ancien

Teatre oobe l'ouest

R71

& ACTE PRIMER

Un bosc

ESCENA PRIMERA

El rei-Duxmanta, armat amb son arc i a peu dret dalt d'un carro que condueix Matara, el seu escuder, persegueix una gasela.

& MATARA.- T' estic contemplant, senyor, i em sembla talment veurer al propi Siva prest a travessar amb tret certer l'infortunada gasela que fuig del seu devant.....

& DUXMANTA.- Be ens durás prou lluny, gentil animaló! Amb quina gracia ens mira de reull....Com tremola!Es dir'ia que ja sent el brunzir de les sagetes.....Presa d'esglai i fadigada, deixa caurer de la boca l'herba tendra que pasturaba al punt que l'havem sorpresa!.....

UNA VEU, darrera d'un esbarzer.- Oh rei! sápigues que aquesta gasela pertany als ermitans.....Déixala viurer!Déixala viurer!.....

Apareix un brahman

ESCENA SEGONA

DUXMANTA, MATARA, i EL BRAHMAN.

EL BRAHMAN.- Si, gran rei, aquesta gasela es nostra i amb nostres pregaries demanem al cel que tot dany li sigui allunyat. Una sageta destruiría son cos, frágil meravella,talment com una flor malmesa fora per un doll de flames. La vida d'aquest gracios animal no deu estar a mercé d'un tret acerat. Torna al teu buirac aquesta mortífera sageta.....

Les armes, oh poderosos, vos son donades per a protegir a l'oprimit, no per llençar-les al cor de l'ignocent!.

DUXMANTA.- Tens rahó ! Torno al buirac la meva sageta.

EL BRAHMAN.- Tant noble gest es ben digne d'un princep nascut de l'il·lustre llinatge de Purú !. Pregarem als deus que's dignin atorgar-te un fill dotat de les mes altes virtuts, destinat a portar el ceptre de l'univers !

DUXMANTA, ~~fent una reverencia~~.- Que els deus acullin benévols les vostres pregáries.

EL BRAHMAN.- He vingut al bosc a fer llenya.... Aquell ermitatge que desde aqui s'obira, al marge del Malini, es la casa del savi Kanvá, ~~nostre pare espiritual~~. Si are cap deurer urgent no et crida al lluny, dignat atorgarli l'honor de fruir de la seva hospitalitat. Quan contemplis, ~~ple d'admiració~~, les austeritats que sos deixebles s'imposen, esdevindras, en soc cert, llur mes fervent protector.....

llum del nostre esperit

meravellat

DUXMANTA.- Dius que podría veurer a Kanvá, pietós brahman?

EL BRAHMAN.- No, per cert. Are es troba pregant a la vora d'un estany sagrat ~~a fi~~ de conjurar l'advers destí que menaça a Sakuntala, la seva filla, ~~=>~~ la qual, ~~ell absent~~, ~~a fet~~ comanda ~~de~~ rebrer als caminans, en esser ell absent.

DUXMANTA.- Espero, doncs, que Sakuntala m'acullirá falaguera, no oblidant-se de remembrar al seu venerable pare els meus mérits , els mes humils.....

EL BRAHMAN.- Em permets, senyor, que retorni a la meva feina?

Duxmanta accedeix. El vell s'allunya.

ESCENA III

DUXMANTA I MATARA. ~~Son fretura~~ Una fretura

DUXMANTA.- ~~Estic delirós per~~ veurer l'ermitatge i purificarme amb ~~son espectacle~~ la seva visió.....~~Desde aqui~~ d'aqui estant s'obiren ses muralles ! Quin agradós racer, propici al renunciament i a la pregaria !

MATARA.- Ningú en dubtaría, en bona fè !.....

DUXMANTA.- Contempla, no mes, aquests grans d'arroç consagrat, caiguts del bec dels coloms, desde el niu al peu dels arbres.....I aquestes pedres, lluentes encare, d'haver servit per a extreurer dels grans d'ingudí, l'oli dels sacrificis Mira com ens contemplan els mansos cervatons..... L'arena, que encercla els estanyols, guarda l'empremta dels àgils peus d'ermitans vestits amb túniques d'escorça. Mira aquestes roses, descolorides pel fum dels sacrificis ! Els cervatons trescan per les garbes que al capvespre cremaran damunt l'altar de les ofrenes.....

MATARA.- Cert !

DUXMANTA.- Nostre carro no deu profanar aquest dolç recolliment ! Vull baixar.....Tu faràs la via. Duxmanta baixa del carro. En aquest lloc, un hom cal que es comporti amb la major modestia. Te, guarda-m les meves armes i els meus joiells, Adeu! No t'oblidis d'abeurar els cavalls.....

MATARA.- No en passis ànsia, senyor !

El carro desapareix.

Sakuntala i les seves companyes, Anasuyá i Priyamvadá apareixen proveïdes de regadores. Duxmanta s'amaga darrera d'un arbre.

ESCENA IV

DUXMANTA, SAKUNTALA, ANASUYÀ i PRIYAMVADÀ.

ANASUYÀ.- Haurem de creurer, volguda Sakuntala, que mes estimes els arbres de l'ermitatge que la teva vida ! Tu, a qui el mes lleu treball et laça, tu, qui ets mes feble que una poncella de narcis, vols apaibagar la sed de la terra ?

SAKUNTALA.- Oh, i no et pensis que ho faci sols per complaurer a Kanvá, el nostre pare.....T'asseguro que per aquests arbres sento un afecte de germana.

Sakuntala rega un sándal.

DUXMANTA.- Com ! Aquesta es Sakuntala, la filla de Kanvá ? Quan mancat de seny deu esser aquell venerable sant que gosa imposar tals treballs a u-

na semblant meravella ! Com permet que un cos tant admirable vagi cobert de tant grollera túnica ? Oh deus ! Mortificar aixi a una donzella d´un esplendor tant prodigiosa, es mes follía que la de l´home entestat en romprer una branca d´acacia amb el cantell d´un pétal arrencat a la flor del lotus blau !

SAKUNTALA.- Anasuyá, corre, vina a ajudar-me !... ...Aquesta esboigerrada de Priyamvadá m´ha cenyit de tal faisó la túnica que em sento defallir !.... Per favor ! Afluixa-m el cinyell.

Anasuyá li afluixa la túnica.

PRIYAMVADÀ.-No jo, sinó la ~~teva~~ joventut que gonfla ~~tos~~ pits, en te la culpa.

DUXMANTA, que roman amagat.- Resposta encisadora ! Aquesta roba criminal priva l´espandiment del seu cos perfecte, peró no es prou per a retenir presoner l´encis de la seva pell. Aixi mateix esclata la rosa malgrat el vert fullatge que voldría abscondir-la.....Ets tant formosa, Sakuntala, que fins ennobleixes aquesta túnica bárbara. La copa del lotus no es menys pura sota el bes apassionat de la valisnéria.....

SAKUNTALA, signant l´arbre darrera del qual Duxmanta roman amagat.- Oh , estimades companyes, les fulles d´aquest arbre, mogudes pel vent suau, talment semblen dits que s´belluguen tot cridant-me.. .....

PRIYAMVADÀ.- Acosta-t mes a en aquest arbre.

SAKUNTALA.- Perqué ?

PRIYAMVADÀ.-Perqué es mor de pena de no sentirse enllaçat per una liana com els altres.

SAKUNTALA.- Veig que et mereixes bé el nom que et donaren, que significa, " ella diu coses boniques ".

DUXMANTA, que´s dissimula amb molt compte.- Graciosa Priyamvadá, una gran veritat acaba de sortir de tos llabis. Els seus braços son vincladissos com les lianes, i el seu cos es tot perfumat de jovenesa.

ANASUYÀ.- Mira, Sakuntala, el gessami que tu nomenes " Llum dels boscos " ! S´ha maridat amb aquest mangue curull de fruita.....

SAKUNTALA.- Primavera, estació divina en que els

arbres i els gessamins s'enllacen en abraçada amorosa ! Aquest feble gessami, en soc certa, implo raba desde molt temps la protecció del robust manguer de fruits sabrosos !.....

PRIYAMVADÀ, a Anasuyá.- No endevines el perqué Sakuntala contempla amb tanta passió aquest gessamí ?

ANASUYÀ.- No hi caic.....

PRIYAMVADÀ.-Doncs perqué enveja a " Llum dels boscos " la benhaurança de posseir un espós digne d'ella.

SAKUNTALA, que va regant les flors i els arbres diu tot de cop esfereida.- Tinc por !.....Tinc por !....Una abella.....Mireu com volta entorn la meva testa.....Com cerca els meus llabis !

Es llença, tot dançant a la cassa de l'insecte

DUXMANTA.- Espléndida criatura ! Mes lleugera que l'abella, salta i brinca, i sos ulls llancen tal mena de llum que se la creuría enamorada..... Oh ! quina enveja et tinc, petit insecte, que esflores les seves galtes ! Es un secret d'amor, ço que com apassionat amant li mormoles a l'orella ? Tu aconseguiras beurer la rósada que humiteja els seus llabis.....Mentres jo em desespero pensant que jamay podré posseir-la, tu t'ubriagues de voluptat !

SAKUNTALA.- Pels deus, germanes meves, lliureume d'aquesta abella !

PRIYAMVADÀ, somrisent.- Qui som nosaltres per defensarte ?.....Demana al cel que t'enviï Duxmanta que ha pres sots la seva guarda aquest bosc de penitencia.

DUXMANTA.- Aquest es el moment propici per mostrar-me.....Avança dues passes i tot seguit retorna a son amagatall. No ! No fos cas que aquestes noyes em regoneguessin.....Valdrá mes que em presenti com un vianant esgarriat.

SAKUNTALA.- Ah ! ja no puc mes ! Aquesta crudel abella nom dona el mes lleu repós. Ah ! aixó ja es massa ! Ve perseguint-me.....Csseu-la, germanes meves, casseu-la!.....

DUXMANTA, avançant.- Qui es el miserable que es permet violar les ordres de Duxmanta,importunant les filles dels pietosos ermitans ?

Les companyes de Sakuntala resten totes torbades.

ANASUYÀ.- Noble estranger, ningú, aqui es culpable mes que una abella que persegueix a nostra amiga.....tot designant a Sakuntala.

DUXMANTA, prosternant-se devant Sakuntala.- Oh, donzella, facin els deus que s'acreixin a desdir els mérits de ta penitencia!

Sakuntala baixa els ulls.

PRIYAMVADÀ, a Duxmanta.- Sigas benvingut entre nosaltres ! Corre cap a l'ermitatge, estimada Sakuntala, i porta fruites que oferirem a aquest foraster.....Mentres tant, nosaltres banyarem amb l'aigua mes gemada sos peus afadigats.

DUXMANTA.- En ta veu polida he trobat ja tots els honors de l'hospitalitat. Vostre acullida afectuosa vos fa franques de tota ofrena.

ANASUYÀ.- Germá, digna-t almenys asseure-t i cercar repos ~~damunt est~~ en aquest banc de molsa !

DUXMANTA.- Asseyeuvos també vosaltres que prou esteu fadigades.

PRIYAMVADÀ,-a Sakuntala.- Ja saps que no podem fer refus a cap hoste.....Asseyem-nos ~~denos prop d'ell~~

Les tres noyes i el rei s'asseuen.

SAKUNTALA, a part.- Des que l'he vist, quelcom sento dins meu, que no es pas l'emoció que m'ha prodigat sempre aquest sant ~~asil~~ recolliment.....

DUXMANTA, que contempla embadalit a les tres amigues.- Cert, que la joventut i la bellesa vos han atorgat abastament tots llurs favors !

PRIYAMVADÀ, baix a Anasuyá.- Si la magestat, l'encis i la galanía fossin prou, aquest estranger fora digne d'esser rei ! Qui deu esser ?

ANASUYÀ.- També jo, ~~estic~~ em tu intrigada..... Interroguem-lo. A Duxmanta,- Viatger, permetem que sigui gosada de dirte, que fora gran el goig que tindriem de parlar amb tu, tot donan-te el nom que va perfumar la teva naixença. Quin es el pais que roman inconsolable de la teva partida, i per quina rahó has decidit refugiar-te dins del bosc dels brahmans ?

SAKUNTALA, a part.- Sossega-t cor meu !

DUXMANTA, a part.- Será prudent donar-me a coneixer ? No fora millor guardar el secret ? Dirigint-se a les donzelles.- Soc un lector del Veda

en la ciutat santa per excelencia, que te confiada la comanda de visitar els llocs consagrats. Aquest es, oh donzella, el motiu de ~~la meva~~ ma presencia en aquest benhaurat ~~asil~~. racer

ANASUYÀ.- Ens sentim ~~orgullosos~~ de rebrer a un hoste de tant excelses virtuts !

PRIYAMVADÀ, com havent endevinat ço que Sakuntala i Duxmanta senten ja l'un per l'altre.- Oh, Sakuntala, si are Kanvá, el nostre pare, es trobes entre nosaltres !

SAKUNTALA.- Que vols dir ?

PRIYAMVADÀ.- Que trobaría impossible d'honorar altrament a aquest ~~gran~~ viatger, que oferint-li ço que li es mes preuat que la seva vida.

SAKUNTALA, amb ira simulada.- Estic potser condemnada a haver de ~~sentir~~ escoltar totes les teves follies ?No et vull escoltar mes.

Sakuntala s'aixeca i s'en va a olorar les flors.

DUXMANTA.- Em permeteu que vos ~~demani~~ faci una pregunta ?

PRIYAMVADÀ.- Ens ferás un gran honor.....

DUXMANTA.- No puc explicar-me com Sakuntala sigui filla del benhaurat Kanvá que prega sens repós desde la seva mes llunyana juventut.

ANASUYÀ.- Ho compendrás ~~tot~~ bell seguit. Tu has sentit parlar d'un rei molt virtuós, de nom Kauciká.....

DUXMANTA.- Si.

ANASUYÀ.- Aquest monarca es el pare de Sakuntala. Fou abandonada el dia de sa naixença i el mestre la recollí.

DUXMANTA.- Segueix....

ANASUYÀ.- Un jorn Kauciká estaba a punt d'entregar-se a prodigioses mortificacions, quant se li aparegué Menaka, la mes encisadora de les nimfes, la que es complau en apartar als brahmans de les seves austeritats. Els deus es valien d'aquesta ~~estratagema~~ per estorbar que el rei assolis aquells sublims mérits que son llur millor dot. Era al temps primaveral....El reial anacoreta, torbat per la bellesa incomparable de la nimfa..... ..

DUXMANTA.- No cal que segueixis, endevino la fi de l'aventura. Sempre hauría jurat que Sakuntala era ~~fi~~ filla d'una inmortal !Una resplandor semblant no podía haver sorgit mas que del bés d'una nimfa. Aquest

ta llum que inflama els seus ulls, aquesta llangor que ls avelluta, l´encis que tota ella ~~irradia~~ fulgura, no desmenteixen tot origen humá ?

Sakuntala que ho sent, s´inclina mes vers les flors.

PRIYAMVADÀ.- Les cadarneres han callat i el rierol modera la cançó.....

DUXMANTA, a part.- Oh silenci on bateguen les ales de l´amor !.....

PRIYAMVADÀ, mirant intencionadament a Sakuntala .- Em sembla que l´hoste voldría parlar encare....

Sakuntala amenaça amb la ma a la seva amiga.

DUXMANTA.- Es cert, petita ! Una paraula i no mes.....Podriau dir-me si la vostra companya ha jurat als deus renunciar a l´amor i si ha fet promesa de viurer sempre entre ses estimades gaseles de mirades menys dolces que les seves ?

PRIYAMVADÀ.- Senyor, sols podem dir-te que es desviu per ~~practicar~~ les observances. Mes, el venerable Kanvá ~~abriga~~ el proposit d´ajuntar-la a un espós digne d´ella.

DUXMANTA. a part.- Alegra-t,cor meu ! Somriu a l´esperança.....Ompla-t de joia ! Ço que´t semblaba intangible com una teia flamajant, es una gran perla que tu podrás amanyagar.....

SAKUNTALA. a Anasuyá.- Estic neguitosa.M´en vaig i diré a Gotamí, nostra santa mare, que Priyamvadá sols es complau en ~~contrariarme~~.

ANASUYÀ.- Detura-t Sakuntala i ~~reflexiona~~ ! No ~~decores~~ per tu, que t´en anessis, sens haver-nos ajudat a honorar a aquest viatjer tal com pertoca segons les lleis de l´hospitalitat.

Sakuntala es mou com per anars´en.

DUXMANTA.- S´en va !.....Oh ! S´aixeca per deturar-la peró tot seguit es ~~capte~~ de lo que inconscientment anava a realitzar. Quan difícil ai es a un enamorat, de no trair amb ses accions els sentiments de la seva ánima!.....Si es temps encare ,mostra Duxmanta la teva serenitat.

PRIYAMVADÀ. a Sakuntala.- No t´allunyis, t´ho prego !

SAKUNTALA.- Qui pot oposar-se.....

PRIYAMVADÀ.- Aquests dos arbrissons que tu mateixa m´has promés que regaríes.Quan hauras enllestit

aquesta senzilla tasca, lliure serás de fer lo que mes et plagui.

DUXMANTA.- Sigas generosa Priyamvadá ! La teva amiga deu estar fadigada.....Ha donat ja prou aigua a les seves flors preferides. Mira ! El pes feixuc de la regadora ha fet ofensa a ses formoses espatlles, i les seves mans encare guarden la rojor de l'esforç.....No observes el seu respir penós ? Les menudes gotes de suor emperlen els grans de sirika que adornen les seves orelles.....Tot just li queda força per a retenir la seva cabellera esbullada.....Deixa-la ! Jo pago son deute. Es treu del dit una baga que ofereix a Priyamvadá. Les dugues companyes de Sakuntala llegeixen l'inscripció que en ella hi ha gravada, i queden mirant-se amb gran sorpresa al veurer el nom del rei.- No es mes que una modesta vaga indigne de vosaltres. El rei m'en ha donarme-la, i aixó es sols lo que li dona alguna vàlua.....

PRIYAMVADÁ.- Sent aixis, ni jo la puc admetrer, ni tu deus despendret-en. Ma recompensa será el goig que tindré en donar-te plaer. Per tant, jo absolc a Sakuntala de la seva promesa. Dirigint-se a Sakuntala.- Ets lliure, doncs, per gracia del voler d'un afable estranger , o del mes poderós dels reis.....

SAKUNTALA. a part.- Ah ! Si jo fos lliure, ve-t aqui l'home al qual voldría ajuntar-me per tota la vida ! Alt a Duxmanta.- Qui ets tú, oh estranger, que aixis disposes de mi ?

S'ouen corns de cassa al lluny.

UNA VEU, darrera d'un esbarzer.- Pietosos brahmans, aplegueu les gaseles que trescan pel bosc ! El rei Duxmanta va de Cassa..... Les nuvolades de pols que aixequen sos cavalls blanqueijen ja els arbres de l'ermitatge.....

DUXMANTA, a part.- Oh, cels ! Els guerrers llençats a cercar-me, han envait aquest bosc sagrat.....

LA MATEIXA VEU.- Pietosos ermitans, amagueuvos ! Un elefant salvatge que galopa per la fronda ha espaordit una de nostres gaseles.....Ha tombat un arbre que li barraba el pas.....Are forceja per desfer-se d'una liana que l reté trabat.....

Espaordides les tres donzelles s´acosten l´una a l´altre.

DUXMANTA, fora de si.- I soc jo qui en te la culpa ! S´aixeca.- Corro a posar, tot seguit, les coses en son lloc.....

ANASUYÀ.- Senyor, estem mortes de por ! ~~Permetens~~ S'ens permet de tornar a l´ermitatje.....

DUXMANTA.- Aneu !

PRIYAMVADÀ.- Estem confoses de no haver-te fet ofrena dels presents ~~habituals~~ habituals, peró farem lo impossible per a compensar ~~nostra falta~~ aquesta nostra manca, aixis que ens tornem a veurer.....

DUXMANTA.- En tinc prou amb haver-os vist..... Cap altre cosa podía ser-me mes plaent !

SAKUNTALA.- Anasuyá ! Anasuyá !.....S´em ha clavat una espina al peu ! No puc seguir.....Oh ! I la meva túnica trabada amb aquest roser ! Ajuda-m !.....

Sakuntala tomba el cap per contemplar encare a Duxmanta i s´allunya sostinguda per les seves com~~o~~ panyes.

DUXMANTA.- Diría que l´ánima meva s´allunya també. .....Nom sento amb prou coratje per tornar cap al palau. Cal, doncs, que mani als meus guerrers d´acampar al marge de la boscuria.....Pot ser tindré el goig de tornar a veurer a Sakuntala, ~~tot seguit~~ avanç del gaire .....Sakuntala !.....Totes les primaveres, tots els perfums, totes les begudes ubriagadores !.. .....Camina algunes passes.....El meu cos avança, pró la meva ánima resta enrera com la seda d´un estandart portat contra el vent.....

&&&

ACTE SEGON

Una clariana del bosc dels brahmans

ESCENA BRIMERA

-MADHAVYA? despres DUXMANTA.

MADHAVYA, assegut damunt d'un tronc d'arbre.- No puc mes ! Amb sa passió per la cassa, el rei ens acabará el delit.....Pensar que del matí al vespre hom no sent mes que: " A tu ! El cérvol s'apropa.... ...A tu ! El singlar s'en fuig.....". Per comble, a l'hora mes xardorosa del día, quant ja estas capolat de correr el bosc de l'un cap a l'altre, quin es el dolç racer que't fa acollida ? L'ombra d'un arbre ! I quin exquisit abeuratge et refrigera ? L'aigua tebia i salabrosa d'un bassal ple de fulles mortes ! Ni temps tant sols per menjar.....Empassat a mitj mastegar una caixalada de cérvol i empren altra volta la galopada ! Desde quant no hem dormit a gust ? A la nit, impossible d'aclucar l'ull..... Els cavalls, estirabalant de les brides, mouen un/aldarull formidable. Qualque volta, a la matinada, para el brogit, i aleshores hom es refía de descansar una estona.....Descansar has dit ? Els fanatics, peu en terra, comencen de nou a cridar: " Al bosc ! Al bosc !...." Sospira. Si aquest martiri al menys hagues d'esser breu ! Pero cà ! Desde que el rei perd el temps en aquest maleit ermitatje, on ha/desencaixat a Sakuntala, no es parla ni poc ni molt del nostre retorn.....S'aixeca per a anarse-n i tot de cop es detura veient venir a Duxmanta.- Heuse-l aqui, amb l'arc a la ma, i damunt del cap una corona de flors, i dins el cor, l'imatge de la estimada !Mostrem-li el nostre cansament. Es repenja a la soca d'un árbre, adoptant una actitut d-

propia de l'home pres de greu fadiga.

Apareix Duxmanta que no s'adona de moment del seu bufó

DUXMANTA.- Empresa ~~difícil~~ costosa serà el ferla meva ! Aixis i tot, la seva actitut em dona lloc a esperar. .....Mes, qui sap si aquesta lleu esperança es el preludi d'una crudel decepció!.....~~Serà així~~.....M'ha mirat d'una tal faisó, fit en mos ulls son esguard !.....Quant la seva companya ha volgut retenir-la, com frisaba d'impaciencia !..... No, no m'enganyo ! He vist clar en la seva ~~seva~~ ella manera ~~de~~ (a bell) ~~res~~ comportament.....L'amor regoneix/~~tot~~ seguit ço que li pertany !.....

MADHAVYA.- Gran rei, es tant greu la meva fadiga, que ni força tinc per aixecar els braços ! ~~Perdo-~~ ~~nam, doncs, t'he pregat.~~

~~respondre tot seguit el que li pertoca~~
~~que l'amant te als dits.~~]

⊕ Madhavya - Gran rei, es tant ~~lo~~ gran la
meva fadiga
~~estic fatigat~~, que no ~~tinc~~ tinc forces
per a aixecar els braços. ~~Si~~ Perdonar
~~tinc~~ ~~el~~ ~~saludarte~~ cal doncs que em perdonis
~~costument~~ ~~de~~ ~~que~~ ~~ells~~ ~~acostumen~~ ri avui. Aquest no és al-
tre que un ~~ells~~ ~~acostument~~ vols dir-me Reina és la
[⊕ Duchmanta, somrient - I de ~~que~~ ~~et~~
~~camí de la terra~~ ~~manament de pres~~? ~~sobtadament~~?
~~provat aquesta aferrosa~~ ~~esbatussa~~ defallió

⊕ Madhavia - I és Tu qui m'ho ~~pregun-~~
~~tes~~! ~~sapigues~~ ~~que~~ ~~el~~ Doncs el rei Duchmanta, és qui
m'ha ~~clavat~~ portat ~~a~~ ~~terra~~ ~~menat~~ a ~~terra~~ tan llasti-
mos terme....

⊕ Duchmanta - Explica-t!

⊕ Madhavya - Si és que et plau escoltarme,
et diré, que ~~estic~~ poc es ~~atrevit~~ ~~indignat~~ tu que
a tal punt, ~~tinguis~~ digne ~~en el record~~ obli-
dis els més sagrats deures del teu càrrec.
Com s'entén! Posseeixes un encantador pa-
lau i t'entretens per aquest bosc fent vi-
da selvatgina? És aquest el lloc ~~adient~~
dels ~~dels~~ convocar als teus ministres i o-
cuparte dels negocis del reialme? I jo,
~~pobre~~ malaurat de mi, ~~assassinat~~ fet un venerea-
ble brahman, que es passa tot el dia
corrent darrera ~~la~~ ~~cavalla~~ dels gossos!
Quin espectacle! Quina vergonya! Però
encara, si no fos més que això.... Però em
moriré, estic ~~rebut~~, no puc donar un
pas!. Et prego, pels déus, que'm concedeixis
una mica de repòs!

⊕. Duchmanta, a part. - Si sabés que d'ença ~~cesta~~ que he vist a la filla de Kanvà, abor. rirco la caçarà! tímides gaseles, companyes de la estimada, que encomanaren ~~tenen~~ als ~~seus~~ per mosos ulls la dolçor que s'allargueix els vostres, no temeu ja les meves sagetes....

⊕ Madhavya, mirant ~~inquiet~~ recelós a Duchmanta - Quina altre correria estàs pla. nejant? ay! ~~Ha sonat entrebancs, el mar~~ ~~[illegible]~~ Em sembla que he parlat en desert....

No'l pirris Madhavya. El cor em

⊕ Duchmanta - ~~Tranquil·litat! Tranquil·la~~ ~~te~~ ~~[illegible]~~ digo d'escoltar les teves advertencies

⊕ Madhavya - Que el cel et combli de bendicions! s'aixeca i s'en va ~~es dirigeix~~ cap a un ~~sender~~, rialant

⊕ Duchmanta - Detura-t! ~~Especat~~! Una paraula encare..... Quant et sigui tornat el bon humor, ~~[illegible]~~ em faràs un ~~[illegible]~~ llenger servei.

⊕ Madhavya. - Es tracta, pot ser, de menjar ~~alguna~~ qualque golafreria ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ?

⊕ Duchmanta - Qui sap....

⊕ Madhavya - Sols de pulsar-me ~~Sols de parlar-me~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]

manta - ~~Que desitges~~, Senyor? Que et plau comanar-me,

⊕ Duchmanta (a Madhavya) - ~~Digues~~ Digas al meu arquer major que vingui

[Al quener s'aixeca i s'en va.

⊕ Madhavya - ~~Aquest llest cervent reinador és més màgic que jo!~~

⊕ ~~Duchmanta - Però es menys xerraire.~~

⊕ ~~Madhavya - Perquè el tigre s'empipa als cossos...~~

⊕ ~~Duchmanta - Però may als rasics!~~]

Badrasena, l'arquer major del rey, comparece.

Escena II.

Els mateixos, i Badrasena.

[⊕ Badrasena, ~~que es queda contemplant~~ al rei, a una certa distancia. Els murmuristes diran ~~els~~ que vulguin quant s'complanen en condemnar la caça, pero lo cert es que aquest exercici li ~~resulta~~ reixe a marabella! Quins braços, quins muscles, quina esveltesa! Sembla ~~l'amo~~ un ~~elefant~~ infant de les montanyes.... s'inclina devant Duchmanta. Victoria i immortalitat al rei! Senyor, encare queden cervols al bosc. ~~Suposo que no vacil·larà~~ ...

⊕ Duchmanta, senyalant a Madhavya - Madhavya, ~~que ha esdevingut savi~~, em prohibeix de seguirte.

⊕ Badrasena. I tu pas esment ~~prens atenció~~ de les paraules d'aquest foll?.- Pensa. que la caça es la mes noble de les diversions!

⊕ Madhavya, a Badrasena - Vete-m ~~lèn~~ al diable ~~meu davant~~ !... traidor, mala cua! traidor, estupid animal! ~~Deixa'm~~ Deixa'm! al nostre sobirà d'entregar-se a lo que mes li plagui, ~~A~~ A tu. ~~mala cua~~, fill d'esclava.... a tu, que un os et devori!]

⊕ Duchmanta, a Badrasena - amic. estem acampats a la vora d'un ermitatge: ~~al qual soc esperat~~. ~~es per això que anem no puc escol.~~ ~~Es per això que anem~~ Les teves paraules ~~no escoltaré~~. Deixem que els bisons es banyin en pau en els estanys, que els cabirols ~~cervols~~ somnien sens temença a l'ombra fresca dels cedres, i que els vells senglars pasturin a plaer ~~tot plaentment~~ els joncs de la maresma! Avui el meu arc reposarà.

⊕ Badrasena - Com te plagui senyor!

⊕ Duchmanta - ~~Retorna els cavallers que~~ Fes retornar als auriers de ~~l'avantguarda~~ ~~plagui ja sortit~~, i ordena ~~dona les ordres~~ ~~pertinents per a~~ que aquest lloc sigui respectat. La paciencia dels ermitans es infinida, ~~mes~~ posats a prova son capaços d'una energia indomptable. Tu no ignores que el mes ~~ofe~~ modest ~~indefinit~~ troç de cristall, pot ~~provocar~~ alumar un incen-

di, segons la faisó amb que els raigs del sol el feriren ....

⊕ Badrasenà - Seràs obeït.

S'en va.

[⊕ Madhavya - Bon viatge. Ell diu adéu, vol [gràcies amant dels plaers de la caça!

Badrasena desapareix.

Escena III.

Madhavya, Duchmanta, després Un guerrer.

⊕ Madhavya - Us permets que et convidi a seure a l'ombra d'aquests arbres?...

⊕ Duchmanta - De bon grat si es, amb la teva companyia. S'asseuen] Ah! Madhavya, tu no ho vols ignora encara lo que és la felicitat ignores lo que és la bellesa, perquè jamay has vist lo que hi ha de més bell al món meravellós ....

⊕ Madhavya - Em sembla, t'enganyes

⊕ Duchmanta - Que m'enganyo dius?

⊕ Madhavya - Sí, car no soc cec i t'estic contemplant.

⊕ Duchmanta - Estúpid adulador! Parlo de Sakuntàla, la perla d'aquest ermitatge i de l'univers ....

[⊕ Madhavya, a part. Jo m'imaginaré per a poder arrancar-li del seu cor! A Duchmanta. Tens un penses arribar amb les teves follies? amant penses arribar amb ella? Una

filla de brahman ---- jamai podrás ~~esposarla~~ ser la teva esposa. Creume a mi! Renuncia fins a contemplarla .... Pel profit que en treus!---

⊕ Duchmanta- Pobre home! ~~Creus tu~~ Et creus tu, pot ser, que jo sóc d'aquells qui esperen ~~casar-me~~ ~~casar-me~~ ~~casar-me~~

✠ Duchmanta - Si tu la coneixeries [altre
fora el teu parlar]... Escolta. ~~Aquesta~~ La noya que
~~noya~~ m'enamora és la materia perfecció
~~tu tries les perfeccions de Brahma~~.
avans de crear ~~amb una tal~~ una tal meravella, du-
rant quant temps Brahma ~~estava~~ pla-
nejant el seu esbós; quant temps li de-
gué ~~caldre~~ caldher per a trobar els elements
capaços de produir les més belles formes?
Considera, les seves incertituds, ~~els seus~~
~~dubtes~~, les seves vacil·lacions, quant fou
arribada l'hora d'esculpir a Sakun-
tàla, segons el model diví ~~que, la~~
~~que~~ ell ha-
via forjat en son esperit. Qui sera el
sortir mortal qui ~~podria dir sera~~ podrà dir, sem-
blant meravella?

✠ Madhavya - Jo t'aconsello, doncs, ~~que~~
t'en facis amb tres prompte mi-
llor. Ja que qualsevol ermità de grei-
xosa cabellera podria intentar ~~per~~ val-
dre els seus drets ~~sobre~~ vers d'ella - - - [~~Men-~~
~~tre estant, et donaré algun consell,~~
~~et portaré qualque provisions,~~
~~doncs em sembla que haurem transpor-~~
~~tat en jardi d'amor aquest bosc~~
~~consagrat al recolliment i la pregaria~~]

✠ Duchmanta - Amic meu, series millor
~~de mostrar-me~~ la manera ~~d'introduir-me~~
~~preparar e introduir~~ d'entrar a l'ermitage - - -

✠ Madhavya - No ets tu el rey?

✠ Duchmanta - Què vols dir?

no et cal fer altra cosa que

⊕ Madhavya - Jo ~~no~~ ~~et cal fer altra cosa que~~ ~~anar allà~~, trucar a la porta de l'ermitatge i cridar: «Honorables gàndulas, lliureu-me tot re-quisit els dos terços de vostra cullita d'arròs!».

⊕ Duchmanta - Ets odiós, Madhavia! Ço que nosaltres esperem dels brahmans es un tribut de ben diferenta mena, un tribut que te mil vegades mes preu que un munt de pedreries.... Em refereixo a les benediccions celestials que per nosaltres obtenen amb ses pregaries, i que serán per sempre mes dimagnatres ànimes.

⊕ Un brahman, darrera un esbarzer. Qui faria el rey, l'alt honor de per-metrens contemplarlo?

⊕ Duchmanta - Aquesta veu tant dol-ça... Aquesta veu tant armoniosa!. Un ermità... en roc cent.

Entra un guerrer.

⊕ El guerrer, a Duchmanta - Victoria cto. Senyor, dos jóves brahmans voldrien parlar-te...

⊕ Duchmanta - Fer-los venir!

Dos brahmans avancen ~~vers Duch-manta~~. El guerrer s'allunya.

Escena IV.

Duchmanta, Madhavya, i els dos brahmans

Brahman 1er. Victoria i immortalitat al rei!

~~Brahman 2on.~~

Duchmanta. A vosaltres, el meu salut ~~afectuós~~. falaguer!

Brahman 2on. Que la felicitat regni sempre amb tu!

Ofereixen fruites a Duchmanta.

Duchmanta. Hem sabut per saber el motiu que ~~Quina és l'objecte de vos-~~ ~~tra agradable visita~~? vos porta aquí cap a mi

Brahman 1er. Hem sapigut que et trobaves en aquest bosc, i seria un honor per a nosaltres ---

Duchmanta. Ah! ---

Brahman 1er. --- Seria un gran honor per a nosaltres el que et plagues sojornar per alguns dies en nostre ermitatge. D'ençà que el venerable Kanva s'en es anat, ens veiem constantment perseguits pels seus ~~genis~~ del mal que'ns privem fins de pregar, i temim la cerimonia que ~~les~~ dels la teva presencia ~~bloquin~~ per a estels nocturns ---

Duchmanta. Al meu carro, les meves armes! Als ermitans. Vinc tot seguit! ~~Seguiu-me~~ ~~saltes al moment~~, pietosos brahmans....

Els dos brahmans. Lloances al rey!

S'en van.

Escena V.

[Duchmanta, Madhavya, ~~després~~ Matara, i un missatger.

val [⊕ Duchmanta. ~~Que ni tu dius estiscat Madhavya, d'aquesta sort inesperada~~? Estic pensant que és un home feliç, perque promptes podrás contemplar a Sakuntala...

⊕ Madhavya, consternat. T'haig de confessar que tot això no'm fa gaire goig... aquells ~~diablets~~ dimonis que cal aprivisionar...

⊕ Duchmanta. No temis res, ~~jo~~ hi ~~hi~~ seré ~~jo~~. al teu costat.

⊕ Madhavya. ~~Es~~ Pressento ~~que~~ que les teves mans tindran més agradable feina a fer, que a defensar-me...

⊕ Matara, qui entra content. Senyor, un missatger del palau acaba d'arribar....

⊕ Duchmanta. Conduieix-el a ~~presència~~ la meva presencia....

Matara crida al missatger, ~~que es presenta tot seguit~~.

⊕ El missatger, prosternat devant Duchmanta. Victoria i immortalitat al rei! La teva augusta mare, Senyor, m'envia per a recordar-te que ~~sou~~ son promptes a començar les Festes ancestrals i que deus a elles assistir. La teva augusta

mare, ~~compta~~ espera amb que voldràs observar en tot palau, el gran dejuni que ha de precedir a les cerimonies.

⊕ Duchmanta - Quina decisió del jovent? Igual que les arrels d'un riu que es ~~bifurca~~ parteixen al embestir una roca, així en tinbo are jo ---- Reflexiona. Madhavya, tu aquí la meva mare estima com un fill irás a dir-li que ~~te~~ un negoci molt important em te aquí retingut. i que m'es impossible atendre el seu prec.

⊕ Madhavya, ~~desbordant de satisfacció~~ - Gentes! Pero no et ~~pensis~~ penses. are, que he sentit ~~la~~ mes ~~por~~ temor pels diables, que ronden l'ermitatge

⊕ Duchmanta, somrient - ~~Estigues~~ No passis pena ~~tranquil~~ coratge! conec ~~la~~ tota ~~barbaria~~.

⊕ Madhavya - ~~Malament com~~... ja que me endevingut el germa del rei, es de tot punt necessari que el meu ~~equipatge~~ bagatge i la meva escorta ~~siguin~~ ~~convenientment~~ ~~tant importants~~ ~~com~~ de la meva dignitat ---

estigui a l'alçada

⊕ Duchmanta - També ho crec així, jo no tinc cap ~~necessitat~~ pretensió dels meus guerrers, ~~pel~~ ~~contrari~~ ~~és~~ ~~important~~ ~~per~~ ~~ell~~ ~~ells~~ ~~ens~~ ~~acompanyin~~ ~~a~~ ~~ell~~.

⊕ ~~Madhavya~~. ~~Victoria i immortalitat~~.

agafant a Madhavia pel braç. Estimat Madhavya, vaig a l'ermitatge no res menys que per complaure als virtuosos brahmans, car, certament et dic que no sento la mes petita amor per la filla de Ramvà. No donguis, doncs, a les meves paraules d'abans altra valor que el d'un discret passatemps. Tu no ignores, com soc fantasiós de mena!

Madhavya - Mai he dubtat de la teva prudencia.

Duxmanta -

Acte tercer.

El marge d'un riu.

Escena I.

Dasârna, deixeble d'un sacrificador, apareix, portant a les mans herbes consagrades.

⊕ Dasârna - ~~El poder de Duchmanta es invencible!~~ Oh quan gran es el poder di Duchmanta! Prenc de terror al sol moviment de la mà; avans d'ha ~~ver~~ vist ~~d'haver~~ tremolar de la corda, el brunzir sord de l'arc tibant, ~~els~~ ~~abandonar~~ ~~l'esmitjà~~ als genis del mal ~~gens del mal han fugit al llunyi~~ ~~que~~ ~~ens atacassi~~ ~~tenen~~ ~~dispost~~ ~~de tants temps~~. Prenc dones are, ~~amb tota confiança~~ sens temença, anar a deposità ~~sobre~~ dayunt nostres altars aquestes herbes consagrades. Mira al lluny i crida:

Priyamvada,..... vols dirme per a qui ~~preparaves~~ componies aquest magnifient d'ousîra i de fulles de lotus? Es queda escoltant. ~~Que dius~~ que dius?... Sakuntala malalta? Febre?... Oh!

Priyamvadà, prodiguenli els mes tendres ~~miratgents~~ miratgents. Ella es ~~mia~~ la vida total del nostre pare.... M'en vaig corrent a portar per a ella, a Gotami, l'aigua del nostre darrer sacrifici. Es un remei infalible. ~~Confio que~~ ~~li~~ ~~farà~~ ~~molt~~ ~~de bé~~...

S'allunya corrent.

Entra Duchmanta.

Escena II.

Duchmanta.

⊕ Duchmanta - [~~Tota ilusió es avui~~ ~~la~~ ~~no~~ ~~em~~ ~~faig~~ ~~cap~~ ~~ilusió~~. Les meves ilusions son endebades

vans que tot ella viu sotsmesa a la
lley monacal; a mes, jo se, que jamay vol-
dria causar a Kanva la pena mes lleu;
amb tot, ~~vivia~~ no em seria possible
~~el renunciament~~ renunciar a ella! Tant impossible
fora com a aquell viu anar contra la
seva corrent....] ~~Invencible~~ amor, diu,
no anant armat mes que de flors ens
punys amb les mes horribles ferides!
[Si el terrible Sivà no hagessis encès en los
seus una flama semblant a la que cre-
ma dins les entranyes de la terra, podries
oh Amor, encendre els nostres cors?] Malhau-
rat de nosaltres! Quins turments ens do-
nes amb vostra continuada seducció,
tu, cruel amor, i tu, ~~[illegible]~~ brandó de la nit,
lluna radiant! amor, quan acerades
son les sagetes florides que dus
en ton buirac! Oh lluna, com ens cre-
men els teus frescos raigs! [No obstant,
jo em resignaré a sofrir la teva llei i
fins seré el teu mes regonegut esclau,
oh amor, si llanços tambe les teves saje-
tes contra la noya dels ~~[illegible]~~ ulls per-
llongats.... Perquè, sols el mostres cruel
contra el mes fervent dels teus servidors?
Es ~~[illegible]~~ aixó ser en recompensa dels ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ rics presents que t'he ofrenat?
Es per testimoniarme la teva gratitut, que endreces al meu cor tot els
pretz del teu buirac? Clença en xafis

fa que aquests bons ermitans no necessiten per res la meva ajuda, procuraré de distreure-me amb qualsevol cosa per canviar de pensament - Torna a suspirar. Recurs inútil! La meva estimada, ocupa, sols, la meva pensa. ~~Ella es l'única que pot guarir-me~~, acota la testa. Quina ~~por~~ xa por! Sakuntala i les seves companyes deuen haver-se refugiat sota els arbres que bordejen el Malini.... Anem per aquesta banda! Fa algunes passes i és deliu a esguardar el sol. Unes flors trencades de fresc!. De les seves ferides raja la saba a dolls.... Juraria que aquestes bardisses acaben de vessar, Oh, quina dolçor, la d'aquest vestigi a Sakuntala!... ~~Quina delicadesa~~ .... Zèfir perfumat que espargeixes en rosada, el polsim d'aigua que fuets a les ones del Malini, inunda amb tu frescor el meu cor consumit per la febre d'amor! Separant les branques. Oh ventura! Sakuntala jeu entre el camamilet, camamilet de ~~violetes~~ .... ~~No~~! Veig a terra l'empremta dels seus peus ~~divinals~~ -[- Avança una mica més. Joya ubriagadora dels meus ulls! Ella reposa damunt un llit de flors, voltada de les seves companyes. Des d'aquí escoltaré lo que diuen.....

S'amaga darrera un salzer.

Escena II.

Duchmanta, Anasuya, Sakuntala, i Priyamvada.

[⊕ Anasuyà, ventant a Sakuntàla. Et plau aquest aire?

⊕ Sakuntala, amb ~~llanguiment~~ melangia - Oh, les meves dolces companyes, perque vos donen tanta pena?

Anasuya i Prijanvada es miren amb tristesa.

⊕ Duchmanta - Es aquesta calor asfixiant que la fa sofrir, o ~~si~~ talvolta es que sent quelcom semblant a lo que ~~sento~~ jo sento ---- ~~aquesa vigoria encara el meu turment~~? Aquest posat esllanguit la fa ~~semblar~~ mes ~~encantadora~~ encisadora .... La blancor d'aquest vel impregnat de perfums fa semblar encara mes rosat el seu pit... ~~Com~~ Com lisca ~~sobre~~ damunt son braç, ple de voluptat, ~~aquest~~ el seu braçalet de fibres de lotus! ja se que'l joc de l'istin es tant joc pietos com el de l'amor, pero l'ardencia del vol no ~~fa~~ pren per a abatre fins a tal punt el cos sublim d'aquesta noya!

⊕ Priyamvadà, baix, a Anasuya, tot-rigant a Sakuntàla. No vas reparar com estaba ~~enamorada~~ commosa, quan ~~li deia~~ veje al rey, l'altre dia?.. No cerquem doncs, ja mes, l'origen del seu mal ....

⊕ Anasuyà - Jo també sóc del teu parer. Interroguem la ... a Sakuntala. Vols dir-nos, [Segueix Sakuntala] quina és la teva pena?

⊕ Duchmanta, a part - Ara sabré ....

⊕ Sakuntala, a Anasuyà - Tan sols comprenc la teva pregunta ....]

⊕ Anasuyà - No podem endevinar què és ço que passa dins ton cor .... La teva tristesa és fa semblant a les heroïnes dels contes d'amor. Digues-ho que tens! No's pot curar el remey si no se sap la malaltia ....

⊕ Sakuntala - Sols que dic-vos que, la meva és terrible! No tinc prou coratge per revelar-vos-en la causa. a bell repetir

⊕ Priyamvadà - Perquè aquest misteri, estimada? [Et veien decandir per moments .... Saps que la teva bellesa en pateix? pero, serves encara la teva fermor.

⊕ Duchmanta - Ser. Els gallés no son tan rodons, que son coll sembla menys dur, que la corba de les seves espatlles és més lleugera, i una palidesa macarada ha succeït a les roses del rostre, pero així la trobo encara més adorable. Sols l'amor pot haver fet semblant estralls. Que sembla una liana, quan pelle l'alenada vandrosa del vent d'hivern, el rostre de l'hagués marcit ....]

⊕ Sakuntala - a les companyes - Valdria més que no vos ho digués. No vull donar-vos pena ....

⊕ Anasuyà. Una dolor repartida es menys llen de suportar ----

⊕ Duchmanta. Jo, que quant vaig tenir per primera vegada la seva mirada, tremolo ara, pel que diràn ---

⊕ Sakuntala. Germanes, ~~deixeu~~ que menys d'ensaja comenci a nostre il·lustre hoste, el rei Duchmanta ----- s'alsa avergonyida.

⊕ Priyamvadà. Seguiré, la tindrà amiga!

⊕ Sakuntala. Desde aquest fatal instant, es que'm sento defallir.

⊕ Anasuya. Mercès, en vist als seus dons. Cap altre mortal pot ~~tant~~ digne del teu amor. Una bella rierra no pot ajuntar res anyils mes que a les del majèstuos oceà ----

⊕ Duchmanta. ~~He sentit~~ Ja ho sé que dient ~~Oh deus! jo no vos demano~~ jàba. l'amor que m'hauria ferit de mort, acaba de guarirme, aixís com la pluja fa revivure els arbres que permaneixien secs la verdor d'un cel d'ornatge ----

⊕ Sakuntala. Ja que no'm fou retret de que estimi, procuren que el rei acolli favorablement ~~la~~ la meva humil amor, de ~~garantia~~ prompte no ~~pogués~~ ~~separarse~~ digués ~~il·lustrabra~~ ~~per a esposa~~ ~~d'algun~~ ~~de mes~~ ~~mortal despullat~~ ~~de~~ ~~tra de mi altra~~ cosa que el record ~~sobre el~~ ~~cadascú~~!

⊕ Priyamvadà, a Anasuyà. Quan violenta es la seva passió! Tot retard li fora turment ----

⊕ Anasuya - Cerquem ~~el modo~~ la manera de complaure-la, sens ~~que el sen pudor en vinguí~~ a ~~nosaltres~~. avergonyir-la.

⊕ Priyamvada - Això ~~es~~ cal és l'essencial. ~~Si~~ Quant a l'acolliment que'l rei li farà, podem restar tranquiles ----

⊕ Anasuyà - N'estàs segura?

⊕ Priyamvadà - No ~~has reparat~~ t'hagis adonat, ~~pel~~, amb quina adoració contempla a la noia? esmerle

A, més et diré .... He notat que ell també ~~es~~ s'amagava, ~~sens dubte~~ per mirar-la sens dubte, per manca de dormir.

⊕ Duchmanta - Hauré tant canviat? Si, aviat m'hi dirien les meves vagues ~~ilusions~~; i els meus braçalets desllluïts per les llàgrimes que vesso, ~~que vesso~~, a la nit, quant dormo, de la galta reposant sobre meu braç replegat.

⊕ Priyamvadà - Una cosa se'm acut! Si Sakuntàla escrivís una lletra amorosa .... jo la faria lliscar dins una flor que ofrenaria al rei.

⊕ Anasuyà - Admirable! Què hi diu, tu, Sakuntàla?

⊕ Sakuntala - Un plan d'ocurrencia. Però temo el seu menyspreu ----

⊕ Priyamvada - Compon qualque estrofes apassionades .... Ho demés vindrà tot seguit.

⊕ Sakuntala - I si'm rebutja?

⊕ Anasuya - Amb els teus escrúpols, en recordes aquell viatger que's moria de ~~calor~~ set dins una cabanya, mentres la

lluna inundava de frescor els camps adormits.

⊕ Sakuntala, somrient. No estàs veient, com compono ja una estança?

⊕ Duchmanta. El batec dels seus pampres podria endevinar ~~el nombre de peus que tindran~~ la mida de sos versos .... I aquest tremolar de la seva mà me diu quant m'estima!

⊕ Sakuntala. La meva estança es ja finida, però no tinc res ~~per escriure~~ estam escriure-la

⊕ Priyamvadà. No passis pena per això... Jo la gravaré ~~damunt~~ d'aquesta fulla de lotus que es ~~tant~~ meu llisa ~~que~~ el pit d'una ~~dona~~ fada

⊕ Sakuntala. Escolteu ~~.....~~ recitant.

Vers tu, qui la pau de tot son cor
gustar jamai ha estat torbada,
ve la donzella a qui l'amor
cruel tortura li ha donada.
Ve la donzella i et diu dolçament:
"Soc tota teva, mon cor així ho sent".

⊕ Duchmanta, mostrant-se. O l'enganyes, meravellosa criatura! l'Amor t'acarona amb ses alès dolcíssims, mentres que a mi em reserva ~~tan~~ ses flames devoradores, ~~com~~ ~~tu~~, ~~la llum del sol~~ ~~t'és~~ ~~clar de la lluna~~ ~~pena no~~ ~~ta~~ ~~gaire~~ ~~el de la flor del lotus~~.

⊕ Andsuya. ~~Quan~~ ~~pronte~~ ~~tan~~ ~~amplis~~ ~~vers~~ ~~sian~~ ~~acomplerts~~ ~~els~~ ~~teus~~ ~~desitjos~~! (per, que's vagi, atreat amb la seva amiga al Salut a tu, com a l'objecte d'un viu desitj; ob- fingint ses tardanses.

Sakuntala intenta aixecarse

⊕ Duchmanta - Jo t'ho prego, roman ~~resta~~ entre aquestes ~~tots~~ flors ---- totes de ~~tots~~ les flors més belles!

⊕ Sakuntala, ~~[illegible]~~. Que es ço que se t'espera cor meu?

⊕ ~~Priyamvadà~~ Anasuya, a Duchmanta - L'afortunat amant de Sakuntala, no es decideix a ~~assetarse~~ asseure-s al ~~la seva~~ costat d'ella?

⊕ Duchmanta - Es troba millor la teva amiga?

⊕ Priyamvadà - Acaba de perdre un calmant que li farà molt de bé. Ara, oh senyor del món, que ja has fet mostra de l'amor que sentiu l'un per l'altre, per-met a la millor amiga de Sakuntala ~~que t'adreci prou~~ que t'faci algunes ~~preguntes~~ algunes preces...-

⊕ Duchmanta - Totes les que vulgueis.

⊕ Priyamvadà - ~~[illegible]~~, a tu qui has ~~vingut~~ a lliurar el seu ~~regne~~ cor et pregnem que finguis ~~cuya~~ en conservar-nos la teva vida, tant cara per nosaltres!

⊕ Duchmanta - L'estimo més que a la meva vida!

⊕ Sakuntala - Em sembla, ~~[illegible]~~ germana meva, que estem abundant de la benevolencia del rei! Deu estàs ja impacient per retornar a son palau...-

⊕ Anasuya - He sentit a dir que els sobirans posseixen nombroses dones... Si això es cert, podem esperar ~~que~~ de tu

que tindrás compte en esquivar la a nostra
companya les amazones que sense dubte
des seves rivals intentaran proporcionar-li?

⊕ Duchmanta - Cert que porteu mal-
tes dones ... Però les meves ocupacions son
més nombroses encara, i jo vos prometo
que no esmerçaré el temps, més que en
els negocis del reialme i en la vostra
amiga.

⊕ Anasuya - La teva promesa ens ~~deixa~~
~~tranquiles~~! aconhorta!

Sakuntala somriu.

⊕ Priyamvada - Es ~~dirien~~ a veturosa
a com un angell
que retiola la seva mare ...

⊕ Sakuntala - No vos fa vergonya d'en-
ganyar tant? Haver, potser, oblidat el
miramentó que devem tenir ~~de~~ amb
el rei de l'univers? Demaneu-li perdó...

⊕ Anasuyá - Bon ets qui deus fer-ho, ja que
tu n'ets la causa!

⊕ Sakuntala, a Duchmanta - Jo parlaré dones ... Et plau tenir la gene-
rositat de perdonar aquestes nostres ~~fal~~-

⊕ Duchmanta, somrient - Jamai! Heu
comès un veritable crim! Jamai! A
menys] en permets bella Sakuntala, ~~que~~ ~~jo~~ ~~pe~~-
~~ti~~ entendre el meu cor, al ten costat,
sobre aquest elit de moltsa. (Mos)

⊕ Anasuyd - Oh! El cervo ~~cervo~~ més petit de

l'ermitatge s'ha escapat .... Depressa! Priyamvadà
~~Escolteu~~ cal ~~que~~ aneu altre aparte ....

~~Priyamvada. No podreu tu sola ...~~
~~-Vine a ajudarte.~~

Sakuntala. I en deixeu sola?

Anasuyà. Sola, dius, quant romans ~~estàs~~ sota la protecció del rey?

Priyamvadà i Anasuya s'en fugen corrent.

Escena IV.

Duchmanta i Sakuntala.

Duchmanta. Confia en mi! ~~Estàs~~ Et guarda el mes humil dels teus esclaus. Amb aquest ventall de fulles de lotus, remullat de rosada, refrescaré amb aire perfumat el teu bell rostre, i dolçament acaronaré els teus peus menuts ....

Sakuntala. No! No... En sentiria avergonyida d'acceptar ~~honors~~ semblants homenatges de qui deu rebre'ls tots ....
S'aixeca i fa alguns passos com per allunyar-se.

Duchmanta. Amiga meva, el sol es molt alt encara, i et veig gotejar ~~i tu estàs~~ fadigada! Surts d'un llit de flors, no vas coberta mes que de fulles diàfanes, i vols exposar el teu cos als rajos del sol?
L'abraça dolçament, a corrua.

✠ Sakuntala. Deixa-m, senyor! Ay! No se el que'm passa --- Oh les meves companyes, que ja no son aquí!

✠ Duchmanta. Estic desolat ---

✠ Sakuntala. No ets tu el culpable, gran rei! Sols recrimino al meu destí.

✠ Duchmanta. Oue com sol, em sembla que t'afavoreix.

✠ Sakuntala. Estar te reduida a res, que ja he perdut l'imperi sobre mi mateixa! Sí'he deixat ubriagar --- Aquets perfums, la teva veu ---

✠ Duchmanta, a part. Res hi ha al mon tan difícil d'entendre, com les dones! Devorades pel desig, voldrien arrancar a grans glopades, la copa de la voluptat, mes refusant d'escoltar les suplíques d'un amant o fingint mil obstacles. Vencibles amb tal rigor, quan l'instant es propici, es diria que's complauen en la tardança, i que preferiren el desitg a la voluptat! Sakuntala s'en fuig. Ah! M'hauig de deixar escapar la felicitat que tinch tant a la vora?

La persegueix i la pren del braç.

✠ Sakuntala. Noble fill de Puru, digna respectarte! Els ermitans es passeigen pel bosc ---

✠ Duchmanta. No temis, estimada! El venerable Kanvá, que coneix totes les eleis, pora el primer en protegir la nostra amor --- Quantes filles d'ermitans no han triat el seu espos segons la costum dels Gandharvas! Misties del cel! Desesperat. Je perd l'esperança et la raison ---- Tu no vols esser meva!

⊕ Sakúntala. Gloriós descendent de Puru, et prego que disculpis la meva resistencia! Sakúntala vols et demana que no l'oblidis.

⊕ Duchmanta. I creus tu que' hi hagi per mi possible oblidar-te? Dinas fins a l'altre cap de mon, i el teu cor restaria junyit al meu cor. Tu saps que al caure el dia, l'ombra d'un arbre s'allunya, s'allunya, sens may separarse de la seva soca.

⊕ Sakúntala - a part. La música de les seves paraules em feria important per a resistir... M'amagaré darrera aquestes canyes, d'on podré observar... Sakúntala s'en fuig. S'amaga darrera les canyes.

⊕ Duchmanta. Sols la mort pot venir entre nosaltres recullint el braçalet de Sakúntala - Jamai no estaré mes que la mort! El seu braçalet, impregnat encara del materia perfum que embalsamava el seu braç... Es la cadena inquebrantable que lliga el meu cor al seu!

⊕ Sakúntala. darrera les canyes. Ah! El meu braçalet!...

⊕ Duchmanta. tot besant el braçalet. Humil cosa divina! No es mes que un trosset de metall insensible, i no obstant fa dec una incomparable benaurança....

⊕ Sakúntala. No puc mes!

Es dirigeix vers Duchmanta.

⊕ Duchmanta - Sella torna! L'ocell impaciente suplicia al cel, una gota d'aigua, i heus aqui que una abundant rosada el vessa d'un nuvol de primavera!

⊕ Sakúntala - Senyor, anava a travessar la porta de l'ermitatge, quan m'he adonat.

compte

de que hauria perdut el braçalet. Vine a cercar-lo ... El cor me diu que tu l'has trobat. Vulgues donar-me-l, doncs els ermitans podrien recelar ---

⊕ Duchmanta. Amb una condició ---- Deixa-m'ho fer-te'l posar-hi.

⊕ Sakuntala, a part. Que fer, oh deus? A Duchmanta Fes com te plagui

⊕ Duchmanta, acariciant el braç de Sakuntala. Meravellosa branca de l'arbre consagrat a l'amor! Voluptat, entre totes ---

⊕ Sakuntala, impacient. Depressa, senyor!

⊕ Duchmanta. Podria defendre-o encara --- Deixa que ajusti la tanca.

⊕ Sakuntala. Si tu ho vols ---

⊕ Duchmanta. Es un joiell d'argent això o el creixent de la lluna nova que a ajustat les seves puntes transparents. Per tal de ajustar el braçalet sobre el teu puny adorable? Acosta la seva boca al voltar de Sakuntala, que tomba el cap. Deixa'm almenys que respiri tant sols, respirar el teu alé --- No s'acontenta, l'abella amb el perfum de la flor de lotus?

⊕ Sakuntala. Quina altre cosa podria fer l'abella?

⊕ Duchmanta. Això ----

besa els llavis de Sakuntala.

⊕ Una veu. Les colomes es criden per a-parar-se! Prompte el capvespre desplegarà els seus vels ... Entrem, donzelles!

⊕ Sakuntala. Es Gotami que ve cercant-me.

amagat.. prest, darrera aquest arbre!

⊕ Duchmanta - Oh!....

Apareix Gotami. Duchmanta s'allunya.

Escena V.

Sakuntala, Gotami, despres Duchmanta.

⊕ Gotami, amb un vas a la ma. Estàs sola? Sola amb els dens?

⊕ Sakuntala - Mare meva, Anasuyà i Priyamvadà acaban d'anar-se. Son a les vores del Malini.

⊕ Gotami - Com te trobes?

⊕ Sakuntala - Son cent millor.

⊕ Gotami, vessant sobre el cap de Sakuntala algunes gotes d'aigua - Per gracia d'aquesta aigua composta d'herbes sagrades, el teu cos i el teu esperit no coneixeran ja mes dolor.... Amem. La nit arriba.

⊕ Sakuntala, a part - Cor meu, perque has rebutjat una ocasio semblant? Quines son are les teves recances! Ha girat vers el arbre ~~vers~~ tagedes que m'haven vist cara ~~vers~~, facin els dens que puguem promptes contemplarnos ~~[illegible]~~ ubriaga de joia!

s'allunya seguida de Gotami.

⊕ Duchmanta, sortint d'un esbarjo - Quantes barreres entorn de la felicitat! Pensar que aquest vostre d'ulls ombrejats ~~[illegible]~~, sols ha rebut una de les meves bracades!

⊕ Una veu - Gran rei, anavem a començar els sacrificis del vespre quan els genis del mal han assaltat el nostre ermitatge!... Son mes rapos i nombrosos que'ls nuvols

de porta --- Gran es el nostre terror!
Duchnadita. ~~Vaig~~ corro en vostra ajuda ---
amics meus! ---
s'en va precipitadament.

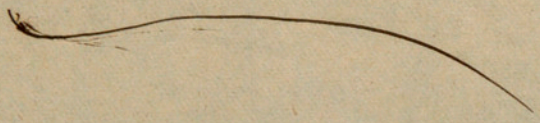

Actes quart

amarat
Un jardí ~~banyat~~ de llum

Escena I.

Anasuya i Priyamvadà ~~cullen~~ flors

⊕ Priyamvadà - Sí, Sakuntàla es ~~feliç~~ venturosa sens dubte .... ~~Ella~~ S'ha entregat a l'únic home digne ~~d'ella~~ del seu amor, però ~~ella~~ ~~no~~ ~~ho~~ sap tot ~~ho~~ fins els meus recels.

⊕ Anasuya: I això?

⊕ Priyamvada - ~~Tota~~ ~~la~~ ~~cort~~ Tu saps, com totes nosaltres, que el rei ha retornat aquest matí ~~a~~ a la capital, després d'haver rebut les benediccions dels ermitans.... Quan de nou l'envaeixin les seves ~~ho~~ nombroses dones, no s'oblidarà de Sakuntàla, cambrosa, i dels greus que ha fruit a l'ermitatge? Vet aquí ~~la~~ ~~que~~ ~~ho~~ que ~~preocupa~~ enamora.

⊕ Anasuya - No t'apenis! Duchmantà és un ser excepcional gelós del seu honor. Lo que a mi em ~~sembla~~ negra, és ~~que~~ ~~sabes~~ lo que digui nostre pare Kanwa, quan a ~~la~~ seu retorn s'enteri....

⊕ Priyamvada - El cor ~~ho~~ ~~ho~~ ~~ho~~

✠ Una veu, llunyana i imperiosa - He! He!... Soc aquí --- Soc jo!

✠ Anasuya - Bondat divina! Em sembla que's la veu d'un impacient ---

✠ Priyamvadà - I Sakuntàla sola a l'ermitatge! Es tant distreta, desde que està enamorada, ----

✠ Anasuya - Correm! Tenim ja prou flors. [S'en van corrent.]

✠ Veu - Oh deus, aquest testimoni de cego es reb aquí a un ratget! Estat! noya perduda, saps que l'home en qui somnies ara repos, i que et fa oblidadissa d'honorar-me com s'en deu a mi; acceà de devocio austera, que resto indiferent als teus ulls, sàpigues que aquest home es recorda tant de tu, com un ubriac es recorda de les follies que ha dit en son desvari!

✠ Priyamvada, espantada - Desgracia! Desgracia!... Lo que tant temia! ha esdevingut ja! A quin ratget d'alcuna deu Sakuntàla, distreta deu haver fet mancancia?

✠ Anasuya - Es el terrible Durvàsa, el gran ermità! Va allunyant-se, enfellonit ---

✠ Priyamvada - Oh! aquell de tots els Rishi el qual la cua pel foc es més terrible que el més terrible incendi --- Ves, tot seguit, a prostrar-te als seus peus, i implicali que torni [i Mentrestant, jo prepararé l'aigua, les flors, i l'amor consagrat per pregar-li oferta.

✠ Anasuya - Compta en mi ----]

✠ Priyamvada - amb l'esglai he deixat caure les flors!

Recull les flors ~~tot~~ a poc a poc i després en ~~fa~~ forma una garlanda.

⊕ Anasuya, tornant. No trobo paraules per a dir-te quan terrible és la seva ira ---[D'espantada que estava no ~~se~~ he ~~entrat~~ gosat casa a excusar a Sakuntala] sembla que s'ha ~~calmat~~ apaivagat una mica la seva fúria --

⊕ Priyamvada. Gran cosa has aconseguit! Mes, com has ~~trobat~~ pogut ~~trobar semblant cosa~~?

⊕ Anasuyà. He besat sos genolls tot dient-li: « Sant viatger, et suplico que perdonis a la noya que ha pecat de negligencia. Es molt desgraciada, i el dolor l'ha fet distreta. ».

⊕ Priyamvada. I després?

⊕ Anasuya. Després ha ~~murmurat~~ immolat: « Lo que he dit deu complirse, però tot s'arranjarà si l'amant de Sakuntala torna a veure certa baga que li ha donat. ».

⊕ Priyamvadà. Ah! ja entic me ~~consolada~~ consegada! abans de partir, el rei ha posat al dit de ba nostra amiga ~~el seu anell~~ una baga que ~~li~~ ha gravat el seu nom, i li ha dit: « Que aquesta baga et parli constantment del meu amor i de la meva felicitat! » Amiga doncs, ~~aquesta baga te~~ ella té el poder de destruir ~~l'efecte de~~ la maledicció llançada per Durvasa?

⊕ Anasuya. Així ho tenim de creure ---- mentres s'escau així, ~~pregui~~ pensem nosaltres oferes protegir a Sakuntala contra el mal fat que l'amenaça!

[⊕ Priyamvadà, qui veu a Sakuntala. Mira-la! La testa amagada entre les mans, meditabunda, immòbil com una estàtua! Es diria que la seva ànima l'ha abandonada per a seguir a Duchmanta ---- Com podia sentir al vatger que la cridava?

⊕ Anasuyà - Convé que d'això no n'hagis fet ment! Ja sabs com es sensible a tot.
⊕ Priyamvadà - Qui ~~es que bindria el cruel~~ per tant cruel ~~tot~~ de regar amb aigua bullenta una flor de ~~fasran~~ germani?]

Van allunyantse.

Un deixeble de Kanvà apareix.

Escena II.

El deixeble de Kanvà, després Anasuyà i Priyamvadà.

⊕ El deixeble, ~~tot~~ badallant i estirant-se. El venerable Kanvà retorna del ~~seu~~ pelegrinatge! Torna a badallar. Que es lo que he vingut a fer aquí? Ah! sí... M'ha donat ordre d'examinar el cel.... Vol saber si farà aviat un bell dia... i si l'auba es decideix a aparèixer. S'espabila els ulls. [L'auba! El sol succeint a la lluna.... quina admirable lliçó! Aquests dos astres no es mouen mes que per fermos meditar sobre l'inconstancia de les coses humanes.] Alla baix, al cim de la muntanya, la lluna solitaria, semblant a un nenúfar obert... De l'altre ~~costat~~ banda del cel, el resplendent astre prompte a aixecarse, precedit de l'aurora... Oh lluna, oh sol, vostes aparicions i absencies ens recorden les alegries i les dolors que marquen el curs de nostra breu existencia. ~~Ja~~ Ja la lluna ha desaparegut.... L'esclat d'aquest nenúfar no existeix ja, mes que en mon record, i jo m'atristeixo com una noya que acaba de donar l'adeu al seu estimat! Sota els primers raigs del sol, com brillen les perles de rosada ~~sospeses~~ penjades de les

fulles dels ginjolers emporprats de fruita!
Sublim espectacle! [~~xxxx

tarli de non el record de Satiuntala. Priyam
vadà i jo devem fer pel nostre compte. Aquets
ermitans endurits, son inaccessibles a la
pietat. [Nostra germana estimada s'ha do-
nat tota a Duchmanta, ~~xxxxx~~ i haig d'esser
jo, qui vagi a dir-ho a Kanva, anunciant-
li que porta en son si el fruit commovedor
del seu mutu amor? Ah! Que fare?-]-

Priyamvada, arriva corrent i plena de
joià - Vina, prompte Anasuyà! Que matèix
hom s'ocupa de la partida de Satiuntala...
Dins un instant jà en tindrem dolor.....

Anasuya - Que dius? Com es possible!

Priyamvadà - ~~Repara~~ ~~volia~~ Demanda
~~tota preparant~~ a Satiuntala com haurà
passat la nit.....

Anasuyà - Digas bren!

Priyamvada - Quan ha arribat nostre pare i l'ha
abraçada tendrament. Ella ha baixat el cap
~~avergonyida~~ tota avergonyida. I Kanvà li ha dit:
«Perquè aquesta tristesa, filla meva? Jo et
convido a la joia, donces el mes faló dels presso-
gis s'ha manifestat [Si, joia inesperada, el sa-
crificador, malgrat el fum que's remontava en
mil remolins, a rebut ~~a alegrar~~ l'ofrena al
bell mitg de les brases, i les belles flames,
i impetuoses flames, han enllaçat la seva pre-
sa, tal com nostres deixebles estreinyen els llibres
sants!] Preparat donces, filla meva, a partir a
uny matèix. Acompanyada de venerables ermi-
tans, iràs cap al palau del teu reial espòs.»

Anasuyà - Estic admirada de tot quan ~~m'~~ acabes
de contar! Qui ha informat al nostre pare?

Priyamvada. Diu que el moment que s'apro-
pava a l'altar, una veu celestial, una veu

inefable, ha psalmodiat aquestes paraules cadencioses: « Saipigas, oh brahmana, que un raig de la gloria del rei ha penetrat en la sina de ta filla, per la felicitat del mon! Sakuntàla es dre semblant al arbre sagrat, que guarda sota la seva escorça un poc mis-teriós. »

✠ Anasuyà abraçant a Priyamvadà. Soc molt feliç! Mes, al pensar que ens hem de separar amb la nostra amiga, una som-bra de tristesa ve a enlletgir la meva joia...

[✠ Priyamvadà. Sembla que ha inspirat el desig de pensar per ella... Per acomfortar-se, pensem que tractarà d'estalviar-li penes per Sakuntàla.

✠ Anasuyà - He collit alguns flors de kesara i he omplert de son poleu donat la grossa nou que veus sobre la de aquesta branca de mangueta amb una fulla de lotus, recull amb molt compte el poleu de kesara, del qual ens haurem de servir mes tard. Ara m'en vaig a buscar una mica d'argila d'un estany sagrat, algunes tiges de durvà i mel per fer un amulet que preservarà a nostra germana de tot infortuni.

Priyamvadà s'aproxima al mangueret. Anasuyà s'allunya.

✠ Una veu. Gotami, digas a Sarngarava i a Saradatia que s'preparin per conduir a Sakun-tàla al palau de son espòs....

✠ Priyamvadà. Donat pressa, Anasuyà! Sakun-tàla amb els ermitans van a partir per Hastina-pura.

✠ Anasuyà, que porta unes garlandes de flors. Aquí en tens! Corren...

Les dues noies avancen algunes passes.]

⊕ Priyamvadà - Mira a Sakuntàla sortint de l'estany --- Ha fet ja les ablucions matinals les dones dels ermitans que s'aconmiaden d'ella li fan present de l'arròs consagrat ---

Sakuntala voltada de les dones i precedida de Gotami; arriba lentament.

Escena III.

Sakuntala, Gotami, les dones dels ermitans, Priyamvadà i Anasuyà.

⊕ Sakuntala - Mercès vos dono, santes dones! Per vosaltres, a qui jo may oblidaré, sia el meu respecte i el meu amor!

⊕ Gotami - Amem, ma filla --- El palau d'un rei t'espera. Sigas per a tota espòs, una deu inestimable de prosperitat, d'honor i de pau i d'amor!

⊕ Una dona, a Sakuntala - Aquets son també els vostres dentjs .... Sigas feliç i que els dens et facin la mare d'un heroi!

S'en van totes les dones, excepte Gotami, Priyamvadà i Anasuyà

Escena IV.

Sakuntala, Gotami, Priyamvada i Anasuyà.

[~~⊕ Priyamvadà a Sakuntala - S'ha niguat plaent el teu bany?~~]

⊕ Sakuntala, plorant dolçament - Oh! que contenta estic de veure-hos, estimades companyes! Assentem-nos un instant; volen?

Les tres noyes s'asseuen.

[⊕ Anasuya - Aixeca un poc la testa, perquè poguem penjar en ton coll aquest talisman ...

⊕ Sakuntala - No sabem pas com agraeixo els vostres cuidados --- ara, sobretot! Ay!

Quants i quants mesos estarè privada del goig de contemplar-vos ~~de cuidado~~ l'acompanyament ~~de tanta bella~~ d'enfarfalladors-me ~~ella~~ s'aixuga les llàgrimes.

Anasuyà - Plores?.... Un dia com el d'avui?

Anasuyà i Priyamvadà ~~s'allunyen~~ ploren ~~desfan la llei~~

Priyamvadà, que mira les garlandes de flors al cos de Sakuntala.

Quants ~~el~~ mes preuats joyells no foren dignes del teu esplendor, noralles ens hem d'acontentar ofenint aquests humils ornaments que havem demanat als arbres del bosc —

Un jove ermità, Harità, avança, portant amb ~~la~~ compte un ~~gran~~ vel blanc. Alguns ermitans el requeixen ~~portant~~ amb plats de lotus plens de collars, brasalets i anells.

Escena V.

Els mateixos, Harita, i brahmans.

Harita - Un vel per la reina.... Que els déus li concedeixin una llarga existencia!

Priyamvadà i Anasuyà contemplen somrient i extasiades el vel i els joyells.

Gotami. Harità, mon fill, d'abont ve aquest vel de neu?

Harita. Del cel.

Gotami - Parla seriosament

Harita. Seriosament et parlo. Escolta.... Obeint a nostre pare Kanvà que'ns havia ordenat de trenar garlandes per Sakuntala, acababem d'entrar al bosc, quant, tot de cop, sens dubte per intervenció de les ninfes de la selva, hem vist, ~~flotant~~ volejant en les branques d'un gran arbre, ~~aquest~~ un vel misteriós, immaculat blancor argentada mai vista humanament

l'esclat de la llum... Era un vel per a Sakuntala. No molt lluny, i per ella també una laca, d'un vermell superb, destil·lava d'un arbre que ~~s'anomenava~~ pareixia ofrenar-nos la seva sang per a tenyir els delicats peus de nostra germana. Com mil pulides manetes, les fulles del bananer s'esgarrapaben entorn nostre al vostre entorn el mel es quinits jóiells, dignes de brillar dins la cambra d'una reina.

[Priyamvadá, a Sakuntala - Les abelles s'en fuge dels troncs dels arbres, per a anar a posar-se sobre les flors de lotus plenes de perfumada mel ----]

Gotamí - Aquesta generositat de les deesses del bosc, Sakuntala, mostra que seràs tant dilecta com el cel i que ambdós coneixereu una beatitud infinida.

Sakuntala baixa els ulls.

Harita - Des anar tot seguit a l'encontre del venerable Kanvà, qui està fent les seves abluccions a les aigües del Malini. Gran serà la seva alegria quan sàpiga que les deesses protectrius de nostres boscos han fet un honor tan gran a Sakuntala!

Surt a Priyamvadá el cel, els jóiells i les guirnaldes, i s'en va seguit des altres ermitanes.

Escena VI.

Sakuntala, Gotamí, Priyamvada, Anasuya i després Kanvà.

Anasuya, a Sakuntala - Jamai les meves mans havien tocat coses tan belles.... No'm veig pas amb cor de disposarle amb art sobre la teva túnica. Caldria ~~m~~ per això la destresa

d'un pintor.

Comença a adornar a Sakuntàla.

✠ Sakuntala - Ja ~~sobre~~ quan ~~exquisit~~ delicat és el teu gust...

apareix Kanvà

✠ Kanvà, *deturant-se a certa distancia*. Prompte ens deixarà! La meva dolor es insuperable. Les endebades que m'esforço en retenir mes llàgrimes, asserenar la meva veu i fins provar de somriure... Massa bé den llegir en mon rostre la tristesa que m'aclapara. Si a tal punt el dolor em tortura, a mi, l'auster ermita de les solituds salvatges, quina den esser l'aflicció d'un pare que ~~es separa~~ *s'acomiada* de ~~la filla~~ sa filla volguda!

✠ Priyamvadà. Aquell qui et vegi, no diria pas que no semblis una reina, estimada Sakuntàla! No et resta mes que posarte damunt tos ~~formosos~~ *musicles* aquest vel misteriós.

Sakuntàla es cobreix amb el vel.

✠ Gotamì. Filla meva, el teu ~~pare~~ ~~està~~ ~~molt~~ *deseos* pare sembla ~~que vol~~ esperar que li donguis el bes de ~~adeu~~ tornada

Sakuntàla, vacil·lant, es dirigeix vers Kanva i l'abraça llargament.

✠ Kanvà - Pugui ton espòs estimarte tant com Sarmichtha fou volguda per Yayati! Com son fill, l'il·lustre Puru, que el teu fill regni un dia damunt l'univers!

✠ Gotamì - Escolta religiosament aquestes vots que son profecies...

✠ Kanvà. Vina, filla meva, vina a adorar el foc! *Es dirigeix cap al fons de la clariana on brilla el foc, que ha encès un deixeble. Es detura davant la foguera.* Flames que vos nodriu del pur darbà que

el portic
encatifaba ~~batori~~ del temple! O flames que
estargiu de les ofrenes el ~~—~~ mistic perfum!
Oh, Foc, pare de la vida! Tu que glateixes
dins la terra i dins dels estels! Oh Foc! Tu
que llisques pels estanys, en mil lotus de llum!
Tu que torces el ferro com un jonc! Tu
que flameges dins la sang de l'ardid dain-
çaire i dins la sang de la gasela que'l
caçador persegueix! Tu que encens els bra-
ços dels amants que s'estrenyen! ~~—~~
Consumeix nostres pecats, oh Foc, i protegeix
per sempre mes a Sakuntala!
Sakuntala torna la volta al Foc, lentament.
⊕ Piriyamvadá - Oh foc, sigali sempre favo-
rable!
⊕ Kanvá, a Sakuntala - Filla meva, cal
~~que us~~ separar-nos)
⊕ Anasuyá - Sakuntala!
⊕ Kanvá - Ont son els dos ermitans que han
~~d'acom~~ de conduirla?
Es presenten Sarngarava i Saradata.

Escena VII.

Els mateixos, Sarngaravá i Saradatá.
⊕ Sarngaravá - aqui en tens, venerable Guru!
⊕ Kanvá - Sarngaravá, acompanya la teva
germana - ...
⊕ Sarngaravá - Vina, tendre donzella!
⊕ Kanvá - Divinitats amagades sota l'escorça
d'aquests arbres majestuosos, la noya que ja
may volgué apaivagar la seva set sens
haver regat ~~les plantes~~ avans les plantes resse-
guer, la noya que temia fer un crim el collir
les seves flors i que donava mercès a la prima-
vera que les engalanava amb la magnificencia

de les pedreries, Sakuntàla vos deixa per
(Chor entre bastidors) anar-se-n cap al palau de son espòs! [Sigui venturosa en son viatge, i que sa nuta vaga deixant
~~ràpidament esmaltada d'estanyols encantats de lotus vermells~~
~~tota perfumada~~, que l'ombra dels cedres i
dels pins li ofereixi un abric impenetrable
als raigs del sol, i que un dolç zèfir s'em-
porti dels lotus blancs d'un llac una fresca
rosada que ~~escampi~~ espargirà en son entorn!

[✠ Sarngaravà. Escolta, pare... És això el
cant d'un rossinyol, o la complanta de les
divinitats protectors d'aquest bosc, desolades
de la partida de Sakuntàla?

✠ Gotami, a Sakuntàla. Filla meva, saluda
aquestes divinitats que's dignen testimonia-
te un afecte maternal...

Sakuntàla, tombada la testa, estén els
braços vers els arbres.

✠ Priyamvada. Sakuntàla!

✠ Sakuntàla. Priyamvada, el meu espòs
m'espera... ~~Però, tu falta coratge per dir-nos-ho!~~
~~Mes, jo no puc abstenir-me~~!

✠ Priyamvadà. ~~Oh~~ ~~mentre~~ es mor aquí al com-
pàs del teu dolor! ~~Les mentres gasele~~ les immorils,
les mentres gasel·les, no tenen ja forsa per engu-
llir l'herba que mastegaben... vostres faons
plegades les ales, ja no dansen les seves dances
lleugeres, i aquestes fulles que van caient son
les llàgrimes dels arbres!]

✠ Sakuntàla, a Kanvà. Pare, voldria dir adeu
a aquest jasmí, aquí jo deia "Llum dels boscos"!

✠ Kanva. Ja se com l'estimes... digui-li adeu.

✠ Sakuntàla, després d'haver besat el ~~glasmí~~
"Llum dels boscos" que t'embriagues amb el
gerig d'estrenyer el tronc d'aquest mangue
deixa per un moment que les teves branques
flexibles s'enllacin al meu cos com braços
amorosos. Quan et tornaré a veure! A Kanvà

Oh mon pare, cuida aquesta planta com si fos una altre Sakuntala!

⊕ Kanvá. ~~Sakuntala~~ No et preocis filla, filla meva! No
Aimc cap temor ni per ella ni per tu, car
totes dugues, tenim un espòs ~~digne de vosaltres~~ ben digne

⊕ Sakuntala. Companys estimats, ~~de~~ vosaltres també vos la recomano....

⊕ Anasuyá. I de nosaltres, ~~semi-tuarde~~ dissortada, qui ~~no~~ haurà cura ~~de~~ ? Qui ocuparà el teu lloc entre nosaltres ?

⊕ Kanvá. a Anasuyá i a Priyamvadá. Plorem, quant ~~foc~~ caldrà que procuressiu per mes fermi el vacil-lant coratge de Sakuntala?

Anasuyá i Priyamvadá s'apropen dolcament a Sakuntala.

⊕ Sakuntala. Pare, veus aquella gasela que atravessa el prat de l'ermitatge? El seu caminar ~~es~~ delicat a causa del pes del petit que du dins des entrayes... Quan haurà nascut oh! et prego no l'oblidis d'enviar-ho a dir.

⊕ Kanva. No m'en oblidaré.

⊕ Sakuntala. Qui toca mes vestidures?

⊕ Kanvá. Es el teu cervató preferit, el teu fill adoptiu. Moltes vegades has fregat ~~amb~~ amb oli d'ingudi, els seus llabis ferits per les espines dels estarjers! Es recorda que li donaves ~~de~~ els grans de mill dins la teva ma, i ~~no~~ are no pot deixar-te.

⊕ Sakuntala, al cervató. Perque, pobre petit, intentes retenir una ingrata que abandona ses companys de joc? El dia de ta naixença vas perdre la teva mare i jo ~~te~~ vaig

amparar-te.
~~cavalls~~ ... Aquests matis coneixeràs una
nova dolor, ~~pesos nostre bon pare et prodi,~~
~~gaia els meus tendres enduados~~ ... Adeu!
Torna cap a l'ermitatge. ----
Sakuntala plora.

⊕ Kanva, a Sakuntala - Arrenca les teves
llàgrimes, ma filla, i pensa en la felicitat
que allí baix t'espera ... La virtut con-
sisteix en allibera l'ànima dels obstacles
que fan pesos el camí de la vida.

⊕ Sarngarava - Venerable guru, permeti-m
que'it recordi aquest text de la llei: «Ha-
companya al teu amic fins al ~~moment~~
que trobis ~~ajuda~~ ajuda.». Hem arribat a
la vora de l'estany --- Digna't, doncs, dar-
nos el teu consell després de la teva bene-
dicció, i torna cap a l'ermitatge

⊕ Kanva. - Bons vents, fill meu. [Mes, abans
de separar-nos, asseyem-nos tots a l'ombra
d'aquesta figuera sagrada. Sakuntala, les
dones i els ermitans s'asseuen a l'entorn
de Kanva. Ara penso ~~que puguem~~ que puguem
~~pas calgui~~ adreçar al rei Duchmanta
un prec, que al ensemps fa una respectiva
admonició referent a Sakuntala.

Reflexiona.

⊕ Anasuyà - a Sakuntala - Observa, Sakuntala,
com fins els sers mes humils senten el
~~pesar~~ descontrol de la teva partida! Els endo-
bades que aquesta cadarnera amagada darrera
les canyes llança un crit d'amor vers el
seu marcel, ~~doncs~~ els ulls ~~fixos~~ en tu, el bec
~~mig~~ mig obert, s'oblida de respondre-li ----

⊕ Kanva, a Sarngarava - Fill meu, grava en la
~~memòria~~ memòria aquestes paraules que diràs a Duch-

manta quan li presentis a Sakuntala:
« Senyor, ens atrevim a esperar de tu, que, en consideració de l'il·lustre família de la qual descendeixes, i en consideració també de la puresa de nostres costums i de l'autèntica virtut, que es nostre unic tresor, malgrat les teves enyorbes espores, tindràs per a aquesta noya la tendresa que li tenies moniares quant ~~et lligares a ella amb~~ en absència del seu pare
indestructible llaç, ~~durant l'absència del seu pare~~ ~~[illegible]~~. Quant als nostres deures vers ella, ho deixem complert a la teva del destí ».
⊕ Sarngaravà. La teves paraules resten ja gravades en ma memoria.
⊕ Kanva. ~~[illegible]~~, ara, Sakuntala, cal ~~vull~~ que et donguin algunes consells. No soc mes que un vell ermità, pero conec molt la vida...
⊕ Sarngaravà. Res ni ha amagat pels savis.
⊕ Kanvà. Escolta, mon bé! Des que ton espòs t'haurà instal·lat en son palau, mostrali una absoluta obediencia. Et serà dolorós, potser, pero sigas per tes rivals una companya afectuosa. Si qualque volta tens motiu per estar queixosa de Duchmanta, guarda't de mostrar-li el teu descontent. A la vista dels teus servidors, practica una estricta justicia. Sigas moderada, sigas cortès. No comencis al ten espòs al plaer, quan ell ho et demani. Si obeeixes nos consells, la felicitat perfumarà la teva casa. Si t'oblides de seguir-los, la vergonya i el dolor habitaràn el palau amb tu. Que 't sem-

ble Gotarmi?

⊕ Gotarmi - Admirable! a Sakúntala. Filla estimada, acabes de sentir dictar la regla de conducta de les dones maridades. Espero que l'observaràs punt per punt.]

⊕ Kanvà, a Sakuntala - Filla meva, donam el ~~pes~~ bes de comiat.

[⊕ Sakuntala - Com! Priyamvadà i Anasuyà no m'acompanyen?

⊕ Kanvà. No, doncs tinc el propòsit de maridarles prompte, i no ~~es~~ pot prudent que es mantingui a la capital.... Gotarmi, la venerable es qui t'acompanya]

⊕ Sakuntala, abraçant a Kanvà - arrencada de tu com una tendra branca de sàndal arrencada del mont ~~Himalaya~~ Malaya, podrè viure en un altre país?

⊕ Kanva - Pensa que tot il·lustre esposo, ben prompte et pregarà de seure a la seva dreta! Pensa que't cobrirà de tots els favors; pensa ~~que~~ les caricies que et prodigarà el teu fill, ~~que~~ semblant a la plata ja oriental del cel, mare de l'astre suprem, tu posaràs al món un fill que resplandirà com el sol del matí — Aleshores, en veu cert, no hi de saber-te greu l'estar lluny d'aquí! I si tu vols, et diré la manera de me aplicar-lo d'una benigne reparació que ~~[illegible]~~ la vida ens imposa: ~~[illegible]~~ repetiré. Te ~~[illegible]~~ sens reni ~~que te [illegible]~~ as, que en el moment ficar pel dedi, una altre reparació, pero terrible, deu acomplirse: la reparació de l'ànima del cos.

⊕ Sakuntala, agenollant-se devant Kanvà - Pare meu, guardaré per sempre la meva veneració!

⊕ Kanva – Jo demano als déus potents que't concedeixin tota la felicitat que't mereixes.

⊕ Sakuntala, agenollant-se a Priyamvada i Anasuya. Ajudeu-me bé dins vostres braços!

⊕ Priyamvada – Si el rei no et reconeix, tot seguit, mostrali la ~~seva~~ seva ~~que~~ on ~~li~~ ha ~~fet~~ un nom gravat.

⊕ Sakuntala – aquesta recomanació m'és ~~pesta~~ vergonyosa ---

[⊕ Anasuya – Jo ~~sé~~ sabs ~~que~~ bé que l'estimat afecte és sempre recelós ---]

⊕ Sarngarava, a Kanvà – Sant Gurú, el sol és ja al mitg de la carrera ---. És l'hora de nostra partida.

[⊕ Sakuntala, a Kanvà – Quan tornaré a veure aquest bosc estimat?

⊕ Kanvà – Com la Terra voltada pels quatre Oceans, tu vas a esser l'esposa del rei! Quan hauràs maridat ton fill, el guerrer invencible, i quan Duchmanta li haurà confiat son cetre, aleshores vindràs tu passar tos dies tranquil, en aquest sant ~~retir~~ recer consagrat a la virtut.]

⊕ Gotamí – Amen, ma filla; aprofitem el moment favorable a la partida! Tal volta pare deu tornar a l'ermitatge, i per ell no es decidirà mai --- Vinga, cotatge, Kanvà, i ordenarà d'emprendre el camí!

[⊕ Kanva – Sakuntala, la meva absència no pot perllongar-se més temps ---

⊕ Sakuntala – Oh! com t'envejo! La calma, la ~~tranquil·la~~ pau de l'esperit no es coneixen pas als boscs --- Mes no ~~et~~ fa l'esposa per mi!

⊕ Kanva- Ja sé lo que m'espera, sé ~~lo que~~ ~~sofrir~~ quin serà el meu dolor quant veu ré germinar els grans d'arròs que tu has sembrat en ofrena als deus --- Ves, i que ells ~~te~~ t'acompanyin!

Sakuntàla, seguida dels dos ermi-tans i de Gotami, s'allunya.

Escena VIII.

Priyamvada, Anasuya, Kanva.

⊕ Priyamvadà, que amb la minyada va seguint a Sakuntàla.- Ja no la veig ---

⊕ Kanva- asserenem-nos i seguim-la!

S'en van cap a l'ermitatge.

⊕ Anasuyà- Sens ella, nostre bosch serà mes trist que'l ~~un~~ desert ---

⊕ Kanva- Era fatal --- vos estimaven tant! llença un sospir- Ara que acaba de deixarnos per anar a juntar-se a son espós, em sento com desllorigat d'un gran pes. Sí --- una noya no pertany a ~~ningú~~ ningú. Després d'haver enviat a Sakuntàla a son verituble possessor, sento una satisfacció semblant a la ~~que tindrà~~ de aquell que acaba de restituir un tresor que ~~guardava~~ ~~ha desde molt temps~~ ~~per altri~~ que ha tingut temps en sa guarda.

Acte quint.

Una sala del palau de Duchmantà

Escena I.

Souna, camarlenc de les cambres secretes, apareix assentat ~~en dita sala~~.

Souna- Soc arribat ja a aquell fatal punt en que la vida tomba cap a la seva pobta ~~decadencia~~! En altre temps, aquest bastó, ~~no~~ ensenya del meu gloriós càrrec, no'm servia mes que per ferlo giravoltar entre els meus dits... Amb ventura d'ell, que m'ajuda en ~~ma~~ mos passos ~~vacil-lants~~! Fa un moviment amb el cap com mostrant la seva ~~tristesa~~ preocupació. ~~Bueno~~ Vejam, vejam.... Em sembla que tinc quelcom molt important per comunicar al rei.... ~~Em~~ s'aixeca. Que li faig ~~de dir~~ esta? Ah! aquí hi ~~es~~ caic... Dec anunciarli que dos ermitans desitgen veure-li. ~~Ja no recordo res~~ Soptadament, la memoria, no m'es infidel del tot. Quant poc envejable és la sort dels vells! com un llum que va apagant-se, llença de quan en quan una viva resplandor, i ~~tot~~ al instant d'un esperit recorren la nostros drets. De les coses, tot es fonse-n un caire dirien... pero, això es molt arriat dit! Si al menys les dones ens preferissin als joves... I perque no? En les coses de l'amor, crec ser mes habil que el ~~mes~~ mes ardit galan... cert, que un gat vell no mata la rata a la primera dentellada, mes en canvi el greig li fa mes dimade. ~~Ho que faltaria saber~~ si això plau també a la

natà..... A aquells que encara frec de mire, no ~~li~~ li demano pas el parer ~~la seva opinió~~, donc tampoc l'entendria. Afortunada! desgracià de la natura! Quan tinc una dona entre els meus braços, ignoro si m'insulta o si es la passió amorosa qui la fa cridar, car l'aversió i la voluptat ~~xxxxxx~~ posen vorint la mateixa cara. Es gira - El rei! Ve de ~~treballar~~ treballar pel seu poble, que li es tant ~~preuat~~ prenat com ~~la seva~~ sa pròpia família. Diria, que ~~xxxxxxxxxx~~ jogarà del deure acomplit cerca l'esperat repòs. Aixis mateix el ~~cap~~ pastor d'un remat d'~~elefants~~ orfanys no's ~~estira~~ llaura ala sombra, fins a tant que a assegurat als seus companys una abondant pastura..... ~~Ho~~ Me tot això m'importa pas del compromis en que are em trobo! El rei acaba d'eixir ~~de sortir~~ de la sala del consell.... ~~Ho~~ Es diu que ~~xxxx~~, prescindint de sa fatiga, li anuncii ~~anunciar~~ ~~li~~ que dos ermitans li demanen audiencia? I si això el posa de mal humor? ~~Ce~~ Romandre de contrin tant se val! Un monarca den ~~estar de~~ romandre al cim ~~xxx~~ de la muralla..... El sol no's detura mai ensa carrera, emportat pels impetuosos corcers ~~xxxx~~ jungits al seu carro. Dia i nit l'halé de vayu, el deu del vent, escomba l'univers, i la serpent amanta, que ~~davantat la seva~~ sosté la terra ~~enrotlla portat la terra~~ amb ses espatlles, no's plany mai de sa fadiga.... Anem-hi doncs! Despres de tot, s'ocupara dels seus subdits, es el seu ofici, que fer cert el mereix bastant bé.....

Es dirigeix ~~xxx~~ vers el rei que arriba, seguit de Madhavya, de Vasavati i dels seus cortisans. Shuna es detura darrera un ~~xx~~ tapis

Escena II

Sund, Duchmanta, Madhavya, Vatravati, i Cortisans.

⊕ Duchmanta, amb lassitud - Venturos, el que haveu vingut a mi en demanda dels meus favors, que a tots he donat satisfacció! ~~Mmmmm~~. Els reis, no saben quina ~~me~~ de goig es aquest! Nosaltres tenim la glòria ---- ~~Mesquina~~ Migrada ~~recompensa~~ paga a ~~de~~ nostres esforços! Nosaltres tenim el renom. -- Conquesta ben difícil de guardar!

⊕ Un Cortisà. Victoria e immortalitat al rei!

⊕ Un altre Cortisà. Victoria i immortalitat al rei, que a despit de les seves penes es consagra al be del ~~mmm~~ poble! ~~Semblança~~ Un quin ets semblant, senyor, a un gran roure ~~amb~~ ~~ample~~ fullatge desafia els raigs del sol, mentres infinits caminants a son redós, prenen de ~~bombar~~ ~~qui espargeix~~ la seva ombra.

⊕ Duchmanta. Aquestes paraules son com una rosada damunt de ma fadiga. Asseyem-nos aquí, estimat Madhavya.

S'asseuen. Tots fan la matèix, disposant-se segons la categoria de cada-un.

Es senten les notes d'un llaut.

⊕ Madhavya, a Duchmanta. Sents? --- aquesta deliciosa música ve de allà. Senyala ~~ca~~ vers una cambra quina entrada està coberta per un tapiç. Es la reina Hansavatii ---

⊕ Duchmanta. Deixa'm que escolti ----

Madhavya, a part.- No escolta. El seu esperit vaga per altres indrets.

En una sala veïna, una dona canta:

"Abella oblidadissa, recorda les besades que donares a la fresca poncella d'una flor de mangueir! Aleshores estaves assedegada de mel novella! Aleshores, ubriaga de sol, no et senties mai tan ~~enamorada~~ que per la perfumada copa on beviés la divina ambrosia! Fes memòria. Era endebades que les roses ~~volien~~ ~~tenen~~ reflorir. Endebades, el nenúfar preguntava a la libèlula si t'havia trobat. La brisa retenia son alè per deixar-te tot el perfum de la flor del mangueir.... Engelosit, de lo que li murmuraves, ~~xiuxiuejava~~ els ocells estroncaben llurs cants. Ara l'has oblidada la flor del mangueir, perque la teva estada es un humil lotus!"

Duchmanta.- Aquest cant ~~m'ha~~ ~~torbat~~ ~~el cor~~ ~~de~~ ~~gelosia~~ ~~i~~ ~~de~~ ~~pena~~ ~~i~~ ~~de~~ ~~dolor~~ ~~i~~ ~~de~~ ~~desesperació~~ ~~i~~ ~~de~~ ~~ràbia~~ ~~i~~ ~~de~~ ~~tristesa~~ ~~i~~ ~~de~~ ~~remordiment~~ ~~i~~ ~~de~~ ~~vergonya~~ ~~i~~ ~~de~~ ~~tot~~ ~~el~~ ~~que~~ ~~vulgueu~~ ~~i~~ ~~no~~ ~~vulgueu~~ ~~i~~ ~~no~~ ~~sabeu~~ ~~i~~ ~~no~~ ~~voleu~~ ~~saber~~ ~~i~~ ~~no~~ ~~sabeu~~ ~~que~~ ~~voleu~~ ~~saber~~ ~~i~~ ~~no~~ ~~voleu~~ ~~saber~~ ~~que~~ ~~sabeu~~ ~~i~~ ~~no~~ ~~voleu~~ ~~saber~~ ~~que

barba ..... corro cap a ma perdició, i sens esperança de premi, ja que els falsos devots no tenen accés al Paradís!

⊕ Duchmanta - Tu parles a les mil maravelles el llenguatge cortesà, i sabràs calmar a Hansavati.

⊕ Madhavya - Faré resignat lo que'm demanes!

S'en va.

Escena III.

Els mateixos, menys Madhavya.

⊕ Duchmanta, a part - aquesta melodia ~~triste~~ en trobo ~~trista~~ alguna cosa ~~trista~~ ~~que~~ ~~no~~ ~~sigui~~ ~~d'una~~ estimada ..... Però, gracies als deus, mon cor està en pau! Perquè serà que el nostre esperit ~~tingui sempre~~ estigui sempre ~~hagut de ser~~ a la merce d'un cant, o d'un objecte que pereix nostres ulls, o d'un perfum que respirem?. ~~Oh! sap si~~ No ~~sé~~ ~~per~~ ~~que~~ ~~jo~~ sé que aquest perfum, aquest objecte o aquest cant ens fan sentir una sensació semblant a aquella que ens causaren en alguna de nostres anteriors existencies?...

⊕ Souna, avançant - Senyor, que la victoria ... immortalitat ... Uns ermitans i un bore ~~arriven~~ venen de part del venerable Kanvà ...

⊕ Duchmanta - Sossegat ... sossegat ...

⊕ Souna - Senyor, uns ermitans i ~~unes~~ dones que arriben d'un bosc sagrat que hi ha al peu de l'Himalaya, ahont habiten, et demanen audiencia. ~~El~~ ~~venerable Kanvà~~, segons diuen, porten una embaixada del venerable Kanvà ...

⊕ Duchmanta - Uns ermitans? Unes dones?- Una embaixada de part de Kanva?

⊕ Sound.- Si, Senyor.

⊕ Duchmanta.- Ordena tot seguit al meu brahman Somarata d'acollir aquests sants personatges amb tots els rituals que el Veda prescriu, i que disposi per ells una cambra decorosa

⊕ Sound, que no ha cuitat lo que li ha dit el rey - Si, Senyor, ella sembla molt ~~torm~~ormosa ...

un dels cortisans se li apropa, i amb les mans jent de porta - veu, li repetix a l'orella lo que Duchmanta li acaba de dir. Sound ~~fa un gest de confusió~~ s'en va. tot torbat i compromes.

Escena IV.

Duchmanta, Vatravati.

⊕ Duchmanta - Vatravati, condueix-me a l'indret ahont crema avuy el foc sagrat ...

un dels cortisans fa una senyal als portadors de la llitera reyal, que esperaba en la sala veina. Els portadors entren i deixen la llitera prop de Duchmanta.

⊕ Vatravati - Oh, senyor del mon, d'aqui estant podràs obrirar la terrassa on crema el foc sagrat que fa resplandir les closes de marbre purificades per l'aigua llustral. Immobil prop del foguer podràs veure la vaca ~~ka~~ llet de la qual será vessada en ofrena. Digna~~t~~ ~~pujar a~~ entrar a la teva llitera.

Que et sembla que em deu volguer

⊕ Duchmanta- ~~Saps tu lo que Ranva em deu volguer de mal~~ Ranva? Serà just ser que els seus veïns l'importunen? o qui sab si els genis del mal han ~~fet~~ encorporat ~~els~~ els arbres del seu verger----

⊕ Vatravati - Al meu entendre, aquestos pietosos ermitans volen mostrarte una vegada mes el seu agraïment per la pau de que et son deutors.

Duchmanta puja a sa lliteza, que o'allunya. Vatravati i els cortisans le segueixen. Souna i Somarata, brahmans del rei, entren precedint a Sarngarava, Saraduta, Gotami i Sakuntala que aparexi coberta amb un vel.

Escena V.

Suna, Somarala, Sarngarava, Saraduta, Gotami, i Sakuntala.

⊕ Suna, als ermitans - Es aqui, nobles estrangers!

⊕ Sarngarava, a Saraduta - Gran es nostra ventura a d'esser rebuts per un monarca poderos i savi que regna damunt d'un poble gelos de donarli tota mena de satisfaccions! amb tot, t'ho confesso, l'agitació d'aquest poble dins dels carrers de la ciutat, m'ha fet pensar amb el tumulte que regna entre els passatgers d'un navili en por.

⊕ Saraduta - Jo mateix a mi m'ha corprès tot aquest terrabastall, mes jo em miro a aquets infelicos amb la tranquila pietat de l'home que en acabar de baixar se veu

passar un dels seus germans cobert de llot. Així es mira ~~el~~ al dormidor aquell que ~~despedeix~~ menysprea ~~la~~ de la seva sonami. Així ~~es mira~~ l'home lliure es mira l'esclau, aquell que domina les seves passions, al mal·lluat sotjat vilment als seus mals instints. ~~Observa~~ Tot mirant al camagleni ~~retorçat~~ per a poder veure el rostre de Sakuntàla

⊕ Somarata. Germans, aquests sentiments ~~us~~ vos ~~apellen~~ enlairen per damunt dels mortals.

⊕ Sakuntala, a Gotami. Tinc un terrible pressentiment.

⊕ Gotami. ~~Quan la felicitat va a somriure~~ Allunya de tu pensa tot mal averany. ? que pels la felicitat en tu tindrà cabuda.

⊕ ~~Sond~~, a Sakuntala. ~~Deu haveu dit que ignora el meu nom. Jo m'dic....~~

⊕ Somarata. El rei!

Es veu a Duchsmanta que travessa una sala veïna.

⊕ Sarngdarvà, a Somarata. Estimem ~~un gran poeta~~ l'home que il rei es digna ~~per la seva~~ ~~no sent altre que un~~ humils missatgers ~~com~~ ~~nosaltres~~. La seva generositat, però, no ens sorprèn. La figuera ~~carregada de fruit~~ curulla ~~on se carrega~~ de fruita, tomba generosa ~~se~~ branques cap a la terra, i el nivol ~~en~~ ~~plat~~ ~~es carrega~~ ~~de pluja~~ ~~per~~ fecunda. ~~El~~ abeura ~~els~~ amb complaença els camps ~~assedegats~~ ~~secs~~.. Així el veritable savi, ~~d'esdevé~~ ~~impietós~~ ~~per~~ ses riqueses s'inclina amb afecte ~~sobre~~ els ~~desheretats~~ ~~pobres~~ de la fortuna.

Entra Duchsmanta i Vatavati

Escena VI.

Els mateixos, Duchmanta i Vatravati.

Duchmanta, mirant Sakuntala. Qui es aquesta dona que amaga sos encisos? ~~de mes~~ ~~formoses~~? En mig d'aquests brahmans de vestits ombrívols es diria, una branca verda entre un munt de fulles mortes. El seu vel la fa semblant a la poncella d'una flor---

Vatravati - Sembla ~~molt~~ formosa.

Duchmanta - Que se m'enfonsa, ~~si ella pertanyi a un altre~~!, si no em pertany.

Sakuntala, posant-se la mà damunt del pit - Cor meu, que ~~desitges~~ desitges aleshores? ~~Sigues~~ Sigues pacient - Ell t'estima.

Somarata - Senyor, aquests ermitans han sigut honorats tal com tu los mereixes. ~~Podem comunicar-te el missatge de llur venerable Guru~~? Vols ~~que~~ ~~escoltar~~ oir el missatge que't duen de part de llur venerable Guru?

Duchmanta - Amb la mes gran atencio.

Sangaravá i Saradutá es prosternen.

Sarngaravá - Victoria i immortalitat al rei!

Duchmanta - Salut a vosaltres. Haveu sigut ~~molestats~~ pels genis del mal?

Saradutá - Sabem que ~~sota~~ sota la guarda d'un monarca amant de la virtut i hem despechat nostre ermitatge. Quan el sol ~~brilla~~ illumina, no ~~hi penetren~~ les tenebres---

Duchmanta, a part - Quant ~~es~~ poderos es aquest títol de rei! als ermitans - ~~que han~~ ~~vist~~ ~~es plenament fidel~~ cosqui en que Kanvá es plenament venturos---

Sarngaravá - El ~~verdader~~ veritable sant ignora l'in-

quietut. ~~Noble venerable marit, vos ha~~ ~~fet comanda~~, ~~encarregat, a l'ocasions d'expressar el vos ter~~ ~~vostre que enlaira~~ ~~dents~~ per la ~~teva~~ gloria ---

✠ Duchmanta. ~~Li diseu que el meu agraiment~~ ~~es~~. Que es doncs lo que es digna comanar me?

✠ Sarngarava. ~~Ell aquest~~ escolta les paraules que t'endreça el venerable ~~ha pregat de~~ ~~repetir exactament aquestes paraules~~: "Jo aprovo amb tota la joia de la meva anima, l'unio que ~~has~~ has contractat amb la meva filla estimada. ~~Ets~~ ets car a ingralies ~~tots~~ tots mereixements ~~mal~~, i Sakuntala ~~es~~ es la gracia i la virtut personificades. Tu doncs, contemplantvos, gosaria renovar contra Brahma l'antiga acusacio de que sols es complau en juntar els esser mes dissemblants? Rei ilustre acull doncs amb reverencia la teva esposa, que porta en ~~si~~ ~~entranyes~~ el fruit del vostre amor!"

✠ Gotami, a Duchmanta, ~~que queda estupefacte~~ roman astorat

Senyor, em permets ~~de dirte una paraula~~ que parli?

✠ Duchmanta. Digas ---

✠ Gotami. ~~Vos~~ Vos haveu estimat ~~vos~~ saber-ho el seu pare i sens haver consultat, ~~els vostres~~ parents ~~parents~~. Potser parle bé de parlar-li avans a sols ---

✠ Sakuntala, a part. Que ~~em~~ respondria ~~el~~ d'meu espos?

✠ Duchmanta. ~~Que~~ ~~ella~~ ~~que~~ ~~ella~~ ~~ella~~ ~~ella

~~donada amb tendresa~~ ---
~~feta a la tendresa~~ ---

⊕ Duchmanta. amb quin fi haveu tramat tant
~~fixació~~? mal intencionada invenció?

⊕ Sarngdravà. amb ~~calma~~ - No es cosa nova, que
els savis, embriacs de poder ~~creuen~~ que tot els, ~~dic~~ ennig a clar, i de no pervertits
~~Sols sobirans~~

⊕ Duchmanta. ~~Es tracta~~ ~~per ser de no~~ ~~parlar~~? Es a mi de qui es blasma amb tant...

⊕ Gotarni, despullant a Sakuntala del seu vel - Aixis ~~pot~~ ~~que~~ et reconeixeria - No t'haver gosat!

⊕ Duchmanta, a part, contemplant a Sakuntala. Oh, Que formosa es! Seria cert que ~~si~~ l'he estimada, en altre temps? ~~Cosa~~ com una a-
bella que a l'auba, giravolta entorn d'una flor,
~~així~~ del ~~qui~~ cuixell culger ~~cogué~~ de rosada, ~~jo no~~ ~~abans~~
~~abans~~ ~~m'he~~ ~~d'ella~~ així em vento cap per ella en-
cisat

⊕ Vatravati. admiro els seus escrupols. Quin
altre home vacil·laria de semblant manera, ~~d'agafar~~ ~~arrebatat~~, si la
mes formosa de les dones vingués a ~~ficar-se~~
elençar-se
al seus braços?

⊕ Sarngdravà. Que cal pensar del seu silen-
ci, oh rei?

⊕ Duchmanta. Victorios ermitans, es en va que
cerco en ma memoria --- En veritat vos
dic que no~~s~~ m recordo d'haver esposat la vos-
tra companya. Que dec fer doncs? ~~Estic a la~~
~~obligada~~ ~~vostra~~ Es prou
que ella serà prompte mare, i jo estic
cert que ella no es pas la meva esposa...

⊕ Sakuntala. Això es horrible! Ha obligat que
~~jo~~ ~~m'he entregat a ell~~ en so donada al seu voler en ces ultima
branca florida que tant amigat t'has ~~aixecat~~ tant alt cap al
cel, ~~de cada de~~ ~~trencada~~ ell acaba d'enguerxar-te sens pietat!

⊕ Sarngdravà, a Duchmanta - Tem la ira
del venerable brahman, del qual has rebutjat la
filla ~~adoptiva~~! Guarda-t de passar als seus
ulls, com un vil mentider, quan consentis en
la mansuetut inspirada, ~~amb~~ abandonar-te el
seu tresor -----

✠Saradutà - Sarngaravà, ja has ~~dit~~ parlat prou. A Sakuntala - Vostra missió es ja ~~feta~~ acomplida. El rei ens ha respost. Ara ets tu qui deus parlar i convencel-

✠Sakuntala - Quan l'amor es mort de que serveix el recordar-ne la naixença! - Abaixa el cap - Però bé! sí, parlaré, encar que sigui sols per esplaiar-me - A Duchmanta. Mon senyor --- Mes no! No dec nomenar-lo així ja que refusa de reconeixem --- Noble fill de Puru, no ~~us~~ ~~ha~~ ha molt ~~temps~~, que sota els arbres d'un ermitatge, closquen la teva ma ~~sobre~~ damunt del meu cor que sé t'havia ofert a tu, ~~varen~~ ens uniguaren l'un a l'altre per l'acte mes sagrat, vam canviar-nos els mes greus juraments. ~~El petons~~ les veraes, mes comprenedores, i are ets complaus en ~~turbar~~ ferir-me amb les paraules mes cruels!

✠Duchmanta - Calla! calla! Es que pretens arribar-me a mi per a vilipendiar la reialesa? a la ~~fauna~~ que un rio ~~que desbadat arrabassa~~ arrossega un arbre, vols arribar ~~tombant~~ arrecerant a mi?

✠Sakuntala - No sap lo que diu ~~Es inexpugnable!~~ Un mal esperit deu sugerir-li aquests horribles pensaments ... Mes ja sabré obrir-li els ulls!

✠Duchmanta - No pensis altre cosa. ~~Això es lo que jo desitj~~ Vós Deus ~~Horror~~!

✠Sakuntala, mirant la seva ma - He perdut la meva baga ---

✠Gotami - Deu haver-te caigut quan feies les ablucions en l'estany consagrat a Satchi ---

✠Duchmanta - L'~~incredulitat~~ engany de les dones es sorprenent!

✠Sakuntala - La falsedat es complau en mostrar-nos el seu poder! He perdut la meva baga ... Ingrat! Lo que vaig a dir-te are, em fera pot-ser el matèix servei que ~~em hagués fet abans~~ t'escolto.

✠Duchmanta - ~~Em plauen molt les fondes~~

No et

✠ Sakuntala- ~~Et~~ recordes d'un dia, que volies un ramellet de roses, tu recolliries en la conca de la teva mà l'aigua que's contenia en el calzer d'un lotus?

✠ Duchmanta- (amb ironia) ~~Si. Després~~? Cal estar atent!

✠ Sakuntala. En aquest moment, la meva gasela predilecta s'acostà a nosaltres i tu li digueres amb veu molt dolça, tot mostrant-li la teva mà: « Beu la primera! »- Mes ella no et comprengué i no gosà beure. Després ~~de~~ veure't entendre la meva, ella begué ~~com~~ ~~ho havia~~ fiada i tu digueres al gosset ~~que no~~ amb un somriure: « Ningú es ~~fa~~ parent ~~meu~~ meu dels déus » ~~els déus~~ ---- ~~No hauràs~~ ~~tots dos aquest trosc?~~

✠ Duchmanta- Mens agrien aquelles falses i dolces paraules ~~Respecte pel que~~ ~~no~~ ~~que~~ ~~no~~ ~~no~~ ~~no

(apart) a ~~una altre~~ cosa ~~que~~ que ~~la~~ sens educació salvatge produeix

⊕ Duchmanta- ~~el perdono~~ el ~~bon cap~~ atribuir ~~a~~ veus ~~de~~ d'ofens? ~~d'educació~~. Els ~~seus~~ ulls llancen flames, ~~els~~ seus mots ~~son~~ desordenats, ~~los~~ llabis tremolen ---- ~~La~~ dolçor ~~pot~~ ~~ser~~ ~~mai~~ ~~pogut~~ esvair els meus dubtes. ~~La~~ ~~seva~~ ~~colera~~ viva acaba d'augmentarlos. L'amor a ~~tret~~ tret ~~les~~ ~~flaques~~ ells materia ~~sagetes~~ amb les quals podria haver-me ferit ---- Estrangera, sapiga que el passat de Duchmanta es ~~inexpugnable~~ i que tots els seus ~~poble~~, ~~no sabia~~ sens màcula no ho ignoren

⊕ Sakuntala- ~~Ah~~ ~~dones entre el~~ ~~de~~ ~~les dones de la~~ ~~nostra~~ Heus'n aquí ~~rodada~~ ~~pe~~ rada al llor de la ~~dones~~ ~~degrada~~ al llibertinatge llibertins!

Es colleix amb el vel tot sanglotant.

⊕ Sarngarava, mirant a Sakuntala. ~~Penediment~~ ~~arrepentiment~~ --- Desolació --- Heus aquí el resultat d'un encegament passatger! Que semblant exemple aconselli al amants a la prudencia! Quantes vegades l'odi succeheix a l'amor, en dos cors que s'han unit sens coneixes!

⊕ Duchmanta- Aixis doncs, la sola acusació d'aquesta dona es prou per a que en condemnem? ~~Ja ho hem dit tot~~ ~~Debades~~

⊕ Sarngdrdvà- ~~Ja ho hem estat dit ja.~~ ~~Per~~ ~~va~~ l'ignocencia ha fet sentir la seva ~~tirania~~ poruga veu. No se l'ha atesa. Tu solt has parat l'~~oreta~~ vida. als consells dels malvats ----

⊕ Duchmanta- Per favor, homes justos reflexionen! admetem que soc culpable envers la vostra companya ---- ~~Per quin fi la maltracto~~ ~~tanca~~ ~~sarca~~? ~~Jo soc el~~ ~~Podria dirli: «Vente no!»~~ ~~con podria dirlo: «Inedat!»~~. Jo vos demano encare, que em ~~proporcionassia~~ la meva cruel ~~ret~~? ~~reputaria~~

⊕ Sarngdrdvà- ~~Jo~~ ~~menyspreu~~ La teva ~~desprecis~~ ~~traicionat~~ exigida.

⊕ Duchmanta. ~~No sapis que un rei del meu llinatge estia per damunt de aixó~~? Aixó no es ~~possible~~ ~~e~~ ~~un~~ rei descendent del llinatge de Puru!

Oh rei, perquè reprendre l'endreda?

⊕ Sarngarava. Si et sembla bé, sempre acabem d'una vegada. Tot lo que dirdem encara serà deplorable i superflu. Hem acomplit nostre deure. Ens entornem cap al nostre ermitatge. Aquesta dona es la teva muller llegítima o dona. Li la ma. Un marit té sobre la seva dona un poder absolut.

⊕ Gotami, a Sarngarava - Anem! Passa tu al devant.

⊕ Sakuntala. Oh! no en tinc prou d'haver sigut rebutjada per aquest traidor, que encara em dirieu? ~~ropables~~ ~~em dirieu~~

⊕ Gotami. Sarngarava, fill meu Sakuntala es ~~pergut~~ ~~per~~ ~~per~~ segons tot plegat té del seu abandó. Comprenc, suplica --- No podem pas deixarla al costat d'un ~~a casa d'un~~ ~~que~~ ~~fera~~ tant cruel!

⊕ Sarngarava, a Sakuntala, amb ~~ironia~~ acidesa. Oh, dona que ~~blasmes~~ del teu espòs, escolta! ~~Tu~~ ~~dona~~, si o no, ho has de fer, ~~sotmetent~~ a la seva voluntat. Si el rei ha dit, perquè ~~ho~~ ~~ha~~ ~~dit~~ ~~perquè~~

Rebutjant-la, es que rebutja la meva llegítima esposa?. I quardant-la, no'm farà culpable d'adulteri?. ~~Qui~~ Ves aquesta ~~dubte~~ ~~oreja~~ el meu ~~esperit~~ temencer, ~~que~~ ~~no~~ ~~s'allargarà~~ !

⊕ Somarata. ~~Si~~ ~~Vejam~~ ~~Si~~ ~~Si~~ ~~Si

⊕ Duchmanta - Mes, pala ---

⊕ Somarata - ~~Passaven prop de l'estança~~ ~~de les minyes~~ Ob.ego pels ermitans s'en ~~anaven~~ eranat. Sakuntāla, estesos els braços cap al cel, ~~plorant ra dissort~~ ----

⊕ Duchmanta - Acaba ---

⊕ Somarata - Una, plana ~~de~~ ~~que tenat~~ ~~arrebassat~~ ~~enpassat~~ ~~ta~~ ~~ta~~ ~~ta

inofensius animals, pot molt be esser un home exempt de cruel-
tat, dolç i compassiu.

⊕ Sutxaka- Vés al gra, reinaire trigarás molt
hores aquí
⊕ Kavitra- Quelcom hi deu haver, tot i
peix
que m'adono de quelcom que
pedra
dins son ventre. aguanta magnífic
en braga
---- aguanta es, la
veritat! de matarme, o de deixarme
Matarme. si dic mentida,
⊕ Djaluka- Sens dubte, amic meu,
aguanta braga ha engolit dins del
ventre d'un peix
cal agafar
escanar
Vaig al palau per a in-
⊕ !
⊕ - No som pas gaire lluny de la
porta Gokula .... Esperen-me aquí.
de prop a aquest home.
⊕ Sutxaka- Els dos guardes sigas
!

Sima s'allunya.

Escena II.

Sutxaka, Djaluka i Kavitra.

⊕ Sutxaka. assenyalant a Djaluka la seluetta del seu cap. Et sembla si trigarà molt a tornar?

⊕ Djaluka. No es pas sempre cosa facil poder parlar amb el rei ---

⊕ Sutxaka, a Kavitra. cent
Cinc unes insaquantables denúncies de fer-te el comptes tot seguit!

⊕ Kavitra- Tu tindràs pietat d'un innocent!

⊕ Sutxaka- No es tracta mes que de passar

el temps, si exercités un poc els ~~meus~~ nous braços en la teva pell....

✠ Kavitra - No es digne d'un tal honor, i es-tic tant magre que els meus ossos vos farien mal.

✠ Djaluka - I si ens ~~estrenessim~~ ensinestressim en tirar l'arc? Els seus ulls rodons em semblen de blanc...

✠ Kavitra - No heu ~~pensat~~ ~~en cap cas~~ reparat que tinc la mala costum de quinyar els ulls? Les vostres sagetes errarien, i això pot-ria ennuijar per a la vostre reputació.

✠ Sutyaka - Es burla de nosaltres!. Vaig a penjar-le.

✠ Kavitra - No feu pas semblant cosa! Es-panta els ocells d'aquest augost jardi...

✠ Djaluka - Que et sembla, doncs, si et vestis-sim?

✠ Kavitra - Quina pudor s'escamparia! ~~No~~ ~~no us sembla~~ No vos sembla?

✠ Sutyaka - aleshores, un bon cop de gani-vet?

✠ Kavitra - No tindrien pas temps de meli-jar la vostra arma avans del retorn del vostre capità.

✠ Djaluka - Ja veig que preferiries un cop de garrot ~~a la testa~~ al crani...

✠ Kavitra - Tinc la testa molt dura!

✠ Sutyaka - ~~No puc creure-ho!~~ Es gracis ~~el meu~~ el meu rei!

✠ Kavitra - Estic ~~encantat~~ encisat de poder-vos donar alguna ~~distracció~~ distracció. La vida es ~~molt~~ tant poc distreta!

✠ Sutyaka - Aixis doncs la deixaria sens recan-ça.

✠ Kavitra - Si, mentres em donen temps per a amar i retirar del llac les meves heures i els meus ams que el meu fill no podria trobar-faltar-hi ---

✠ Sutxaka- Endès. Nosaltres t'acompanyarem.
✠ Kavitra- No podem pas imaginar-vos el ~~fallot~~ que hi ha! Vindrè a trobar-vos aquí.
✠ Djaluka- [illegible].
✠ Kavitra- [illegible] ---
✠ Djaluka- Aquest cop, miserable ---
✠ Sutxaka- Vostre capitana! Amic, anem a donar-te als ~~pei~~ peixos, a ofrir-te ~~en~~ als voltors ~~pes~~ pasturança ---

Escena III.

Els mateixos, Sinda.

✠ Sinda, corrent- Depressa! Que aquest home---
✠ Kavitra- Estic perdut!
✠ Sinda---- vigui lliurat de ses lligadures! Tot quan ha dit es cert.
✠ Sutxaka, a Kavitra- Ets un home de sort. Pots vantarte d'haver vist la mort de prop ~~la mort~~.
✠ Kavitra, a Sinda- Gloriós senyor, et dec la vida. Espero que ja no menyspreuaràs tant mon humil ofici!...
✠ Sinda- Pren aquesta bossa. Nostre sobirà m'ha encarregat de donartela. Conté una bella suma ---- Jaue, pots anarte-n!
✠ Kavitra- Això es massa felicitat per a mi!
✠ Djaluka- Heus aquí aquest pollos amb mes vanitat que un rei sobre ~~l'~~ elefant de cerimonia!
✠ Sutxaka- Per lo ~~que es veu~~ vist, es comprèn que Duchmanta tenia aquesta baga en gran ~~preu~~ preu!
✠ Sinda- Bah! Poc que se li en dona de la seva valor! Per la torbació que ha sentit al veurer ~~aquesta~~ la baga, pue afirmar que aquesta joia li ha recordat una persona a la qual ha estimat molt i que encare estima ~~apassio-~~ ~~nadament~~ bojament. S'en va.

✠Sutxaka - Aixís doncs, el rei ens deu agraït-
~~ha de estar-nos agraït~~ sment ---

✠ Djalukà - Tu ho has dit. A pesar de lo que es veu, la paga va sols per aquest ~~disgustat~~ molest personatge!

✠Kavitrà - Calmeu-vos, nobles queners! Anem a repartirnos aquesta quantitat. Penso rembursar-vos el preu de la fatal corona de flors que destinaven al ~~cap~~ ~~cap~~ cap.

✠Djaluka - Magnífic --- excelent --- venerable pescador! Ens sentim orgullosos d'esser els teus amics! Vina -- ja comec, allà baix, dins d'aquella vernedà, una caseta on es ven un cert Kadambarii ---

S'allunyen.

Escena IV.

La deesa Sanumati ~~descendeix~~ devalla del cel i ~~es posa~~ s'asseu damunt d'un tou de molsa.

✠Sanumati - A les riberes de l'estany de les nimfes he preparat tot lo que cal a Sakuntàla --- Mentres que ella s'abandona a les ~~carícies~~ manyagues de l'aigua, jo aniré espiar al rei. Aixís ho vol nostra entimada Menaka. Que ~~m'enganxi~~ no faci per Sakuntàla! ~~Observa~~ Observa de ~~tots costats~~. Com! Avui es la Festa de la Primavera --- i cap música se sent, ni es veu cap altar ni cap garlanda? Si volgues, tot seguit sabria que es lo que passa, mes nostra amiga m'ha recomanat molta prudencia. Ben tapada amb el vel, aniré a juntarme a aquells dones que es passeigen, i aixís podré sorprendre llurs secrets. - Desapareix.

Escena V.

Tres noyes joves, Ambalika, Madukà, i Numadavi, entren cosent i es detenen davant d'un mangoner.

✠Ambalikà. Oh bell arbre, jo envejo la gràcia amb que es balancegen les teves branques, on cada flor es una flama, on cada flor es la primavera tota! Oh bell arbre, tu ets com una immensa ofrena que dóna gracies als deus d'haverlos enviat aquesta estació meravellosa!

✠Madukà - Tu expresses els nostres pensaments, ambalikà.

✠Ambalika - Em sento ubriagada! Tal perfum d'aquestes flors---

✠Numavadi - Estàs ben certa de que es arriy la Festa de la Primavera?

✠Ambalika - Si--- I els cants, les danses i l'amor, prompte renaixeran!

✠Maduka - Ajudam! Vull abastar aquestes flors per a ofrenar-les a Kàma---

✠Ambalika - De molt bon grat, si avans em jures que li demanaras també a mi, propici.

✠Madukà - Tu sabs molt be que la teva anima i la meva no en fan mes que una---

Sostinguda per Ambalika, comença a cullir flors del mangueer.

✠Numavadi - Oh, quin perfum! Cullint i olorant una flor que acaba de caure. Es el perfum de la joia---

✠Ambalika - Sent emprendre el vol a un colom que trala dins l'arbre. - A tu diri Amor! Brisa en l'aire un grapat de flors. Oh Kama, portèlas a les donzelles que van a l'encontre dels seus amants.---

sacseja ~~totragatge~~ a l'arbre. Una pluja de flors cau damunt les companyes, que amb els braços estesos i ~~les mans~~ obertes les mans les reben joioses. Parvatayà, gran ~~chamberlà~~ camarlenc ~~es presenta~~ arriba.

Escena VI.

Els mateixos, i Parvatayà.

⊕ Parvatayà - Que feu, desventurades? No sabeu que el rei ha prohibit de celebrar la Festa de la Primavera?

⊕ Ambalika - Perdona-ns, Parvatayà! Jo no sabem semblant prohibició ----

⊕ Parvatayà - No haveu reparat doncs, en la tristesa dels arbres i dels ocells? Mireu com el fol·lam no s'envola ~~ja~~ de la flor de magnolies, com les joncelles dels kuravaks resten tancades i com ~~les kokilas~~ cruelles romanen ~~pensatives~~ mudes ~~silenciosos~~, malgrat la tebior de l'aire. L'amor, contrariat, torna a son niu totes les seves sagetes ---

⊕ Sanumati, amagada darrera un arbre. Cert---- Els ocells i les flors obeeixen a Duchmantà. En quan a l'Amor----

⊕ Maduka, a Parvatayà - Mitravasú, el cuyat del rei, ~~ens~~ ens havia ordenat d'anar ~~jo~~ jo també aquest bosquet ----

⊕ Parvatayà - ~~Lo que ha dit Mitravasú ja no compta~~. No puc cabal de lo que ha dit Mitravasú.

⊕ Ambalika - Si no haig d'esser indiscreta, em permetis que't demani perquè Duchmantà prohibeix festejar la Primavera?

⊕ Sanumati. Deu haver succehit quelcom de greu, doncs els sobirans volen esser amants dels plaers ----

⊕ Parvatayà - a part - Bah! ja que tot el món ho sap ---- a les noyes - Sens dubte haureu

sentit contar que una jove dona, nomenada Sakuntala a sigut ellençada del palau ---
⊕ Ambalika. ~~El gran~~ Mitravasu, ens ho ha contat, pero no ha arribat mes que a l'historia del pescador i de la baga.
⊕ Parvataya. Aixis no tinc pas gaire gran cosa mes per a explicarvos. Al veure sa baga, Duchmanta recobrà tot seguit la memoria i es recordà que havia espos at secretament la filla de Kanvá. Son desesper fou sens ~~dubte~~ limits. Ell mateix es ~~tirava~~ feia retrets de sa crueltat i de la injusticia --- El seu penediment era corprenedor. Hà jurat observar un dol perpetu, i creiem que es home de paraula. Refusa rebre els homenatges dels seus cortesans. Tot el dia, permaneix estirat damunt son llit desolat. Sos mots son desordenats --- confon els noms dels ~~seus~~ amics i de ses ~~dames~~ dones. Quan s'en adona dels seus errors, queda abatut, ~~plé de confusió~~ de vergonya.
⊕ Sanumati, sempre amagada. Tot això m'en ~~canta~~ cisa!
⊕ Parvataya. Ara sabeu perque el rei a prohibit la celebració de la Festa de la Primavera.
⊕ Ambalika. Nosaltres compartim la seva pena.
⊕ Una veu, darrera els arbres. Sempre, aqui hi ha mes ombra ---
⊕ Parvataya. Es el rei! Retirem-nos donzelles
Ambalika, Vasumadari i Madukà s'en van.

Escena VII.

Parvatayà, després Duchmanta, seguit de Madhavia i de Vatravati.

Parvatayà, a part. Aixís en el goig com en la pena, els monarques conserven sempre una admirable majestat. Malgrat sa desolació, quan imposant es mostre rei! Cap ornament el diferencia d'un altre home. No du més que un braçalet d'or que flota per sobre el seu punyo magut --- Els rancorosos retgiris han ressecat sos llabis. Els insomnis han enrogit sos ulls. Amb tot, ell resplandeix, com un diamant que llença mil raigs de llum sens deixar d'esquivar suportar que un lapidari pugui disminuir son pes.

Sanumati. Comprenc la dolor de Sakuntala --- Que hermós es!

Duchmanta, avançant perdut en sos somnis. Estimada dels ulls de gasela, per que no has vingut a despertar el meu cor quan dormia en son propi --- el meu cor, que ara es desenjoiat!

Sanumati. I ella pateix tant com ell!

Madhavya, a Parvatayà, seguint a Duchmanta. La seva tristesa es espantosa! No se pas com consolar-lo ---

Parvatayà, a Duchmanta. Senyor, la primavera fa resplandir tos jardins. Vols que ens assentem sota aquests arbres on els cants dels ocells exalten la dolçor del viure?

Duchmanta, a Vatravati. Ves a dir al meu ministre Pàsuma que avui no

administrarè justicia. Estic molt fadigat. La nit passada, no he dormit. Que escrigui dament d'una falda de palmera els ~~negocis~~ afers mes importants, i que me'ls enviï.

⊕ Vatsavati. Bot regnat!

⊕ Duchmanta d'hi. Parvatayan, torna als teus quefers.

⊕ Parvatayà. Pots confiar en mon zel, senyor!

Vatsavati i Parvatayà s'abluenyen.

Escena VIII.

Duchmanta, Madhavya i Sanumati, que continua amagada darrera un arbre.

⊕ Madhavya, a Duchmanta.

Lo mi-

llor que pots fer, ara com ara, es descansar en aquest bosquet que encara ens sembla mes bonic, ja que despres de les darreres geladas no l'havien tornat a veure.

⊕ Duchmanta. Pobre amic meu, ja saps aquell proverbi: «Bot socors es inutil a l'home caigut dins un abim». Que bé pot aplicarse-m a mi! Jo era feliç, fruia d'una pau completa, i n'hi ha hagut prou amb que tornes a veure a Sakuntala! L'hauria oblidada, hauria oblidat que ens estimabem, que n'hauria donat la seva anima de nen i el seu cos de foc.... L'he tornada a veure i l'estimo com mai l'hauria estimat! Endebades la primavera s'esforça en somriure-m endebades es que em prodigue el perfum de ses flors i els cants dels seus ocells.... No sento mes que la complanta de Sakuntala, no respiro mes que el seu aroma i no veig altra cosa que son rostre banyat de llàgrimes. Amor! Cruel amor!...

✠ Madhavia- Ah! l'Amor --- aquestes flors van a pagar-ho per ell!

Colgeya amb son bastó les llianes que ~~eren~~ la brisa fa moure.

✠ Duchmanta- No facis mal a aquestes llianes que ~~eren~~ se assemblen a la meva estimada! Vull contemplar-les fins al ~~capvespre~~ cap.vespre; i aixis, pot-ser, estaré menys cal- ~~a la~~ nit. ~~nit~~ nit ---

✠ Madhavya- Has ordenat a Tchaturiká que et dugues el retrat de Sakuntàla que tu has pintat damunt d'una ~~tablet~~ tauleta de cera, al bosc dels Madavi ---

✠ Duchmanta- Ja no se on fiinc el cap -- acompanyem- aquest retrat en recomptarà --

Duchmanta i Madhavya passen al bosc veiri. Sanumati els segueix.

✠ Duchmanta- Aquesta frescor, aquest silen- ci --- i aquest banc de marbre!

Es dirigeix cap al banc.

✠ Sanumati- I aquests arbres --- que ens permetran observar sens esser vistes! Vull admirar amb tota llibertat la nostra es- timada Sakuntàla, i aixis li podré contar l'emoció que ha experimentat el rei al contemplar la seva imatge.

✠ Duchmanta, que s'asseu- Com me recordo are, dels mes insignificants detalls de la primera vegada que vegí a Sakuntala! aquest dia --- que jo creia inoblidable! Està- ba tombada sobre un llit de flors --- Son cos tenia la curva d'un llahut: Es sen- tia la remor sedosa del riu ---

✠ Madhavya- Bot aixo, m'ho havies ja relatat, i en acabar em deyes sempre que no era mes que una fantasia teva

i jo m'ho hauria cregut.

⊕ Duchmanta. Implacable destí!

⊕ Sanumati, amagada- Cert.!

⊕ Duchmanta.- No pucmes, amic meu!
Que podries fer per a mi?

⊕ Madhavya - Tingas coratge! L'home ~~co-~~
~~rajis~~ no deu deixar-se abatre- La mort
tampoc menys prea l'escomesa de la ~~fre-~~
~~fredat~~ gropada.-

⊕ Duchmanta- Que jo sorat en
mon lloch no s'enfellonis? Sento encara
sens parar, els retrets de Sakuntala, i
sento el seu sanglot ~~reig~~ Jo estava fet ---
Vaig llençar-la! ~~Ella~~ s'apropava als seus
companys de viatge, suplicant-los no
l'abandonessin. El brahman inflexible,
li responia: « Tu restaràs! » ~~Ella~~
~~Ella~~ Es girà com un cervo ferit de mort,
i son esguard esporuguit es fità sobre mi.
Oh! aquesta mirada mes esfereidora que
un crit, aquells ulls que tinc clavats dins
dels meus! Em matarà aquesta mirada!

⊕ Sanumati, dirigint la veu cap als camps.-
T'estima, Sakuntala! May t'hauria es-
timat aixís!

⊕ Madhavya- Jo crec que es un deu qui
se l'ha endut ---

⊕ Duchmanta- Quin deu pora que ~~hagues~~
gosat privar-me d'una esposa tant bella,
tant tendre, tant virtuosa? No! no es pas
possible! Ses amigues en digueren que era
filla de Menaka --- Veus, es Menaka qui
l'ha enmenada cap al cel, prop d'Indra!

⊕ Madhavya- Si es aixís, la tornarem a veure.

✠Duchmanta- En que fundes aquesta esperança?

✠Madhavya- No ha succeït may que un pare i una mare deixin a sa filla separada per molt temps del seu espos.

✠Duchmanta- Es que he tingut un mal somni? Haurà perdut la raho, o es que els dens volgueren castigar les meves faltes? Cert que la meva vida no ha pas sigut sempre exemplar, mes jamay he comès cap ~~pecat~~ que mereixi un castic semblant!

✠Madhavya- Bingas confiança! De vegades els fets mes venturosos s'esdevenen quant menys un se pensa. La sort es fantasiosa. I tu en tens ja la prova.--- Recordat com retrobares la teva bagua.

✠Duchmanta, contemplant l'anell. Ella t'ha portat! Has sentit la tebior de la seva pell, i has esplorat els mes secrets indrets ~~del~~ cos.--- Ubriaga d'amor, despres causer!

✠Sanumdti- Si tu el sentissis, Sakuntala!

✠Madhavya, a Duchmanta- I com es que tenia la teva bega?

✠Duchmanta- En disposava a sortir de l'ermitatge, quant ella tot plorant en digué: «Dins quants dies, senyor, de ma vida, et dignaràs cridarme al teu costat?»- Vaig posar-hi en son dit la meva anell, tot resseguint-li: «Cada matinada, quant et despertis, pronunciarà una de les lletres del meu nom una vola, i comença per la primera. Avans que hagis dit la darrera veuràs arribar un dels meus serventis que et conduirà cap a mi!».

✠ Sanumati- El derti no ho ha volgut!

✠ Duchmanta- Qui em tornarà la meva estimada?...

✠ Madhavya- a part- Si tot això no s'arregla pas, estic perdut! Un enamorat en desventura, no ~~[illegible]~~ serva ~~[illegible]~~ un ~~[illegible]~~! Morir de fam--- Bonica perspectiva!

✠ Duchmanta- veyent a Tchaturika, que li porta l'imatge de Sakuntala.

✠ ~~Tchaturika- [illegible]~~
~~de Sakuntala~~
Ella ve dins del sol! Ella ve... El jardi canta!

Escena IX.

El ms mateixos, i Tchaturika.

✠ Tchaturika- Senyor, aquí tens el retrat de Sakuntala!

✠ Duchmanta- Meravellós poder de la pintura! Com m'acaronen amb ses flames aquestos ulls ~~[illegible]~~ allongats entre ses blanques celles! Es un llampec, ço que brilla entre ses llabis, o l'esclat de les seves dents? Es dirià que vol ~~[illegible]~~ balbatejar paraules amoroses---

✠ Madhavya- que mira l'imatge de Sakuntala- Quanta bellesa! Jo et felicito... No podrias escollir millor! Realment sembla viva. No se que em detinga de preguntarli si en son bosc també tiri fa sempre calor...

✠ Sanumati- Es ella! Admirable semblança!

✠ Duchmanta- Has sentit? Fins els arbres exalten la seva bellesa---

✠ Madhavya, que s'adona de Sanumati- A part- Aquest arbre te una forma ben seductora!

Duchmanta- Potsser ben creure-m. La mes formosa encare. Son coll es mes arrodonit, ses galtes, tenen un pol·len mes daurat. I pensar que l'he rebutjada quan podia beure en sa boca!

Madhavya- En aquest quadro, hi veig tres dones boniques ---- Quina d'elles es Sakuntala?

Sanumati- Quieis dones, no t'ha trobada may?

Duchmanta, a Madhavya- Biscala.

Madhavya- Suposo que es la hermosa noya que contempla aquest mangue el pallatge delguada tremolar de gorig. Estic casi segur que acaba de regar aquests grossos flors d'asoka. Suspina apadigada--- Ses galtes estan empolsprades. Sos cabells s'escapen de la cinta que els lligaba. Son coll palpita com una font captiva--- Les altres dugues noyes son ses companyes.

Duchmanta- Has encertat. Aquesta taca, que veus aqui, es un testimoni del meu amor. Una llagrima--- Esquecis caldrá que ho adobi. Demes, el paisatge encare no està acabat. A Tchaturika- Ves a buscar els pinzells i els colors---

Tchaturika, a Madhavya- Guarda el quadro fins a mon retorn---

Duchmanta- Soc jo qui den guardar-lo. Agafa el quadro. Pensar que l'he tinguda apretada contra mon cor, amorosa i nua, i que are dec contentarme amb una imatge!

Tchaturika s'en va.

Escena X

Duchmanta, Madhavya, i Sanumati.

Madhavya, a Duchmanta, signant-li el quadro. Jo en pregunto que es lo que pots afegir-hi ---

Sanumati, darrera l'arbre. Sens dubte, un ~~aspecte~~ aspecte de d'ermitatge ----

Duchmanta. Vull pintar-hi l'ondulós Malini. Uns bancs de sorra ~~d'herba~~ partira se, arjies semblades de cignes blancs. a l'horitzó, ~~alts~~ unes puses muntanyes on gallopaven els cervatons ---. En aquest prat, un arbre on hi hauria penjades unes tiniques d'escorça, i sota aquest arbre una gasela de grossos ulls, ~~dolcament~~ acaramantse dolcament amb el seu mascle ---

Madhavya. Molt bé! Mes, em sembla que uns quants brahmans, ben aspres i ben sordits, farien bonic dins del paisatge --

Duchmanta - He oblidat una cosa que Sakuntala adorava!

Madhavya - Oh! aquesta pintura no era pas per moltes hores ---

Duchmanta. Una rama d'acacia. Ella en duia sempre un a l'orella. Aquestes flors de seda perfumada es ~~balancejaven~~ grocejaven davant sa galta --- Vull també, adornar son ~~coll~~ bust amb un collar de fibres de lotus; ~~arrodonit~~ ~~quina~~ ~~atenuada~~ tapirat brillantor recordarà la de la lluna ~~de tardor~~ Fedoral.

Chatunika sofocada, entra corrent.

Escena XI

Els mateixos, i Sdhaturika.

Tchaturika. Senyor, la teva esposa Vasamati ---

s'amaga el rostre entre les mans.

Duchmanta. Que ---

Madhavya, a part. La fi del món! ~~Ja ens~~ ~~de preocuparé~~. No ~~hi~~ podrà ser d'altre.

Tchaturika, a Duchmanta. La reina Vasamati volia arrebassarme els teus pinzells i els teus colors. En deia que ella materia i'els portaria ---

Duchmanta. Però, t'has pogut escapar?

Tchaturika. He aprofitat un moment que el seu vestit s'acabava d'enredar a un esbarzer.

Duchmanta, a Madhavya. He sigut massa feble amb ella. Ara, es creu que tot li es permes. Ves a amagar aquest quadre ---

Madhavya. No serà de més que també jo em posi a recer de la tempesta! Ja se on --- a la torre de porcelana que's perd dins dels núvols. Allà, ens amagarem tant bé, el quadre i jo, que ells esparvers podran descobrir-nos.

Agafa el quadre i surt corrent. Entra Vatsavati.

Escena XII.

Duchmanta, Vatravati, i Sanumati. Tchaturika.

Vatravati. Victòria i immortalitat al rei!

Duchmanta. No has pas trobat a Vasamati,

Vatravati. M'ha ~~passat al davant~~ pres la davantera. Mes quan ha vist que el portava aquesta foli'a, ha retornat al palau.

Duchmanta. Es prou discreta per no importu-

marine quant treballo. Donam aquest ~~fo~~ escrit. El llegeix - Deus! Dhanamitra, el gran navegant, ha mort en un naufragi! No deixa cap fill - Soc hereu de ~~tots~~ ~~els~~ immensos ~~tresors~~ cabals? Que es trist no dilcar el nom a ningu! Amb tot, ell devia tenir les seves dones ... Era tant ric! Qui sab? Alguna d'elles, ~~sens dubte~~, tindria l'esperança d'ésser mare -- ~~Ell~~ Hi'en informare.

⊕ Vatravati - He sentit contar que la filla d'un navegant de Saketa posarà al mon un fill de Dhanamitra ---

⊕ Duchmanta - jo disposo que totes les seves riquesses siguin d'aquest infant. Ves a dir-ho a Sirima.

⊕ Vatravati - Tot seguit.

⊕ Duchmanta - I que passi pregonar que Duchmanta serà el pare de tot aquell que hagi perdut el seu.

⊕ Vatravati - Ho faré com tu ho manes, senyor.

⊕ Duchmanta - Quan jo vingui al punt de morir, aquí deixaré mon capital?

⊕ Vatravati - Els deus disposaran.

⊕ Duchmanta - He reflexionat la meravellosa criatura que m'hauria donat un fill, com una terra fecunda produeix una magnifica collita quan ha vingut sembrada en época favorable ---

⊕ Sanumati, amagada - Tu ho trobaràs ---

⊕ Tchaturika, a Vatsavati - Son desesperat m'espanta. Si anessis a buscar a Madhavya.

⊕ Vatravati - Bona pensada! S'en va.

Escena XIII.

Duchmanta, Tchaturika, Sanumati, despres Madhavya.

✠ Duchmanta - Manes dels meus avant passats, quina deu esser la vostra inquietut! Quan jo deixaré aquest mon, qui us farà les ablucions rituals? Ja que en seren privats fins a la fi dels segles, accepteu avuy l'ofrena amarga de mes llàgrimes!

✠ Sanumati. Carinya perduda per les tenebres, quan allà baix brilla per ell una llampara vitalicia!

✠ Tchaturika, a Duchmanta. Pensa en les bèsties dones que t'estimen. Baixa el cap. Nómsent!

✠ Duchmanta - Perquè, deus poderosos, haveu disposat que aquesta antiga raça desaparegui? Perquè no haveu volgut que jo em sentis endur-pare; aquest nom el més dolç de tots? Perque hauig d'esser semblant a un rierol clares, les copisses i líquides, aigües del qual van a perdres en els sorrals estèrils? errors?

✠ Sanumati - Dec esperar encara? No. Ja se que els deus han acordat tornar-li la seva esposa. Preferiro anar a l'encontre de Sakuntala ----

Desapareix.

✠ Madhavya, desde molt lluny - Socors! Socors a mi!

✠ Duchmanta - Es Madhavya qui crida!....

✠ Tchaturika - Les serventes de la reina deuen haver de perdre li el quadre gironi.

✠ Duchmanta - Un dels meus guardes!

✠ Parvatayà, corrent - Soc aqui....

✠ Duchmanta - Que es lo que passa?

✠ Madhavya - Socors! jo em moro - - -

Parvatayá comença desaparèixer darrera els arbres.

⊕ Duchmanta - Bé meu arc...
una esclava grega ~~entra~~, entra, i dona l'arc a Duchmanta.

⊕ Madhavya - M'escanya... M'apego!...

⊕ Duchmanta, buscant una sageta - Ara! ja vine...

⊕ Parvatayá - que torna. Madhavya s'havia amagat dalt de la torre Meghatchamna... Un mal esperit invisible s'ha precipitat al seu damunt i se l'ha emportat!

⊕ Duchmanta - Quina audàcia!

⊕ Madhavya - ~~Ah~~ Quin dolor!... M'escanya...

⊕ Una veu - Amb quin gust em beuré la teva sang vermella! ja pot venir Duchmanta!

⊕ Duchmanta - Bé monstre em desafia? Espera una mica, infame Rakchasa... a Parvatayá - Depressa! Depressa!... Mostra'm el camí més curt...

⊕ Parvatayá, que no ho ha sentit - Sí, ell precedeix, per defensa-m...

⊕ Duchmanta - És fantàstic! No veig res...

⊕ Madhavya - Ell m'ha tornat invisible, més jo el veig, sempre.... socors! jo em moro...

⊕ Duchmanta - Tu ens provocarme, pèrfid Rakchasa, però jo sabré matar-te sens fenir al meu amic!

Madhavya i Matali apareixen.

Escena XIV.

Els mateixos, Madhavya, i Matali

⊕ Matali, a Duchmanta - Que els déus, sempre et concedeixin lo que desitjas! Torna al bri,

rac les teves sagetes! L'immortal Indra s'estima més que les llancis contra els Asuras horribles. No destinis als teus amics, més que tendres mirades, on ells ~~podran~~ jugaran lliçó tota sincer afecte.

⊕ Duchmanta, llençant un sospir. Fabulós! Ets Matali ... Glòria i alabança a l'il·lustre conductor del carro d'Indra!

⊕ Madhavya. Ah! Aquesta es bona ... Saludada respectuosament a qui volia degollar-me com una bestiola!

⊕ Matali. Noble fill de Puru, el déu dels déus m'ha encarregat de comunicarte les seves ordres.

⊕ Duchmanta. Les escoltaré amb la més gran reverencia ...

⊕ Matali. Tu no ignores que existeix una raça indomptable, la raça dels Danava ...

⊕ Duchmanta. Naturalment, me'n he parlat, alguna vegada.

⊕ Matali. Indra no pot acabar amb aquets malèvols. Et demana que'ls escometis i els destrueixis. Aixís matéix, el sol encarrega a la lluna que amb sa dolça llum dissipi les tenebres de la nit. Agafa tornar i vola al combat! jo et duré en mon carro.

⊕ Duchmanta. No se expressar com em sento afalagat per l'honor que Indra es digna atorgar-me. Vaig a reguinte. Però avans, voldria saber, perque has espantat d'aquest modo al pobre Madhavya ...

⊕ Matali. Veient tant trist, he volgut excitar les teves ires al objecte de desbetllar la teva energia, i es per això que he usat d'aquesta innocent estratagema. Un foc no llença grans flames si no l'el atisses. Una

serp no es redressa si no se l'irrita. —
⊕ Duchmanta. Has sortit doncs amb la teva. a Madhavya. El meu carro, les ordres d'un immortal deuen esser executades sens tardança. Digas a Prisuna que li compta els interessos del meu poble. Vaig a combatre als enemics dels deus.
⊕ Madhavya. Quina altre aventura. Tens aquesta! T'en va.
⊕ Matali, a Duchmanta. El meu carro us espera —. Vols requir-me, senyor? T'en vaig.
Duchmanta i Matali desapareixen.

Acte setè

El carro de Matali corrent per entre els núvols

Escena I.

Duchmanta, amb l'arc a la mà, mediteta, dret junt a Matali.

Duchmanta - Estic confós de l'agraiment que Indra m'ha testimoniat. No he fet més que el meu deure - - - -

Matali - Tots dos us imaginem que no us haveu separat l'un de l'altre.

Duchmanta - M'ha omplat d'honors! Cap mortal ha rebut jamai semblants homenatges! La presència de tots els Devas, m'ha fet sentir en son tron i m'ha voltat de garlandes on brillaben les més belles flors de Suargà. amb la pols de sàndal groc, del qual els deus es revelxen. ha tocat damunt meu pit el signe sagrat, tot somniquent a Djayantà, son fillet, que semblava un reic gelós - - - -

Matali - No sapis pas els serveys que li has fet! Dugues vegades sos sandis ha tret eliminat dels gegants terribles. La primera vegada per les grapes de Vichnú que s'era metamorfosejat en ells - amb. per la teva rapides sagetes.

Duchmanta - Si he sortit vencedor, es perque Indra em protegia.

Matali. La teva gloria s'estendrà fins als darrers estels. A hores d'ara en les arbredes de Suargà, els chantres inspirats componen ja els himnes per a celebrar la teva coratgia.

i els poetes demanen ingeni a les deesses per escriure sobre fulles immortals els versos que et volen consagrar.

✠ Duchmanta. On som? Ahir, amb la meva ~~impaciència~~ frisança per atacar els asuràs, no vaig reparar en el camí que seguíem ---

✠ Matali. Estem dins d'aquesta esfera brillant que s'emmarca en son giravoltar els innombrables astres i les onades de la Via Làctea, aquest Ganges del cel. L'empremta dels peus de Vichnú va santificarla per sempre, i es la morada de Pravatja, del qual tu ara sentís ressonar el ~~grunyit~~ bruel formidable.

✠ Duchmanta. Els meus ulls humans no poden suportar aquesta llum ---- Sento vertigs! Ara, estem travessant la regió dels núvols, no es cert?

✠ Matali. Com ho saps?

✠ Duchmanta. Les rodes del carro fan saltar gotes d'una aigua glaçada. Els llampecs esparpellen els nostres cavalls. Els tchatàkas volten entorn nostre ---

✠ Matali. Ens anem apropant a ton regalme.

✠ Duchmanta. Espectacle prodigiós. La terra no es mes que un minuscul tapiç que un noi hagués desenrotllat entre les muntanyes. Aquests ponts de verdura son els boscos, i aquests fils de plata son els rius. La terra, que puja cap a nosaltres amb una velocitat vertiginosa, em llença ara, potser, igual que un tambor llença una bala ---

✠ Matali. Es magestuosa la Terra!

✠ Duchmanta. Quina es aquesta muntanya brancada de sol, entre aquests dos rius, en la qual es veu naixer un riu d'or?

Matali - La muntanya dels Munics del Cel, la muntanya Hamakuta ---- En tot l'univers, cap lloc es mes favorable al recolliment. Allà el cap suprem dels Suras i dels Asuras, l'il-lustre Kasyapa, fill de Maritchi i net de Brahma, està contínuament sumergit en profunda meditació, admirat per Aditi, la seva immortal esposa.

Duchmanta - L'ocasió no pot esser mes bona! Voldria anar a prosternar-me al devant d'ells...

Matali - Es molt facil! Acabem de arribar-hi.

Duchmanta - Ningú no diria! No he sentit la meva petita sotjegada. No he vist la pols mes lleu, no he sentit gringolar les rodes. Mira de tots costats. Puc veure des de aquest lloc el diví fill de Maritchi?

Matali - Mira allà baix ---- Lo que veus no es pas un tronc d'arbre - Es Kasyapa - Ell es qui regularitza el sol en sa carrera - Emergeix d'un formiguer i les formigues treballen per al seu voltant. A manera de cordó brahmanic, porta enrotllada a l'entorn del seu put una pell rugosa de serpent. Duu també un collar d'espines. Uns ocells niden dins sa cabellera ----

Duchmanta - Veneració al esser capaç de lliurarse a semblants austeritats!

El carro dona la volta a un bosc i es detura pels fangs florits.

Matali. Estem ja dins la morada de Kasyapa. Aquests arbres roben a nostres ulls l'ermitatge on Aditi reposa, algunes vegades.

Duchmanta - Aquesta mansió es mes encis-

sadora que el Suarga. Estic nedant dins un mar d'ambrozia ---.

⊕Matali, deturant els cavalls. - Digmat bari, rar del carro.

⊕Duchmanta - Baixes tu també?

⊕Matali. Estigas tranquil! Els cavalls no es mouran pas. Vols requirme? Pero. avans contempla aquest assit ta gran----

⊕Duchmanta - No se que admirar mes... el pais o els essers prodigiosos que l'habiten! Els veig tots ---- Els uns permaneixen en estasi a l'ombra dels arbres immortals. altres es banyen dins un llac que dora el polen dels nenúfars, i m'imagino que els altres deuen estar en estasi dins covas incrustades de pedreries. Com son amos dels seus sentits, aquests savis que veig desde aqui! No tant el me llen ternent als gracibs jocs d'aquestes deesses mes ---- En veritat, vols en aquest asil es possible concebre l'abnegació de la penitencia!

⊕Matali, cridant - Vridhasà?.....

⊕Vridhasà, invisible - Estic a les teves ordres...

⊕Matali - Que fa, en aquest moment el benaventurat Kasyapa?

⊕Vridhasà - Te un gran parlament amb Aditi.

⊕Matali, a Duchmanta. Vols aprofitar aquest instant? - Vaig a anunciar-te al pare d'Indra.

⊕Duchmanta - Mercès!

Matali s'en va.

⊕Duchmanta - No tinc pas esperança d'obtenir -- lo que no mereixo! Pero debutjar la felicitat quan ella s'en ofereix. ja que el Dolor es ma unica esposa, pò sabre alegrar-me de tristesa.

⊕ Un nen darrera del faig. No! No vull!---
⊕ Una dona. Mirau de creuer, mal subjecte!
⊕ Una altre dona. Cuidado, Sarvadamana!
⊕ Duchmanta. S'atreca i mira al través del faig. Un meravellós infant que planta cara a dugues jóves noyes... Quin orgull! Arrossega un lleonet que acaba d'arrancar de la mamella de sa mare---
L'infant que porta un lleó petit, apareix, seguit de dugues jóves. Suvrata, Damanti

Escena II.

Duchmanta, Sarvadamana, SUVRATA i Damanti.
⊕ Sarvadamana. Dada la boca, lleó! Vull comptar-te les dents.
⊕ Suvrata. No et dona vergonya de atormentar un animal que es sota la protecció de nostre Pare? Ah! tu mereixes ben bé el nom de Sarvadamana---
⊕ Damanti. Ell compta les jóves i les fera...
⊕ Duchmanta. Es extraordinari! Em sento atret pe ell com si fos el meu fill!
⊕ SUVRATA a l'infant. La lleona et saltara al damunt, si no deixes el seu petit.
⊕ Sarvadamana. I ca! abrivament
⊕ Duchmanta. Quina! Es una guspira, que promet ser una heroina!
⊕ Damanti, a l'infant. Si el deixes a pau, et donaré una cosa....
⊕ Sarvadamana. Donam, la avans---
allargant la ma.

⊕ Duchmanta, que ~~i sabra~~ veu al palmell de la ma de l'infant el tchakra reial
Oh Deus! La roda --- ~~El~~ ~~senyal~~ senyal de la sobiranía!
jo el veig, aquest vol radiant ... jo el veig!
⊕ Suvrata, a Damati - Perds el temps. Les promeses no li bastem. Vés a buscar el jaç d'angles que ti ha dins ma cabanya i li donarem.
⊕ Sarvadamana - Mentres m'espero, em divertiré amb el petit lleó ---
Damati s'en va.
⊕ Duchmanta - ~~El~~ ~~senyal~~ senyal! ---

Escena III.

Duchmanta, Sarvadamana i Suvrata.
⊕ Suvrata, a l'infant - Vols deixar tranquil a aquesta bestiola, sí o no?
⊕ Sarvadamana - No i no!
⊕ Duchmanta, à part - Aquesta voluntat ~~em~~ ~~compren~~ ~~dis~~ ! No sap pas lo que és feliç el pare que estreny entre els braços son fill adorat! oh! l'ultratgeosa d'escolta ~~ra~~ parleria incomprensible i de contemplar les dentetes semblants als grans d'arròs ---
⊕ Suvrata - Sul deixo estar! Si veges un ~~br~~ brahman el cridaria, i potser ell el faria obeir. adoriant-se de Duchmanta. Per favor, noble estranger, vols ~~impedir~~ fer que aquest atrevit deixi de maltractar aquest lleonet?
⊕ Duchmanta - De bona gana! S'acosta a Sarvadamana - Suposo, trevor, que no voldràs causar pena al venerable Richi de ton pare? Tu saps que els ocells, els lleons i les gasel·les son també els seus fills --- Quina pena tindria si sabés que has atormentat a aquest feble animal!

⊕ Suvrata - Vratxer. Kasyapa no es pas el pare d'aquest noi

⊕ Duchmanta - Deuria haver-me dublat - bé una ~~flecha~~ ferotgesa d'heroi. Però perquè es aquí doncs? amb una mà, li separa el lleó, i amb l'altre acarona a Sarvadamana ~~?~~ flors les seves galtes, els seus cabells i no saberia dir lo que sento. ah! que deu sentir un pare acaronant son fill!

⊕ Suvrata, que mira al rei - a l'infant. Es fabulós!

⊕ Duchmanta. Que?

⊕ Suvrata - Potser no es res que una il·lusió meva, però estic admirada de la seva semblança amb tu, i de la seva ~~del~~ missió des que li has parlat!

⊕ Duchmanta - Dona, qui es el seu pare?

⊕ Suvrata - Un Puru.

⊕ Duchmanta. Vet aquí perque m'atreu! Venim el mateixos ascendents -- Are m'ho explico tot. Bels els de ma raça han acostumat retirarse en un emitatge, a la fi de la seva vida. ~~Pero~~ No obstant, jo creia que l'asil de Kasyapa estava tancat als mortals ---

⊕ Suvrata - No t'equivoques pas. La mare d'aquest infant es filla d'una nimfa. Ha nascut lluny d'aquests arbres.

⊕ Duchmanta. Quin es el nom del benaventurat espos ~~de~~ d'aquesta jove dona?

⊕ Suvrata - Zacuntala mes dolça de les dones. Sapigues, vull que aquesta dona era virtuosa i que fou abandonada

⊕ Duchmanta, ~~tremolant~~. Serà, potser. —

Dona Damati. Porta el paó d'argila.

Escena IV

Els mateixos, i Damati.

Damati, a Sarvadamana. Mira quin vell mes bonic---

Sarvadamana. Qui es la meva mare?

Suvrata. Amor meu, Sakuntala reposa

Duchmanta, tibubejant. A part. Sakuntala! Pero, aquest noi es com a molts dones --- Vull esperar!

Sarvadamana a Damati. Dona-m aquet pao tant bonic!

Suvrata. Cels! No veig al puny de Sarvadamana el bracalet que es son talisman...

Duchmanta. Es aqui, prop d'aquells fulls --- Deu haver-hi caigut quan el lleo debategava per a escapar-se.

Ja a cullit el bracalet

Suvrata. Per tots els dews! no'l toquis... Oh! l'has cullit!

Les dugues noyes es miren plenes d'admiracio.

Duchmanta. No comprene ---

Suvrata. Estrangers; aquest talisman es d'origen celestial. El propi Kasyapa el lligi al puny d'aquest infant, durant la ceremonia que feren per a regraciar als dews la seva naixença. El gran Riche, ve dimos, que ningu absolutament, no deuria tocar aquest bracalet, excepte Sarvadamana, son pare i sa mare.

Duchmanta. Quin mal hi he?

Suvrata. Al contacte de no importa qui

aquest braçalet es canvia en serpent de les mes verinoses.

✠ Duchmanta. Ha esdevingut ~~reconegut~~ lo ~~això~~ que dius, alguna vegada?

✠ Suvrata. Molt sovint.

✠ Duchmanta. Joia meva! ja no demano res mes als deus ---

✠ Suvrata. Vina Damati! Correm a anunciar a Sakuntala aquesta gran nova. La trobarem al jardi ---

Suvrata i Damati s'en van

Escena V.

Duchmanta, i Sarvadamana.

✠ Sarvadamana. Vull anar amb la meva mare ---

✠ Duchmanta, amb els ulls plens de llàgrimes. ~~Sarv~~ Anem-hi junts, fill meu!

✠ Sarvadamana. Que dius? Mon pare es diu Duchmanta. Tu no ets Duchmanta!

✠ Duchmanta. Quina felicitat! ---

Sakuntala, trenats els cabells en serpentina de vinditat, arriba lentament

Escena VI.

Duchmanta, Sakuntala, i Sarvadamana.

✠ Sakuntala, com distreta. Un desconegut a cullit impunement el braçalet de mon fill -- Va a canviar el meu destí, o es que la predicció de Sammati s'ha realitzat?

✠ Duchmanta. Sakuntala -- Ella! Sa palidesa. Sa resignació! Sakuntala, que encara pot estimar-me ---

⊕ Sakuntala, vegent a Duchmanta.

Aquest no es pas mon espos - No el reconec... Era bell com l'aurora. Una sentor de mel el precedia... No obstant, qui hauria gosat tocar el braçalet?

⊕ Sarvadamana, ~~que s'ha llençat~~ s'ha llençat als braços de sa mare - Qui es aquest estrangèr que em diu «fill meu»?

⊕ Duchmanta - Sakuntala, perdona'm! Ja no ho faré mes.

⊕ Sakuntala, apassionada - Ets ell!... ~~Gracies~~ Mercès, deus immortals!

⊕ Duchmanta - Jo ~~estava~~ caminava dins la nit, estimada meva! Ara, jo et veig, et respiro...

⊕ Sakuntala - Victoria i immortalitat al...

El plor no la deixa acabar.

⊕ Duchmanta - Les teves llàgrimes han ofegat mon nom, mes ~~la~~ el teu vot es acomplert. Jo he victoria, perque tinc la boca - perquè m'estimes encara!

⊕ Sarvadamana - Qui es aquest, mare estimada?

⊕ Sakuntala - No gosso dir-t'ho encara...

⊕ Duchmanta - Jo estava foll... Oh! creu-me! ja no t'abandonaré mai mes! Jo estava foll, era cego... Tu eras ma corona de flors, ma rosada, mon perfum, i vaig rebutjar-te!

Besa els genolls de Sakuntala.

⊕ Sakuntala - Aixecat! No sabs pas quin a sigut el meu dolor... Cridava tot

nom als vents, als núvols! Per fi, t'ha a-
judat de mi---.

⊕ Duchmanta- Estimada meva!

⊕ Sakuntala- Qui t'ha recordat que jo
existia?

⊕ Duchmanta- Ja ho sabia quant seria en-
rada la meva ferida. Deixam que aiguis
tes dances, llàgrimes! Em sembla aixís
que en desllino dels meus remordiments...

⊕ Sakuntala- ~~ensanglantada~~ envalgut: la haga que
~~porta Duchmanta~~. - aquí el tens, ~~l'~~
l'anell fatal!

⊕ Duchmanta- Ja et contaré com l'he retro-
bat. Sols ell podia tornar-me la me-
moria. Sens ell, no estaríem are reunits...

⊕ Sakuntala- Are em serà ben grat!

⊕ Duchmanta- Sosal en tom dit, com una
planta s'adorna d'una flor al retorn de
la primavera!

⊕ Sakuntala- Jo vull pàrme jo mes d'ell...
Guardal tu.

Arriba Matàli.

Escena VII

Duchmanta, Sakuntala, Sarvadamana,
i Matali.

⊕ Matali- Em sento dichós de venet prop
de la teva virtuosa esposa i del teu
fill estimat.

⊕ Duchmanta- Tu ets mon benfactor, Ma-
tàli. Pero, digaim--- ~~Sakuntala~~ Indra ~~el consell~~
~~de tots~~, ~~de~~ fa que passa?

⊕ Matali- Els dems ho saben tot. Venia

a anunciar-te que Kasyapa deuria venir? Vols acompanyar-me?

⊕ Duchmanta. Sakuntala, pren en tos bras aquest fill, i camina devant meu.

⊕ Sakuntala. T'obeeixo, encar que no sia digne de semblant honor...

S'en van.

Escena VIII.

Sakuntala, i Duchmanta, arribats a un jardi on Kasyapa està assegut en un tron de verdor. Aditi, la seva esposa, dretà, al seu costat.

⊕ Kasyapa e Aditi. Filla de Dakchà, vet aquí el Rei de la Terra, el gran Duchmanta, aquest heroi immortal que acaba d'exterminar els implacables enemics de ton fill Indrà!

⊕ Aditi. Sa noble actitud hauria cridat la meva atenció.

⊕ Matali, a Duchmanta i a Sakuntala. Acosteuvos més. Aquest que us mira afectuosament

⊕ Duchmanta. Jo em prosterno amb tota militar devant del fill de Maritchi i devant la filla de Dakchà. Oh còpula il·lustre que Brahma portava dins sa pensa, al principi dels temps! Oh font de llum a la qual el sol mateix pren el seu esclat! Enlluernador fogar, d'aquest Indra, d'immortals ulls, prengue son vol! Divinitats augustes, Duchmanta, l'esclau de vostre fill, vos ofereix ses adoracions!

✠Kasyapa- Que tos reialmes sigui sempre florit!

✠Aditi- Sigas sempre invencible!

✠Kasyapa, a Sakuntàla- Tens un espos tant valent com Indra, un fill tant bell com Djayantà.... Et dentijo que cap tant feliç com Satchi, l'esposa del meu fill.

✠Aditi- Que Sarvadamana sigui sempre vostre mes bell ornament!

✠Kasyapa- a Duchmantà, que respira. Vo et creguis jà mes culpable envers Sakuntàla; estada jo pregant, quan arribé ella desesperada. La nimfa Menaka, sa mare, la confià als cuidados d'Aditi, i les meves meditacions s concentraren tot seguit sobre aquest gran infortuni. Jo fon revelat que ell era l'unic criminal era l'iracible Durvasà. Vaig suplicar, igualment, que fin no reconeixeria a Sakuntàla fins que hagués retrobat la seva bague ~~d~~ esvaeixes

✠Duchmanta- Ah ~~dissipa~~, tots mos remordiments.

✠Sakuntala, a Duchmantà- Es l'hora que s'obren els lotus del Malini... Porta-me amb tu, el meu estimat!

✠Kasyapa- Fill meu, apreta contra el teu cor aquest bell infant que t'ha donat Sakuntala! Els seus estendards floteran

sobre les Set Illes que composen l'univers, i els pobles de genolls el saludaran amb el nom de Bhāratā. Estic a punt de partir... Que puc demanar, per a tu, als immortals?

«Duchmanta- Això, oh el meu generós protector: que els reis es consagrin únicament al bé; que Sarasvatī, la deessa de l'inspiració, sigui sempre advocada dels sants brahmans, i que Śivā em guardi de renaixer!

L'alba

El murmuri del riu munta per darrera la casa.
Des del bon matí la pluja bat contra els vidres. ~~Ser bbosasse, dir-cover.~~ ~~Per~~ ~~tornant del vidre~~ ~~esperdat~~ ~~catetat~~ es queda ~~regalimar~~ ~~Bbisquen regalimegen~~ un regalim d'aigua s'escorre per l'esquerda d'un reco d'un vidre. El gos ~~esperquet~~ s'apaga. gruny ve ~~apagant-se~~ a la cambra hi fa ~~xafagor~~.
El nou-nat es ~~mou~~ revolca dins son bressol. Amb tot i que el vell, per a entrar, ha deixat ~~se~~ les botes a la porta, ses passes fan cruixir el pis: l'infant comença a gemegar. La mare s'~~incorpora~~ fa lleu fora del llit per tal de consolar-lo; i l'avi, a les palpentes, encen el llum per a que el petit no s'espanti amb la foscor. La ~~llum~~ flama enllumena ~~el entre~~ la faç rogenca del vell Joan Miquel, sa barba blanca i aspre, son aire somort i ses ulls vius. S'acosta al bressol. La seva capa desprén un baf d'humitat; tot caminant arrossega ses grans plantofles blaves. Lluisa li sigue que no s'acosti. aquesta es d'un ros groguenc blanc; de facció allargada; son rostre dolç i tendre es clapejat de llentiscs; te el llavis esblanqueits i grossos que no acaben de juntar-se, i que somriuen amb timidesa; amb ses ulls amarronats l'infant-una ulls molt blaus.

molt imprecisos, on la mina no és més que un punt molt petit, infinitament tendre, però.

L'infant es desperta i plora. La seva queixada inquieta va d'una banda a l'altra. Quina basarda! La tenebra, l'esclat brutal de la llum, les al·lucinacions d'un cervell tot just desvetllat del caos, la nit xuclant i murmurejant que l'envolta, l'ombra sens fons d'on s'destaquen, com ungles esgarrifadores de llum, sensacions agudes, dolors, fantasmes: aquelles cares enormes que s'inclinen al seu damunt, aquestes ulls que el penetren, que s'empenyen dintre seu, i que ell no comprèn!... Li manquen forces per a cridar; la basarda l'immobilitza, els ulls i la boca oberts, espirant dels del fons de la gola. Sa grossa testa embotada s'arruga amb gargotes deplorables i grotesques; la pell de la cara i de les mans es torna, amoratada, amb taques groguenques...

- Deu meu! que lleig és! fen el vell, amb un to convencut.

I torna el llum damunt la taula.

Lluisa fen una gargota com les que fa una nineta a qui acaben de rentar. Joan-Miquel, de la seva, riu d'ell, i s'en riguen.

- Que voldries que et digués que és bell? Tampoc en creuris. Després de tot, no en tenim pas tu la culpa. Tots som iguals.

L'infant eixí de la absoluta immobilitat on el submergia la flama del llum, i l'esguard del vell, i es posà a cridar. Pot ser endevinava en els ulls de la mare una mirada que l'~~in~~ conjudava a plenyre's. Ella allargant-li els braços digué:

- Dona-m'el.

El vell començar per fer teories, ~~negons~~ seguint el seu costum:

- No convé deixar-se guanyar per les criatures, quant ploren. Cal deixar-les que cridin.

Aprop-ant-s'hi, però, agafà el petit tot ~~remugant~~ rondinant:

- No n'he vist mai cap de tant lleig

Llucia prengué l'infant amb les mans joioses i l'amanyagà en son pit, contemplant-lo amb un somriure ~~negligent~~ confús i saturat de goig:

- Oh! el meu pobre infant, digué tota vergonyosa, que n'és ~~d'~~ lleig, ~~que n'és de lleig~~ i com t'estimo!

Joan-Miquel se'n tornà vora el foc: es posà a afegir-hi troncs amb un aire ~~negligent~~ un lleu somriure desmentia, però, la solemnitat ~~malfiadora~~ de son rostre.

- Va, filla meva digué. No et donis turment, ja te temps de canviar. Després, diré que ~~he~~ fet? No ~~se~~ li demana més que una cosa, que arribi a ésser un ~~bon~~ home de bé.

L'infant s'havia assossegat al tebi contacte del cos maternal. Se'l sentia cruclar ~~com un gatet~~ dalerosament. Joan-Miquel

~~moment. Le una raica~~ es mogué una mica en son
seient i torné a dir amb emfasi:
- No hi ha res tant bell com un home tornat.
Callà un instant, pensant si no ~~calda~~ seria bó de
desenvolupar aquesta idea; però no s'apuguè que més
afegir-hi; i, ~~d'aquí~~ després d'una ~~silenci~~ pausa, continuà
amb ~~un~~ ~~a~~ to irritat:
- Com és que ~~encara~~ el teu marit encara no és aquí?
- Em penso que és al teatre, ~~després~~ però tinc d'avisar
Lluisa. Digue-li que t'ha assang.
- El teatre està tancat. Acabo de passar-hi per
davant. Això és una mentida més de les seves.
- ~~Bé~~, No, no l'acusis aquesta vegada! Deu haver-ho
entès malament. Potser s'ha entretingut ~~en~~ ~~algun~~ ~~de~~ les seves clíxons.
~~Deu~~ ~~ha~~ ~~enfadat~~
- ja deuria haver tornat, fa el vell, ~~malhumorat~~.
Dubtà un instant, i preguntà després amb un to més
pausat, un pot avergonyit:
- Que pot ser ---- altra vegada?
- No, pare, no fa Lluisa precipitadament.
El vell ~~se'n fa~~ ~~de la~~ ~~mia~~ se la mira; ella esquivà son esguard.
- ~~Es~~ això no és pas veritat, tu ments?
Lluisa plorà en silenci
- Déu de Déu! ~~es~~ cridà el vell tot donant un cop de peu
a la llar. El caigué amb estrèpit. La mare i l'in-
fant s'estremiren.

- Pare, per favor, ~~per Déu~~ que'l farem plorar, ~~di~~ en
clamà Lluisa.

L'infant, dubtà ~~alguns moments~~ un moment, entre ri
dre o plorar, continuar el seu àpat; en ~~no pod~~ l'impossibili
tat de fer les dues coses a l'hora, es decidí per lo darrer.
Joan Miquel continuà amb ses engrunes, amb
s'ulls ~~de~~ d'ira.

Quin mal he fet perque Déu m'hagi donat aquest en
bruix? ~~per fill~~? Això és la pena d'haver viscut com he
viscut d'haver-me abstingut de tot!.... Però tu, Fi
no et veus amb cor de privar-li? Perquè al cap
i a la fi, això és cosa teva vatua el moro! Si tu el
retinguessis a casa!....

Lluisa plorava ~~encara~~ més fort.

- No em rengem mes encara que ja me pren desgracia!
Ha fet tot el que he pogut! Si sabessiu la por que
tinc quant estic sola! Sempre em sembla sentir ~~els~~
passes per l'escala. Aleshores, sento que ~~m~~ sobre la por.
Fa, i em pregunto: Déu meu! com compareixerà?.... No
més que de pensar-hi em poso malalta.

Els sanglots la sacsejaven. El vell s'inquietà. ~~Vi~~. Acostant-
se-li, arranjà la roba que havia deixat quelcom descoberta
les espatlles tremoloses, i amb sa grossa mà li arranjaga
el capasso:

- Vaja, vaja, no tinguis por, ja ~~estic jo aqui~~ em tens a mi.

Lluisa s'assossegà per mor de l'infant, i provà de somriure.

- He fet mal de dir-vos. ho.
Rul vell la mirà movent el cap:
- Pobre filla meva, tant mateix ja ~~t'ho fet~~ vaig per-te un bon present
- ~~Jo~~ Ningú mes que jo en té la culpa, pera ella. No hauria d'haver-se casat amb mi. Ja li dol. pero, haver-ho fet.
- Que vols que li dolgui?
- Vos ho sabeu prou bé. vos mateix sentiren quinsevol de que jo endevingui la seva espera.
- ~~Deu~~ No en parlem mes d'això. Es cert que m'entusiasmà una nina. Un xicot com ell, - ja pucc dir-ho sens fer de malparat-te, - prou ~~at~~ amb tota cura, un music notable, un violoncellista, - hauria pogut ~~pretendre~~ aspirar a altres partits que no a tu, que no tenies res, que eres d'una altre classe, i mi tant sols de l'aprei, ~~Un~~ ~~De mes de cent anys~~ Un krafft ~~casar-se~~ matrimoni. ~~Es~~ una noia que no entenguès de música! Cosa semblant, no s'ha vist de més de cent anys! - Bé sapis bé per altra part, que mai ~~l'he~~ ~~tenia~~ ~~t'he~~ t'en he fet retret, i que això que el ~~vaig escollir~~, convegui, vaig estimar-te. ~~Ad~~ Després un cop s'ha triat no es pot pas tornar enrera: no queda altre remei que ~~complir~~ fer el degut, honradament.
Tornà a son seient, esperà una estona, i digué, després, amb la solemnitat amb que acostumava acompanyar ~~els~~ les seves sentències:

- La primera cosa que cal en la vida es fer cada ú son deure.

Esperà un rèplica; escarpí damunt el pe; i veient que ni la mare ni la criatura hi feien cap objecció, ~~volgué~~ anà per continuar, - però callà.

Ningú tornà a dir-li-ne res. Els Illatis. Joan-Miquel, prop del foc i Eluisa assentada al llit, meditaven tristament. El vell, amb tot i el que acabava de dir, pensava amb amargor en el casament de son fill. Eluisa també hi pensava, ~~encara que ell no ho~~ tot acusant-se, encara que no Fos ~~motiu~~ cap motiu per a fer-se'n retret.

Feia de mitjorna Ruan ~~ella~~, amb sorpresa de tots i sobretot de la seva, marxà Melcior Krafft, ~~el~~ fill de Joan-Miquel, ~~fet de~~ ~~mitjorna~~. Els Krafft no posseien bens de fortuna, però, de certa consideració en la vileta romana, on el vell s'havia establert, feia ~~molts anys~~ prop de molts segles. Eren tota una generació de músics, i corregut dels músics de ~~tot~~ la contrada, des de Colonia a Mannheim. Melcior era violí del Hof-Theater; i Joan-Miquel no feia gaire que havia deixat la direcció del concert del gran-duc. ~~El vell va retirar-se a~~ ~~fet poc~~ ~~rebut~~ humiliat fondament al vell; ~~esperava~~ El casament de Melcior ~~era~~ ~~bona de cara~~ esperava grans coses del seu fill; hauria volgut fer-ne l'home eminent, que ell no havia pogut ésser: aquest cop de cap del seu fill tirava per terra totes ses ambicions. Fou per aquest motiu ~~que~~ que el bon principi llançà pets i malediccions ~~sobre~~ damunt Melcior i Eluisa. Com que era un bon home, hauria perdonat a sa nora, amb tot, ~~ella~~ començà a comprendre-la; i fins ~~ella~~ li hauria posat un afec-

te paternal, que es traduïa les mes de les vegades ~~tot sovint amb rudes bromes~~
en pur falagueres acollides.

Ningú podia explicar-se el motiu que portà a Melcior a aquest matrimoni, - Melcior menys que cap altre. Certament que no hi tenia pas la bellesa d'Elisa. Res hi havia en ella ~~que fos capaç de per a seduir~~ que fos capaç de seduir; era menuda, pàl·lida i desmanda; i contrastava d'una manera singular ~~contrastava~~ amb Melcior i Joan. Miquel, ~~el~~ tots dos alts i ~~grossos~~ grossos, uns colossos de rostre bermell, de punyy ferm, bons menjadors i bevedors, aimants de la gatzara i de fer xerrall. Semblava amorrada per ells; amb prou feines, home ~~hi~~ s'adonava d'ella, i ella feia encara el possible per a passar més desapercebuda. Si Melcior hagués tingut bon cor, s'hauria pogut ~~hauria pogut~~ creure que havia preferit la bondat d'Elisa a tot altre avantatge; però era l'home més viu. Que un xicot com ell, bastant bell, ~~ell mateix~~ i coneixent-s'ho després, molt presumit, no mancat de talent, i poguent pretendre a algun bon partit, capaç fins i tot - qui ho sap? - de girar el cervell a alguna de les dretes burgeses, tal com ell se'n vantava, hagués de sobte enllaçat cop i volta s'enllaçat una noia del poble, pobre, sens educació, sens cap encís, que no hi havia aportat cap dot.... Home hauria dit que s'tractava d'una jugueca!

Melcior, però, era d'aquells homes que esperen sempre tot el contrari de lo que ~~hom espera~~ d'ells; i de ~~fet~~ això que s'esperen ells mateixos. No es pas que no estiguin previnguts:

- ~~xxx~~ home previngut ~~#~~ val per dos, ~~s~~al dir-se ..... - ~~Fou~~ Es ~~professió de~~ prometen no deixar-se enganyar per res del món i de conduir llur nau amb tota seguretat vers un ~~fi~~ dolç terme precis. No compten, però, amb ells materials ~~aixi~~ que no es coneixen. En un d'aquells instants de bri- dor que els son habituals, ~~deix~~ deixen ~~abandona~~ el timó; i quant les coses s'lliuren a ells materials, tenen un malèvol plaer en entrebancar llurs amos. El vaixell deixat lliure se'n va de dret contra l'escull; així fou com l'intrigant Melcior exposà una ~~vida~~ cuirassa. El jove, que es lluità per ~~tota~~ la vida amb ella, no estava, però, ni embriac ni ~~estorat~~, ~~ni~~ a sentir ~~avassallat~~ per un impuls passional: ~~no~~ ~~hi faltava poc~~. Hi ha ~~en nosaltres~~ dins nostre altres poders que l'~~esp~~ ànima i el cor, altres, fins i tot, que els sentits, — de misteriosa potència, que prenen la direcció en els instants de negació en que les altres s'adormen; i pot ser Melcior les havia trobades al fons de les pal·lideses que l'esguardaven ~~tímidament~~ porugues, una tarda que havia escoltat la joveneta junt al rabatge del riu, i que ell s'havia assentat ~~a~~ a la seva vora, ~~pro~~ del cavall, — sens saber perquè, — per a dormir. Hi la seva ruïna.

Pot just marxat, es mostrà horroritzat del que havia fet. No ho amagà ni poc ni molt a la pobre

Lluisa, que, ~~es~~ tota humil ~~li~~ li'n demanava perdó. Ell no era pas dolent, i la perdonava de bon grat; l'instant següent, però, el reprenien los remordiments, en mig de ~~entre~~ los amics, o a casa de les rigues delirebles, ara esquerpes, que ja no s'estremien al repic de la mà quan volia corretgir la posició de llurs dits damunt del piano. allavors tornava a casa amb ~~semblant~~ ombrívol, en el que Lluisa, amb el cor estret, llegia al primer cop d'ull els habituals retrets; o bé es retirassava ~~a casa de la parella~~ detenir-se al cabaret ~~on~~ d'on estreia ~~de~~ ~~contentament de si~~ i ~~l~~ indulgència pels altres. aquells vespres, ~~el~~ entrava a casa amb rialles esclatants, que Lluisa ~~li escalfava~~ trobava més tristes, que les tacites reconvencions i la sorda rancúnia dels altres dies. Es sentia poc o molt responsable d'aquests accessos de bogeria, amb els que ~~desaparaixien~~ anaven desapareixent cada vegada. just amb el establiment, les febles restes del bon sentit de don Expós. Melcior s'ensorrava. A una edat en la que hauria hagut de treballar seriosament per tal de desplegar el seu mitjà talent, es deixava anar ~~per~~ cota avall mentre d'altres li prenien el lloc.

Que l'importava, però, ~~res~~ ~~li~~ a la força de consegüda que l'havia dut cap a la serventa dels cabells de llí? Havia acomplert el seu paper; i el petit Joan-Cristòfol ~~Antoni~~ acabava de devallar damunt d'aquesta terra, on l'esperpia son destí

~~s'era ja fet nit~~.
Era ja nit closa. La veu de Lluisa traquí al vell pam. Miquel de l'ensopiment ~~d~~ que s'havia lliurat, davant el foc, mentre reflexionava en les angúries presents i passades.
- Pare, ja deu ésser tard, digué afectuosament la noia. Cal que vos en aneu cap a casa, ~~hoo~~ hi tenim un bell troç de camí.
- Espero a Melcior, feu el vell.
- No, no l'espereu, vos ho ~~demano~~ suplico, m'estimo més que no romangueu aquí.
- Perquè?
El vell aixecà el cap, i l'esguardà pt a pt.
Lluisa no respongué.
El vell insistí:
- Vens por? No vols que en trobi aquí?
- Bé sí, però, això no servirà més que per a enverinar les coses: vos disgustareu; no ho vull pas, vaja. Vos ho prego!
El vell ~~digué~~ feu un sospir, s'alçà i digué:
- Anem-nos-en doncs.
S'acostà a la noia, i li pessigollà el front amb la barba rasposa; li preguntà si necessitava alguna cosa, abaixà la flama del llum, i se'n anà tot pant amb les cadires, en mig de la foscor de la cambra. Però encara no havia arribat a l'escala que ja pensava en son fill tornant embriac.

a cada graó es detenava; se li acudien mil perills en deixar-lo entrar sol ----

Dins el llit, al costat de la mare, l'infant es bellugava altra vegada. Una sospensa desconeguda ~~ren~~ s'alçava del fons de son ésser, i ~~ell~~ es redrecà contra d'ella. Torçà el cos, apretà els punys i arrugà les celles. La dolor creixia, traquila, seguia de sa força, sens que ell sapigués lo qu'era, ni fins on arribaria. Li semblava fora de mida, i que no tindria fi. Es posà a cridar planyidorment. La mare l'amanyagà amb dolces mans. Ja la sospensa es feia menys aguda. Ell, però, seguia plorant dolorosament. La mare a prop seu, dins d'ell mateix. — L'home que sofreix pot atenuar son mal, sinó conèixe la causa; amb el pensament l'enclou en una part del seu cos, que pot esser guarida, i fins, si cal, extirpada; ~~limita~~ en precisa els contorns. L'infant no disposa d'aquest recurs engany-ador. Sa primera topada amb la dolor es més tràgica i més verdadera. ~~Tot~~ ~~ment~~, Així com son ésser mateix, li sembla il·limitada; la sent instal·lada en son si, ~~pla~~ assentada en son cor, mestressa de sa carn. I certament és així: la dolor no n'eixirà ~~més~~ ja mes, fins a tant que l'hauré consumida.

La mare l'estrenyé contra ella, dient-li tendrament: «Vinga, prou, no ploris més. Jesuset meu, reiet de la mare...» Malgrat ~~la~~ això, continua encara son plany sanglotant. Hom diria que aquesta ~~insondable~~ desvalguda massa inconscient i informe té el presentiment de la vida de

penes que li està reservada. I res no pot assossegar-lo...

La campana de Sant Martí cantaven en la nit. Llur veu era greu i pausada. ~~Caminava~~ caminava per l'aire humit de pluja, com unes passes damunt la molsa. L'infant callà en mig d'un sanglot. La meravellosa música penetrava dolçament dintre d'ell, igual que una onada de llet. La nit s'il·luminava, l'aire era suau i tebi. Sa dolor s'esvaïa, son cor s'alegrà i ~~eli~~ i ell es deixà ~~llis~~ pendre pel ~~s~~ son, amb un suspir d'abandonament.

Les tres campanes seguien anunciant tranquiles la festa de l'endemà. Lluisa, ~~també son~~ tot escoltant-les, també somniava en ~~lo que esdevindria~~ les misèries passades i en lo que esdevindria més tard l'estimat infantó que dormia prop d'ella. Feia hores que jeia al llit, lassa i dolorida. Ses mans i son cos la cremaven; el ~~llit~~ ~~edredó de plomes~~ edredó de plomes l'ahogava; ~~s~~ sentia atuïda i opresa per l'ombra; no gosava, però, bellugar-se. Es ~~va~~ ~~l'~~ Contemplava l'infant; i la nit no la privava pas de llegir en sos trets de vell. La son la guanyava, febroses imatges passaven per son cervell. Li semblà sentir a Melcior que obrà la porta, i el cor li feu un salt. Cada vegada, el murmuri del riu ~~s'~~ ascendia més fort ~~dins~~ en mig del silenci, ~~tal com~~ com el bramul d'una bèstia. La ridrera sonà encara una o dues vegades sota els dits de la pluja. La cam-

pares, ~~me lentes~~, cantaben mes lentes i enmudiren;
i Eluisa ~~d~~'endormi al costat de son fill.

Mentrestant, el vell pare Miquel esperava davant
la casa, sota la pluja, la barba ~~d'humitat~~
de maulema. Esperava que el seu miserable fill tornés:
dones, son cap, que ~~li~~ ~~li~~ treballava sempre, li barrinava
de contar-li histories, xafogues, portades per l'embriaguesa;
i, encara que ell no hi creia, no hauria pas pogut dor-
mir un sol minut aquella nit, si se'n hagues anat
sens haver-lo vist entrar. El só de les campanes ~~de~~
~~parade~~ l'entristia encara més; ~~carga~~ ~~que~~ li recordaven
ses esperances fallides. Es donava compte del que feia
allà en aquella hora, al mig del carrer. I avergonyit,
plorava.

L'amplia onada dels dies es desplega lentament. Immutables, el dia i la nit venen i se'n van com el flux i reflux d'una mar infinita. Les setmanes i els mesos s'escolen i comencen de nou. I la processó dels dies es com un sol dia.

Dia immens, marrit, que marca el ritme igual de la foca i de la llum, i el ritme de la roda de l'ésser sòpit que somnia ~~al fons~~ enfonsat en son bressol, — ses necessitats imperioses ....

X

El pèndol de la roda es balanceja pesadament. L'ésser es absorvit tot sencer per son ritme lent. La resta no és res que somnis, bocins de somnis, informes i ~~moviments~~ inquietuds, una pols d'àtoms que dansen a l'atzar, un remolí vertiginós que passa i fa riure o causa horror. ~~Els~~ Plors, ombres movedisses, formes estrafetes, dols, terrors, rialles, somnis, ~~son~~ més somnis .... Tot no es més que un somni .... — I, en mig d'aquest caos, la llum dels ulls amics que li somriuen, l'onada de joia que, des del cos maternal, des del pit nuhent de llet, s'escampa per la carn, la força que hi ha en ell que es concentra enorme, inconscient, l'oceà bullejant que broma dins l'estreta presó d'aquest cos d'infantó. Qui sap si allegir dins d'ell hi vetlla mons sepultats en l'ombra, nebuloses que s'organisen un univers en formació. Son ésser no té límits. Es tot lo que és ....

Passen els mesos ---- Illes de records comencen a sor-
gir del riu de la vida. Primer, petits illots perduts ro-
cams que tot just apareixen per sobre la superfície de les aigües.
Entorn d'ells, en el mig jorn que traspunta, el gran
mantell immòbil que continua eixamplant-se. Després,
nous illots que el sol daurà.

Del fons de l'ànima emergeixen ~~algunes, moltes~~
algunes formes, d'una singular nitidesa. En el jorn
sens límits, que comença de nou, eternalment el ma-
teix, amb son balanceig monotom i joderós, comença
a dibuixar-s'hi la sarabanda dels dies que es donen la
mà; llurs perfils son, els uns ~~tri~~ riallers, els altres tristos.
Les anelles de la cadena, però, es trenquen constantment,
i els records tornen a juntar-se al ♯ començ de cada set-
mana, de cada mes ----

El Riu ---- Les Campanes --- Per tard que ell se'n
recordi, - en les llunyanies del temps, a qualsevol hora
de la seva vida, - ~~sempre~~ llurs veus profundes i fami-
liars canten sempre ---

La nit, - ♯ mig adormit ~~es~~ ---- Una pàl·lida llumsor
blanqueja la vidriera ---- El riu brasmula. En mig del
silenci, sa veu ades s'eleva tot-poderosa; ella regna damunt
dels éssers. ~~Tantost~~ acaricia llur son i sembla ~~somple~~ prop

a ensonyar-se ~~dla~~ ella materia, al remoreig de ses ones, adés s'irrita, ~~brama~~ braòla com una bèstia ~~rabi~~ rabiosa que vol mossegar. La cuidòria minva: ara no és més que un murmuri d'~~una~~ infinita dolçor, de tons argentins, de agudes campanetes, de rialles d'infants, de veus tendres que canten, una ~~musica~~ música que dança. Veu materna, veus parell, que mai s'adorm! Breçà d'infant, igual que breçà durant segles i segles, des de la naixença a la mort, les generacions que foren abans que ell: s'endinza en son pensament, amara els seus somnis, ~~l'envolta~~ l'embolcalla amb el mantell de ses fluides armonies que l'embolcallarà encara, quan reposarà en el reduït cementiri que dorm ~~a~~ prec a prec de l'aigua, i que banya el Rhin ----

Les campanes ---- Heus aquí l'alba! Es responen planyívoles, un poc tristes, amistoses, assossegades. Al so de ses veus passades, munten eixams de somnis, somnis del passat, desitjos, esperances, ~~de~~ dols pels èsser desapareguts, que l'infant no arribà a conèixer, i que no obstant ell fou, perque ell fou en ells, perquè ells reviuen en ell. Segles i segles de records vibren en aquesta música. Quants dols, quantes festes! — I, del fons de la cambra, sembla, en sentir-les que hom vegi passar les belles ones sonores que ~~discorren~~ s'escampen per l'aire subtil, els llunys ocells, i ~~de~~ l'alenada tèbia del vent. Un troç de cel blau somriu per

la finestra. Un raig de sol llisca ~~per~~ damunt el llit a través de les cortines. El petit món familiar als grands de l'infant, tot lo que veu des del seu llit cada matí, en despertar-se, tot lo que ~~comença~~ a costa ~~d'esser~~ de tants esforços, comença a reconèixer i a assenyalar pel seu nom, a fi de fer-se'n ~~mestre~~ amo, — son reialme s'il·lumina. Heus aquí la taula ~~on es~~ de menjar, l'armari on ell s'amaga per a jugar, l'encaixonat ~~de~~ en los anges damunt del qual sol arrocegar-se, l'empaperat de les parets, els dibuixos del qual li contén històries burlesques o ~~horri~~ pavoroses, i el rellotge ~~que~~ amb sa remor-ca de paraules coixes, que sols ell comprén. Quantes coses hi ha en aquesta cambra! Encara no les coneix totes. Cada dia ~~hi~~ fa un tomb d'exploració per aquest ~~seu~~ univers que és seu: — tot és d'ell. — Res no li és indife-rent, tant se val un home o una mosca; tot viu igual-ment: el gat, el foc, la taula, les partícules de pols de dancen dins un raig de sol. La cambra és un món; un jorn és una vida. Com reconeixe's en mig d'aquest espais? El món és tant gran! ~~Un~~ Un home s'hi perd. I aquests rostres, aquest gestos, aquest moviment, aquest voroll, que fan entorn seu un remoli perpetu!... Està fadigat, sos ulls es clouen, s'adorm. ~~Els dolços i profunds~~ La dolça i profunda son que el pren tot de cop a tota hora, en qualsevol lloc on es trobi, damunt dels

genolls de sa mare, o ~~en la taula~~ sota la taula, on
X li plan amagar-se!---

aquests primers jornades brunzen dins son cap com un camp de blat, ~~movent~~ mogut pel vent, i sobre del qual passen les grans sombres dels nuvols.

Les ombres es dissipen, el sol munta. Cristòfor comença a retrobar son camí ~~dins~~ en el laberint de la jornada.

Matinada ---. Els seus pares dormen. Ell s'està en son llitet, de panxa enlaire, contemplant les ratlles lluminoses que dancen pel sostre. És un divertiment que no s'acaba mai. De sobte, es posa a riure fort, amb una d'aquestes riallades d'infant que ei·xamplén el cor dels que les ~~escolten~~ senten. La mare s'inclina vers ell i diu: «Què et passa, boget?». Llavors riu encara més, i fins i tot, ~~potser~~ qui sab, si fa esforços per a riure en adonar-se que té un públic. La mare posant-se seriosa i amb un dit sobre la boca li fa senyal per a que no desperti al ~~seu~~ pare; mes, sos ulls fadrigats, ~~riuen~~ també malgrat ella. Ambdós reuneixen ---. De sobte, un gruny furiós del pare, els fa estremir. La mare es tomba precipitadament ~~com una~~ igual que una noieta que n'ha fet alguna, i fa com aquell que dorm. Cristòfor s'endinza en son llit i s'aguanta la respiració. Silenci de mort.

Al cap d'una estona, la carona arrupida sota els llançols torna a sortir enfora. Sobre la teulada, el penell grinyola, i la canal degota. ~~Sona l'angel~~

toca l'oració. Quan el vent ~~fa~~ bufa de ~~l'est~~ llevant, li
responen de molt lluny les campanes dels poblets de l'al-
tra banda del riu. Una bandada de pardals posats en
el mur cobert d'herba, mouen un aldarull eixordador,
d'on es destrien, igual que en els jocs d'una colla d'in-
fants, tres o quatre veus, sempre les mateixes, més crida-
nes que les altres. Una colom parrupeja en el ~~t~~ambadet
d'una ximeneia. L'infant es deixa ~~br~~ breçar per aquests
sorolls. cantusseja baixet, després no tant baix, després
més ~~alt~~, fort, després molt fort, fins a que altra vega-
da la veu exasperada del pare crida: « No callaràs
mai aquest ruc! Espera't una mica que t'estiraré les
orelles! » Llavors ~~es~~ torna a endinzar-se sota els llan-
çols, i ono sap si ha de riure o plorar. Està esperit i
humiliat; i ~~al recordar-se~~ a la vegada, l'idea ~~d'una~~ del
ruc, amb el qual se'l compara el fa esclatir de riure.
Del fons del llit estant imita el seu bram. aquesta
vegada el ~~p~~ matjen. Plora ~~molt~~ tant com ~~pot~~. Quin
mal ha fet? Té tantes ganes de riure i de ~~bellugar-se~~ moure's!
~~Digui~~ No el deixen ni ~~no~~ bellugar-se. Com ~~s'ho~~ fan
ells per dormir sempre? ~~Com~~ Quan serà hora de
llevar-se? ---

Un dia, ja no ~~pot~~ més. Ha sentit en el carrer un gat,
un gos, cosa que l'encuriosex. Llisca fora del llit.
i ~~amb~~ els ~~petits~~ peuets nus petjant barroerament l'en-

rajolat, vol baixar ~~pas~~ l'escala per veure el que passa; la porta, però, és tancada. Per tal d'obrir-la, puja dalt d'una cadira: tot se'n ve avall, es fa molt mal i baladreja; i per torna encara el matjem. Sempre el matjem!----

Ha anat a l'església amb l'avi. S'hi aburreix. No s'hi troba pas massa bé. No li permeten ballugar-se. Tots els presents, a la una, a la una, a la una, diuen una paraula que ell no entén, i després també callen tots. Tots fan una cara solemne i melangiosa. No és pas la cara que fan els altres dies. Ell se'ls mira temorenc. La vella Lina, la veïna, assentada al seu costat, fa un posat de mala persona; en certs moments, mi menys regoneix al seu avi. ~~De una manera~~ ~~de por~~. Està quelcom espurguit. Després s'hi acostuma, i cerca la manera de distreure's per tots els mitjans de que disposa. Es gronxa, torç el coll per a mirar el sostre, fa gargotes, estira el vestit de l'avi, repassa les balques de la cadira, prova de fer-hi un forat amb els dits, escolta els crits dels ocells, badalla fins a descomjuntar-se les barres.

De sobte, una catarata de sons: ~~l'orgue toca~~. L'orgue. Un calfret li recorre tot el llarg de l'espinada. Es gira, aposa la barba sobre el respatller de la cadira, i pren un aire d'enteniment at. No entén res d'aquests sorolls, no sap pas lo que això significa: trobà, però que brilla, que giravolta, encara que no hi pot distingir res. Amb tot, li plau. Li fa oblidar que fa una hora que està assentat en una cadira que

fa mal, dins una emutjadora casa rònega. Es sent suspès a l'aire com un ocell; i quan la rinada de sons corre d'un cap a l'altre de l'església, omplenant les voltes, rebotant contra els murs, es sent emportat per ella, amant d'una volada d'ací d'allà, no hi cal més que deixar-se anar. Es sent lliure, feliç, a-marrat de vol .... s'hi embadaleix.

L'avi no està gens content d'ell. No es porta com cal a l'església

---

És a casa, assegut per terra i agafant-se els peus amb les mans. Acaba de decidir que l'estora ~~és~~ un vaixell, i el pis una riera. S'imagina que si sortís de l'estora es negaria. El sorprèn i el contraria una mica que el deixi ~~no hi~~ parin ~~tinguin~~ compte en passar per l'habitació. Detura a la mare agafant-la per les faldilles: «Que no veus que això és aigua! ~~Cal~~ Cal passar pel pont.» — El pont és un seguit de badocs entre els rajols vermells. — La mare passa, sens ni tant sols escoltar-se'l. És sent veritat igual que un autor dramàtic, que veu com el públic enraona durant la representació de la seva obra.

Un instant després, ja no se'n recorda. El pis ja no és la mar. S'hi està ajegut, estirat tant llarg com és, la barba damunt dels rajols, cantussejant mentigues de sa composició, i mamant-se ~~seriosament el dit gros amb tota gravetat~~ seriosament el dit gros. amb les bavalles cara avall. Està abstret en la contemplació d'una esquerda que hi ha entre ~~les rajoles~~ els cairons. Les files de rajoles fan ganyotes igual que si fossin rostres. L'esquerda imperceptible esdevé gran i es converteix en una vall; tot al voltant s'hi veuen muntanyes. Un cent-cames avança; és gros com un elefant. Corre com un llamp; la criatura ~~no sap~~ no sap què fer adoberia.

Ningu es preocupa d'ell. ni necessita de ningú. Tant materialment pot prescindir del vaixell. estora, i de les bauxes de l'emplat amb tota llur fauna estravagant. Li basta el seu cos. Quina font de diversió! Es passa les hores i hores ~~en contemplació~~ mirant-se les ungles, i fent grans riallades. Totes tenen personals ~~de~~ diferents, i hi trobe semblances amb persones que conec. Les fa enamorar, dançar o barallar-se. — I la resta del cos!... ~~Continua~~ Segueix inspeccionant tot ço que li pertany. Quantes meravelles! N'hi ha de ben estranges. S'absorbeix encuriosit de llur ~~vista~~ contemplació.

Alguna vegada que l'hi han atrapat, s'ha quedat ~~tot~~ terriblement confós.

A vegades, s'aprofita de que sa mare està tombada d'e-
quena per a amarze'n cap al carrer. Al principi li
corren al darrera i l'atrapen. Mes tard, s'acostumen
a deixar-lo anar sol, amb tal que no s'allunyi mas-
sa. La casa està situada en un extrem del poble i a
porques passa comença el camp. Mentre està a les
envistes del poble, camina sens detenir-se, amb passets
estudiats, saltironant de quant en quant sobre un
peu. Però, ai-las! que ha tombat la recolçada del
carro i que els boixos el sostenen a les mirades,
carrica de sobte. ~~Amb el dit pujat a la boca~~ Comen-
ça per detenir-se i medita, tot mamant-se el dit
~~amb el dit pujat a la boca~~, quina historieta ~~s'encetarà~~, de les moltes
que l'omplenen, es contarà avui. Cert que totes s'as-
semblen ~~iguals~~ i que cada una podria resumir-se
en tres o quatre ratlles. Ara obstant, ell triga. De cos-
metut, ~~no~~ torna sempre amb la mateixa, adés
al punt on l'havia deixada el dia abans, adés
adés des del començament, amb variants; ~~mai~~ mai
un no rés, una paraula ~~sentida~~ evitada a l'atzar, son sufi-
cients per a que la seva pensa corri ~~per~~ clamant d'u-
na nova via.

L'atzar era fecond en recursos. Hom no pot imagi-

nar-se el partit que's pot treure d'un troç de bastó, d'una branca ~~trencada~~ despresa, com se'n troben molts al llarc dels barrancs. (Quan no se'n troben se'n trenquen). Heus aquí la vareta de les fades. Llavors ja recte, venia a ésser una llança, o pins pot-ser una espasa; n'hi hauria pron a brandir. La feia fer sorgir exercits. Cristòfor n'era el general, marxant ~~davant~~ al cap d'ells, i els donava l'exemple corrent a l'assalt dels talussos. Quan el bastó era flexible, esdevenia un fuet. Cristòfor muntava a cavall i saltava precipicis. Ks donava el cas que la cavalcadura relliscava; i el cavaller ~~es trobava~~ tornava en si al fons d'un barranc, ~~contemplant i apesarat~~ es contemplava ses mans brutes i ses genolls pelats. Si el bastó era vareta, Cristòfor es feia director d'orquestra; ell era el director d'orquestra a la vegada; dirigia i cantava; i tot seguit feia reverències als bous, els caparrons vers dels quals el vent feia moure.

Ks convertia també en bruixot. Caminava a grans gambades pels camps, mirant el cel i movent des-compassadament els braços. Donava ordes al núvols: — «Vull que amen cap a la dreta.» Ells, però, anaven cap a l'esquena. Llavors els injuriava, i repetia l'ordre. Se'ls mirava de cua d'ull amb el

cor bategant, esperant si almenys ~~s'acostava~~ n'hi hauria algun de petit que l'obeiria; mes ell ~~continuava~~ seguien corrent tranquil cap a l'esquena. Llavors ~~picava els~~ donava un cop de peu, ~~els~~ amenaçava amb son bastó, i donava ordre d'amarrar-se cap a l'esquena: i, en efecte, aquesta vegada, l'obeien perfectament. Es sentia venturos ~~i saborejava~~ s'embriagava de son poder. Amb la vareta màgica tocava les flors, i les manava convertir-se en carroces daurades, tal com li havia dit que ho feien ~~els~~ els contes; i encara que això no s'esdevenia mai, estava convençut que amb una mica de paciencia ~~això~~ no deixaria de tenir lloc. cercava un grill per a convertir-lo en cavall: li posava suaument la vareta a l'esquena i formulava un conjur. L'insecte se'n anava: ell li barrava el pas cauri. al cap d'una estona estava ajegut de panxa a terra, ben a la vora de l'aiguadó i observant-lo. ~~Havia~~ S'havia ja oblidat del seu paper de bruixot, i s'entretenia en posar de panxa en l'aire a les pobres bestioles, rient-se de les contorsions.

S'engrescava en lligar un cordill al extrem de la vareta màgica, i amb tota gravetat el submergia dins el riu, esperant que el peix vingues a picar.

De sobra sabia que els peixos no acostumen menjar-se un cordill sense ~~tram~~ ni ~~no esca~~ menjar ni ham; s'imaginava, però, que per una sola vegada i per a ell, ~~podria ja~~ ~~ja podia per~~ podrien fer una excepció; ~~a tant~~ tanta era la seva inesgotable confiança, que fins arribà a pescar en mig del carrer amb un fuet a través del forat d'una tapa de clavegueram. De ~~tanta~~ quant en quant retirava el fuet tot emocionat, imaginant-se que la corda pesava més aquella vegada, i ~~tot~~ que tot seguit anava a recollir un tresor tal com sol·lia succeir en les històries que li contava l'avi---

En mig d'aquest joc, tenia ~~este~~ moments de singulars desvaris i ~~de co~~ d'oblit absolut ~~d'ell~~ ~~mateix~~. Tot quant l'envoltava s'esvaïa, no sabia es que es feia i fins ni es recordava d'ell mateix. Aixó el pregava ~~tot de sobte~~. caminant, fugint l'escala, tot de cop ~~se li feia una bugida~~ ~~s'obria un buit~~---. Semblava com si no pensés en res. Quan tornava en si, es sorprenia de trobar-se al mateix lloc, ~~en la forca de~~ en l'escala forca. Era com si hagués viscut tota una vida, - ~~i totes~~ aixó, no més que en l'espai d'alguns graons.

L'avi, tot sovint se l'emportava als passejades de la tarda. El menut pegonava al seu costat donant-li la ma. Anaven pels camins entre camps conreats que despremien una sentor olorosa i forta. Els grills ~~cantaven~~ ~~jaoen~~. Unes gralles enormes, posades de perfil a través del camí, els miraven acostar-se i aixecaven el vol pesadament quant eren a la vora.

L'avi estoregava. Cristòfor ja sabia lo que avió volia dir. Ell vell es moria de ganes de contar una historia; però volia que l'infant li ~~ho~~ demanés. Cristòfor no se'n descuidava mai. Vell dos ja s'entenien. El vell sentia un gran afecte pel seu nét; i li era un gran ~~plaer~~ goig de trobar en ell un public complaent. Li agradava de contar episodis de la seva vida, o l'historia dels grans homes antics i moderns. L'avi, la seva veu esdevenia emfàtica i commoguda; tremolava amb un plaer infantil que ~~ell~~ procurava ~~dissimular~~ esquivar. Feia l'efecte de que s'escoltava amb satisfacció. Malhauradament li fallaven les paraules al moment de parlar. Era un contratemps corrent en ell; car ~~se~~ li ~~repetia tant~~ sovintejava tant com les arrencades d'eloqüencia. I com que no oblidava despres de cada ~~tentativa~~ provatura

no arribava mai a preocupar-se'n.

Parlava de Règul, d'Armini, dels caçadors de Lützow, de Körner i de Frederic Staps, aquell ~~que~~ volia matar a l'emperador Napoleó, ~~la seva cara~~ El seu nom resplandia quan contava gestes heroiques inaudites. Pronunciava els mots històrics amb un to tant solemne que es feia impossible entendre'ls; i ~~sabia~~ tenia per ~~cosa~~ la cosa més artística per ~~defallir~~ dalir a l'orient en els moments més ~~falts~~ interessants): es deturava, fingia ennuagar-se, es mocava sonollosament; i ~~com~~ vessava de jóia quan el menut ~~li~~ preguntava, amb una veu tota escanyada per l'impaciència: «I que més, avi?».

Vingué un dia, quan Cristòfor ~~jove~~ més gran, en que ~~l'adonà d'aquest~~ descobrí el truc de l'avi; i aleshores, assajà amb dolenteria a ~~perdre~~ adoptar un posat d'indiferència en el transcurs de l'història: lo que contristava al pobre vell. — Així com així, però, es lliurà per entes al poder del contista. La sang li circulava ~~amb~~ més depressa en els passatges dramàtics. No sabia pas ben bé de que es tractava, ni quan ~~n'adonà~~ tinguéren lloc aquells gestes, ni si el seu avi coneixia al tal Arminí, ni si Règul no portava pas, — Déu sap perquè? — algun dels que ell havia vist a l'església ~~el dia~~ el diumenge ~~passat~~ darrer. Però, tant el ~~seu~~ cor com el del vell s'eixamplaven d'orgull

~~el recit~~ en ésser referits els fets heroics, talment com si hagnessin estat ells personalment ~~qui~~ el que'ls ~~hagues~~ havien portaren a terme: ~~dones, tant cruditat era~~ dones, tant cridaner en l'un com l'altre.

Cristòfor ja no era tan venturós, quan l'avi engegava un de ses discursos plens d'eloquencia que li tenien el cor robat. Eran considerations d'ordre moral que ~~es~~ d'ordinari podien ~~resumir-se~~ reduir-se a un pensament honest, una mica ~~corrent~~ vulgar, però, com per exemple: «Val més senzillesa que violencia», – o bé: «L'honor es més ~~estimable~~ apreciable que la vida», – o bé: «Val més ésser bó que dolent»; – solament, que eren força més embrollades. L'avi no ~~rebutjava~~ temia la critica del seu jove auditori, i es deixava portar pel seu èmfasi habitual; ~~ho~~ no li feia por, repetir els mateixos termes, deixar les frases inacabades, o ~~ad hunc~~, ~~dir tot lo que li passava pel cap, quan~~ quan es perdia en mig del ses discursos, dir tot allò que li passava pel cap; per tal d'omplir les llacunes del seu pensament; i a l'objecte de donar més força a les paraules, les subratllada amb gestos contradictoris. El menut se l'escoltava amb gran respecte; i pensava que el seu avi era molt eloqüent, però una mica pesat.

a l'un i a l'altre els agradava insistir sobre la llegenda fabulosa d'aquell corsari ~~corsari~~ corredor que es feu amo d'Europa

L'avi ~~l'havia conegut~~ el va conèixer. Va venir de poc que no es batés amb ell. Sabia, però, reconèixer la grandesa de sos adversaris; ho havia dit ~~molts~~ cent vegades: hauria donat un braç per tal que un home com aquell hagués nascut d'aquesta banda del Rhin. La sort ho havia disposat d'altra manera: l'admirava, i l'havia combatut, — es ha dir havia estat a punt de combatre'l. Però com que Napoleó sols es trobava a dos llegües, i ells amaven al seu encontre, un pànic sobtat dispersà la reduïda tropa en un bosc, i cada u havia fugit cridant: «Ens han fet traició!» Endebades, contava l'avi, havia ell procurat ajuntar de nou als fugitius; s'havia posat davant ells, amenaçant i plorant: a la fi va ésser emportat per l'onada, i l'endemà va trobar-se a una considerable distància del camp de batalla; — es dirà com anomenaven al lloc de la desfeta. — Però, cristo per impacient el feia tornar cap a les gestes de l'heroi; i ~~ell~~ s'entusiasmava amb aquelles cavalcades meravelloses pel món. ~~Veia~~ El veia seguit de pobles innombrables, que proferien crits d'amor, i que sols un gest seu ~~llançava~~ llançava ~~ell~~ a l'atac en allau sobre els enemics sempre fugitius. Era un conte de fades. L'avi hi afegia de la seva collita per tal d'embellir l'història; conqueria l'Europa i guanyà l'Anglaterra,

que no podia sofrir.

Succeia que el vell Krafft barrejava ~~amb~~ els seus relats entusiastes amb imprecacions d'indignació adreçades a l'heroi. Aparegué el patriota, i potser més en els moments de les derfetes de l'Emperador que ~~de la bata~~ en els de la batalla de Jena. S'interrumpia per a mostrar els punys en direcció al riu, escupir amb menyspreu, i proferir injuries nobles, — no es rebaixava a proferir-ne de les altres — El ~~no~~ motejava d'assassí, de bèstia feroç, d'home sens moralitat. I si aquest llenguatge tenia per objecte restablir el sentit de justicia a l'ànima de l'infant, cal confessar que aquest objecte li fallava; ja que, la lògica de l'infant ~~sacava~~ corria perill d'arribar a aquesta conclusió: « Si un gran home com aquell no tenia moralitat, es senyal que la moralitat no es pas una gran cosa, i que lo primer que cal es arribar a ésser un gran home. ». Però el vell estava ben lluny de sospitar els pensaments que giravan al seu entorn.

Callaven ell i altre, meditant, cada u a la seva manera aquestes històries admirables; — a menys que, pel camí, l'avi trobés alguna ~~dels seus~~ de les seves distingides amistats amant de passeig. Llavors feia llargues ~~de~~ aturades, saludava amb fondes reverències, i prodigava

els més polits compliments. L'infant ~~es~~ tornava's tot ver-
mell sense comprendre el motiu. Mé, l'avi portava al
fons del cor el respecte ~~als poders constituits~~ pels poders cons-
X titutits i per les persones «arrivées»; i era molt possible
que admirés tant als herois dels quals ~~el~~ referia l'histò-
ria, no per altra cosa més, ~~que~~ sino perquè veia en ells a
persones millor «arrivés», i que estaven per damunt de les altres.

Quan feia molta calor, el vell Krafft solia assentar-
se sota un arbre ~~i al cap de poca estona~~ mig jeia petar una
bacaina. Llavors Cristòfor s'absentava al seu costat, damunt
un talús de pedres mal apoviades, d'una pita o d'algun
~~seient~~ elevat seient extravagant e incomode; balancejava
les cametes, tot cantant a mitja veu i somniant. O bé s'ajeia de panxa
enlaire i mirava com corrien els núvols ~~que tant aviat eren~~
~~blancs bous que prenien tota mena de formes~~; els uns
semblaven bous, altres gegants, altres capells, altres velles
rarugues, i fins n'hi havia que formaven immensos paisatges.
Buraonava amb ells tot baixet; ~~passava~~ s'enquinejava
pel nuvolet que anava a ésser devorat pel gros; tenia
por del que eren molt negres, quasi blaus, o que corrien
massa depressa. Li semblava que representava un ~~gran~~
paper ~~molt~~ molt important en la vida; i ~~estava~~ el meravellava
~~de~~ que el seu avi i la seva mare no en fessin cabal.
Eren uns éssers terribles si volguessin fer mal. Per sort,

passaven, feta uns bonjans, una mica grotescos, i no es detiraven. L'infant acabava per sentir vertig de tant
X mirar, i movia mans i cames com si anés a caure dins del cel. Els ulls li feien pampallugues, la son el guanyava .... Silenci. Suaument les fulles s'estremeixen i tremolen al sol, passa per l'aire una boira subtil, les roques es balancegen indecises, rondinen com ~~una~~ orgue; els llagostos embriacs de sol xerriquen amb aspres alegrois; tot calla .... Sota la volta dels boscos el becadell te timbres màgics, al llunyà, en la plana, la veu d'un camperol atia els bous; les potes d'un cavall sonen damunt la blanca carretera. Els ulls de Cristòfor es clouen. Prop seu, una formiga camina damunt d'una branca morta atravessada en un solc. Es dormí inconscient .... Han passat segles. Es desperta. La formiga encara no ha ~~acabat de atravessar~~ acabat de recórrer el branquillò.

A vegades, l'avi feia llargues dormides; el seu rostre ~~es tornava~~ es deveria rígid, el nas se li allargava, la boca se li obria de llavi a llavi. Cristòfol se'l mirava ~~amb~~ plè d'angoixa i tement ~~que~~ presenciar com el cap de l'avi es convertia en una figura extravagant. Cantava ~~mes~~ fort per tal de despertar-lo. Ho, o bé es deixava anar de la pila de pedres ~~on~~ amb ~~el~~ un gros ~~Re~~mabastall. Un dia, ~~se li ocorregué tirar~~ tingué l'ocurrència de tirar-li

a la cara alguns brincs de pinassa, dient-li després que havien caigut de l'arbre. El vell s'ho va creure; Cristòfor s'hi fer un bell panxó de riure. Però va tenir la mala idea de tornar-hi; i en el moment precis que alzecava la ma, va adonar-se que el nét de l'avi el mirava. Fou un mal negoci: el vell era molt amic de guardar les formes, i no admetia cap ~~broma~~ rinzola sobre el respecte que se li devia: es refredaren les relacions durant més d'una setmana.

Com més dolent era el camí, més bell el trobava Cristòfor. El lloc que ocupava cada pedra tenia per ell un sentit; les coneixia totes. El rellem de cada rodera li semblava un accident geogràfic gairebé quasi de la categoria que el macís del Canigó. Duia al seu cap el mapa dels ~~cl~~ clots i del revolts de tot el terreny que s'estenia a dos kilòmetres al voltant de casa seva. Després també, quan ell canviava alguna cosa en l'ordre establert en els solcs, no es creia gaire menys important que un enginyer amb tot un equip d'obres; i quant amb el talús de la sabata havia esclafat la cresta seca d'un tarroç de terra i omplenat la vall que s'obria a sota, s'imaginava no haver perdut del tot la jornada.

A vegades, per la carretera, trobaven un camperol dalt la carreta. Era conegut de l'avi. Passaven al seu costat. Era el paradís davant la terra. El cavall corria depressa, i

Cristòfor reia de gorg a menys que es creuessin amb altres passejants; llavors, ~~feia~~ prenia un aire formal i desert, com aquell que ja ~~te~~ està acostumat a anar a cavall; més son cor estava inundat d'orgull. L'avi i el camperol enraonaven, sense preocupar-se d'ell. Arrupit entre llurs genolls, aixafat per llurs cuixes, assentat a peus, i tot sovint no jo no ni molt atrafegat es sentia absolutament venturós; enraonava ~~fort~~ amb veu alta, sense ~~preocupar-se de~~ neguitejar-se per les respostes. Mirava com es bellugaven les orelles del cavall. Quines bèsties més estranyes aquelles orelles! anaven d'una banda a l'altra, cap a la dreta, cap a l'esquerra, apuntaven endavant, tombaven de candó, es giraven enrera, ~~les~~ d'una manera tant jocosa que'l feien reventar de riure. Pessigava ~~el~~ a l'avi per a cridar-li l'atenció. L'avi, però, no en feia cap cas. Li donava una empenta ~~indicant~~ dient-li que el deixés tranquil. Cristòfor reflexionava: pensava que quant un és gran, no s'admira de re, ~~ha~~ ~~és~~ ~~fort~~; ~~ha~~ ~~creu~~ ~~conèixer tot~~. és fort i ho coneix tot. I ~~s~~ procurava fer l'home, amagar la curiositat, ~~mostrar~~ indiferència.

Ara passaven ~~via~~ callat. Sul rodar del carruatge l'ensopia. Els picarols del cavall dançaven. Ding, ding, dong, dinc. Unes músiques es desordien per l'aire; volatejaven a l'entorn dels cascavells argentins, com un eixam d'abelles; es balancejaven alegrement seguint el ritme del carret;

era una ~~f~~ den ~~inagotable~~ inexhaurible de cansons: l'una es succeien l'altra. Cuidò per les trobava ~~sobergues~~ superbes. N'hi hagué una sobre tot que li semblà tan bella que volgué ~~que~~ cridar l'atenció de l'avi. La cantà mes fort. Ningu n'hi feu cas. La començà de nou, una mica ~~f~~ més fort, — despres, una altra vegada encara esgargamellant-se, — de tal manera que el vell Joan. Miquel ~~li digué~~ va dir-li irritat: « Callaràs d'una vegada? ¡Ets ben pitat amb aquest ~~sorall~~ de trompeta! ». El va deixar sense respiració: es tornà vermell fins a les orelles, i sentint-se ofès, emmudí. Amb son menyspreu trepitjava als dos grollers imbècils, que no comprenien lo que ~~en aquell~~ hi havia de sublim en aquell cant, un cant que obria les portes del cel! ~~Els~~ Els trobadors fantàstics, amb llurs barbes de mil dies; i fins feien pudor.

Es consolà, ~~contemplà~~ observant la sombra del cavall. Heus aquí un altre espectacle sorprenent. La negra bèstia corria tot al llarg del camí, aljegada de costat. ~~al~~ Cap al tard, en tornar, cobria una ~~part~~ troç de prat; quan passaven per davant d'un munt, el cap li pujava ~~de~~ al damunt i tornava a lloc ~~quan~~ en haver passat; ~~el morro~~ tenia el morro allargat com una pilota reventada; les orelles eren llargues, i punxagudes com un ciri. Era certament una sombra ~~d'un~~ o bé era un esser?

Cristòfol no hauria pas volgut trobar-se sol amb ella. No li hauria pas conegut al darrere, com solia fer amb la sombra del seu avi, ~~per a caminar, la sobre el cap i~~ per a treure-li el cap. - Quan el sol anava a la posta, la sombra dels arbres, era també objecte de ses meditacions. Formava barreres ~~a través~~ que atravessaven el camí, en tota de bandes a banda del camí. S'imaginava fantasmes tristos i grotescos, que deien: « No aneu més enllà »; ~~i els eixos~~ i el grinyolar dels eixos i els cascos del cavall repetien: « No més enllà ! ». ~~El cavall~~

L'avi i el carreter seguien encara amb llurs ~~rodes~~ inacabables xerrameques. Parlaven sovint de tó, sobretot quan parlaven d'assumptes locals i ~~de~~ d'interessos lesionats. L'infant parava de somniar, i se'ls mirava amb neguit. Li semblava que estaven enfadats, i temia que ~~discussions~~ acabessin pegant-se. Bot el contrari, aixo succeïa, precisament quan ~~no~~ parlaven d'acord en un odi comú. D'ordinari, però, no ~~estaven~~ cobraven cap odi, més que sol la seva petita passió. Parlaven de coses indiferents, esgargamellant-se, sols pel gust de cridar, tal com li agrada al poble de fer. Però, Cristòfol, que no entenia ré de llur conversa, no sentia més que ~~el so~~ llurs esclats de veu,

veia llurs rostres irritats, i pensava ~~a~~ ple d'angoixa:
« Quina cara de dolent que fa! ~~Es torna odi~~ Segur que
es portem odi. Com fa girar el ull! Com obre la
boca! ~~M'ha escupit al nas~~, Ru za ira, m'ha escupit
al nas. Deu meu! m'atacarà l'ari .... ».

El carruatge es detenia. El campesol deia: « ja
~~han arribat a lloc~~ ». som a lloc ». Els dos enemics
mortals ~~s'~~ encaraven. L'ari bairava primer. El cam-
pesol li allargava ~~bindant~~ el menut. Un a l'altre da
al cavall. El carruatge s'allunyava; ~~i de nou~~ ~~bobines de~~
Eren de nou a l'entrada del carrer ~~fondo~~ emportat ~~per la~~
~~boca~~ pel Rhin. El sol ~~s'empassava~~ daurava els camps.
El corriol serpentejava ~~gruats~~ arran d'aigua. L'herba
abundosa i blana es ~~doblegava~~ ~~sota llurs peus~~ ~~cada~~
cruixint sota llurs peus. Els sàlzes es decantaven so-
bre el riu, banyats fins a mig cos. Un nuvol de mos-
quits ~~damunt~~. dansaven. Passava un bot ~~ocupat~~ per
soroll, emportat per la ~~quietud~~ corrent. Les petites onades
xiuclaven les branques ~~de~~ ~~dels salzes~~ ~~amb~~ fent una mena
remor de llabis. La llum era fina i embolicada l'aire
fresc, el riu de color gris de plata. ~~Ja gent tornava~~
~~a casa~~ i els grills cantaven. De del llindar de la
porta ~~d~~ l'estimat rostre de la mare, somreia ---.

O delitosos records, benèfiques imatges, que ~~murmuraran~~ brunziran,
com un vol harmonios, durant tota la vida! - - - - Els
ratges que es fan després, les grans ciutats, els mars sem-
pre moguts, els paisatges de somni, ~~les~~ els rostres esti-
mats, no es graven en l'anima amb la justesa in-
falible d'aquells ~~passejades de l'infantesa~~ passejades
de l'infancia, o del simple recó de jardi orinat tots
els dies per la pinetta, a través del ~~tel tel que ja~~
~~restes gravada dambt del nobre la boqueta~~ riche
entelat ~~que recull l'empremta de ta~~ boqueta ~~de tin-~~
~~fant desvagat~~ on ~~que~~ resta gravada la, que s'hi aposia, de l'infant desvagat...

Dins la casa tancada plana la nit. La casa...., el refugi contra tot lo que es espantós: les ombres, la nit, la por. ~~te es lo inconegut~~ les coses incongudes. Cap cosa enemiga gosaria passar la llinda.... La llar flameja. Una oca daurada gira suament en l'ast. Una deliciosa olor de greix i de carn escorxotonada embauma la cambra. Goig de menjar, felicitat incomparable, entusiasme religiós, estremiments de joia! Tot es'entorpeix amb la suau escalfor, amb les fadigues de la jornada, amb el só de les veus ~~familiars~~ casolanes. La digestió el submergeix en un èxtasi, on els rostres, les sombres, el pàmpol del llum, les llengües de foc que dancen amb una pluja d'estels en la negra llar, tot pren un aspecte alegre i magic. Cristòfor agafa la galta en el tovalló per a ~~mirbar~~ fruir més bé de tota aquesta benaurança....

Es en son llit tebi. Com hi ha vingut? El cansament l'atueix. El zumzeig de ~~a~~ les veus dins la casa, i les imatges de la jornada es barrejen en son cervell. El pare ~~a~~ agafa el violi; els sons aguts i dolços ~~es plassayen~~ son planys en la nit. Més el goig suprem es quan la mare né, i ~~pota~~ agafa la ma de Cristòfor mig adormit, i quan

decantada vers ell, a prop seu, ~~canta~~ li canta a mitja veu una vella cançó, les paraules de la qual no volen dir rés. El pare troba que aquesta música és estúpida; Cristòfor, no s'ha cansaria mai de sentir-la. S'aguanta la respiració; sent dentjos de riure i de plorar; son cor està embriagat. No sap pas on és, ressa de tendresa; passa els bracets ~~al~~ entorn del coll de la mare, i l'abraça amb totes ses forces. Ella ri ~~pl~~ tot rient:

— Que em vols escanyar?

L'estimo més fort. Com l'estimo, com no estimo tot! Totes les persones, totes les coses!. Tot és bo, tot és bell... s'adorm. El grill crida en la clar. Els contes de l'avi, les figures heroiques fluctuen a la nit benhaurada... Ésser un heroi com ells!.... Sí, ho seré!... ho és.... A! quina cosa més bona, bona és el riure!....

Quina sobreabundància de força, de joia, d'ure, en aquest petit ésser! Quina excessiva plenitut d'energia! Son cos i so esperit estants en perpetu moviment, en dues rondes una rondada que volta fins a perdre l'alè. Igual que una petita salamàndria, dança dins la flama. Un entusiasme incansable i que es motriu de tot. Un somni delirant, una deu inesgotable, un tresor d'esperança mai extingit, una rialla, un cant, una embriaguesa perpetua. La vida no l'ha empresonat encara; a cada moment se li escapa: neda en l'infinit. Que és feliç! Que bé ha nascut per a ésser feliç! Res hi ha en ell que desconfiï de la felicitat, que no hi tendeixi amb totes les petites forces apassionades!....

Arriat la vida s'encarregarà de fer-lo entrar en raó.

Segona part.

Els Krafft ~~procedi~~ eren originaris d'Anvers. El vell Joan-Miquel havia deixat el seu país, a conseqüència de calaveradas de jove, d'una forta ~~renyina~~, com solia temir-les, - doncs era un ~~batallador~~ busca raons del diable, - i que aquesta vegada havia tingut un desagradable desenllaç. ~~Havia vingut~~ Feia prop de mig segle, que ~~s'~~havia vingut a establir-se, ~~en~~ la ~~ciutat~~ petita ciutat principesca, de teulats rogencs amb cobertes agumtades i de jardins ombrius, ~~que estaven~~ esglaonats en la vessant d'un puigolet, que es miren en els ulls verd-pàlid del Vater Rhein. Músic excel·lent, aviat es feu apreciar en un país on tothom es músic. Hi havia posat arrels en casar-se, als quaranta anys ja complerts, amb Clara Santorius, la filla del director de l'orquestra del princep, que li tirà passà el càrrec. Clara era una alemanya plàcida, que tenia dues passions: la cuina i la música. ~~Tenia~~ professà ~~que per~~ a son espós un culte que sols igualava al que professava al seu pare. Joan Miquel no admirava gens menys a la seva muller. Havien viscut durant quinze anys en perfecta armonia; i havien tingut quatre fills. Després Clara va morir; i Joan Miquel,

després d'haver-la plorat molt, s'havia casat passats cinc mesos amb Otília Schultz, una noia de vint anys, de galtes vermelles, refeta i rialleva. Otília tenia més o menys les mateixes qualitats que Clara, i Joan Miquel l'havia estimada poc altri matiz, més o menys. Després de nou anys de matrimoni, morí sense haver tingut temps de posar set fills al món. En total, onze fills, dels quals només un havia sobreviscut. Amb tot i que els estimava molt, aquest regust de desgràcies no havien alterat ni poc ni molt la seva ferma bona humor. La prova més cruel havia estat la mort d'Otília, una feliç tiet anys, a una edat que li era poc apropiada per bastir-se de nou una vida i establir una nova llar. Però, després d'un moment de desori, el vell Joan Miquel havia trobat a aquella seu equilibri moral, que cap disgust era capaç de fer-li perdre.

Era un home afectuós; la salut en ell era més forta que tot. Sentia una aversió física per la tristesa, i una necessitat de molta alegria, a la flamenca, i tenia un riure franc i infantil. Ja en podia passar de pena, que per això no ell no endeixava perdre un got bona pas un got de menys més s'estimava perdre una cacalada a

tanda; i la música abans que tot. ~~Sota~~ L'orquestra de la
cort veia la seva direcció s'havia guanyat una certa anome-
nada en ~~el~~ les terres alemanes, on Joan Miquel havia e-
devingut ~~l'ogre dels~~ popular per la seva estatura atlètica i pels
seus accessos de còlera. Malgrat tots els ~~seus~~ esforços no
podia dominar-se; doncs aquest home tant viu de caràcter
en el fons, era tímid i temia comprometre's; era pundo-
nós i l'opinió l'espantava. Però el ~~geni~~ caràcter se l'emportava:
la sang li pujava al cap; i de cop li agafaven arrels de
bogeria, no sols en els assajos de l'orquestra, sinó també
en plé concert, com una vegada davant del princep, llançà
la batuta amb ràbia i ~~pataleja~~ picà de peus com un ~~porcell~~, espantat,
tot insultant a un dels seus músics amb veu furiosa i
esfarfegada. El princep s'hi divertia; però els artistes
posats a prova, li portaven rancúnia. Endebades, Joan Mi-
quel, ~~avergonyit~~ penedit de la seva atzagaiada, s'esforçava
~~desesperadament~~, tot seguit, en fer la oblidar ~~amb~~ mitjançant
exagerades complacences: a la primera ocasió reincidia
amb més violència; i aquesta irritabilitat extremada, que
augmentava amb els anys, va acabar per posar-lo en
una ~~posició insostenible~~ situació difícil ~~de sostenir~~. Ell
mateix se'n donà compte; i un dia que una de les seves
crisis de còlera estigué a punt de provocar una vaga de

(voir rouge) X

(mettre en cause) X

l'orquestra, va presentar la dimissió. Esperava que, tenint en compte els seus serveis, ~~tota~~ es trobarien dificultats per a acceptar-la, que li suplicarien ~~de~~ que es quedés: res d'això va succeir; i com tenia massa amor propi per a ~~oferir-se de nou~~, tornar enrere, se'n anà, adolorit, plangent-se de l'ingratitud dels homes.

Des de aleshores, no sabia com passar el temps. Tenia més de setanta anys; però encara era fort; continuà treballant i consentí ~~per la ciutat~~ del matí al vespre per la ciutat, donant lliçons, discutint, perorant i picant-se en tot. Era enginyós i ~~cercà la manera totes els medis~~ procurava ~~ocupar-se per tots els medis~~ no restar desvagat: es posà a adobar instruments de música; inventava, feia provatures, i de vegades reeixia a trobar algun perfeccionament. També compassava, s'aventurava a compassar. Havia escrit, feia temps, una Missa Solemnis, de la que solia parlar tot sovint, i que era la glòria de la família. Li va costar tant d'esforç que va faltar poc que no li agafés una congestió tot escrivint-la. Procurava convèncer-se que era una obra genial; sabia molt bé, però, amb quina buidor de pensament l'havia escrita; i no gosava rellegir el manuscrit, perquè cada vegada descobria en les pàgines que ell creia seves fragments

d'altres autors, copiats amb pena i a força de voluntat. Això li produïa una gran tristesa. A vegades se li ocorrien idees que ~~li semblaven~~ trobava admirables. Corria ~~vers la~~ cap a la taula, tot fremolós: a la fi estava inspirat ~~per~~ aquesta vegada? — Mes tot just havia agafat la ploma, es trobava sol, en mig del silenci; i tots els seus esforços per a reanimar les veus desaparegudes no, ~~aconseguia~~ alcançava, ~~aconseguien~~, sinó ~~per~~ fer-li sentir melodies conegudes de Mendelssohn o de Brahms.

«Hi ha», deia George Sand, gemec desgraciat al qual manca l'expressió, que s'emporten ~~cap~~ a la tomba l'inconegut de les meditacions, com deia un membre d'aquesta nombrosa família de muts o orbs il·lustres: Geoffroy Sant-Hilaire.» — Joan Miquel pertanyia a aquesta família. No reeixia a expressar-se millor amb la música que amb la paraula; i sempre la matèixa il·lusió: li hauria agradat tant de parlar, d'escriure, d'ésser un gran músic, un orador eloqüent! Això era la seva llaga secreta; no en parlava a ningú, ell matèix no ho confessava, procurava no pensar-hi; ~~malgrat ell~~ hi pensava, però, malgrat ell, i això li posava la mort a l'ànima

Pobre vell! En rés, reeixia a ésser ell i vols ell. ~~Portava~~ ~~bells i tant~~ Tant ~~bon~~ bells i potents gèrmens com portava!

pero mai arribaven ~~a la creix~~ a madurar ~~calcar~~. Una fe profunda,
comprensedora, en la dignitat de l'art i en el valor moral
de la vida; unes aquesta fe es traduia, quasi sempre
d'una manera emfàtica i ridicula. Tant de noble orgull,
i, en la vida, una admiració quasi servil ~~dels~~ als superiors.
Un tant enlairat desitg d'independencia, i, de fet,
una docilitat absoluta. Pretensions d'esperit fort, i,
en canvi, totes les supersticions. La passió ~~de~~ de l'heroisme, una valentia real, i tanta timidesa! — Una naturalesa que es detura pel camí..

Joan. Miquel havia ~~traspassat~~ Traslladat ses ambicions damunt
son fill; i Melcior, de bell antuvi, prometé realitzar-les. ~~Havia~~
~~De molt petit~~, De criatura, estava molt ben dotat
per a la música. Aprenia amb extraordinària facilitat,
i ben prompte adquirí, com a violinista, un virtuosis-
me que el feu durant llarg temps el preferit, q~~ue~~
l'ídol gràsil dels concerts de la cort. Tocava també molt
discretament el piano i altres instruments. Sabia de par-
lar, era ben plantat, encara que una mica fleuma, -
~~el tipus de la bellesa clàssica alemanya~~ lo que a
alemanya passa pel tipus de la bellesa clàssica: un
front ample i inexpressiu, faccions grosses i regulars,
i una barba rissada: un Jupiter de la ribera del Rhin.
Bé vell Joan. Miquel assaborria els exits del fill; s'ex-
tasiava davant les ~~la~~ mostres d'habilitat del virtuós,
ell que mai havia sapigut tocar bé cap instrument.

El mes curiós, es que en ell, malgrat sa preocupació constant per l'actitut escènica, com en Joan Miquel, malgrat son respecte temerós de les convencions socials, hi ha vra sempre algun gest brusc, imprevist, poca solta, que feia dir a la gent que tots els Krafft eren una mica guillats. En principi, això no el perjudicà; al contrari, semblava com si aquesta excentricitat fossin la prova del geni que hom li atribuïa; doncs, entre les persones de to, sentit comú, es consent pensar que un artista no ha bria terminé. Mes, ben aviat la gent q dona compte de la naturalesa d'aquests extravagancies; el vi, n'era quasi sempre la causa. Nietzsche ha dit que Bacus és el deu de la musica; i l'instint de Melcior era del matéix parer; en aquest cas, però, el deu va ésser-li ben ingrat: lluny de donar-li les idees que li mancaven, li robà el poc q tenia! Després del seu absurd casament (absurd als ulls de tothom, i per conseqüent als seus), anà devallant cada dia més. Descuidà l'estudi, — tan segur de la seva superioritat que avant la va perdre. D'altres vingueren d'altres virtuosos que el suplantaren en el favor del public: això l'amargà; més, en lloc de despertar-li energies els fracassos acabaren de descoratjar-lo. Es ver-

jaia bescantant a so rival amb els companys de cabaret.
Ho feia compte, en son absurde orgull, de succeir al seu
pare, com a director d'orquestra: fou un altre el nomenat.
Ho crequé perseguit, i prengué un aire de geni incomprès. Con-
servà ~~la~~ el seu lloc de violí a l'orquestra, gràcies a la
consideració de que disfrutava el vell Krafft; perdé però, de
mica en mica quasi totes les lliçons que ~~tenia~~ donava a la ciutat.
I si aquest contratemps era el més sensible per a son a-
mor propi, més ho era encara per a la seva bossa.
De feia ja alguns anys, ~~el succés~~, a causa de reveses
de fortuna, havien minvat molt els recursos per a
el manteniment de la casa. Després d'haver conegut
una passada abundància, la pobresa havia arribat
i creixia cada dia. Melcior ~~substituïa~~ feia com aquell
que no se'n adona; no gastava pas un cèntim de
menys per a el seu ~~vestir~~, agençament personal i
per al seu plaer.
No era un home dolent, sinó un home ~~mig~~ bo, ~~bo~~
~~que pot ser i encara~~, cosa, pot ser pitjor encara, feble,
mancat ~~de coratge~~ d'empenta, sens força moral, ~~cosa~~
considerant-se no obstant bon pare, bon fill, bon espòs, bon
home, i essent-ho pot ser si és que per a ésser-ho no cal
~~altra cosa~~ més que una bondat fàcil, que s'entendreix per un no res,
i aquest afecte animal, que fa que cada hom estimi als seus,

com a una part de si mateix. Sempre podria dir-se
que fos molt egoista: no tenia prou personalitat per
a ésser-ho. No era res. Terrible cosa en la vida aques-
tes persones que no son res! Igual que un pes inert que
tiom abandona a l'aire, tendeixen a caure, cal dir totes
passades que caiguin; i en lloc cauen d'on cauen
tot lo que està amb ells.

Fou al moment en que la situació de la família esdevingué ~~molt~~ dificilíssima, quan el petit Cristòfol començà a comprendre el que passava al seu entorn.

No era fill únic. Melcior, cada any, feia una criatura a sa muller, sens preocupar-se del que s'esdevindria més tard. Dos d'ells havien mort prematurament: altres dos tenien tres anys l'un i quatre l'altre. Melcior no se'n cuidava mai. Lluisa, obligada a fer-ho per força, els cuidava a Cristòfol, que tenia ara sis anys.

Cristòfol en sortia perjudicat: ja que per aquesta ~~raó~~ obligació havia de renunciar a les agradables passejades pels camps. Més, s'enorgullia de que el tractessin de persona gran i ~~s'entretenia~~ acomplia la tasca amb tota gravetat. Procurava distreure tant bé com sabia als petits, ensenyant-los a jugar ~~a les bolles~~; s'esforçava en parlar-los, tal com havia sentit a sa mare enraonar amb el més menut. O bé els portava a coll, ara l'un ara l'altre, igual que ho havia vist fer; es doblegava amb el pès, apretant les dents, estrenyent tant com podia contra ~~son~~ pit al germanet per a que no caigués. Els menuts sempre volien anar a coll, no se'n cansaven mai; i quan Cristòfol ja no podia més, aleshores

eren els plors que no s'acabaven mai. Li donaven molts mals de cap i sovint es trobava bé compromès. Eren bruts i ~~el cabiem els~~ necessitaven de les atencions de la mare. Cristòfor no sabia que fer. Abusaven d'ell. A vegades ~~li~~ li agafaven ganes de bofetejar-los; però pensava: «Són petits, no saben el que fan.»; i es deixava pessigar, pataquejar, atormentar ~~el~~ ~~tota~~ ~~no-~~ ~~blesa~~ ~~magnanimitat~~ magnànimament. Ernest per res balandrejava; picava de peus i ensabatat ~~es~~ s'ajocegava per terra: era una criatura nerviosa, i Lluïsa havia recomanat a Cristòfor de no contrariar-ne els capricis. En quant a Rodolfo, tenia ~~aquest~~ una dolenteria de llimi; s'aprofitava sempre de que Cristòfor tenia a Ernest ~~als~~ ~~a~~ braços, per a fer, darrera seu, totes les bestieses possibles; trencava els joguets, vessava l'aigua, s'embrutava el vestit, i feia caure els plats tot ~~regi-~~ ~~ca~~ escorcollant l'armari.

Quiris ~~Qui~~ Lluïsa tornava, en ~~blanc~~ comptes de felicitar a Cristòfor, li deia, sense renyar-lo, enquimerada, però, en veure els estralls:

— Pobre fill meu, tu tens ben poca traça.

× Cristòfor es sentia mortificat i el cor se li estrenyia

Lluisa, que no es deixava escapar cap ocasió de guanyar algun diner, continuava llogant-se de criniera en circumstancies excepcionals, com per exemple en agats de casament o de bateig. Melcior feia com aquell que no en sap res; aixó feria el seu amor propi; no li dolia, perè, que ho fés, sens ell saber-ho. El petit Cristofor no tenia encara cap idea de les dificultats de la vida; no coneixia d'altres limits a sa voluntat que la dels seus pares, que no l'entrabancave gaire, doncs el deixaven créixer quasi quasi a l'atzar; no desitjava mès que esser gran, per a poguer fer tot allò que volgués. Ell s'imaginava ell els contratemps amb que hom topa a cada pas; i sobretot no ~~va pensar~~ havia pensat mai que els seus pares no fossin enteramment amos de si mateixos. El diu que per primera vegada va entrevenre que entre els homes hi havia gent que manava i gent que era manada, i que ell i els seus no eran pas dels primers, tot se esser s'enfurismà: fou la primera crisi de sa vida.

Aquell dia la seva mare li havia posat el millor vestit ~~que~~ que tenia, un vestit vell donat, ~~del qual~~ que l'enginyosa paciencia de Lluisa havia deixat com nou.

anà a trobar-la, tal com ella li havia dit, a la casa
on ~~fue~~ servia. ~~Estava esporuguit~~ a L'esporuguia l'idea
d'entrar sol. Un criat matava el temps vora el porxo;
despertà la criatura i amb un to de protecció li preguntà
que ~~vení~~ anava a fer allà. Cristòfor tot vermell bal-
bucejà que venia a veure a la «senyora Krafft», - tal
com li havien recomanat que ho digués.
- La senyora Krafft? Què li vols, a la senyora Krafft? -
féu el criat, marcant irònicament el mot: senyora.
Es la teva mare? Pregà. ~~Entrà~~ a la Clínica a la cui-
na, al cap d'avall del ~~corre~~ passadís.
Entrà, cada vegada més vermell; ~~sentia~~ tenia vergonya de
sentir nomenar la seva mare ~~a~~ casolanament: Clínica.
Es sentia humiliat; hauria volgut escapar-se prop del
seu estimat riu, a l'abric dels boirums, on solia contem-
plar-se.
En la cuina, caigué al mig d'altres criats, que el re-
beren amb rosallosos exclamacions. Al fons, prop dels
fogons la mare li somreia ~~d'una manera~~ tendrament
i una mica confosa. Corrí cap a ella ~~i~~, i s'abocà entre
ses cames. Duia un davantal blanc i tenia una cu-
llera de fusta a la mà. Començà per ~~agegir~~ aug-
mentar ~~el~~ la torbació de la criatura, en ~~volguer~~ pretendre que

aireguès el cap per tal que li vejessin la cara, i
que així a donar la mà a cada ~~un~~ de ~~les persones~~
presents i donar-los el bon dia. No ho hagué pas
massa; es posà de cara a la paret amagant ~~se~~
el cap entre els braços. Poc a poc, però, amb prement
coratge, i aventurà fora de l'amagatall un ullet bri-
llant i rialler, que desaparegué de nou, cada vega-
da que s'el miraven. Així observant d'amagat ~~s~~ les
persones. La seva mare tenia un aire atrafegat i
important que no li conexia pas; anava d'~~un~~
a l'altre tupi, tastant, ~~donant~~ donant el seu parer,
explicant amb un to segur receptes que la cuinera
de la casa escoltava amb respecte. El cor de l'in-
fant s'eixamplava d'orgull, a veure com sa mare
era estimada, i el paper que representava dins d'a-
quella habitació, ornada de magnífics objectes d'or
i de coure que relluïen.

Tot d'una pararen les converses. La porta s'obrí. En-
trà una senyora amb un ondejament de tela testes. Llençà
una mirada de desconfiança al seu voltant. No era
jove; portava, però, un vestit clar, amb mànegues
~~amples~~; s'aguantava el ròcec per a no fregar enlloc.
Amb tot, s'acostà al foc, mirà els plats i fins provà
d'algun d'ells. Quan ~~aixecava~~ alçava una mica el ~~braç~~, la mà.

nega es girava, i el braç restava nu fins més amunt del colze! Cristòfor no trobava que això lleig i indecent. Amb quin to més eixut i sobeig parlava a Lluisa! I amb quina humilitat Lluisa li responia! Cristòfor en restà corprès. S'amagà en son recó per a no esser vist; però no li serví de res. La senyora pregunta qui era aquell noiet; Lluisa anà a cercar-lo i el presentà; li tenia les mans per a privar-li d'amagar-se la cara; i amb tot i que sentí ganes de resistir-se i de fugir, Cristòfor comprengué, per instint, que aquesta vegada no era prudent oposar cap resistència. La senyora es-guardà la cara d'esvarament de la criatura; i son primer moviment, maternal, fou somriure-li gen-tilment. Més derrera prengué altra vegada el seu aire protector, i li feu algunes preguntes sobre el seu comportament i la seva devoció, a les quals no respon-gué. També mirà com li anava el vestit; i Lluisa s'afanyà en mostrar-li lo magnífic que era. Li estirava el gec per tal de fer desaparèixer les arrugues; a Cristòfol li agafaven ganes de cridar de tant estrét com li anava. No entenia perquè la seva mare donava les gràcies.

La senyora el prengué per la mà dient que volia por-tarlo amb els seus fills. Cristòfor donà una mirada descrei-

rada a sa mare; més aquesta somreia a la mestressa amb un aire tant afectuós que comprengué li feu comprendre que no hi havia res a fer, i regué al seu guia, igual que un angell guarda el portem de a matar.

Arribaren a un jardí, on dues criatures amb pocs mesos d'edat de Cristòfor semblaven barallar-se. L'arribada de Cristòfor els distragué de la baralla. S'agruparen per a examinar al nou vinguts. Cristòfor, desemparat per la senyora, restava plantat en mig d'un camí d'arbres, sens atrevir-se a alçar els ulls. Els altres dos, immòbils a mica més enllà, se'l miraven de cap a peus, donant-se cops de colze i fent la rialleta. A la fi es decidiren. Li preguntaren qui era, d'on venia, i que feia el seu pare. Cristòfol petrificat, no respongué res; estava espantadís i a punt de plorar, sobre tot a causa de la nena de que tenia portava trenes roses, un faldellí curt i les cames nues.

Es posaren a jugar. Com ja Cristòfor ja començava a animar-se una mica, el petit burgès es plantà al seu davant, i tocant-li el vestit, va dir-li:

— Això, Té, es meu!

Cristòfor no l'entenia. Indignat d'aquesta pretenció de que el seu vestit pos d'un altre, mové el cap amb energia, per a negar.

- Se el corec prou! fen el moment; es el meu vell vestit blau: aquí hi ha una taca.

I hi posà el dit. Després, continuant l'inspecció, examinà els ous de Cristòfor, i li preguntà de que eren fetes les puntes de ses sabates apedaçades. Cristòfor es tornà vermell. La nena fen una gargota i digué a son germà a cau d'orella ~~Cristòfor l'entengué~~ que era un pobret. Cristòfor l'entengué.

Cregué combatre amb fortuna aquesta opinió injuriosa, balbucejant amb una veu mig escanyada, que era fill del Melcior Krafft i que sa mare era Lluisa, la cuinera. - Li semblà que aquest títol era tan bell com qualsevol altre; i tenia tota la raó. - Mes els altres dos petits, als quals per altra part, interessà la nova, no va semblar que en fessin gaire cas. Al contrari prengueren un to de protecció. Li preguntaren que faria quant seria gran, si seria també cuiner o es faria cotxer. Cristòfor es tancà en son mutisme altra vegada. Sentia com un gel que li penetrava el cor.

Aquells nats per son silenci, els dos petits rics, que havien agafat de sobte pel pobret una d'aquestes antipatíes d'infant, cruels i inexplicables, cercaren un nou joc per a atormentar-lo. Particularment, la nena,

s'hi feia amb tota la malicia. S'adonà que Cristòfor tenia tireballs per a correr, a causa de ~~la estructura~~ l'estretura del vestit; i tingué l'idea refinada de fer-li executar salts d'obstacle. Feren una barrera amb banquets, i posaren a Cristòfor a punt de saltar-la. El desventurat minyó no gosà dir-lo que el privava de saltar; acobdà totes les forces, es llançà, i caigué ~~amb les llàgrimes~~ tant llarc com era. Al ser voltant, tot eren rialles. Caigué tornar-hi. Amb les llàgrimes als ulls, fen un esforç desesperat i aquesta vegada, reeixí a saltar. Això no satisfeu gens als seus botxins, que decidiren que la barrera no era prou alta; i hi afegiren altres utensilis fins que aquesta esdevingué un tremp-coll. Cristòfor intentà revelar-se; ~~declarà~~ digué que no saltaria pas. Llavors la reina ~~el tirolla de~~ cobrà, ~~i de passada~~ i que tenia por. Cristòfor no gosà resistir-hi; i, segurs del cavall, saltà, i caigué. Els peus se li entrebancaren amb l'obstacle; tot s'enfonsà amb ell. Es pelà les mans, faltà poc que no se romprés el cap; i, per comble de desgràcia, el vestit se li estripà dels genolls i d'altres llocs. Estava malalt de vergonya; sentia als altres dos com ballaven de contents al seu voltant; sofrià d'una manera atroç. Sentia que el menyspreaven, que l'odiaven: perquè? perquè?

Hauria volgut morir-se! - No hi ha dolor més cruel que el de l'infant que descobreix per primera vegada la dolentesa dels altres: es creu perseguit pel món entier, i no hi ha res que l'aguanti: no hi ha res, no hi ha res!... Cristòfor provà d'alçar-se: el petit burgès li donà una empenta i el tornà a fer caure; la mena li donà cosses. Provà altra vegada: es tiraren tots dos al sen damunt, assentant-se-li a l'esquena, i encastant-li la cara a terra. Ademés foren presos per la ràbia: eren ja masses desgràcies! Les mans que li cremaven, el vestit bo esparracat, - una catàstrofe per a ell! - la vergonya, la pena, la revolta contra l'injustícia, tantes misèries a l'hora es fongueren en una fúria boja. S'apuntalà sobre els genolls i les mans, s'esplotà com un gos, i feu rodolar per terra a sos perseguidors; i, com que anaven a tornar-se contra ell, carregà amb el cap baix sobre d'ells, bofetejà a la mena, i d'una cop de puny al mig d'una volada llançà al mitjó al mig d'una volada.

Aquí pla foren els brams. Les criatures corregueren cap a la casa amb grans crits. Es sentiren picar de portes, i exclamacions d'ennig. La senyora sortí tant depressa com li permetia la roba del vestit. Cristòfor la veia venir, i no feu res per a fugir; estava aclaparat de lo que havia fet: era

quelcom d'inaudit, un crim; però no hi reparava el que
havia fet. Esperava. Estava perdut. Tant li feia! Estava
desesperat.

La senyora s'abalançà sobre d'ell. Va sentir-se colpejat.
Sentí com li parlava amb veu furiosa, amb paraules a-
tropellades; no distingia res, però. Els seus dos petits ene-
mics havien tornat per a assistir a la vergonya i escri-
daven fins a ensordallar-se. També ~~hi havia~~ comparegueren algunes
criades; era una confusió de veus. Per acabar-ho de con-
fondre, Lluisa, que havia estat cridada, compareixé; i,
en lloc de defensar-lo, començà per ~~bofetejar-lo~~ donar-
li bofetades, abans d'enterar-se de res, i li exigí que
demanés perdó. S'hi resistí amb ràbia. Ell saccejà ~~a~~
amb més violència i ~~el gotà~~ l'arrocegà cap a la
senyora i els féu posar de genolls. Mes, ell
jicià de peus, baladrejà, i mossegà la mà de la mare.
S'escapà ~~per~~ a fi a mig dels criats que reien.

S'en anà, amb el cor que li esclatava, les galtes que li
cremaven de ràbia i de les ~~pate~~ bofetades que havia
rebut. Feia esforços per a no pensar, i apressava el pas,
perquè no volia plorar al mig del carrer. Hauria vol-
gut trobar-se ja a casa, per a consolar-se amb les seves
llàgrimes; tenia la ~~gol~~ gola estreta, la sang al cap: es reventava.

Per fi, arribà a casa; pujà corrent la vella escala fosca, fins al seu lloc habitual en el recó d'una finestra, davant del riu; i hi llançà quasi sens alè; i es desfeu en un diluvi de llàgrimes. No sabia pas ben bé perquè plorava; però li calia plorar; i quasi el primer plor ha-gué ja quasi passat, plorà encara, perquè volia plorar, amb una mena de sàbia, per a alliberar-se sofriment, com si aixís cantigués als altres al mateix temps que es cantigava ell. Després, de pressa, recordà que el seu pare s. Tasca per a arribar, que ja mare li contaria tot i que les desventures no estaven pas encara fi estaven encara lluny de la fi. Resolgué fugir, res li feia on, per a no tornar mai més.

Just al moment que baixava, es va trobar amb el seu pare que entrava.

– Què fas aquí, fillet? on vas? li preguntà Melcior.

No va tornar resposta.

– Ja deus haver fet alguna travessada. Què has fet?

Cristofor seguia amb un silenci obstinat.

– Què has fet? repetí Melcior. Vols contestar d'una vegada?

La criatura es posà a plorar, i Melcior a cridar, cada vegada més fort l'un i l'altre fins que ~~es sentiren~~ van sentir el pas precipitat de Lluisa, que pujava l'escala. Arribà, feta una basarda en cara. Començà amb violentes ~~retrets~~ reconvencions, barrejades amb moves bofetades, a les quals Melcior hi afegí, una ~~vegada~~ volta hagué comprès, - i probablement abans - unes patacades capaces de matar un bou. Tots dos cridaven. La criatura balandrejava. Acabaren disputant-se un i altre amb la materia còlera. Tot pataquejant a son fill, Melcior deia que el ~~menut~~ menut tenia raó, i que tot això era ~~collonada~~ a lo que se exposava enviant a servir a casa de persones que s'creia que ~~eren~~ pegue tenia diners. I tot pegant a la criatura, Lluisa cridava contra el seu marit dient-li que era una bestia, que ella no li permetia tocar al menut, i que l'havia ferit. En efecte, Cristòfor sagnava una mica del nas; no li pensava, però, i no va agradir gens a la mare que li fangoses, barrejament amb un drap mullat, mentre que continuava renyant-lo. A la fi, l'empenyeren a un quarto fosc, on el tancaren tenint sopar.

Els sentia com s'escridassaven; i no sabia si qui dels dos

avorria més. Li semblava que era a la seva mare; puix
que no hauria esperat mai d'ella una dolenteria semblant.
X Totes les desventures de la jornada se li feien presents all'hora:
tot el que havia sofert, l'injusticia dels ~~tes criatures~~ mens,
l'injusticia de la senyora, l'injusticia dels seus pares, i
– el que sentia també ara – sense donar-se'n compte, com una ferida
oberta, – l'humiliació dels seus pares dels quals tant se
reia, davant d'aquella altiva gent, dolenta i
menyspreable. Aquesta ~~vibra~~ baixesa, ~~del~~ de la que
tenia una vaga consciencia, per la primera vegada, li
paralitzia immoble. Tot en ell tremolava: la admiració
pels seus, el respecte religiós que li inspiraven, la confian-
ça en la vida, la necessitat innata que tenia d'es-
timar als altres i d'esser estimat, la fe moral, cega,
però absoluta. Era una enfonsada total. Es sentia a-
claparat per la força brutal, sense cap mitjà de de-
fensar-se, d'alliberar-se'n mai més. S'ofegava. ~~Volia~~
X ~~ma~~ Creia morir-se. Es redreçà tot ell, en una revolta desespe-
rada. Amb els punys, amb els peus, amb el cap col-
pejà les parets, baldregà, li agafà un atac de
X nervis, i rebotant contra els mobles, caigué per terra.
Els pares, corrents-hi tot seguit, el prengueren en llurs braços.
Competien, ara, per a veure qui'n dels dos guanyava en

tendresa. Sa mare el despullà, el portà al llit, s'assentà al capçal i restà ala seva ~~costat~~ vora fins que estigué més calmat. Ell, però, no es rendia, no perdonava res, i fer veure que dormia, per no ~~haver-la~~ tenir haver-la d'abraçar. Sa mare li semblava dolenta i ximpa. Per suposat, tava el mal que ella es donava per a viure i per-lo viure, i de lo que havia sofert en passar-se contra ell.

Després que hagué esclamit fins a la darrera gota l'increible provisió de llàgrimes que hi ha en els ulls d'un infant, es sentí una mica allargerit. Estava cansat; sos nervis, però, estaven massa tibants per a que poguès dormir. Les imatges de sa mare fluctuaven ~~novament~~ de nou en mig del seu ensopiment. Tornava a veure, retallat a la nena amb sos ulls ~~brillants~~ brillants, amb el maset arremangat d'una faisó desdenyosa, els cabells damunt les espatlles, les cames nues, i ~~lo~~ el parler infantil i postisser. S'extremia, creient ~~tornar~~ sentir altra vegada la seva veu. ~~Se recordava~~ s'adonava de lo estúpit que havia estat amb ella; sentia que li portava un odi feréstec; no li perdonava de l'haver-lo humiliat, el devorava el deseig d'humiliar-la ell també, i de fer-la plorar. Cercà els mitjans i no en trobà cap. Res hi havia que fes creure que ella alguna vegada fés cabal d'ell. Més, per a consolar-se, suposà que

tot havia succeït tal com ell desitjava. Donc per fet, donc, que ell havia esdevingut molt poderos i ple de gloria; i donc també per cosa certa, que ella s'havia enamorat d'ell. A les hores començà a forjar-se una d'aquelles absurdes historias, que a la fi arribava a creuer que eren més reals que la mateixa realitat.

Ella defallia si es movia d'amor; ell, però, la desdenyava. Quan passava per davant la seva casa, ella el mirava passar, amagada darrera les cortines; i ell sabia que el mirava; mes ell fingia no fer-ne cas, i enamorava alegrement. Altres abandonava el pais i viatjava, per terres llunyanes, a fi de fer-li la pena més insuportable. Realitzava grans coses. — Després En aquest punt, introduïa en l'història fragments tirats de les narracions heroiques de l'avi. — Ella, mentrestant, en la seva malaltia d'amorament. La seva mare, l'orgullosa senyora, arribava a suplicar-li: « La meva pobre filleta es mor, Bernat, us ho prego! » I ell tornava. La trobava enllitada. Tenia la cara pal·lida i demacrada. Ella li allargava els braços, no podia parlar; però li prenia les mans i les hi besava tot plorant. Aleshores ell l'engrandava amb una bondat i una dolcesa comprensives. Li deia que es guaris aviat i consentia en ésser

estimat per ella. Arribat en aquest punt de la narració com que li plaurà prolongar-me el goig, repetint moltes vegades les ~~paraules~~ paraules i les actituds, la seva es feu amor d'ell; i s'adormí consolat.

Quan ~~tornà~~ obrí de nou els ulls, ja era dia; i aquest dia ja no brillava amb la companyia del matí precedent: alguna cosa hi el món havia canviat. Cristo per consciència d'injustícia.

Passaven temporades de gran fretura. Aquestes eren
més freqüents cada vegada. Aleshores ~~tot eren~~ els ajats
eren magres. Ningú s'hi adonava ~~tant~~ millor que
Cristòfor. El pare no ~~s'hi~~ adonava de res; es servia el primer:
a ell mai no li faltava. Envaonava sorollosament,
reia ~~amb~~ amb grans rialladas de lo que deia; no ~~parava~~ feia
esment de l'esguard de sa muller que reia amb
riure forçat, vigilant-lo mentre ella servia. La plata
de la vianda, quan ell la deixava, ja era mig buida. Lluisa servia als menuts: dues patates a cada u.
~~Quan~~ Després sempre li arribava el torn a Cristòfor, no en quedaven
més que tres, i sa mare encara no s'havia servit.
No li venia de nou, les havia comptades, abans que
li arribessin. Llavors, es revestia de valor, i deia
amb un aire descuidat:
- ~~Amb~~ Una ~~a~~ tinc prou, mare.
aquesta, una mica amoïnada, li feia:
- Dues, com els altres.
- No, en tinc prou amb una.
- Es que no tens gana?
- No, no en tinc gaire.
Ella, però, també no en prenia més que una; amb ells la pelaven
amb cura, la tallaven ~~a trossos~~ trocets, i s'esforçaven

en menjar-la ~~tan~~ tant poc a poc com podien. La mare el vigilava. Quan ell havia acabat:

– Apa, prem-la!

– No, mare.

– Que just-ser no et trobes bé?

– Sí, però ja he menjat prou.

Succeïa que son pare, ~~tot~~ retret en les seves camàndules, acabava per menjar-se-la ell. Més, ara, Cristòfor ja se'n malfiava; i la reservava en el seu plat, per a Ernest, el germà petit, sempre afamat, que se la mirava de cua d'ull des del principi del dinar, i que acabava demanant-la:

– Tu no te la menges? Dóna-me-la doncs.

A! Com l'avorria Cristòfor al seu pare, com li guardava rancúnia de que no pensés en ells, i que mi Faust vols s'ado- ~~nés~~ de que ~~ell~~ es menjava se'ls menjava la seva part! Tenia tanta ~~gana~~ fam, que l'odiava i hauria volgut dir-li; però pensava, en son orgull, que no li tenia dret, mentre no es guanyés la vida. Aquest pa que el seu pare li premia, son pare l'havia guanyat. Ell no era bo per a res; era una càrrega per a tots; no tenia dret de parlar. ~~Un altre dia~~, Més endavant ja parlaria, – si li arribava. ~~El~~ El mal és que ~~abans~~ es moriria de fam, abans! ...

Aquest crudels dejunis el feien patir més a quatorzevol altra

criatura. ~~El seu robust estómac~~ Era una tortura per al seu robust ~~estómac~~ paidor; a voltes temia que airó el pernil, el cap li feia mal; ~~tenia~~ sentia dins seu un brut que giravoltava i que s'airaplava com si el fonedissin amb una barrina. Ell, però, no es planyia; s'adonava que la mare l'observava, i feia un posat indiferent. Lluisa, amb el cor estret, comprenia vagament que el seu fillet es privava de menjar, per a que els altres en tinguessin prou; rebutjava aquesta idea; però, sempre hi tornava. No gosava esclarir-ho, pregun-tar a Cristòfor si era cert; perquè cas d'haver-ho ~~si ho hagués~~, estret, que hi hagués progut per ella? També ella estava acos-tumada a privacions desdeque era petita. De que serveix queixar-se, quan no hi ha ~~remei de~~ res a fer? ~~No~~ ~~suportava pas~~ Cert, que donada la seva ~~feble~~ nyagala salut: ~~se~~ per que necessitats, no suportava pas que el noi pa-tís ~~molt~~ més que ella. No n'hi parlava mai; però, una o dues vegades, quan els altres eren fora, les criatu-res, al carrer, Melcior a les obligacions, ~~li~~ li pregava que es-tés per a ajudar-la ~~en alguna cosa~~. Cristòfor li agra-ïa la tasca mentre ella cap-dellava. De sobte, ho dei-xava tot, i l'atreia apassionadament ~~a~~ vers si; se'l ~~posava~~ ~~damunt~~ ~~dels~~ ~~genolls~~, encara que ja pesava bastant i l'es-trenyia amb força. Violentament li passava els braços en-torn del coll, i ploraven ~~tots dos~~ ambdós, abraçant-se

com un desesperats.
– Pobre fillet meu!...
– Mare, estimada mare!...
I no deien res més; ells, pensi, ja s'enteniem.

Passà molt temps abans que Cristòfor s'adonés que son pare bevia. L'intemperancia de Melcior, al menys en sos comensos, no passava de certs limits. No era gens brutal. Es manifestava mes bé per escalts de d'una joia excessiva. Deia nicieses, s'esgargamellava cantant hores i hores, ficant dansant la taula; i a vegades, volia de totes passades ballar amb Lluisa i amb les criatures. Cristòfor ja s'adonava que sa mare tenia un posat trist; es quedava en un recó, i abaixava el cap sobre la feina; esquivava l'esguard de l'embriac; i intentava suaument fer-lo callar, quan deia bro-lleries que la feien enrogir. Pero Cristòfor no ho entenia; i sentia tanta necesitat de alegria que d'aquells entrades rondolons del seu pare, ell en feia una gran festa. La casa era trista; i aquells bojeries eren per ell un esplai. Reia amb tota l'ani-ma dels gestos grotescos i de les bromes estúpides de Melcior; cantava i dansava amb ell; i no trobava bé que sa mare, amb veu d'enfadada, el fes parar. Com era possible que això fos una cosa real feta, essent així que el seu pare ho feia? Encara que el seu naixent esperit d'observació sempre alerta, i que es obligava,

li hagués fet remarcar en la conducta del seu pare coses que no s'avenien amb son instint infantivol i imperiós de justicia, no obstant, seguia admirant-lo. Li es tant necessària aquesta admiració a l'infant criatura! Sens dubte es una de les formes de l'eterna amor a si mateix. Quan l'home es sent massa feble per a realitzar sos desitjos i satisfer son orgull, els traslada, de criatura, damunt els seus pares, home vençut per la vida, damunt sos fills quan s'hora. Ells son o seran tot lo que ell havia somniat esser, els seus campions, els seus vengadors; i en aquesta abdicació orgullosa en son profit, s'hi barregen l'amor i l'egoisme amb una força i una quantitat embriagadores. Aixi doncs, Cristòfol oblidava tots greuges contra el seu pare, i s'esforçava per a trobar motius per a admirar-lo: el meravellava la seva alçada, la robustesa dels braços, la veu, la riure, la seva alegria; reventava d'orgull, quan sentia admirar el seu talent virtuosisme o quant Melcior contava, exagerant-los, els elogis que rebia. Es pavonejava en absolut de ses paraules; i es mirava al seu pare com a un geni, com a un dels herois de l'antiguitat, una tarda, després de la cacera, es trobava sol a casa. Els ger-

manets es passejaven amb Joan. Miquel. Lluisa era al riu a rentar la roba blanca. S'obrí la porta i Melcior féu irrupció. Anava sense barret i tot esfuriagat; per a entrar féu una mena de cabriola i ~~anà a caure~~ es deixà anar damunt d'una cadira que hi havia davant la taula. Cristòfor es posà a riure, creient que es tractava d'una de les farses habituals; i es dirigí vers son pare. Mes aviat que va veure'l ~~dibuixat~~ de la vora, no li quedaren ja ganes de riure. Melcior estava assentat, els braços deixats anar, i mirant al seu davant, sens veure-hi, amb els ulls parpellejants; tenia la cara vermella; i de sa boca oberta en sortia de quan en quan un ~~barboteig clogueig~~ cloc-cloc estúpit. Cristòfor restà corprès. De moment va pensar que son pare bromejava; mes en veure que no es movia, li agafà por.

- Pare! Pare! exclamà.

Melcior continuava clogueijant com una lloca. Cristòfor li agafà els braços desesperat, i el sacsejà ~~a tota~~ ~~amb~~ tant fort com pogué:

- Pare, estimat pare, respon! Per favor!

El cos de Melcior vacil.là com una massa inerte, li faltà poc per caure a terra; el seu cap s'inclinà vers el de Cristòfor; se'l mirà, barboteijant alguns sil.labes incoherents i de tó irat. Quan els ulls de Cristòfor

toparem amb aquells ulls tèrbols, una basarda baja s'a-
poderà d'ell. Se'n anà al fons de la cambra, es deixà
caure de genolls davant del llit i enfonçà la cara
en els llançols. Restarem aixi llarga estona. Melcior
es balanceijava pesadament en la cadira. ~~fe la nacitja~~
~~nacabba~~. ~~nient~~ com un plaga. Cristòfol tremolant, es ta-
pava les orelles per a no sentir. No. No e pot explicar el
que li passava; era un trastorn esferidor, un esglai,
una dolor, com si s'hagues mort algun ésser estimat
amb veneració.

No entrava ningú, ~~estaven~~ continuaven sols; la nit
venia i la por de Cristòfol augmentava per moments.
No podia deixar d'escoltar i la sang se li glaçava en
sentir aquella veu que li era desconeguda; el rebotge
amb son retrunc com marcava el compàs d'aquesta
grallera terranega. ~~No~~ No podia ~~no~~ jà més i volgué
fugir. Mes, per a sortir, havia passar per davant de
son pare; i Cristòfol tremolava davant l'idea de
tornar a veure sos ~~ulls~~; li feu l'efecte que s morinia.
S'arriscà a esmunyir-se de quatre grapes fins a la porta.
No gosava respirar ni aixecar els ulls, i es deturava al
mes ~~pet~~ lleu moviment de Melcior, els peus del qual veia
sota la taula. Una cama del embriac tremolava. Cristò-
fol arribà a la porta; amb ma barrovera agafà el pom:

×

més, esverat com estava el deixà anar: la porta es tancà amb estrèpit. Melcior es girà per a veure el que passava; la cadira en la qual es balanceja ave perdé l'equilibri; es desplomà amb fort terrabastall. ~~Cristo~~. Cristòfor esmorteït no tingué esma de fugir. Restà encantat a la paret, contemplant al seu pare estirat a ses peus; i cridava demanant auxili.

La caiguda espaordí una mica a Melcior. Després d'haver ~~de~~ ajustat, renegat, apuntegat la cadira que li havia fet ~~agafat~~ mala passada, després d'haver intentat en va d'alçar-se, s'hi posà bé ~~amb l'esquena~~ apoyant l'esquena a la taula; i allavores es donà compte del lloc on es trobava. Vegé a Cristòfor que plorava: ~~el~~ va cridar-lo. Cristòfor ~~volia fer~~ hauria volgut escapar-se; però no podia moure's. Melcior el cridà altra vegada; i com que la criatura no hi anava, renegà amb rabia. Cristòfor s'hi aproparà, tremolant tot ell. Melcior l'agafà i ~~l'assentà~~ ~~se~~ el posà sobre els genolls. Començà per estirar-li les orelles, tot fent-hi, amb entrebancaments de llengua un sermó sobre el respecte que el fill deu a son pare. Després canvià d'idea sobtadament, i el feu saltar en sos braços ~~declarant-se~~ dient mitges: es trencava de tant riure. D'això passà sens transició als pensaments tristos; s'apietava

del moment i de ri matèix; ~~tiaprestava~~ l'estrenyia ~~com~~ fins a escanyar-lo, l'omplia de petons i de llàgrimes; i finalment, el brecà, tot entonant el De Profundis. Cristòfor no feia el ma petit moviment per a deslliurar-se; l'horror ~~de~~ el tenia glaçat. Ma ofegat ~~sobre~~ contra el pit del seu pare, sentint ~~dan~~ en sa cara l'alè carregada de ri i els sanglots de l'embriac, ~~anullat~~ humitejat per ses petons i ses llàgrimes repugnants, agonitzava de fastic i de por. Hauria volgut cridar, i de la seva boca no en sortia cap crit. Restà en aquest estat espantós, un segle, segons ell, fins que s'obrí la porta i entrà Lluisa amb una ~~paner~~ cistell de roba blanca a la ma. Llançà un crit, deixà caure el cistell, es precipità vers Cristòfor, i amb una violencia que mingú ~~ti hagués~~ ~~creu~~ ho hauria creguit, l'arrebassà dels braços de Melcior:

— Oh! miserable embriac! cridà

Sos ulls flamejaven de ràbia.

Cristòfor cregué que son pare anava a matar-la. Melcior, però, restà tant corprès ~~per l'aparició~~ de l'aspecte amenaçador de sa muller que no ~~digué~~ respongué paraula i es posà a plorar. Es revolcà per terra; i es donava cops de cap contra els mobles, dient que ella tenia raó, que era un embriac, que ~~ho era~~ era la desgracia dels seus, que arruinava a son pobre fill, i que volia morir-se. Lluisa li havia girat

l'esquena amb menys preu; s'havia emportat a Cristòfor a la cambra veïna, i l'amanyagava, procurant consolar-lo. El ~~pet~~ petit seguia tremolant, i no responia a les preguntes de sa mare; després esclatà en sanglots. Lluïsa li passà aigua per la cara; l'abraçava, li parlava amb tendresa i ploraven ~~amb ell~~ tots dos. ~~Cristòfor~~, a la fi, s'adormiscaren. La mare s'agenollà, el posà de genolls prop seu, i pregaren per a que el bon Déu guarís al pare ~~de~~ de son repugnant vici, i el tornés bo com abans. Lluïsa posà la criatura al llit. Aquest volgué que restés vora el llit i li donés la mà. Lluïsa passà una part de la nit asseguda al capçal del llit de Cristòfor que estava febrós. L'embriac roncava ~~ajegut per terra~~ damunt dels rajols.

Pocs dies després, a l'escola, en Cristòfor passava el temps ~~mirant les~~ comptant les mosques del sostre i donant cops de puny als seus veïns, per a fer-los caure del banc, el mestre que l'havia agafat de cap d'esquila, perquè no estava mai quiet, perquè sempre el sentia riure, i perquè no aprenia re, fou una al·lusió inoportuna, un dia que Cristòfor s'havia deixat caure, a certa persona prou coneguda del qual semblava que volia seguir amb deliment les ~~traces~~ petjades. Tots els nois es posaren a riure; i alguns s'encarregaren de precisar

l'al·lusió amb comentaris tant ~~pot~~ clars com enèrgics. Cristòfor ~~rialçà~~, es posà dret, roig de vergonya, agafà el tinter, i el llençà amb fúria al cap del primer que veié riure. El mestre se li tirà al damunt a cops de puny; fou bastonejat, posat de genolls i condemnat a un càstig enorme.

Tornà a casa, pàl·lid, rabiant en silenci; i fredament ~~declarà~~ manifestà que no tornaria a l'escola. Ningú féu cas de les paraules. L'endemà demati, quan se marxà li recordà que era hora d'anar a estudi, respongué ~~amb~~ ~~tranquil·litat~~ tranquilament que ja havia dit que no hi tornaria més. Lluisa pregà, cridà, amenaçà, endebades: res ~~HHH~~ hi valgué. ~~Restava assentat~~ Romangué assentat en son racó, amb el cap baix, amb tossuderia. Melcior el feu malbé a cops: baladrejà; més, a totes ~~les~~ els requeriments ~~reflexions~~ que li feien després de cada pallissa, contestava més emfàtic: «No!». Li demanaren que digués almenys el perquè: apretà les dents i no volgué dir ni una paraula. Melcior l'agafà d'una revolada, el dugué a l'escola, i el tornà al mestre. Tornat a son banc, començà a ~~tirar~~ romper ~~metòdicament~~ tot lo que ~~tenia~~ tenia a mà: el tinter, la ploma; engegà el quadern i el llibre, - i ~~tot~~ després d'una manera ben visible, mirant al mestre amb aire provocatiu.

hl tancí al quarto fosc. - ~~Després~~ Poc s instants després,
el metre el trobé, amb el motador mussat entorn del
coll, estirant dels dos caps amb totes les forces: intentava
escanyar-se.

Fou precis tornar-lo a casa.

Les malalties no podien res contra Cristòfor.
~~Cristòfor tenia una gran resistència contra el mal~~. Havia
heretat del pare i de l'avi llur robusta constitució. A la
família no ~~hi~~ hi havia cap ~~que fos delicat~~ més delicat; ~~malalts, fi~~ es-
tessin bons o malalts no es plangien mai i no hi havia res
que fos capaç de ~~fer~~ fer variar en lo més mínim les costums
del dos Krafft, pare i fill. Sortien fos el temps que fés, fos
istiu o hivern, restaven hores i hores parant la pluja o sota
els rajos del sol, a vegades sense ~~es~~ al cap, el vestit descordat
per negligència o per bravata, fent moltes lleugeresas
fadrinades mai, i mirant-se amb l'altra i menys prou
al hora a la pobre Lluisa, que no deia res, però que de ~~tant~~
~~en tant~~ quant en quant havia d'aturar-se, tota esblanqueïda,
les cames inflades i el cor ~~que li~~ batejant-li ~~anava~~ batejava amb violència.
Cristòfor quasi quasi compartia llur desdeny menys prou
envers sa mare: no li ~~h~~avia al cap que es fongués estava
malalt; quan queia, o es donava un colp, o es tallava,
o es cremava, no plorava mai; però s'irritava contra
l'objecte enemic. La brutalitat de son pare i de sos com-
panys de joc, els trinqueraires del carrer, amb els que es ba-
rallava, el feren d'un temps bem resistent. No temia els
cops; i més d'una vegada tornà a casa amb el nas
sagnant i ~~amb~~ ~~bon~~ el cap ple de bonys. Un dia, fou
precís ~~descompartir-lo~~ desfullar-lo, quasi ofegat, ~~en~~ d'una d'aquelles
~~furioses~~ folles

en la qual havia escomès violentment a ~~contra~~ ses adversaris, i aquest li colpejava amb força el cap contra les llosanes del carrer. Trobava això ~~natural~~, la cosa més natural, i sempre estava disposat a fer als altres ho que els altres li feien a ell.

Tenia por, no obstant d'una infinitat de coses; i, encara que ningú ~~l'assabtés~~ ho sabia, - dones tenia el seu orgull, - rés el ~~fet~~ feu patia tant com aquells terrors continuats, ~~durant~~ d'una part de la seva infància. Per espai~~t~~ dos o tres anys, zoheltot, feren estralls en ell igual que una malaltia.

Tenia por del misteris que s'amaga en l'ombra, dels poders malignes que ~~semblaven espiar~~ sembla que espien la vida, dels bramolar de monstres, que el cervell de tot infant du amb espant i barreja amb tot lo que veu: d'arrere resta sens dubte d'una faima desaparegudes, al·lucinacions dels primitius temps propers al no-rés, dels somnis terribles dins el ventre de la mare, del desperta de la larva al fons de la matèria.

Tenia por de la porta del ~~graner~~ rabost. Donava a l'escala i estava quasi sempre mig-oberta. Quan ~~devia~~ havia de passar-hi per davant, s'estirava ~~el cor com bi~~ batejar el cor ~~tenyat~~; premia alé i passava d'un salt ~~sens mirar~~ amb els ulls ~~clucs~~ rajocats. Li feia l'efecte que darrere la porta hi havia algú o alguna cosa. Els dies que era tan

cada sentia ben clarament per la gatonera mig-oberta, quelcom que s'bellugava darrera la porta. No ~~hi~~ res d'estrany, doncs ~~hi havia~~ abundaven les rates grosses; ell s'imaginava, però, un ésser monstruós, ossos esmicolats, pellingots de carn, un cap de cavall, ulls que fan morir de por, formes incoherents; no volia pensar-hi i malgrat ell, hi pensava. Amb una tremolosa s'assegurava de que el llis quet estava ben posat; ~~no~~ lo que no ~~feia~~ l'impedia, però, de tombar-se dues vegades, tot baixant l'escala.

Tenia por de la nit, ~~de~~ fora de casa. A vegades se li feia ~~tard estant~~ a casa el seu avi o bé li enviaven per algun ~~encarrec~~ a cantonada de fosc. Al vell Krafft vivia una mica apartat de la ciutat, en la darrera casa de la carretera de Colonia. Entre aquesta casa i les primeres finestres enllumenades de la ciutat, hi havia dues o tres centes passes, que a Cristòfol li semblaven ~~triplicades~~. Un bon tros de camí feia resclosada, des de ~~l'aguait~~ on no es veia res. El sol ~~ens deixa~~ al capvespre; ~~la terra el~~ la terra aparicia ~~negra~~ fosca, i el cel d'un pal·lor esgarrifosa. Sortint dels barris que flanquejaven el camí, i pujant dalt del marge, es distingia encara una ~~llum~~ claror esgrogueida ~~tot al llarg de l'horitzó~~ arran d'horitzó; aquesta ~~llum~~ claror, però, no feia ~~claror~~ llum i era més opressora que la matèixa nit; ~~feia~~ al seu voltant la foscor era

mes ombrívola; era una claror ~~fúnebre~~ funerària. Els núvols descendien quasi fins a ran de terra. Els boscos es tornaven gegantins i no paraven de moure's. Els arbres es. quelètics simulaven uns grotescos. Les fites de la carretera ~~tenien~~ prenien reflexos de llenç, ~~descolorits~~ moradencs. L'ombra es ~~commovia~~. Hi havia nans en ~~els barrancs~~ assegurats ~~per~~ el torrent, llums en l'herba, vols esferoidals en l'aire, crits estridents d'insectes, que sortien no se sap d'ahont. Cristòfol esperava sempre amb angúrria alguna excentricitat simbòlica de la naturalesa. Marrava corrent, i el cor li saltava del pit.

Quan veia la llum del quarto de l'avi es tranquilitzava. Lo pitjor era, però, que ~~ell~~ muell sovint el vell Krafft no havia tornat encara a casa. Aleshores encara era més espantós. La casa vella perduda en mig dels camps intimidava la criatura, fins i tot en jule dia. Oblidava les temences quan l'hi trobava l'avi; però, ~~ell~~ algunes vegades, ~~s'allunyava que no hauria notat~~ com ara, ~~el vell sortia sens prevenir-lo, ell deixant~~ ~~no tot sol sens ell adonar-se~~ el vell sortia sens prevenir-lo i el deixava sol. Cristòfol no se'n havia adonat. La cambra era plàcida. Tots els objectes tenien un aire amical i afable. Hi havia un llit gran de punta blanca; al capçal del llit, una gossa subtil damunt d'una ~~post~~ lleixa, sobre la cimenera flors artificials, amb els retrats de les dues mullers i dels onze fills, - el vell havia escrit ~~a sota~~ devall

de cada un, la data del naixement i la de la mort. A les parets versicles emmarcats, i cromos dolents de Mozart i de Beethoven. En un racó un piano petit, en un altre un violoncel; prestatges de llibres en desordre, papers pentinats, i, en la finestra, testos de geranis. Home s'hi trobava com rodejat d'amics. Les passes del vell anaven i venien per la cambra veina; se'l sentia rebotejar o clavar claus; amanyava tot sol, motejava d'imbècil, o cantava amb sa veu massa vella, fent-se un pout-purri de fragments de corals, de lieders sentimentals, de marxes militars i de cansons de beure. Home es sentia seguir. Cristòfor estava assegut en la gran poltrona, junt a la finestra, amb un llibre damunt dels genolls; inclinat sobre les imatges, s'hi abzorvia; el jorn declinava; els ulls se li entelebrieven; acabava per no mirar, i queia en una vaga somnolencia. La roda d'un carretó grinyolava al lluny per la carretera. Pels camps mugia una vaca. Les campanes de la ciutat, cansades i molt adormides, tocaven l'oracio de la tarda. En el cor de l'infant que somniava es desvetllaven derivatjos imprecisos, obscurs presentiments.

De sobte, Cristòfor es desensopia, presa d'una sorda inquietut. alçava els ulls: la nit. Escoltava. Passava l'ombra; el silenci.

L'avi d'en Narcís l'havia amat. Sentia una esgarrifança. S'abocava a la finestra per a mirar si encara el veuria: la carretera aparecia deserta; les cases començaven a prendre un caire amenaçador. Déu! si ella vingués? — Qui? ... No hauria pas sapigut dir-ho. La cosa que ja por ---- Les portes no tancaven bé. L'escala de fusta cruixia com si algú pujés al·gú. ~~D'un bot~~ Feia un bot, arrossegava la poltrona, les dues cadires i la taula cap al replà més resguardat de la cambra per a fer-ne una barrera: la poltrona, arrambada a la paret, una cadira a la dreta, una cadira a l'esquerra, i la taula al davant. Al mig, hi instal·lava una escala de ferro; i enfilat a dalt de ~~la~~, amb el llibre i algun altre volum, a tall de munició per un ~~el~~ cas de setge, restava tranquil, donava s'havia dit, en sa imaginació infantil, que l'enemic no podria de cap manera atravessar les barricades: estava prohibit.

Més, l'enemic, ~~algunes vegades~~, moltes vegades, vorgia del material llibre. — Entre els vells llibrots comprats a l'atzar pel seu avi, n'hi havia que tenien imatges, que causaven una forta impressió en la criatura: l'atreien i l'espantaven. Eren visions fantàstiques de les tentacions de Sant Antoni, amb uns esquelets d'ocells deposi tant llurs excrements dintre gerres, amb les miniades d'ous ~~monstruosos~~ bellugant-se

de mateix que cucs dintre gramots esventrats, amb uns caps ~~carcomats~~ amb potes, amb uns dansers tocant la trompeta, i amb uns ~~trastos~~ atuells de cuina; uns cadavres de bèsties avançant amb serietat, embolicallats amb amples llençols, i fent reverències ~~de~~ com les velles dames. A Cristòfor li feien basarde, però el mateix fàstic el ~~retenaven~~ portava de nou cap a les imatges. Se les mirava llarga estona i ~~de~~ quant en quant mirava d'esquitllentes al seu voltant, per a veure si descobria el que era lo que es bellugaden entre els plecs de les cortines. — ~~Unes~~ odioses ~~les~~ ~~S~~ encara li era l'imatge d'un escorxat que jeguava en una obre d'anatomia, semblava al tombar ~~les~~ els fulls, quan era vora ~~s'aparava~~ de l'indret del llibre on aquella es trobava. Aquestes barreges informes ~~li~~ tenien per a ell una intensitat prodigiosa. La força de creació inherent al cervell de les criatures suplia la pobresa de ~~la~~ la presentació. No trobava cap diferència entre aquells ~~xamanotros~~ i la realitat. A la nit, actuaven sobre ~~els~~ el seus somnis amb més força que les imatges vistes percebudes durant el dia.

Venç per del son. Per espai de alguns anys, els somnis ~~li encalmaren~~ li enmetzinaren ~~el seps~~ el descans: — ieravava pels avencs, i veia ~~cotxar~~ a l'escorxat que entrava pel l'espiracle tot fent gambetes. — Es trobava sol en una cambra, i sentia ~~un~~ el fregadís d'una passa pel corredor;

es precipitava cap a la porta per a tancar-la, i arribava tot just a temps per a agafar el pom; però, de fora algú estirava; no podia tornar-lo la clau, pendia forces, demanava socors. Ja sabia ell qui era que volia entrar. — Es trobava entre el de casa; i de sobte, canviaven llurs personies; i venga fer bogeries. — Allegia tranquil·lament; i sentia que un esser invisible vagava pel seu voltant. Volia fugir, i es trobava lligat. Volia cridar i es trobava amordassat. Una abraçada repugnant l'envoltava pel coll. Es despertava, ofegant-se, petant de dents; i seguia tremolant, molta estona encara; no aconseguia foragitar la seva angoixa.

La cambra on dormia era un quartet sense porta ni finestra; només una cortina vella, penjada d'una barreta sobre l'entrada, el separava de la cambra dels pares. L'aire espès l'ofegava. Els seus germans, que dormien al mateix llit li donaven cops de peu. El cap li bullia, i era víctima d'una semi-alucinació en la que es reproduien totes les angoixes de la jornada infinitament agrandades. En aquest estat d'extrema tensió nerviosa, prèvia al somni pesat, la meva petita batzegada allunyava li era una safarelça. El ronquit del pas d'espessia. El respir del seu pare creixia d'una faisó fantàstica; no semblava pas que fos el respir d'un esser humà; aquest sorollmonstruós li causava horror: semblava que fos una bèstia lo que jeia allà a la vora. La mit d'a-

clapassava, li feia l'efecte que no s'acabaria mai, que sempre seria el materie; trobava que feia ~~tr~~ mess que s'estava allà ajegut. Es brufegava, es miq aleava, s'asseia, i amb la mànega de la camisa s'eixugava la cara coverta de suor. A vegades ~~empenyia~~ donava empentes al seu germà Rodolf per tal de despertar-lo; però, l'altre rondinava, estirava cap a ell tota la roba, i es tornava a dormir ~~profundament~~ com un soc.

Restava aixi amb aquesta angoixa febrosa, fins que, per sota la cortina ~~de~~ damunt del pis, aparegué una ratlla pàl·lida ~~de claror~~. Aquesta tenuosa blancor de l'alba llunyana ~~feia~~ li tornava de pronte la ~~tran~~quilitat. Sentia com es filtrava dins la cambra, ~~blanc~~ quan encara ningú l'havia pogut diferenciar de l'ombra. Al materie punxat minvava la febre, se li aparegava la sang com un riu ~~de bord~~ cirit de mare que tornava al seu llit.

Una calentor suau ~~li~~ s'escampava per tot el seu cos, i els ulls cremats per l'insomni se li tancaven.

Al vespre, ~~veia~~ venir amb esferiment, l'hora d'anar al llit. Es ~~proposà~~ feia el propòsit de no cedir a la son, de vetllar tota la nit, per por dels mals somnis. Mes a la fi, el cansanci el guanyava; i sempre quant menys s'ho esperava, tornaven de nou els monstres.

Oh nit terrible! Tant dolça a la majoria dels infants, tant terrible a alguns d'entre ells!.... Terror per de dormir. Terror per de no dormir. Dormint o vetllant, estava voltat d'imatges monstruoses, els fantasmes de son esperit, les larves que onejen en el mig. ~~jorn~~ crepuscular de l'infancia, ~~com en~~ igual que en el clar-obscur sinistre de la malaltia.

Aquests terrors imaginaris, però, prompte havien d'esbonar-se davant del gran Terror, aquell que roega a tots els homes, i que la ciència s'esforça en va a oblidar o a negar: la Mort.

Un dia, furetejant en un armari, li vingueren a les mans certs objectes que li eren desconeguts: un vestit de criatura, una gorra de ratlles. Els portà triomfalment a la seva mare, la qual, en lloc de somriure-li, prengué un posat serió i va manar-li que els tornés al lloc d'on els havia tret. Com que trigava a obeir, preguntant perquè, ella els hi arrebaçà de les mans, sens respondre, i els deixà en un prestatge on no pogués arribar-hi. Sumament intrigat, l'assetjà a preguntes. A la fi li digué que aquelles coses eren d'un germanet que s'havia mort, abans que ell vingués al món. Això el deixà aterrat: mai n'havia sentit parlar. Restà un moment callat, després volgué saber-ne alguna cosa més. La seva mare estava com distreta; semblava tot. tirgis i tot, li explicà que es deia Cristòfor com ell, però que era més bon minyó. Li feu altres preguntes. Li preguntà més coses encara; ella, però, no tenia pas gaire de respondre. Li contà que era al cel i que pregava per tots els. Cristòfor no en pogué treure res més; la mare tenia massa que callar i que la deixés treballar, i de fet semblà entregar-se a la costura; restà pensatiu i no aixecava els ulls. Al cap de poc, però, dirigí la mirada cap al racó on s'havia retirat per a fer el bot, li somrigué, i va dir-li amb tendresa que se'n anés a jugar a fora.

Aquests retalls de conversa trastornaren fondament a Cristòfor. Així doncs, hi havia un nen, un fillet de la seva mare, igual que ell, que tenia el mateix nom, que se li assemblava molt, i que havia mort! — Mort, no sabia pas ben bé lo que era això; era, però, quelcom espeluznador.

– I mai parlava hom d'aquest altre Cristòfor; l'havien o-
blidat per complet. Succeïnia, doncs, el mateix, si ell s'en mo-
ria? – Aquesta idea el tormentava encara, al vespre, quan
es trobà a taula amb tota la família, i quan el vegé riure
i parlar de coses indiferents. Hom podria, doncs, estar alegre
després que ell seria mort! Oh! ~~mai hauria~~ no hauria cregut
mai que la seva mare fos tant egoista per riure després
de la mort del seu fillet! Hi avorria a tots; tenia ganes
de plorar per a ell mateix, per la pròpia mort ~~a l'avançada~~
per endavant. Al mateix temps, hauria volgut fer-me
preguntes; però, no gosà; es recordava del tó amb el qual la
seva mare li havia imposat silenci. – A la fi, no pogué a-
guantar-se més; i quan ~~se'n va~~ s'anava a posar al llit
pregunta a Lluïsa, que se'l acostava per a fer-li un petó:
– Mare, també dormirà al meu llit?
La pobre dona s'estremí; i amb una veu ~~que feia pregonera~~
que volia semblar indiferent, preguntà:
– Qui?
– El meu petit... que és mort, fen Cristòfor baixant la veu
Les mans de la mare l'estrenyeren tot d'una:
– Calla, calla, li digué
La seva veu tremolava; Cristòfor, que tenia el cap aprop el seu
pit, sentia batre-li el cor. Hi hagué un instant de silenci;

després ella digué:
— No: ha de parlar mai més d'això, estimat meu ... Dorm tranquil .... No, no es pas aquest el seu llit.

La mare l'abraçà; va semblar-li que tenia la galta molla-da. Hauria volgut estar-ne segur. Però una mica avergonyit: sa mare, doncs, tenia pena! Amb tot i això tor-na a dubtar-ne, un moment després, quan va sentir-la a la cambra del costat parlar amb veu tranquil·la, amb la veu de tots els dies. Que és el que en veritat, ho d'un mo-ment abans o ho d'ara? — Bo girat i tornat a girar pel llit, sense trobar la resposta. Hauria volgut que la mare tingués pena: sens dubte, que hauria estat trist de pensar que ella estava trista; malgrat tot, però, això li hauria fet bé. S'hauria sentit menys desemparat. — S'adormí, i l'endemà, ja no s'recordava de rés.

Algunes setmanes després, un dels bailets amb qui ell jugava pel carrer no comparegué a l'hora acostumada. Un de la colla digué que estava malalt; i hom ho va oblidar, s'habituà a no veure'l en mig dels jocs: hom tenia l'explicació, era ben senzill. Un vespre (costà per ja es al llit se'n havia anat al llit d'hora; del recambiat tenia el llit. veia clarar llum al quarto dels seus pares. Tocaren a la porta. Una veïna entrava. Reco-llí distretament, tot contant-se una història com tenia per costum;

Les paraules de la conversa no li arribaven tots. De sobte sentí la veïna que deia que n'hi havia mort un. La sang se li detuvà; car havia comprès del que es tractava. Escoltà, aguantant-se el respir. Els seus pares proferien planys. La veïna Rosa de Melcior cridà:

- Sents, Cristòfor? El pobre Fritz s'ha mort.

Cristòfor feu un esforç i respongué amb un to tot tranquil.

- Sí, papà.

Venia el cor estret.

Melcior insistí:

- Sí, papà. Tot això és el que se t'ocorre dir? No et fa trist això?

Elisa, que comprenia a la criatura, feu:

- Xit! deixa'l dormir!

I seguiren parlant més baix. Però, Cristòfor, tot orelles, espiava tots els detalls: els tifus, els banys freds, el desvari, la pena dels pans. No podia respirar, una bola l'ofegava, pujant-li a la gola; tremolava: totes aquestes coses horribles se li gravaven al cervell. Sobretot retingué que el mal era contagiós, es a dir que ell també podia morir del mateix mal; i ho pensava: car es recordava que ~~havia donat la mà a~~ Fritz, la darrera vegada que n'havia vist a Fritz li havia donat la mà, i que aquell dia mateix havia passat per davant de casa seva — Entretant, procurava no pensar-hi

pe tal de no veure's obligat a parlar; i quan el seu pare li pregunta, després que la veina se'n hagué anat: « Cristòfor, dorms? » no va contestar res. Va sentir a Melcior que deia a Lluïsa:

— Aquesta noi no té cor.

Lluïsa no el replicà; mes un instant després, anà a posar a posar a arreglar les cortines, i mirà el llitet. Cristòfor tot just trigué temps de tancar els ulls i escarrufar el respir re guitar que sentia als seus germans gran dormien. Lluïsa s'en anà al puntetes. Com hauria volgut retenir-la! Com hauria volgut dir-li la por que tenia, demanar-li que el salvés, que el comportés al menys! Tenia, però, que es burlessin d'ell, que el tractessin de covard: demés, que massa sabia ja que tot quan li proposessin dir no tornaria de res. I, pe espai de varies hores, restà ple d'angoixa, creient sentir el mal que es filtrava dintre seu, dolors al cap, un neguit al cor, i, pensant, horroritzat: « Això s'ha acabat, estic malalt, em moriré, em moriré! ... » Una vegada, s'introduí en el llit, entre la seva mare amb seu banya; però dormien, i no gosà despertar-los.

Després d'això la seva infància restà emmetzinada per l'idea de la mort. Es nervis el lliuraven a tota mena de petits

mals sens causa, opressions, punxades, ofecs sobtats. La seva imaginació es trastocava davant aquests dolors i creia veure a cada un d'ells la bèstia assessina que li prendria la vida. Quantes vegades patí l'agonia, a poques passes de sa mare, assegudes vora seu, sense qu'ella en devinés res! Car, en sa covardia, tenia el coratge d'amagar les terrors dins seu, per una extravagant barreja de sentiments: l'orgull de no recórrer als altres, la vergonya d'esser poruc, els escrúpols d'una estimació que no vol esser molestosa. Però, pensava sens parar: «Aquesta vegada estic malalt, estic greument malalt. Això és una angina de cors ---» Havia cullit aquesta paraula angina, a l'atzar --- «Déu meu! no se te'n espantis encara!»

Tenia sentiments religiosos: creia bonament lo que li deia la seva mare, que l'ànima després de la mort s'enamorava cap al Senyor, que, si era piadosa, entrava en el jardí del paradís. Ell, però, sentia molt més esfereït que atret per aquest matge. No tenia cap enveja d'aquells sens als quals Déu, per recompensa, tal com deia sa mare, s'emportava a mig de llur son i cridava a sa presència, sens haver-los fet patir. Tremolava, a l'adormir-se, de por que Déu no tingués aquest capritx amb ell. Devia ésser una cosa horrorosa sentir-se dret sobtadament després de la tebior del llit i endut per l'espai, posat

en presència de Déu. ~~Es~~ S'imaginava a Déu com un sol enorme, que parlava amb veu de tro: quin dolor devia produir això! de- ~~ver~~ cremar les celles, els ulls, l'ànima sencera! ~~Després~~ Demà, Déu podria castigar: home no sabia mai ---- D'altra part, això no feia franc de tots ~~els~~ altres ~~dolors~~ horrors, que ell no co- neixia pas ben bé, però que havia pogut endevinar a les con- verses: el cos dins una caixa, tot sol al fons d'un clot, perdut en mig la munió d'aquests repugnants cementiris, on el portaven per a resar ---- Déu! Déu! quina tristesa! ~~contemplar~~

I no obstant, no era pas cosa plaent el viure, ~~el seure~~ el pare ubriac, ésser ~~brutalitzat~~, sofrir de tants maneig les dolenteries dels altres infants, la pietat insultant dels grans, i de no ésser comprès ~~per ningú~~, ni tant sols per la seva mare. Zothom vos humilia, ningú vos estima, estem abandonats, sols, i ~~no~~ un no compta per res! — Sí, tot això és cert; però era precisament això lo que li donava ga- nes de viure. Sentia dins seu una força trolladora d'ira. Alguna cosa més estranya aquesta força! Ella encara no podia res; era com una cosa llunyana, amordaçada, ~~cobarda~~ cabdada presa entre malles, paralitzada; no tenia cap idea del que aquesta força voldria del que seria més tard. Ella, però, estava en ell: ~~no estava segura~~ en tenia la certesa, la sentia moure's inquieta i bramar. Demà, demà, com es

venjança ! Seria un deliri rabiós de viure, per a venjar-se de tot el mal, de totes les injusticies, per a castigar als dolents, per a fer grans coses. « Oh! deia en que vis que ---» (es detenia un moment per a reflexionar) « --- que visqui tant sols fins als vuit anys ! » - altres vegades, arribava fins a vint i un. Era el límit extrem. Creia que així li bastaria per a dominar el món. Pensava en aquells herois que li eren cars, en Napoleó, en aquell més llunyà, però que era el que estimava més, Alexandre el Gran. De segur que seria com ells, si tant sols visqués dotze anys més ---- deu anys. Si tant sols ---. No cuidava de plany(e)s d'aquells que morien als trenta. Aquells eren ja vells ! Haurien ja fruit de la vida: la culpa en seria, si la vida els hauria estat incompleta. Però, morir a ra que m'he desesperar ! La massa trist desaparèixer tant petit, i restar per sempre, en el record de la gent, un nen petit, al qual tothom li creu amb el dret de fer-li retrets ! I plorava de rabia, com si fos ja [illegible] de la vida [illegible] algunes anys de la seva infància, - [illegible] tan sols el fàstic de la vida [illegible] pel fàstic de la vida, tornés algunes anys de la seva infància.

en mig d'aquestes espesses tenebres, a la nit asfixiant que semblava atapair-se més i més cada vegada, començà a brillar, com una estrella perduda pels espais ombrívols, la claror que deuria il·luminar la seva vida: la divina música ----.

L'avi ~~havia donat~~ acabava de ~~donar~~ regalar als seus néts un vell piano, que un dels seus clients li havia ~~pregat~~ demanat que li traguès de casa, i que la seva ~~paciència~~ amb ~~ing~~ traça i paciència havia ~~tornat graciós~~ deixat quasi bé com nou. L'obsequi no havia estat pas gaire ben rebut. Quina trobava que la cambra era ja prou petita per a posar-hi encara més mobles; i Melcior deia que pare Joan Miquel no s'havia pas avingut; allò era junta, bona ~~no és que~~ per a cremar. Solament el petit Cristòfol estigué content del nou vingut, sense saber ben bé perquè. Li semblava que allò era una capça màgica, plena d'històries meravelloses, com aquell volum de les Mil i una Nits, del qual l'avi li llegia de tant en tant algunes pàgines, que encaixaven a l'un i a l'altra. Va sentir com el seu pare, per a provar-lo, n'havia fet sortir una plujeta d'arpegis, semblant a la gra un buf de vent tebi fa caure, després d'un xàfec, de les branques roges dels arbres. Va picar de mans i exclamà: «Més, més!»; però Melcior, tancà el piano amb menyspreu, dient

que no valia rés. Cristò for no insisti; mes donava volta sens
passar al voltant de l'instrument; i, aixi que es dema havia
girat l'esquena, aixecava la tapadora i ~~feia~~ una nota, de
la matexa manera que hauria remenat amb el dit ~~la~~ closca
verda d'algun gros insecte: volia fer sortir la bèstia que
hi havia tancada dintre. A vegades, amb la pressa, atacava
massa fort: i sa mare li cridava: «Estaràs quiet d'una
vegada? ~~Sembla~~ Deixa estar el piano!»; o bé, es clavia
el dit al tancar el teclat; i feia llastimoses ganyotes tot
xuclant-se el dit ~~que sagnava~~ magrat---

Ara com ara, el ~~seu~~ goig mes gran es quan la seva mare
ha de passar el dia a algun ~~lloc~~ i ell ~~es~~ queda sol per
per la vila. Escolta ~~tots~~ els passos ~~de la mare~~ per l'escala:
ja és sent al carrer; van allunyant-se. Està sol. Obre el
piano, acosta una cadira, s'hi enfila al damunt; ~~es~~ les
espalles li arriben a l'alçada del teclat: és lo suficient
pel que desitja. Perquè espera trobar-se sol? Ningú el
privaria de tocar, mentre no fes gaire soroll. Davant
dels altres, però, s'hi dona vergonya, no gosa. Deu ser
per això bellugueja: i així malbarata el plaer. És molt
millor quan ~~ell~~ es sol!---- Cristòfor s'aguanta el respir
per a que ~~l'harmonia~~ el silenci ~~sigui~~ sia més complert, i ~~plora~~
també perquè està un poc emocionat, com si anés a dispa-
rar una cançonada. Pel cor li bat depressa, es apoya el

dit damunt la tecla; algunes vegades el torna a aixecar
després d'haver mig fet baixar la tecla, per a provar-lo
damunt d'una altra.

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46801

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" Cataños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46802

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

~~amb tota seguretat~~ vers un
pi precis. No comptem, però,
amb ells materials, donces no
es comprenen. En un d'aquells
instants de buidor que els
son habituals abandonem el
timó; i quan les coses es
lliuren a elles materials ~~tenen~~ sentien
un malvigne plaer en entre-
bancar a llurs senyors. El vai-
xell lliure se'n va de dret
cap a l'escull. Fou aleshores com
l'intrigant Melcior esporà una
cumbrera. El ~~dia~~ que a lluità
amb ella per tota la nit no
estava ni embriac ni fora
de si, ni de bon troc es sen-
tia empentat per un impuls
passional. Més, just ser exis-
tencies dins nostre altres ~~poders~~
~~coses més poderoses~~ que l'ànim
i el cor i àdhuc que els
sentits, de misteriosa potèn-
cia que prenen la direcció
en els instants de negació
en que els altres s'adormen;
i qui sab si Melcior el havia
trobat al fons de les profun-
des mine que l'esquadaven
ponegues, una tarda que
havia escorrés la poveneta
vora del riu, que s'havia

Núm. 46781

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" Cabanillas, 6, Pral. — Barcelona

Núm. 46782

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

i feia encara el possible per
a passar més desapercebuda.
S. Melcior hagué estat home de
bon cor s'hauria pogut dir que
a tot altre avantatge havia pre-
ferit la bondat de Lluisa; però
era l'home més va. Res no
mirava com ell, ben plantat
i conscient s'ho devia, molt
presumit, no mancat de ta-
lent i amb condicions per a
aconseguir un bon partit, ca-
far fins i tot - qui ho sap? -
de girar el cervell a alguna
de les seves devotes burgeses, tal
com ell se'n vantava, hagué
de cop i volta, trobat una nova
del poble, pobre, sense educa-
ció, sense el més petit encís,
que no hi aportava cap dot...
... home hauria dit que s'
tractava d'una *juguesca!*

Melcior, però, era d'aquells
homes que fan sempre tot
el contrari del que s'espera
d'ells i del que n'esperen ells
mateixos. No és pas que no
estiguin previnguts. Home
previngut val per dos, vol dir-
re .... Es prometen no dei-
xar-se enganyar per res del
món i conduir segons llur nau

ASISTENCIA MÉDICA MUNICIPAL

Núm. 46783

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" Cataluña, 6, pral.

Núm. 46784

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

l'home eminent que ell no havia pogut ésser. Aquest cap de cap del fill tirava per terra totes les seves ambicions. Fou per aquest motiu que, de bon principi, llençà frases i malediccions damunt Melcior i Lluisa. Malgrat tot, com que era un bon home havia perdonat a la seva nova així que començà a conèixer-la, i àdhuc li havia pogut un afecte paternal que es traduïa, les més de les vegades, en pors falagueres acollides.

No sabia aplicar-se el motiu que havia menat a Melcior ~~cap~~ vers aquest matrimoni, — Melcior menys que el altres —. Cert que no fou pas la bellesa de Lluisa. Res hi havia en ella de seductor: era pe~~tita~~, pàl.lida i desmanida; contrastava d'una manera singular amb Melcior i joan Miquel, alts i forts tots dos, uns colossos de roba vermella i de pany y ferm; bons menjadors i bevedors, amics de la ~~gatjara del platjeros~~ del platjeros i de la gatjara. Semblava anorreada per aquests; amb prou feines hom s'adonava d'ella

Núm. 46785

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" Cadenos. 6, pral. — Barcelona

Núm. 46786

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Ningú tornà a descloure els llavis. Joan Miquel, prop del foc i Lluisa, assegudes al llit, meditaven tristos. El vell, malgrat el que acabava de dir, pensava, amb amargor, en el casament del seu fill. Lluisa, amb tot i que no trobava cap motiu per a fer-se'n retret, també hi pensava. Tot acusant-se

Aquesta feia de minyona quan amb sorpresa de tothom i sobretot de la seva ~~pobra~~ mare, nodrí Melcior Krafft, fill de Joan Miquel. Els Krafft no posseïen béns de fortuna; gaudien però, de certa consideració en la vileta renana on el vell s'hi havia establert feia prop de mig segle. Formaven tota una generació de músics i eren comentats de tots els músics de la contrada des de Colònia a Mannheim. Melcior ~~era~~ actuava de violinista del teatre del "Hof-Theater" i Joan Miquel no feia gaire que havia deixat la direcció del concert del gran duc. El casament de Melcior humiliava fondament al vell el qual esperava grans coses del seu fill; hauria volgut fer-ne

Núm. 46787

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

ASISTENCIA MÉDICA MUNICIPAL

Imp. de "La Casa de los Secretarios" Cabañas, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46788

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Mai cosa semblant no s'havia vist de més de cent anys! – Saps prou bé, però, que mai te'n he fet retrets. Donchs, i que diré que et consegueix valer estimar-te. Donchs, per altra banda, Déu ~~m~~ ens guardi d'un fill entès fet; tothom ens té altres mares que fer el degut, honradament.

Tornà a asseure's i després d'una estona de silenci, afegí, amb la solemnitat amb que acostuma acompanyar les seves sentències:

– La primera cosa que cal en la vida és complir cada u ~~cadascú~~ amb el seu deure.

Esperà una rèplica; escapçà lamentant les bones de la llar i en veure que ni la mare ni la criatura li feien cap objecció volgué continuar, però les paraules li restaren a la boca.

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46769

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46770

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

~~El vell, una mica alarmat, s'atansà a la noia per tal d'arranjar~~

El vell s'alarmà una mica i atansà cautelosament a la noia adobà la vuba del llit que li havia deixat quelcom descoberta les espatlles tremoloses; després amb sa gossa mà li ~~acaronà~~ va gavar el capparó:

- Apa, apa, no tinguis por; je veu, tuva, no estic jo aquí?

Lluisa feu un esforç per a calmar-se je mor de l'infant, i provà de somriure.

- He fet mal en dir-vos-ho.

El vell la mirà movent el cap.

- Sobre-tot la nova, tant materna jo vaig per-fer un bon present.

- Ningú més que jo en té la culpa, feu ella. Jo no ~~hauria~~ deuria haver volgut que es casés amb mi. Ja li dol, però, haver-ho fet.

- Que vols que li dolgui!

- Vos ho saben prou bé. Vos matexa tinguereu quinze que jo ende-vinguí la seva esposa.

- No en parlem més d'això. En cert, que en contrarià una mica. Un ~~dia~~ ~~vingué~~ amb ell, - ja pue dir-ho ara, se ~~li~~ ~~hauria~~ per de molestar-te, - pujat amb tota cura, un músic notable, un veritable artista, hauria pogut aspirar a altres partits que no a tu, que no ~~tenia~~ ~~res~~ posseeix res, que pertanyia a ~~pinxo~~ d'una altre brau, que no tant sols era de l'Opera. Un tal ~~Rafft~~ maridar una noia que no entengués de música!

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46771

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46772

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

– No, no t'acuses aquesta vegada! Déu
have-ho entès malament. Pot ser
s'ha entretingut més del compte en
alguna de les seves lliçons
– Ja hauria d'haver tornat, insistí el
vell ~~amb~~ malhumorat.
Romangué un instant ~~immòbil~~ i després pregun-
tà, buscant la veu: – Però ... altra vegada?
– No, pare, no, respongué Elisa precipita-
dament.
El vell la mirà i ~~alguna cosa~~ en veure
que ella esquivava el seu agrand: ~~després~~
– No em dius pas la veritat, tu menteix! Digué
Elisa plorà en silenci.
– Déu de Déu! cridà el vell mentre do-
nava un cop de puny a la taula. Les tasses
es capgiraren amb estrèpit. La mai-
re i l'infant s'estremiren.
– Pare, per favor, que el farem plorar,
exclamà Elisa.
L'infant restà un moment indecís en-
tre ~~el~~ ~~pare~~ ~~i~~ ~~plorar~~ i seguir l'apet~~ència~~
~~nt~~ i en l'improbable cas de fer la dues
ones alhora, s'decidí per la darrera.
Joan Miquel continuà a mitja veu
amb aclats d'ira
– Quin mal he fet jo perquè Déu m'hagi
donat per fill aquest embriac? Aquesta
és la pagà d'haver viscut com he viscut
abstenint-me de tot! ... Però tu,
no et vells amb cor de contestar-lo?
Segur al cap i a la fi, ell no és res
res, vaja! el meu! Si ell se
tingués a casa! ...
Elisa plorava més fort.
– No em feu més cànecs encara que fa
poc fora de quaresma! He fet tot el
que he pogut. Si sabessiu la por que
m'agafa quan estic sola! A cada
moment em sembla que pugen l'escala
que s'obre la porta i sempre em pregunto:
Déu meu! com comparegerà? ...
No més que de pensar hi em poso ma-
lalta.
Els sanglots la ~~escorçaven~~ sacsejaven.

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46773

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46774

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

El vell començà a fer reflexions, segons el seu costum:
- No convé deixar-se guanyar pel plor de les criatures. Cal deixar-les que ploren.
Callà un instant, però, prengué al petit tot xiuxiuejant:
- No n'he vist mai cap de tan lleig!
Lluïsa rebé l'infant entre les mans feliçmentes i l'amagà en son pit; se'l mirava amb un somriure ple de complaença i saturat de goig.
Oh! el meu pobre infantó - digué tota vergonyosa - que n'ets de lleig, i com t'estimo!
Joan Miquel se'n tornà vora el foc: hi afegí uns quants troncs amb un aire reganyós; un lleu somriure desmentia, però, la solemnitat malhumorada del seu rostre.
- Bé, filla meva - digué -. No et do-

---

nis tant, ja tens feina per a temps de cavalcar. Ja canviarà amb el temps. Després de tot, això que hi fa? Home no li demanem més que una cosa: que arribi a ésser una persona de bé.
L'infant s'havia assossegat al tebi contacte del cos maternal. Se'l sentia xuclar dolçorosament. Joan Miquel es bellugà una mica en son seient i va dir amb emfasi:
- No hi ha res de tan bell com un home honrat.
Romangué un instant per a meditar si no feia bé desenrotllant aquella idea; però, no va saber què més afegir-hi, i després d'una pausa, continuà amb to irritat:
- Que no fa, que el teu marit encara no és aquí?
- Em penso que és al teatre, feu tímidament Lluïsa. Digué també que tu arribaries.
- El teatre està tancat. Acabo de passar-hi per davant. Això és una altra mentida de la seva

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46775

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46776

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

L'infant es desperta i plora. La seva mirada va d'una banda a l'altra. Llum i ombra! Les tenebres, l'esclat brutal de la llum, les alucinacions d'un cervell, tot just desvetat del caos, la set suplicant, mil·limetradores que l'envolten, l'ombra sens fons d'on es destrien, com raigs encegadors de llum, sensacions agudes, dolors, fantasmes: aquestes coses enormes que s'aboquen al seu damunt, aquests ulls que el penetren, que s'esforcen dintre seu i que ell no comprèn!.... No té esma per a cridar; la basarda l'immobilitza i el manté amb els ulls i la boca oberts, respirant ~~de~~ del fons profundament. Deplorables i grotesques gargotes arrugien sa volumínosa tenta embotida; la pell de ses mans i cara és bruna, marbrenca, clapejada de taques groguenques....

– Déu meu! i que és lleig! feu el vell amb un to d'horne convençut del que diu. I tornà el llum damunt la taula.

Llúcia feu una gargotà, com una nena tot just nevegada. Joan Miquel l'esguardà de cua d'ull i es posà a riure.

– Bot ser veritat que el diguen que és bell? Tampoc em creuries. Després de tot, tu no en tens pas la culpa. Tots sou iguals.

L'infant eixí de l'atònita immobilitat on el submergien la flama del llum i l'esguard del vell i es posà a plorar. Bot ser endevinada en els ulls de sa mare una ~~sacrosanta~~ carícia que'l convidava a planyer's. Llúcia, estenent els braços digué:

– Donèu-me'l.

Núm. 46747

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Castaños, 6, pral. - Barcelona

Núm. 46748

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

El murmuri del riu puja per darrera la casa. Des de bon matí la pluja no para de batre les valledures.

Dins la cambra hi fa xafogor.

El nadó es belluga dintre el bressol. El pas ~~cansat~~ sota les passes d'en Miquel que s'havia al entrar, ha deixat les botes a la porta i'n fustat del cel cuita sobre els fills, al caminar, ha omplert l'ambient del fils, malgrat que ~~el~~, al entrar, ha deixat les botes a la porta, i l'infant comença a ronquejar. La mare s'incorpora per ~~a~~ arrullar-lo; a les palpentes, l'ha encès el llum de tal manera que la foscor no espanta al menut. La flama enllumena la cara rogenca, la barba blanca i aspra, l'aire cansat i els ulls vius del vell pare Miquel. S'apropa al bressol. De la seva capa en surt un bat d'humitat; camina amb elegant les grans plantofes blaves. Llueix la vagina que no s'atanci. Aquesta és de cabell ros, gran blanc de faccions allargades; d'ull noble, dolç i tendre, és dagerjat de llentiles; té el llabis ~~e~~ blanquets i grossos no acaben de clouse's i miginegen amb timidesa; amb els ulls amara-ya l'infant, uns ulls molt blaus, imprecisos ~~la~~ ~~mirada~~ dels quals en els quals la nina no es més que un punt molt petit, però infinitament tendre.

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46427

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46428

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

ASISTENCIA MEDICO MUNICIPAL

Núm. 46429

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Castaños, 6, pral. - Barcelona

Núm. 46430

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

ASISTENCIA MUNICIPAL

Núm. 46431

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" Cuchillos, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46432

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

ASISTENCIA MÉDICA MUNICIPAL

Núm. 46433

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46434

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Núm. 46435

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Núm. 46436

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

ASISTENCIA MUNICIPAL

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Cadaldos, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46437

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Cortes, 6, pral. - Barcelona

Núm. 46438

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46403

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46404

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46405

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Cadenas, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46406

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46407

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46408

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

arreglat al seu costat prop del
carrejar, - sense saber per qué -
per a donar-li la ~~cara~~ seva
mà.

Bot just ~~marxat~~ realitzat el
matrimoni, sentí horror pel
que havia fet. No ho amagà
mi poc ni molt a la pobre
Lluisa, a la qual, ~~feta~~ humil,
li va demanar perdó i com qué
no era dolent la perdonaví de
bon grat; l'instant següent però,
el remordiment s'empassava
d'ell altra volta, entre els seus
amics o a casa de les veges
desechables, ara esquerpes, i que ja
no s'estremien al repic de
les seves ma quan corretgia les
porcions de llurs dots damunt
del teclat. Tornava a casa
amb semblant ombrívol, i el
que Lluisa, amb el cor entre
llegia del primer cop d'ull
els habituals retrets; a voltes
es retrassava en detenir-se al
cabaret d'on n'estigué ale-
gria per a ell i indulgència
pels altres. El vespre que això
succeïa entrava a casa amb
rostre ~~és~~ tan clatant que Lluisa
trobava més fàcils que la tà-
cita reconvenció i la sorda

ASISTENCIA MÉDICA MUNICIPAL GRATUITA

Núm. 46799

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Cristinos, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46800

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,
P. O.

ranciunia dels altres dies. Es
sentia poc o molt responsable
d'aquests excessos de bogeria,
amb els quals anaven desapa-
rèixent de dia en dia, junt
amb els estalvis les febles restes
de bon sentit del seu esposo.
Melcior s'enfonsava. A l'edat
en que ~~hauria~~ deuria haver
~~hauria tornejat de~~ haver
lucrat ses reposo per tal de
desplegar el seu mitjà talent,
es deixava anar costa avall
mentre altres li prenien el lloc.

Que li importava, però, a
la pobra desconsolada que l'ha-
via menat vers la perdició
del cabell de llí? Hauria
representat el seu paper i el
petit Joan Cristòfol acabava
de devallar damunt d'a-
questa terra empès pel seu
destí

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46411

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de "La Casa de los Secretarios" - Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46412

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Era ja nit closa. La veu de Clara traqué al vell Joan Miquel de l'ensopiment a què s'havia lliurat, prop del foc, mentre reflexionava en les angúnies presents i passades.
– Pare, ja deu ésser tard, digué la noia afectuosament. Cal que tornem a casa; ha temps un bell tros de camí.
– Espero a Melcior, feu el vell.
– No, no l'esperem, vos ho demano; ~~vos en anem~~ m'estimo més que ~~no~~ ~~no~~ ~~hotel aquí~~.
– Perquè?
El vell ~~alçà~~ alçà el cap i l'esguardà fit a fit.
Clara no li tornà resposta.
El vell murmurà:

Bens per? No vol que en tothi aquí?
– Bé, sí, però, a fi de comptes, això no serviria més que per a enverinar les coses: vos disgustaríeu; ~~vostra~~ ~~vostra~~ no, no ho vull pas. Vos ho prego!
El vell feu un sospir, s'alçà i digué:
– Anem-se'n, doncs.
S'atansà a la noia i amb la barba rasposa li pessigollejà el front. Li preguntà si necessitava alguna cosa, abaixà la flama del llum i topant amb les cadires sortí de la cambra. Però, encara no havia arribat a l'escala que ja pensava en el seu fill tornant entrellaçat a cada graó en deliraments; s'imaginava mil perills en deixar-lo entrar sol.

ASISTENCIA MEDICA MUNICIPAL

Núm. 46409

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Imp. de J. La Casa de los Secretarios - Castaños, 6, pral. — Barcelona

Núm. 46410

Alcaldía Constitucional de Barcelona

Por orden del Sr. Alcalde, se servirá Vd. disponer que el médico correspondiente se encargue de la asistencia facultativa de

.....

habitante en la calle de .....

n.º ..... *piso* ..... *puerta, por carecer de recursos, según resulta de informe autorizado.*

Barcelona ..... *de* ..... *de 190*

El Secretario,

P. O.

Vida de Beethoven

« Fer tot el bé que es pugui
Estimar la llibertat per sobre tot,
I, encara que pel conqueriment un tron,
Jamai traïr la veritat. »
Beethoven.
(Tulla d'album, 1792)

Era menut i rodanxó, d'aspecte ferm, d'ossada atlètica. Una cara ample, de color roig de rajola, si no és vida, en que ~~la color~~ son rostre es decolorí d'un tó malaltís i groguenc, sobretot a l'hivern, quan permanecia tancat, lluny del camp. Un front potent i abombegat. Uns cabells extraordinariament espessos, i un semblava que no hagués passat mai la pinta, eriçats de tots cantons, « les serps de Medussa »[1]. Els ulls flamejaven amb una força prodigiosa, que sorprenguè a tots aquells que el varen veure; més la majoria s'enganyaven respecte llur matís. Com que lluïen amb esclat salvatge darrunt d'una rotlle bru i tràgic, hom els veié generalment negres; no ho eren pas, però, sinó blau-grisencs[2]. Petits i molt pregonament enfonsats, s'obrien de sobte a la passió o la còlera, i aleshores giravem dins llurs òrbites, reflectint tots llurs pensaments amb una veritat meravellosa[3]. Sovint es dirigien cap al cel amb un esguard melangiós. El nas era curt i cavat, ample, mes narius de lleó. Una boca delicada, de la qual el llavi inferior, sobresortia, tendia a avançar més que l'altre. Unes barres formidables, que hauríen pogut esmicolar nous.

Un clot profund al cantó dret de la barba, donava una estranya dissimetria a la cara. « Tenia un agradable somriure, digué Moscheles, i en la conversa, un aire sovint amable i encoratjador. En canvi, el riure era ~~desagradable~~ desplaent, forçat i gesticulant, per altra part breu », — el riure d'un home que no està avesat a la joia. La seva expressió habitual era la melangia, « una tristesa inclinable ». Rellstab, el 1825, digué que li calien totes les forces per guardar-se de plorar, en veure « sos dolços ulls i llur dolor punyent ». Braun von Braunthal, un any més tard, el trobà en una cerveseria: s'estava assegut en un recó, fumava amb una llarga pipa, i tenia els ulls tancats, com sol fer-ho cada vegada més, a mida que va acostant-se a la mort. Un amic li dirigeix la paraula. Somriu tristament, es tira de la butxaca un carnet de converses; i, amb la veu aguda característica dels sords, li diu que escrigui ço que desitja preguntar-li. — Son rostre es transfigurava, ja ningú en els accessos d'inspiració que el sobtaven d'improvís, fins i tot en mig del carrer, i que ~~sorprenien~~ causaven estranyesa als passants, ja ningú quan se'l sorprenia al piano. « Els músculs de sa cara ~~tremolaven~~ sobresortien, ses venes s'inflaven; els ulls salvatges es desviaven dues vegades més terribles: la boca tremolava; tenia l'aire d'un ~~fatidic~~ bruixot vençut pels dimonis que ell havia evocat. » Talment una pàgina de Shakespeare [4]; així Benedict diu: « El rei Lear ».

× × ×

× × ×

Lluís van Beethoven nasqué el 16 de desembre de 1770 a Bonn, prop de Colònia, en una miserable mansarda d'una pobre casa. Era d'origen flamenc (5). El seu pare era un tenor inintel·ligent i donat a la beguda. La seva mare era serventa; filla d'un cuiner, i viuda en primeres núpcies d'un ajuda de cambra.

Una infància sèrvera, a la qual mancà la dolçor familiar, de la que Mozart, més sortós, pogué envoltar-se. De bon principi, la vida se li revelà com una lluita trista i brutal. Son pare volgué explotar les disposicions musicals i eclatibor-lo com un nou prodigi. Als quatre anys l'estàcava hores i hores davant del piano, o el tancava amb un violí, i el matava de treball. Poc n'hi va faltar perquè no li fes avorrir l'art per sempre més. Fou precís usar de violència perquè Beethoven estudiés música. Sa joventut fou entristida per les preocupacions materials, l'ànsia de guanyar-se el pa, les tasques massa prematures. Als onze anys, formava part de l'orquestra del teatre; als tretze, era organista. Fou l'any 1787 que va perdre la seva mare, a la que estimava amb deliri. « Era tan bona, tan digne d'amor, la meva millor amiga! Oh! qui més feliç que jo, gran podia pronunciar el dolç nom de mare, i ella podia sentir-lo (6)? »

Va morir tísica; i Beethoven es creia tocat de la mateixa malaltia; sofria ja constantment; i a son mal s'ajuntà, vers una melangia, més cruel que el mal mateix (7). Als disset anys, era cap de família, encarregat de l'educació de sos dos germans; hagué de passar per la vergonya de sol·licitar la jubilació de son pare, ~~ebrieu~~ embriac, incapaç de ~~dirigir~~ portar la casa: tot feia a mans del fill, la pensió del pare, per a evitar que aquest se la malgastés. Aquestes tristeses deixaren en ell una senyal profunda! No obstant, trobà un amorós apoi en una família de Bonn, que li serví per sempre estimada, la família de Breuning. La gentil «Lorchen», Eleonora de Breuning, tenia dos anys menys que ell. Ell li ensenyà música i ella l'inicià en la poesia. Ella fou sa companya d'infància; i pot ser hi hagué entre ells dos un sentiment bastant tendre. Eleonora es casà més tard amb el doctor Wegeler, que fou un dels millors amics de Beethoven; i, fins al darrer dia, no deixà de regnar entre ells una amistat sorprenedora, de la que en son testimonis les cartes dirigides per Wegeler a d'Eleonora, i les del vell fidel amic (alter treuer Freund) al bon estimat Wegeler (guter lieber Wegeler). Aquest més tendre encara a mida que

avançaven tots tres en anys, sens repedar la joventut de llur cor. (8)

Ser molt trista que hagués pogut esser l'infancia de Beethoven, ~~tindrà~~ guardà sempre per ella, pels llocs on ella transcorregué, un ~~dolç~~ enyol i melancòlic record. Obligat de deixar Bonn, i de passar quasi tota la seva vida a Viena, en la gran ciutat frivola i ens tristos arravals, jamai oblidà la vall del Rin, i el gran riu august i paternal, (unser Vater Rhein, com ell el nomena, « nostre pare el Rin », tan viu, en efecte, quasi humà, semblant a una ànima gegantina per un passer pensaments i forces inesmotables, en cap altre lloc més bell, més potent i més dolç que en la deliciosa Bonn, de la que banya els vastos ombrejats i floritz, amb una violencia acariciadora. Allà, Beethoven ha viscut ses vint primers anys: allà s'han formats els somnis de son cor adolescent, - en aquells prats que flotem llanguidament sobre l'aigua, amb ses grallacs emboscallats de boires, els esbarzers i els sàlzers, i els arbres fruiters, que ~~mullen~~ banyen llurs arrels en la corrent silenciosa i ràpida, - i, ~~de~~ ~~cantàbis~~ decantats agençats sobre el marge, i blanament tapissers, els pobletz, les esglesies, els cementiris i tot, - mentres que a l'horitzó, les set Montanyes blavenques dibuixen sobre el cel llurs per-

fils tempestuosos, que sobrepujen les magres i fantàstiques siluetes dels vells castells enrunats. A aquest país, però, ell resta eternament fidel; fins al darrer instant somnià tornar-lo a veure, sens jamai assolir-ho. « Ma patria, la formosa contrada on jo vaig veure la llum del jorn, sempre tan bella, tan clara davant mos ulls, com quan la vaig deixar (9). »

× × ×

El novembre de 1792, Beethoven s'establí a Viena, metròpoli musical de l'alemanya (10). La Revolució acabava d'esclatar; començava a submergir l'Europa. Beethoven deixà Bonn just al moment en que la guerra hi entrava. Fent el camí de Viena, travessà les armades marxant contra França. En 1796 i 1797, posà en música les poesies bel·liques de Friedberg: un "chant du Départ i un chor patriòtic: Som un gran poble alemany (Ein grosses deutsches Volk sind wir). Més en vi volgué cantar als enemics de la Revolució: la Revolució conquistà el mon, i Beethoven. Desde 1798, malgrat la tirantor de relacions entre Austria i Francia, Beethoven entra en

relacions intimes amb els francesos, amb l'ambaixada, amb el general Bernadotte que acabava d'arribar a Viena. Amb aquestes converses comencen a formar-se en ell els sentiments republicans, dels que hom veu el poricant desencotellament en la resta de la seva vida.

Un dibuix que Stainhauser feu d'ell en aquesta època, dona bastant bé l'imatge de lo que era aleshores. aquest dibuix es, als retrats següents de Beethoven, lo que el retrat de Bonaparte per Gerin, aquesta aspra pàgina rosegada per la febre de l'ambició, es a les altres efigies de Napoleó. Beethoven semble mes jove que la seva edat, magre, dret, encaixarat dins sa gran corbata, l'esguard desafiador i penetrant.. Sap lo que val; creu en la seva força. L'any 1796, escriu en son carnet: «Coratge! Malgrat tots els defalliments del cos, mon geni triomfarà .... Vint i cinc anys! ve't els aquí arribats! els tinc --- Cal que aquest any mateix l'home es reveli tot entèr» (11) Mme de Bernhard i Gelinek diuen que es molt sobervi, de maneres rústegues i malaguadores, i que parla amb un molt pronunciat accent provincià. Més, solament, els intims, coneixen l'exquisida bondat que amaga sota d'aquesta barroera orgullosa. Escrivint a Wegeler donant-li compte de tots sos èxits, el primer pensa-

ment que se li acut es aquest: « Per exemple, si veig un amic en la necessitat: si la meva borsa no em permet de socorre'l tot seguit, no haig de fer més que posar-me en ma taula de treball; i, en poc temps, l'he tret de pena... ja veus que agradable que es això (12). » I una mica més lluny, diu: « El meu art deu consagrar-se al bé dels pobres. » (Dann soll meine Kunst sich nur zum Besten der Armen zeigen.)

Ja la dolor havia trucat a la seva porta; s'havia instalat en ell, per no sortir-ne mai més. Entre 1796 i 1800, la sordesa començà sos dammatges (13). Les orelles li brunzien nit i dia; estava minat per uns dolors d'entrambes. Ses oïdes s'afeblien progressivament. Durant alguns anys, no ho confessà a ningú, ni tan sols als seus amics més estimats; es quirava el mon, per tal que sa malaltia no fos notada; Guardava per ell sól aquest terrible secret. Més, en 1801, ja no li es possible callar-ho; ho confia amb desesper a dos de sos amics: el doctor Wegeler i el pastor Amenda:

« Mon car, mon bó, mon afectuós Amenda,... quan sovint et desitjo aprop meu! El teu Beethoven es profundament desventurat. Sàpigues que la més noble part de mi mateix, la meva oïda, ha disminuit molt. Jà

a l'època en que estàvem junts, experimentava símtomes del mal, i jo ho amagava; mes això ha empitjorat cada dia més --- ~~curarà~~ bon curarè? Com es molt natural, jo ho espero, ben poc, però; semblants malalties son les mes incurables. Com haig de viure tristament, ~~sola~~ evitar tot lo que estimo i tot lo que m'es més car, i això en un mon tan miserable, tan egoista!.... Trista resignació en la que dec refugiar-me! Sens dubte, m'he proposat situar-me per sobre de tots aquests mals; més, ~~com~~ en serà això possible?... (14).

I a Weigeler: «.... Porto una vida miserable. Desde fa dos anys, evito tota societat, puig no m'es possible conversar amb la gent: soc sord. Si tingués algun altre ofici, això encara fora possible; però en el meu, es una situació terrible. Que dirien d'això mos enemics, qual nombre no es pas petit!.... Al teatre, haig de posar-me ben a la vora de l'orquesta, per ~~sentir~~ entendre l'actor. No sento els sons aguts dels instruments i de les veus; si em poso una mica lluny--- Quan parlen baix, apenes hi sento--- i d'altra part, els crits em son intolerables--- Moltes vegades, he maleït la meva existencia.... Cluitare m'ha com-

dirit a la renúncia... Jo vull, si això, no obstant, és possible, jo vull de-
safiar mon destí; més hi ha moments de la meva vida en
que sóc la criatura més desvalguda de Déu --- Renún-
cia! quin trist refugi! i no obstant és l'únic que em que-
da (15)! >>.

Aquesta tristesa tràgica es mostra en algunes obres d'a-
questa època, en la Sonata patètica, op. 13 (1799), sobretot
en el Largo de la tercera Sonata per a piano, op. 10 (1798).
Cosa estranya sembla que ella no es tornà mai impresa per tot arreu,
ja que tantes obres encara: el nivolós Septet (1800), la
limpida Primera Simfonia (en do major, 1800), acusen una
tranquil·litat d'esperit pròpia de la joventesa. Això és sens dubte
que a l'ànima li cal temps per a acostumar-se a la dolor.
Li es tan necessària a ni ella la joia que, quan no la té,
es precís que la crei. Quan el present es massa cruel, ella
viu del passat. Els jorns feliços que foren no s'esborren pas
del tot d'una; llur resplandor persisteix molt temps
encara després que han passat. Sol i desventurat a Viéna,
Beethoven s'emparava en els records del país natal; les con-
cepcions d'altshores en son totes amarades. El tèma de l'andan-
te amb variacions del Septet es una cançó renana.
La Simfonia en do major, es també una obra del Rin, un
poema d'adolescent que somriu als seus somnis. Les

gaia, llaminosa; hom hi sent el desitg i l'esperança de plaure. Més en certs passatges, en l'introducció, en el clar-obscur d'alguns ~~passatges~~ baixos pregons, en l'~~scherzo~~ fantasiós, amb quina emoció, hom ~~endevina~~ descobreix en aquest jovenil rostre la mirada del geni ~~que ha de venir~~ en temps a venir. Son els ulls del *Bambino* de Botticelli en les *Sagrades famílies*, aquells ulls de l'infantó on hom creu ja llegir-hi la tragèdia que s'aprropa.

A sos sofriments físics venien a ajuntar-se torbacions d'un altre ordre. Wegeler diu que no conegué mai a Beethoven sens una passió portada al paroxisme. Aquests amors semblen haver estat sempre d'una gran puresa. No hi ha cap relació entre la passió i el plaer. La confusió que en nostre temps s'estableix entre l'una i l'altre no prova més que el desconeixement que la major part dels homes tenen de la passió, i la seva extremada raresa. Beethoven temia quelcom de puritá dins la seva ànima; les converses i els pensaments lliscenciosos li feien horror; tenia sobre la santetat de l'amor idees intransigents. Hom diu que no va perdonar mai a Mozart d'haver profanat son geni en escriure un *Don Joan*. Schindler, que fou son amic intim, afirma que «atravessà la vida amb un pudor

virginal sens haver hagut ~~mai~~ d'avergonyir-se mai
d'una feblesa ». Un tal home era fet per ésser juguet i
víctima de l'amor. I ho fou. Sens repòs s'apassionava follament, sens repòs somniava benaurances, tantost decebudes
i seguides de sofriment amargs. En aquestes alternatives d'amor i de revolta orgullosa, es on cal cercar la font més
fecunda de les inspiracions de Beethoven, fins a l'edat
en que ~~s'~~ l'impetu de sa naturalesa s'apaivaga en una
resignació melangiosa.

En 1801, l'objecte de ~~sa~~ la seva passió era, per lo que
sembla, Julieta Guicciardi, a la que immortalitzà per
la dedicatoria de sa famosa Sonata, dita del Clar de
Lluna, op. 27 (1802). « Visc d'una faiçó més dolça, escriu
a Wegeler, i em barreja més amb els homes .... Aquest canvi
li es obra de l'encis d'una noia estimada; ella m'estima,
i jo l'estimo. Aquests son els primers instants venturosos
que he tingut després de dos anys. 16 ». Pel pagès durament, però. De bon comens aquest amor li feu sentir més
la misèria de sa malaltia, i les condicions precàries de la
vida, que li feren impossible el casar-se amb la que estimava.
Demés Julieta era coqueta, infantivola, egoista; feu sofrir
cruelment a Beethoven, i en novembre de 1803 es casà amb

el comte Gallenberg [17]. – Semblants passions assolen l'ànima; quan l'ànima es ~~feble~~ ja afeblida per la malaltia, com ho era la de Beethoven, poden fins enterrar-la. Aquest fou el sòl moment de la vida de Beethoven, en que semble haver estat a punt de sucumbir. Travessà una crisi desesperada, que una lletra ens dona a conèixer: el Testament d'Heiligenstadt, a sos germans, Carles i Joan, amb aquesta indicació: « Per a llegir i executar després de la meva mort [18]. ». Es un crit de revolta i de dolor que trenca el cor. Home no la pot ~~sentir~~ llegir sens sentir-se tocat de llàstima profunda. Aleshores estigué a punt de posar fi a la seva vida. Sols el seu inflexible sentiment moral el detingué [19]. Se dassaren esperances de curar-se varen desaparèixer. « Fins el gran cratge que em sostenia s'ha esvaït. Oh Providencia, ~~m'ha donat~~ una vegada un dia, un sol dia de veritable joia! ~~Hi ha~~ Hi ha tant temps que el so profund de la veritable joia m'es ~~estrany estrany~~ foraster. Quan, oh! quan, Deu meu, podré trobar-la de nou? ... Mai? – No, això fora massa cruel! »

Aquest fragment sembla un plany d'agonia; i no obstant, Beethoven viuria encara vint i cinc anys. Sa potent naturalesa no podia resignar-se a sucumbir sota el pes de ses

dementues. « Ma força física creix mes que mai amb ma força intelectual .... La meva joventut, ni, ho conec, no fa mes que començar. Cada dia m'acosta al fi que obiro sens poguer-lo definir .... Oh! si en trobés llum d'aquest mal, abraçaria el mon! ... Ni mica de descans! No en conec d'altre que la sort; i tinc la desgracia d'haver-li de otorgar mes temps que avans. Que jo en vegi llum solament de la meitat del meu mal: i aleshores ... No, no podria pas esperar-ho. Full agafar el destí pel coll. No reixirà pas a doblegar-me per complet — Oh! es tan bó, de viure la vida mil vegades [20]!

Aquest amor, aquest sofriment, aquesta voluntat, aquestes alternatives d'adolorament i d'orgull, aquestes tragedies ~~intimes~~ intimes es troben en les grans obres escrites en 1802: la Sonata amb la marxa fúnebre, op. 26, la Sonata que si una fantasia, i la Sonata dita del Clar de lluna, op. 27, la Segona Sonata, op. 31, amb ses recitatius dramàtics, que semblen un monòleg grandiós i desolat; la Sonata en do menor per a violi, op. 30, dedicada a l'emperador Alexandre; la Sonata a Kreutzer, op. 47; les sis heroiques i punyents melodies religioses sobre

poesies de Gellert, op 48. La Segona Simfonia, que es de 1803, reflecta encara ~~dema~~ son amor ~~jovenil~~ juvenil; i com sent ~~que~~ sa voluntat decididament es reflà. Una força irresistible bandeja els pensaments tristos. Un ~~esclat~~ regalament de vida sonora el final. Beethoven vol ésser feliç; no vol ~~conformar~~ renunciar-se a creure en un impuls ~~immortal~~ immortable: vol el guariment, vol l'amor; tot ell vessa d'esperança [21].

× × ×

En moltes d'aquestes obres, hom s'admira de l'energia i l'insistència dels ritmes de marxa i de combat. Això es remarca sobretot en l'allegro i el final de la Segona Simfonia, i més encara en el primer temps, superbament heroic, de la Sonata a l'emperador Alexandre. Un caràcter guerrer, ~~especial~~ accentuat a aquesta música, recorda l'època d'on fou extreta. La Revolució arribava a Viena. Beethoven era endut per ella. «Es manifestava ~~desbocadament~~, amb gust, en l'intimitat, diu el cavaller de Seyfried, sobre els esdeveniments polítics, que jutjava amb rara intel·ligència, amb un cop d'ull net i clar.» Totes les simpaties l'atraien cap a les idees revolucionàries. «~~Tenia predilecció~~ Sentia una marcada predilecció pels principis re-

publicans». diu Schindler, l'amic que el conegué millor en el darrer període de la seva vida. «Era partidari de la llibertat il·limitada i de l'independència nacional --- volia que tothom intervingués en el govern de l'Estat --- Desitjava per a França el sufragi universal, i creia que Bonaparte l'establiria, i d'aquesta manera posaria els fonaments de la felicitat del gènere humà.». Romà revolucionari, modrit de Plutarc, somniava en una República heroica, fundada pel dret de la victòria: el primer Consul; i, l'un darrere l'altre, jeuja la Simfonia heroica: Bonaparte (1804) [22], l'Heroïda de l'Imperi, i el final de la Simfonia en do menor (1805-1808). l'epopeia de la Gloria. Primera música veritablement revolucionària; l'ànima del temps hi reviu amb l'intensitat i la puresa que tenen els grans esdeveniments en les grans ànimes solitàries, en que les impressions no son amortides pel contacte de la realitat. La pàg de Beethoven s'hi mostra colorida dels reflexes d'aquestes guerres èpiques. Es troben expressades en totes les obres d'aquest període, potser, també el Pianoforte. Sí: ~~en el Quartet núm 4, op 18,~~ en l'Overtura de Coriolà (1807), on hi alenen vents de tempesta, ~~com~~ en el Quartet nº 4. op. 18, qual primer temps té tanta ~~semblança~~ semblança amb aquesta overtura; en la Sonata Appassio-

nata, op. 57 (1804), de la que deia Bismarck: «Si la sentia sovint, seria cada vegada ~~sempre~~ més valent [23]»: en la partitura d'Egmont; i fins en algunes concerts per a piano, en el concerto en mi bemoll, op. 73 (1809), on hi desfilen exercits, on el material ~~virtuosístic~~ virtuosisme esdevé heroic. — I què té això d'estrany? Si Beethoven ~~ignorava~~, en escriure la Marxa fúnebre sobre la mort d'un heroi (de la sonata op. 26), ignorava que l'heroi més digne de ser cantat, aquell que més que Bonaparte s'aproparia al model de la Simfonia heroica, Hoche, acabava de morir prop del Rin, al que domina encara la tomba, des de dalt d'un petit collet entre Coblentz i Bonn, — en canvi, a Viena mateix, hauria vist dues vegades el triomf de la Revolució. Son els oficials francesos que en novembre de 1805, assisteixen a la primera audició de Fidelio. Hi és el general Hulin, el vencedor de la Bastilla, que s'instal·la a casa de Lobkowitz, l'amic i el protector de Beethoven, aquell a qui dedicà l'Heroica i la en Do ~~major~~ menor. I el 10 de maig de 1809, Napoleó fa nit a Schoenbrunn [24]. Immediatament Beethoven odiarà als conqueridors francesos. Mes, no va sentir pas ~~encara~~ ~~com ells~~ menys que ells la febre de llur epopeia; i qui

no la sentí pas com ell, no podrà entendre ~~aquest~~ del tot aquesta música d'accions i de triomfs imperials.

x
x x

Beethoven interrompé de cop i volta la Simfonia en do menor, per a escriure d'un tret, sens sos ~~traços~~ croquis habituals, la Quarta simfonia. La felicitat se li ~~havia~~ havia aparegut. El maig de 1806, va prometre's amb Teresa de Brunswick [25]. Feia l'estimava des de feia molt temps — des de que, encara una noia, rebia d'ell lliçons de piano, en els primers temps de son sojorn a Viena. Beethoven era amic de son germà, el comte Francesc. L'any 1806, per son bodes a Martonvasar en Hongria, i fou allà on varen estimar-se. Tot el record d'aquells jorns ~~benaurats~~ dilatosos es conserva ~~viu conservat~~ en algunes relats de Teresa de Brunswick [26]. « Una vesprada de diumenge, diu ella, després de sopar, al clar de lluna, Beethoven va asseure's al piano. De primer passejà la mà per tota l'extensió del teclat. Francesc i jo ja sabíem lo que era això. Era ~~d'aquest~~ això que preludiava sempre. Després atacà algunes acords damunt les notes greus; i, seguidament, amb una solemnitat misteriosa, tocà un cant de Sebastià Bach [27] : « Si vols donar-me tot cor, que segui en

secret; que ningú pugué endevinar nostre mutuu pensament.». La meva mare i el capellà s'eren adormits; el meu germà mirava tal com davant, serenament: i jo, a qui son cant i son esguard ~~penetraven~~, penetraven, vaig sentir la vida en la plenitut.— A l'endemà al matí, em trobaren en el pare. ~~Tot~~ em digué: « ~~Escric una òpera~~ « Ara escric una òpera - em digué - La pàgina principal està en mi, davant meu, per tot allà on vaig, per tot allà on visc. Jamai he estat a una altura semblant. Tot es llum, puresa, claretat. Fins ara, jo era com aquell nen del conte, que recull còdols, i no veu la flor esplèndida, que floreix en son camí ---». Al mes de maig de 1806, em varen prometre, amb el vol consentiment de mon estimat germà francesc».

La Quarta simfonia, escrita aquest any, es una flor pura, que ~~amaga~~ guarda el perfum d'aquets jorns els mes venturosos de la seva vida. Hom hi pot reconèixer en ella amb justesa « la preocupació de Beethoven, de conciliar lo millor possible son geni amb lo que era generalment conegut i estimat en les formes tramesa per sos predecessors [28] ». El material expent concilia-dor, nascut de l'amor, obrava sobre ~~son caràcter~~ caràcter, i sobre sa manera de viure. Ignaci von Seyfried i Grillparzer diuen que es alegre, viu, joiós, espiritual, cortès amb el mon, pacient amb els imputuns, ~~vestit amb~~ elegant en el vestir; tant els

captiva, que ni s'adonen de la seva sordesa, ~~i diuen~~ prou
diuen que té bona salut a excepció de sa vista que es quel-
com feble [29]. Els agrada també l'idea que dona d'ell,
un retrat d'una elegància romàntica una mica afectada,
que pintà alehores Mahler. Beethoven vol plaure, i ell
sap ~~com~~ ~~adonar~~ quin plan. Ha lleió està amorosit: amaga ses urpes. Mes
~~calma~~ ses ires, ses fantasies, i fins en la matèixa tendresa de
la Simfonia en si bemoll, hom hi sent la formidable for-
ça, el caràcter, fantasies, els ramells colèrics.

Aquesta pau profunda, no durà pas durant: mes l'influen-
cia benèfica de l'amor es perllongà fins a 1810. Beethoven
li deu sens dubte el domini de si matèixe, que fou produir
a son geni alehores ses fruits mes perfectes: aquesta tragèdia
clàssica, la Simfonia en do menor, - i aquest diví conxu
d'un jorn d'estiu: la Simfonia Pastoral (1808) [30]. - L'Appa-
ssionata, inspirada en la Tempesta de Shakespeare [31], i
que ell es mirava com la mes pregant de ses sonates, apa-
reix en 1807, dedicada al germà de Teresa. A Teresa
matèixa dedica la commovedora i singular sonata op 78 (1809).
Una lletra, sens data [32], i dirigida a l'immortal bta-
mada enguany. no menys que l'Appassionata, l'interes-
tat del seu amor:

« Mon àngel, mon tot, mon jo --- tinc el cor ridlet dit de tantes coses com t'haig de dir --- Ah! allà on jo visc, tu etz amb mi --- Sento, quan penso que probablement, no tindrè mes paraules novas avant de dimarcge.- T'estimo, com tu m'estimes a mi, però, més encare --- Ah! Deu! - Quina vida aquesta! Sense tu! - Tan prop, tan lluny. - --- Mes idees s'daleixen per anar cap a tu, la meva immortal estimada (meine unsterbliche Geliebte), jòrnes desesperades, tristes tot seguit, interrogant el destí, preguntant-li si m'escoltarà. - No puc viure mes que amb tu, de lo contrari no viuré pas --- jamai una altra tindrè jo meu cor. Jamai! jamai! Oh Deu! perquè allunyar-se qui m'estima? Amb tot, la meva vida, tal com és ara, és una vida de tristeses. Tal teu amor m'ha fet a la vegada el mes feliç i el mes desventurat dels homes. - ---- Sigas pacient..., sigas pacient - estima'm! - Avui, - ahir, - quina ardorosa aparició, quants llàgrimes per tu! - tu - tu - la meva vida - mon tot! - adeu! - oh! seguir estimant-me, - no obllidis mai el cor del teu estimat L. - Eternament a tu - eternament a mi - eternament a nosaltres » [33].

Quina pot la causa misteriosa que impedeix la felicitat d'aquests dos éssers que s'estimaven? Potser la manca

de fortuna, la diferencia de condicions. Potser Beethoven es revoltà contra la llarga espera que se l'imposava, i contra l'humiliació de tenir son amor indefinidament secret.

Potser, violent, malalt i massa trop, per sopsir ses volgues a aquella a qui estimava, i s'en desesperava després. — L'un mió jove romandrà; i no obstant ni l'un ni l'altre, semble haver oblidat mai ~~son~~ llur amor. Fins al ser darrer jorn (ella no morí fins al 1861), Teresa de Brunswick estimà a Beethoven.

A Beethoven data, en 1816: « Pensant en ella, mon cor bat tan fort com el dia que vaig veure-la per primera vegada. » D'aquest mateix any son les ~~dos~~ tres melodies a la amada llunyana (an die ferne Geliebte), op. 98, de caràcter tan tendre i tan profund. Hom hi ha notat escrit: « Mon cor es desbordat a l'aparença d'aquella admirable natura, i no obstant ella no és aquí, prop meu! » — Teresa havia donat son retrat a Beethoven, amb aquesta dedicatòria: « Al ser genial, al gran artista, a l'home bo. T. B. 1941 ». En el darrer any de sa vida, un amic, sorprengué a Beethoven, vell, petonejant aquest retrat tot plorant, i parlant alt com rahent per ell: « Ets tan formosa, tan , semblant als angels!

l'amic es retirà, tornà al cap d'una estona, el trobà al piano, i li va dir: « Ahrii, mon vell amic, no hi ha res de diabòlic en nostra cara. » Beethoven respongué: « És que mon angel bó ha vingut a veure'm. »- La ferida fon profunda. « Pobre Beethoven, diu ell mateix, ja no hi ha felicitat per tu en aquest mon. Solament en les regions de l'ideal podràs trobar amics [35]. ».

És res, molts escriu: « Submissió, submissió pregona a ton destí: ja no pots existir pels altres; per a tu, no hi ha altra felicitat més que en ton art. Oh Deu, dona'm la força necessaria per a vencer'm! »

x
x x

L'amor, doncs, l'ha abandonat. És 1810, torna a trobar-se sol; més posseeix la gloria i el sentiment de sa puixança. Està en la plenitut de l'edat. S'entrega a son humor violent i salvatge, sens preocupar-se jà de res, sens miraments pel mon, pels convencionalismes, pels judicis d'altri. No hi ha de témer ni de que ha de guardar-se? S'ha acabat l'amor i s'ha acabat l'ambició. La seva força, menys aquí ho que li resta, la força de la seva força, i la necessitat d'usar d'ella, gracis d'abusar-ne. « La força, menys

aquí la moral dels homes que es diferencien del comú dels homes.» Ha tornat a caure en la negligència de son vestir; i la llibertat de caràcter es devié més audaç que mai. Sap que té el dret de dir-ho tot, inclús als més poderosos. «No regoneix altres signes de superioritat que la bondat», escriu el 17 de juliol de 1812 [36]. Bettina Brentano, que el veié aleshores, diu que «cap emperador, cap rei tenia una tal consciència de la seva pròpia força». Bella en son fascinador: «Quan el vaig veure per primera vegada, escriu a Goethe, tot l'univers entér desaparegué per mi. Beethoven en fou obliden el món, i fins a tu, oh Goethe.... No crec equivocar-me, en assegurar que aquest home es de bon lluny avançat a la civilització moderna». Goethe fou el possible per conèixer a Beethoven. Es trobaren en els banys de Bohemia, a Teplitz, en 1812, i s'avingueren molt poc. Beethoven admirava amb passió el geni de Goethe [37]; mes son caràcter era massa altiu i massa violent per ajustar-se al de Goethe, i fou no poder-lo. Sobre matèria ens ha relatat un passatge que feren junts, on l'orgullós republicà donà una lliçó de dignitat al conseller íntim del gran duc de Weimar, que Goethe no li perdonà mai més.

«. Els reis i els princeps hi poden ser professors i consellers secrets; poden ampliar-los de títols i de condecoracions; mes no poden ser grans homes, experts que s'enlairin per davant de la fantasia del món; - - ÷ - . i aquests senyors deuen sentir vostra superioritat quan dos homes com Goethe i jo estem units. - Altri, varem trobar la família imperial que tornava d'un passeig. Varem veure-la de lluny. Goethe a despit dels braus, pel a apartar-se al marge del camí. Li vaig dir tot lo que en va venir a la boca, mes no vaig poguer perdurar ni pas ma. Vaig empunyar ràpidament el barret fins a les celles, vaig cruzar els braços darrera l'esquena, i vaig fer-los passar. Els princeps i cortesans van arrenglerar-se; el duc Rodolf s'en tragué el barret; l'emperadriu va estar la primera en saludar-me. Els poderosos en corpori - Cor meu goig, vaig veure la processó desfilar per davant de Goethe. Ell s'havia mantingut al marge del camí, en una profunda reverència, amb el barret a la mà. Vaig reconèixer-lo seriosament, i no li vaig perdonar la festa [38] .... » Goethe també no oblidà mai més [39].

D'aquesta època son les Setena i Vuitena simfonies, escrites en alguns mesos, a Teplitz l'any 1812: l'Orgia del Ritme,

i la simfonia humorística, les obres on ell es mostrà més al natural, i, com ell matèix diu, més «descordat» (aufgeknöpft), amb aquelles rampes d'alegria i de furor, aquells contrasts inesperats, aquelles sortides descorcentants i grandioses, aquelles explosions titàniques que submergiren a Goethe i a Zelter en l'esglai [40], i feien dir als alemanys del Nord, que la simfonia en la, era l'obra d'un embriac. D'un home embriac, en efecte, però de força i de geni. «Jo he dit ell matèix, jo sóc el Bacus que ~~porta~~ bregua el ri delicios per a l'humanitat. Sóc jo qui dona als homes el diví desvari de l'esperit.» Jo no sé si, com ha escrit Wagner, va voler pintar en el final de la Simfonia una festa dionisíaca [41]. Jo veig, sobre tot en aquesta arrancada ~~de~~ el testimoni de ~~sa~~ herència flamenca, com també trobo son origen en ~~barcelona~~ sa gosada llibertat de llenguatge i de maneres, que desentona magníficament en el país de la disciplina i de l'obediència. En lloc fort donar-se més franquesa i lliure volença que en la simfonia en la. És un esmerç ple d'energies sobrehumanes, sens fi, per plaer, un plaer de riure que's desborda i que inunda. En la Vuitena simfonia, la força

es menys imponent, però més singular encara i més característica de Beethoven, en barrejar la tragèdia amb la farsa, i una vegada hercúlia amb jocs i capricis d'infant [42].

L'any 1814 senyala l'apogeu de la fortuna de Beethoven. Al Congrés de Viena, fou tractat com una glòria europea. Prengué part activa en les festes. Els princeps li retien homenatge; i es sentia orgullós de que aquests li fessin la cort, de lo que es vantava escrivint a Schindler.

S'era encarat per la guerra de l'independència [43]. En 1813, va escriure una simfonia de la Victòria de Wellington, i, a principis del 1814, un altre quere: Renaixença de l'Alemanya (Germanias Wiedergeburt). El 29 de novembre del 1814, va dirigir, davant d'un públic de reis, una cantata patriòtica: el Gloriós moment (der glorreiche Augenblick), i compongué per la pau de París en 1815, un chor: Tot es consumat! (Es ist vollbracht!) Aquestes obres de circumstancies feren més per la reputació que totes les restes de sa música. El gravat de Blasius Hoefel, segons un dibuix de Francesc Letronne, i la màscara feneria, enmotllada per Franz Klein en 1812, donen l'imatge viva de Beethoven al temps del Congrés de Viena.

El tret dominant d'aquesta faç de lleó, amb les barres apretades, amb plecs colèrics i dolorosos, és la voluntat, una voluntat napoleònica. Hom descobreix aquella que deia de Napoleó, després de les de Jena: «Quina desgràcia que jo no sigui apte per a la guerra com ho soc per a la música! Jo el venceria!». — Mes no reial me no en par d'aquest món. «El meu imperi està en l'aire», com escriu a Francesc de Brunswick. (Mein Reich ist in der Luft [44].).

×

× ×

A aquest interval de glòria succeí el període més trist i més miserable.

Viena no havia estat mai simpàtica a Beethoven. Un caràcter altiu i lliure, com el seu, no podia complaure's en aquesta ciutat facticia, d'esperit mundà i mediocre, que Wagner titllà tan durament amb son menyspreu [45]. No perdia cap ocasió d'allunyar-se'n; i vers el 1808 havia pensat seriosament d'abandonar Àustria, per anar a la cort de Jeroni Bonaparte, rei de Westfàlia [46]. Viena, però, era abundant en recursos musicals; i cal retre-li justícia

dient que sempre hi hagué nobles dilletants per sentir la grandesa de Beethoven i per estalviar a llur patria la vergonya de perdre'l. L'any 1809, tres dels més rics senyors de Viena: l'arxiduc Rodolf, deixeble de Beethoven, el princep Lobkowitz, i el princep Kinsky, s'havien compromès a passar-li anyalment una pensió de 4000 florins, amb la única condició de que no hauría de mourel's d'Austria.

« Com estàn demostrat, deien ells, que l'home no pot consagrar-se entieramente a son art més que amb la condició de trobar-se lliure de tota preocupació material, i que solsalenhores es gran poder produir aquelles obres sublimes que son la glòria de l'art, els sotasignats han près la resolució de posar a Lluís van Beethoven a l'abric de ~~tot~~ la necessitat, i d'aquivar aixi els obstacles miserables que podrien oposar-se al desenrotllament de son geni. »

Per desgracia els resultats no respongueren pas a les promeses. Aquesta pensió fou sempre pagada amb molta inexactitut i prompte deixà d'esser-ho del tot. Per altra part Viena havia canviat de caràcter despres del congrés de 1814. La societat estava distreta de l'art per la política, el gust musical malmès per l'italianisme, i la moda, partidaria absoluta de Rossini, tractava a Beethoven de pedant [47].

Les amics i els protectors de Beethoven, es dispersaren o moriren: el príncep Rinsky en 1812, Lichnowsky en 1814, Lobkowitz en 1816. Rasumowsky, pel qual havia escrit un admirable quartet op. 59. donà un darrer concert en febre de 1815. En 1815, Beethoven es barallà amb Estève von Breuning, son amic d'infancia, el germà d'Eleonora [48]. D'ara en avant resta vol [49]: « ja no tinc amics i no sóc res el meu », escriu en sa nota de 1816.

La sordera havia esdevingut completa [50]. Des de la tardor de 1815, ja no es relaciona més que per escrit amb la resta dels homes. El més antic quadern de conversacio és del 1816 [51]. Hi té noticia del dolorós relat de Schindler sobre la representació del Fidelio en 1822. « Beethoven demanà que li deixessin dirigir l'assaig general .... Des de el duet del primer acte, es ~~fou evident~~ quedà clarament que no ~~sentia res de~~ ~~endevinava complet~~ de lo que passava en ~~sobre~~ l'escena. Retardava considerablement els temps; i, mentres que l'orquestra seguia sa batuta, els cantants anaven pel seu compte. Es produí una confusio general. El director de l'orquestra, Umlauf, proposà un intervalo de descans, sens donar-ne cap raho; i, després de ~~cant~~ ~~de~~ canviar algunes paraules amb els cantants, es reprengué

l'assaig. El materia desordre es produí altra vegada. Fou precis fer una segona pausa. L'impossibilitat de continuar així la direcció de Beethoven es feu evident; mes com fer-li comprendre? Ningú tenia cor per a dirli: « Retira-t, pobre desgraciat, que tu no pots pas dirigir ». Beethoven, neguitós, agitat, es girava a dreta i esquerre, s'esforçava per llegir en l'expressió de les diverses personies, i per comprendre d'on venia l'obstacle; de tots indrets, el silenci. Tot de cop, em cridà d'una manera imperiosa. Quan vaig ésser al seu costat, em presentà un carnet i em feu signe d'escriure. Jo vaig estampar-hi aquestes paraules: « Vos prego que no continueu; a casa vos explicaré el perquè ». Di un bot, sallí al patis, dient-me ~~quatre mots~~: tot cridant: « ~~Deixem~~ Sortim depressa! ». Va córrer sens parar fins a ma casa; entrà i es deixà caure abatut damunt d'un sofà, tot ~~cobrint-se~~ cobrint-se el rostre amb les dues mans; restà així fins a l'hora de dinar. A la taula, no pogué pas pendre-hi ~~una~~ volta ~~paraula~~ mot; conservava l'expressió de l'acabalament i de la dolor mes profunda. Després de dinar, al intentar dirigir-lo, en retingué, expressant-me el desig de no restar sol. A l'instant de separar-nos, em pregà que l'acompanyés a casa del seu

metge, que tenia una gran reputació per les malaltis de l'orella .... En tot el curs de mes relacions amb Beethoven no trobo cap dia que pugui comparar-se amb aquest jorn fatal de novembre --- Havia estat ferit en el cor, i fins el dia que expirà, visque sota l'impressió d'aquesta terrible escena [52] . ».

Dos anys mes tard, el 7 de maig de 1824, dirigint la Simfonia amb chors (o millor, com diu el programa, « prenent part en la direcció del concert »), no sentia res del xoroll de tota la sala que l'aclamava ; no arribà a donarse'n compte, fins que una de les cantatrius, agafant-lo de la ma, el feu girar del cantó del public, i fins que de sobte va veure als orients a per dret, agitant llurs capells, i picant de mans. — Un viatger anglés, Russel, que el vegé al piano, vers el 1825, diu que quan volia tocar suaument, les tecles no sonaven, i que era corprenedor de sentir en aquest silenci l'emoció que l'animava, revelada ~~per~~ en son rostre i en sos dits crispats [53].

Recluit en si mateix [53], ~~aislat~~ isolat de la resta dels homes, no tenia altra consol que el de la naturaleza. « Ella era la seva única confident », diu Teresa de Brunswick. Ella fou son refugi. Carles Neate, que el conegué en 1815,

diu que no havia vist mai a ningú que estimes tan completament les flors, els núvols, la natura 54 ; semblava que en ~~fi~~ visqués. — « Ningú sobre la terra no pot estimar el camp tant com jo, escriu Beethoven --- Estimo més a un arbre que a un home ..... » — Cada dia, a Viena, ~~feia~~ donava la volta de les muralles, al camp, del matí al vespre, es passejava sol, ~~sense~~ el cap descobert, sota el sol, o la pluja. « Tot Poderós! — Jo als boscos sóc feliç, — feliç en els boscos — on cada arbre parla per tu. — Déu, quina esplendidesa! — Jo aquests boscos, sobre aquestes muntanyes, — hi ha la pau. — la pau per a servir-te. ».

~~La seva inquietud d'esperit~~ Son esperit inquiet hi trobava, va qualque vegada 55. ~~Ell~~ Estava mortificat per les angúnies del diner. Jo 1818 escriu: « Jo trobo que sóc reduit a la misèria. i no obstant em veig obligat a aparentar ! ne no en manca el necessari ». i en un altre lloc: « La sonata op. 106. ha estat escrita en circumstancies apremiants. Es cosa dura haver de treballar per a procurar-se el pa. » Spohr diu, que moltes vegades no podia sortir de casa a causa de les sabates foradades. Tenia molts deutes amb els editors, i les obres no li produien res. La Missa en ré, posada

a suspicció, recollí set suscriptors (dels quals ni un sol ~~amant~~ amic) [56]. A penes rebia trenta o quaranta ducats per les admirables sonates, cada una de les quals li ~~representaven~~ costava tres mesos de treball. El príncep Galitzin li feu compondre un quartet, op. 127, 130, 132, les obres més profundes potser i que semblen escrites amb la seva sang; i no les hi va pagar. Beethoven es consumia en les dificultats domèstiques, en processos seus ji, per tal d'obtenir les pensions que li eren degudes, o de conservar la tutela d'un nebot, el fill de un germà Carles, mort tísic en 1815.

~~Havia~~. Havia deplorat durant d'aquesta criatura ~~la~~ lo que encara ~~necessitat~~ d'afecte ~~de~~ que ~~no~~ en ~~es~~ havia ~~preparant~~ preparant, d'altres ~~cruels~~ cruels sofriments. Semblà que una mena de providencia ~~hagués~~ es cuidés de remoure constantment i per mes gran ~~sa~~ dels ventures, per tal que son germà no ~~fos~~ mancat de ~~cuidat~~ nodriment. - De primer antuvi li calgué disputar son petit Carles a la mare indigne, que volia llevar-li:

«Oh mon Deu, escriu, mon baluart, ma defensa, mon amic refugi! tu llegeixes en lo profund de la meva ànima, i saps la dolor que experimento, quan en cal que faci retreure als que volen disputar-me mon Carles, mon tresor [57]!

Escolta'm, Isser que no sé com nomenar, escolta l'ardent pregària de la més desvalguda de les teves criatures!».

«Oh Déu! Vina a mon socors! Tu em vens abandonat de l'humanitat entera, perque no vull pactar amb l'injustícia! Escolta la pregària que et faig, al menys per l'avenir, de viure amb mon cunyat!--- Oh tot cruel, diví implacable! No, no, ma desventura no finirà mai mes!

Després, aquest retrat, tan apassionadament estimat, es mostra indigne de la confiança de son oncle. La correspondencia de Beethoven amb ell es dolorosa i irritant, com la de Miquel Angel amb sos germans, més simple i més enyorenca:

«Deu ~~[illegible]~~ ma vegeda més encara, esser pagat amb d'ingratitut més abominable? Donchs bé, si el llegam deu ésser trencat entre nosaltres, que ho vòl! totes les imparcials que ho sapiguen t'odiarán--- si el pacte que ens lliga et pesa, en nom de Deu, - que es faci la seva voluntat! - T'abandono a la Providencia; he fet tot lo que podia; jo puc comparèixer devant del jutge Supremo 58 .... ».

« Malmès; com ets, no et feria pas mal de que procuressis per fi ésser senzill i ver; ~~tot~~ mon cor ha sofert massa per la conducta hipocrita envers mi, i m'es difícil d'oblidar --- Dem mi e testimoni; no desitjo ~~altra cosa~~ altra cosa que estar a mil lleguës de tu, i d'aquest trist germà i d'aquesta abominable família ---- — ja no puc ~~tenir confiança~~ confiar més a en tu. » I firma : « Desgraciadament, tom pare, — o millor, no pas tom pare 59 ».

Més el perdó vé tot seguit :

« Mon estimat fill ! — Ni una paraula més, — vina a mos braços, que no has de sentir cap paraula dura --- Et rebré amb el mateix amor. Parlarem amigablement ~~per~~ de lo que cal fer per ton avenir. — ~~Et dono~~ ~~una paraula~~ Paraula d'honor, cap retret! No reviuré tampoc pas res. De mi, no has de esperar més que la solicitud i l'ajuda més amorosa. — Vina — vina sobre el cor ~~de tot~~ fidel de tom pare. — Beethoven. — Vina, tot seguit que rebis aquesta lletra, vinga a casa. » ( ) en el sobre, en francès : « Si no vens, em matarás seguramente 60. »)

« No mentis, li suplica, ~~sempre~~ sempre mon fill estimat! Quina horrible discordancia, si en pagamessis amb l'ingratitud com sé ni vol fer creure ! --- Adeu, que no t'has

pas donat la dida, jero que te l'ha conservada i que
ha pres tots els cuidados possibles de ton desenrotllament
moral, amb ~~un~~ afecte ~~m~~ que paternal, et prega del pons
del cor, ~~de~~ que seguexis l'unic verità ble camí del be
i del just. Ton fidel bon pare 61. ».

Després d'haver acariciat tota mena de somnis per l'~~es~~ de
venir d'aquest nebot, no mancat d'intel·ligencia i que
ell volia menar cap a la carrera universitaria, Beethoven
hagué de consentir a per-me un negociant. Mes Carles pre-
guntava la causa de p.c. i contrariadets.

Per un trist fenomen, més freqüent del que sembla, la
grandesa moral de son oncle, en lloc de fer-li bé, li feia
mal, l'exasperava, el portava a la rebelió, com ho diu ell
mateix, en aquesta terrible frase, on és mostra al viu
~~la seva~~ aquesta ànima miserable: « He esdevingut més dolent,
perquè mon oncle volia que fos massa bó. Fins arribà, en
l'estiu de 1826, a disparar-se un ~~tiro~~ tret al cap. No
en va morir, però: mes Beethoven ~~se~~ estrigué quasi a punt;
no en va refer mai més d'aquesta ~~empenta~~ empenta. Carles en va curar: visqué fins al ~~tifo~~ tifus per fer sofrir a
son oncle, amb la mort del qual no ~~va deixar~~ tingué pas
la menor part, i vora el qual no pot pas present a l'hora de

la mort — «Déu no m'ha abandonat mai», escrivia Beethoven a un nebot seu alguns anys abans. «Algú s'ha d'haver pas tancat-me els ulls.» — Aquest algú, no devia pas ésser aquell a qui deia «son fill» [63].

x

x x

Des de el fons d'aquest abisme de tristesa en què Beethoven es determina a exaltar la joia.

Ara el projecte de tota la seva vida, ja hi pensava a Bonn, l'any 1793 [64]. Tota la seva vida volgué cantar la joia, i per-me el coronament d'una de les grans obres. Tota la seva vida, il·lusionat cercant la forma justa de l'himne, i l'obra no podia encabir-lo. Adhuc en la Novena Simfonia cap hem llegit d'ertan decidit. Cal tenir en compte que la Novena no es titula pas, com es diu generalment: Simfonia amb chors, sinó Simfonia amb un chor final sobre l'ode a la joia. Podria tenir un altre acabament, i pot ser no hi faltà pas gaire per ésser així. Tot fullejant el 1823, Beethoven pensava encara donar-hi un final instrumental, que utilitzà tot seguit en el quartet op. 132. Gerry i Sonnleithner, àdhuc assegureu que després de l'execució (molt

1824), Beethoven no havia abandonat aquesta idea.

Per l'introducció del chor en una simfonia, hi havia grans dificultats tècniques, que eren clares als quaderns de Beethoven; ses nombrosos assaigs per fer entrar les veus altament, i en altre indret de l'obra. En els apunts de la segona melodia de l'adagio [65] va escriure: «Pot-ser pot convenient que el chor entrés aquí». No es podia, però, dubtar-ne. Però, a reparar-se de sa fidel orquesta. «Quan em vé una idea, ens diu, la sento en un instrument, mai en les veus.» Així retarda tant com pot el moment d'utilitzar les veus; fins arriba a reservar abans que tot als instruments, no sols els recitatius del final [66], sinó el mateix tema de la fuga.

Cal, però, anar més enllà encara en l'explicació d'aquesta vacil·lacions i d'aquest retards: la causa és més profunda. Aquest home dissortat, sempre perseguit per la desgràcia, aspirà tota sa vida a cantar l'excel·lència de la joia; i, d'any en any, differí la tasca, endut constantment pel torb de ses passions, i per sa melancolia. No en rebé fins al darrer moment. Mes amb quina grandesa!

Al moment en que el tema de la joia va a aparèixer per primera vegada, l'orquesta es detura, de sobte;

es fa un silenci momentani: lo qual dona a l'entrada del
cant un caràcter misteriós i diví. I en veritat que aquest te-
ma es propiament un deu. La joia davalla del cel, embol-
callada d'una bonança sobrenatural: amb la alenada llar
acaricia els sofriments; i la primera impressió que causa
es tan tendre, quan s'es mig dins el cor convalescent, que ai-
xi com aquell amic de Beethoven, «hom té ganes de plorar, en
veient uns dolços ulls». Quan tot seguit el tema passa a les
veus, es al baix on es presenta primer, amb un caràcter se-
rió i quelcom oprimit. Més prop a prop la joia s'enamoreix
de l'esser. Es una conquesta, una guerra contra la dolor. I heus
aquí els ritmes de marxa, els exercits en moviment, el cant
joiós i adalerat del tenor, totes aquestes pàgines vibrants,
on es creu sentir l'alè del ~~Beeth~~ mateix Beethoven, el ritme
de sa respiració i de sos crits inspirats, mentres recorria els
camps, compassant la seva obra, posseït d'un furor demoniac,
com un vell rei Lear en mig de la tempesta. A la joia
guerrera succeeix l'extasi religiós; després una vegia vaga-
da, un deliri d'amor. Tota una humanitat commoguda
aixeca els braços al cel, llença clams punyents, es s'aba-
lança vers la joia, i l'estreny d'amunt son cor.

L'obra del Gegant triomfà de la mediocritat pública. La
La frivolitat de Viena en fou un instant sorneguda a pe-
sar de ses preferencies per Rossini, i per les òperes italianes. Bee-
thoven humiliat i entristit havia resolt anar-se'n a viure
a Londres, on pensava fer executar la novena Simfonia. Ser
regona vegada, com en 1809, uns grans nobles amics li fe-
ren a mans una súplica, per què no abandonés la patria.
« Sabem, deien ells, que haveu escrit una nova composició de
música sagrada [67], on haveu expressat els sentiments que
vos inspira la vostra fe profunda. La llum sobrenatu-
ral que inunda vostra gran ànima l'il·lumina. Sabem
per altra part que la corona de vostres grans simfonies s'ha
augmentat amb una flor immortal --- La vostra absen-
cia, durant aquests darrers anys, afligeix a tots aquells que
tenien el dret als giratis cap a vos [68]. Tots pensaven amb
tristesa que l'home de genii, posat tant alt entre els vi-
vents, romania silenciós, en tant que un gènere de música
pobre intentava trasplantar-se en nostra terra, fent can-
vi en l'oblit les produccions de l'art alemany --- De vos
coneixement la nació espera una nova vida, nous llavors,
i un nou regne de la veritat i de la bellesa, a des-
pit de la moda del dia --- Donem-nos l'esperança de

veure arribat satisfets els nostres desitjos ---- i pregui la pri-
mavera que vé, tornar a florir dobblement, gràcies a vostès
dos, per a nosaltres i per al món 69 ! ». Aquests generosos
endreços mostra quina era la puixança moral artística,
però moral, de que Beethoven gaudia, entre les classes
selectes d'Alemanya. La primera paraula que s'acut a nos-
altres admirats per a lloar un geni no és pas la de ciència,
però d'art : es la de fé 70 .

Beethoven, profundament emocionat per aquestes paraules, restà. El 7 de març de 1824, tingué lloc a Viena la primera audició de la Missa en re i de la Novena Simfonia. L'èxit fou triomfal, i ádhuc prengué un caràcter gairebé sediciós. ~~Lucas Beethoven~~ A l'aparèixer Beethoven fou rebut amb cinc salves d'aplaudiments; la costum, a aquest país de l'etiqueta, era de no fer-ne més que tres per l'entrada de la família imperial. La policia hagué d'intervenir per a donar acabament a les manifestacions. La simfonia produí un entusiasme delirant. Molts ploraven. Beethoven s'desmaià d'emoció després del concert; van portar-lo a casa de Schindler, on romangué, , ~~sens despedir-se~~ completament vençut, sens men-

ja no bemolle, tota la vida i el matí següent. El triomf fou passatger, i el resultat practic molt per a Beethoven. El concert no li produí res. La tortura material de la vida no canvià ni poc ni molt. Ell també sofrí pobre, malalt, [71] aïllat, — més vencedor [72]: — vencedor de la mediocritat dels homes, vencedor de tots propis defectes, vencedor del seu sofriment.

« Sacrifica, sacrifica les riqueses de la vida a ton art! Dem per damunt de tot » (O Gott über alles!)

×

× ×

Per fi s'ha fet mentre de l'objecte de tota la seva vida: s'ha aprofundit de la font. — Calia mantenir-se en aquest cim-mal de l'ànima, que domina les tempestes? — El cert, que tornà molts dies a les antigues angoixes. El cert que no deixen quartets estan amenaçats d'ombres estranyes. No obstant però sembla que la victòria de la novena simfonia hagi deixat en ell la gloriosa semyal. Els projectes que té per l'esdevenidor [73]: la Desena simfonia [74], l'Overtura sobre el nom de Bach, la música per la Melusina de

Grillparzer [75], per l'~~Klosses~~ de Körner i el Faust, de Goethe [76], l'oratori bíblic sobre Saul i David, mostren son esperit atret cap a la serenitat puríssima dels grans vells mestres alemanys: de Bach i de Haendel, – i, més atret encara, cap a la llum del Mitjdia, cap al Sud de França, o cap aquella Itàlia que somniava ~~de~~ recorrer [77].

Al doctor Spiller, que el veié en 1826, digué que son rostre s'havia tornat alegre i festiu. Al matiner amy, quan Grillparzer li parlà per darrera vegada, Beethoven tragué d'improdigi energies al poeta aclaparat: « Ah!, li digué, ni jo tinguí la milèsima part de vostra joia i de vostra ferma esperança! » Als temps son dolents; la reacció monàrquica oprimeix els esperits. « La censura m'ha mort, es planyé Grillparzer. Cal partir cap a l'amèrica del Nord, ni hom vol parlar, ni pensar lliurement. » Més cap poder era ~~pas~~ bastant per a empresonar el pensament de Beethoven. « Els meus ulls estan encadenats; més, per sort, els meus ~~oïda~~ oïdes encara son lliures », li escriu el poeta Kuffner. Beethoven ~~s~~ és un gran vers lliure, ~~de música alemana~~, potser la única, del pensament alemany, i ell se'n donava compte. Així parla

del deure que li havia estat imposat de obrar, per medi~~tja~~ del seu art, «per la pobre humanitat» per a «l'humanitat que ha de venir» (der künftigen Menschheit), de procurar-li el bé, de tornar-li el coratge, de despertar-la del seu son, de flagellar sa vilesa. «El nostre temps, escriu al seu metge, necessita esperits forts per protegir el miserables captaires d'ànimes humanes.» El doctor Müller, diu, a 1827, que «Beethoven s'expressava sempre amb gran llibertat sobre el govern, sobre la justícia, sobre l'aristocràcia, àdhuc en públic. La justícia no sabia, però tolerava les crítiques i les sàtires ~~de~~ que per ella no eren més que calúmnies inofensives; i així deixava en pau a l'home qual geni tenia un estrany resplandor [78].

Més podria dubtegar aquesta força indomptable. Semblava que ~~ell~~ es divertís amb el dolor. La música escrita durant aquests darrers anys, té moltes vegades un caràcter irònic, de menys-preu heroic i fort, malgrat les circumstàncies penoses en què fou composada [79]. Quatre mesos abans de la seva mort, el darrer pregó que acaba, en novembre de 1826, el moviment final del quartet op. 130, és ~~molt~~ manyat-alegre. Cert que aquesta alegria no és pas la de tot el món.

Tan aviat es el nins aspre i ~~enfant~~ retingut de qui
en parla Mischels, com el nins ~~a~~ commoved, fet de tants
sofriments rencuits. Ms. que hi fa, ell es vencedor. Ni tarat
vols creu e la mort.

I no obstant la mort se li apropava. A darrers del no-
vembre de 1826, ~~agafà~~ agafà un refredament de la pleura; caigué
malalt a Viena, al retorn d'un viatge emprès a l'hivern per
assegurar el ~~pervenir~~ pervenir del seu nebot [80]. Los amics eren
lluny. Encarregà al seu nebot que li cerqués un metge. Del mi-
serable oblidat l'encinec, i no se'n recordà fins al cap de
dos dies. El metge arribà massa tard i ~~endarrerament~~ amb
dia malament a Beethoven. Durant tres mesos, se constitu-
ció atlètica lluità contra el mal. El 3 de gener de 1827, instí-
tuí hereu universal a son estimat nebot. Es recordà de sos
amics ~~llunyans~~ del Rhin i escrigué per darrera vegada a
Wegeler: « ---- Quan m'agradaria parlar-te! més, estic molt
débil. No puc per altra cosa que abraçar-te dins mon cor, a tu
i a ta Lorchen. » La miseria humana en negrit os darrers
instants sens la generositat d'alguns amics anglesos. S'ha-
via tornat molt dolç i molt pacient [81]. Ben son llit d'a-
gonia, el 17 de febrer de 1827, després de tres operacions i esperant
la quarta [82], escriu asserenat: « Prenc paciència i penso:

«No hi ha mal que no porti en si algun bé.»

El bé fou la desillusió, «la fi de la comedia», com ell deia tots moments, — diem nosaltres: de la tragèdia de la vida.

Morí durant una tempesta, — una tempesta de neu, — al moment d'esclatar un tro. Una matinada preciosa li va donar els ulls [89].

×

× ×

Intimat Beethoven! D'altes bé prou han llegat la gran-desa artística. El fill és, però, quelcom més que el primer del mòdics. És la força més heroica de l'art modern. És el més gran i el millor amic d'aquells que sofreixen i lluiten. Quan entern entristits per les misèries del món, es cel que vé al contact nostre, així com anava a assenyalar-se al pit-tano d'una mare en dol, i sens un mot, dins consol al cor d'aque-lla que plorava amb el cant de son plany reviscolat. I quan s'apodera de nosaltres la fatiga del combat eternal ende-bades contra la ~~rudesa~~ pobresa dels vicis i de les virtuts es un goig indefinible submergir-se dins aquest oceà de voluntat i de fé. D'ell se'n desprén una valentia encoma-nadissa, un goig de la lluita [84], l'embriaguesa d'una

concienciar que sent en ella un Déu. Realment semblà que en
sa comunió de totes el instants amb la natura 85, hagués
pogut per assimilar-se'n les energies profundes. Grillparzer,
que admirava a Beethoven amb una mena de temor, digué
d'ell: «~~Cridà~~ Assolí aquella fita suprema on l'art es
fon amb els elements salvatges i fantàstics.» Així matèix
escriu Schumann, a propòsit de la Simfonia en do
menor: «Per moltes vegades que hom l'escolti, exerceix so-
bre nosaltres un poder invariable, igual com certs fenomens
de la naturalesa, que, amb tot i que es reproduexin tan
frequentment, ens omplen sempre d'esglai i d'astorament».
I Schindler, son company dia que «s'aprenia de l'esperit de la naturalesa». - Això és la veritat: Beethoven és una
força de la natura; i aquesta lluita d'una potencia isola-
da contra la resta de la naturalesa, es certament un espec-
tacle d'una grandiositat homèrica.

Tota la vida es semblant a un jorn de tempesta. -
De bon comens, un temps ~~clar~~ matiner. Apenes alguna alenada
d'enllanguiment. Però ja, en l'aire immòbil una secreta
~~amenaça~~ presagi, ~~——~~ un ~~horror~~ ferme presentiment.
De sobte, passen les grans ombres, les ~~boires~~ tràgiques, els ri-
lencis i formidables, les ventades furioses de l'heroica

i de la en Do menor. No obstant la puresa del jorn no ha estat pas encara danyada.

; la tristesa guarda sempre una esperança. Així, després del 1810, l'equilibri de l'ànima es trenca. La llum esdevé estranya. Hom veu com les idees més clares s'enlairen com vapors; tantost s'esdisipen, tantost es tornen a formar; engrogueixen el cel amb llur confusió melangiosa i fantàstica; l'idea musical sembla desaparèixer per complet, negada, després d'haver sorgit una o dugues vegades d'entre la boira; a la fi del fragment torna aparèixer en mig d'una borrasca. La matèria alegre ha pres un caràcter aspre i salvatge. Una febre, una metzina es barreja a tots els sentiments. La groga 86 s'amuntega, a mida que la tarda cau. I heus aquí els núvols fúnebres, inflats de llampecs, negres com la nit, prenyats de tempesta, del començament de la novena. - De sobte, en lo més fort de l'huracà, les tenebres s'estrien, la nit a bandejades del cel, i la serenitat del jorn es tornada per — acte de voluntat.

Quina conquesta val lo que aquesta, quina batalla de Bonaparte, quin sol d'Austerlitz arriben a la glòria d'aquest esforç sobrehumà, d'aquesta victòria, la més resplendent que hagi pogut assolir l'esperit: un desventurat, pobre, malalt,

solitari, la dolor feta home, a qui el mon refusa la
força, crée la força per donar-la al mon. La força amb sa
miseria, com ell mateix ho ha dit en una magnífica frase,
on es resumeix sa vida, i que es la divisa de tota ànima
heroica:

« La força pel Sofriment »
Durch Leiden Freude.

(a la comtessa Erdödy, 19 octubre 1815)

Notes

[1].- J. Russel (1822).- Carles Czerni, infant, que el vegé en 1801, amb una barba no tallada de molts dies i una cabellera salvatge, vestit amb una casaca i unes calces de pell de cabra, cregué trobar-se davant de Robinson Crusoé.

[2].- Nota del pintor Kloeber, que fer un retrat vers 1818.

[3].- « Sos famosos ulls parladors, diu el doctor W.-C. Müller, tantost amables i tendres, tantost esgarriats, amenaçadors i terribles » (1820).

[4].- Kloeber diu: « d'Ossian ». Tots aquests detalls son trets de notes d'amics de Beethoven, o de viatgers que el vegeren, - tals com Czerny, Moscheles, Kloeber, Daniel a. medea Atterbohm, W.-C. Müller, J. Russel, Julii Benedict, Rochlitz etc.

[5].- Son avi Ludwig, l'individu més notable de la família, i aquell a qui Beethoven es retirava més, era nat a Anvers, i pins als vint anys no s'establí a Bonn, on fou mestre de capella del príncep elector.- Cal no oblidar aquest fet, si hom vol comprendre l'arrauxada indepen-

dencia del natural ~~cromàtics~~ de Beethoven, i tants altres trets de son caràcter que no tenen pas res d'alemany.

[6]. - Lletra al doctor Schade, de Augsbourg, el 15 de setembre de 1787 (Nohl, Lettres de Beethoven, II).

[7]. - Més tard deia (en 1816): « És un pobre home aquell que no sap morir! Quan jo no tenia més que quinze anys, ja ho sabia ».

[8]. - En els texts citem algunes d'aquestes lletres. Beethoven trobà també un amic i un guia en l'excel·lent christian - Gottlob Neefe, son mestre, la noblesa moral del qual no influí pas menys sobre d'ell, que sa vasta intel·ligència artística.

[9]. - A Wegeler, el 29 juny de 1801 (Nohl, XIV).

[10]. - Hi havia fet ja un curt viatge a la primavera de 1787. Aleshores veié a Mozart, el qual semble no haver fet gaire cas d'ell.

Haydn, amb el qual havia fet conaixença a Bonn, el desembre de 1790, li donà algunes lliçons. Beethoven prengué també per mestres a Albrechtsberger i a Salieri. Al primer li ensenyà el contrapunt i la fuga; el segon li ensenyà a escriure per veus.

11.- Tot just debutava. Son primer concert a Viena, com a pianista, tingué lloc el 30 de març de 1795.

12.- A Wegeler, 29 juny 1801 (Nohl, XIV).
« A cap de mos amics deu mancar-li res, mentre jo tingui alguna cosa », - escriu a Ries, vers 1801 (Nohl, XXIV).

13.- En el testament de 1802, Beethoven diu que fa sis anys que el mal ha començat, - o sigui, per consegüent, el 1796. - Fem esment, de passada, que en el catàleg de les obres, l'op. 1 solament (tres trios) és anterior a 1796. L'op. 2, les tres primeres sonates per a piano, aparegueren el març de 1796. Es just dir doncs que tota l'obra de Beethoven és del Beethoven sord.

Vegi's sobre la sordesa de Beethoven un article del Dr. Klotz-Forest, a la Chronique médicale del 15 març 1905. L'autor de l'article creu que el mal tingué son origen en una afecció general hereditària (potser la tisis de la seva mare). Diagnostica un catarro de les trompes d'Eustaqui, el 1796, que es transformà, vers 1799, en una otitis mitjana aguda. Mal curada, passà a l'estat d'otitis catarral crònica, amb totes ses conseqüències. La sordesa anà augmentant sens esdevenir mai completa. Beethoven percibia els

sons greus ~~sense~~ millor que els agudos. Si no donessen aquest es revela, home diu, d'una varietat de pasta, en trenca de la qual estava posada en la caixa sonora del piano, i l'altra entre les dents. Les ~~sensa~~ d'aquest mitjà per sentir-hi, quan com- posava.

(Vegi's sobre la materia qüestió: C.G. Kuhn: Wiener medizinische Wochenschrift, febrer-març 1892; — Wilibald Nagel: Die Musik, març 1902; — Theodor von Frimmel: Der Merker, juliol 1912.

Al museu Beethoven de Bonn, es conserven els instruments acústics que fabricà per a Beethoven, vers 1814, el mecànic Maelzel.

14 - Nohl, Lettres de Beethoven, XIII.

15 - Nohl, Lettres de Beethoven, XIV. (Vegin-se els textos).

16 - A Wegeler, 16 novembre 1801 (Nohl, XVIII).

17 - En la successiu, no sentí escrúpols en explotar l'antic amor de Beethoven, en favor de son marit. Beethoven va voler a Gallenberg. «És ma mala enemiga: precisament aquesta és la raó per que jo li fes tot el bé possible», diu a Schindler, en un de sos quaderns de converses de 1821. Mes ell no obstant

la menyspreu. « Arribada a Viena, escriu ell en francès, en buscava, plorant, mes jo la vaig menyspreuar. »

[18] - 6 octubre 1802 (Nohl XXVI). Vegin-se els textos.

[19] - « Recomanem als vostres fills la virtut; es l'única que pot donar la felicitat, no pas el diner. Parlo per experiència. Ella es qui m'ha sostingut en ma misèria; es a ella a qui dec, igual que a mon art, el no haver donat fi a la meva vida pel suïcidi. » I en una altra lletra, del 2 maig 1810, a Wegeler: « Si no hagués llegit en algun lloc que l'home no deu separar-se voluntàriament de la vida fins a tant que pugui acomplir encara una bona acció, faria ja molt temps que jo no existiria - i sens dubte per ma pròpia voluntat ».

[20] - A Wegeler (Nohl. XVIII).

[21] - La miniatura de Hornemann, que es del 1802, ens presenta a Beethoven vestit a la moda de l'època, amb patilles, els cabells a la Titus, l'aire malaltís d'un heroi bigarrià, mes amb aquella tensió de voluntat napoleònica, que no abandonà mai.

22 - Se sap que la Simfonia heroica fou escrita per a i sobre Bonaparte, i que el primer manuscrit portà encara el títol: Buonaparte. Entretant, Beethoven s'enterà del ~~coronament~~ coronament de Napoleó. « Aixi doncs no és més que un home vulgar! » exclamà irat; i en sa indignació, esqueixà la dedicatòria, i escrigué aquest títol venjatiu i compromedor altora: « Simfonia heroica .... per a celebrar el record d'un gran home. » (Simfonia eroica .... composta per festeggiare il sovvenire di un grand Uomo.) Schindler ens diu que després es retirà a una mica de son menyspreu per Napoleó; no veia en ell més que a un desventurat digne de compassió, un Icari precipitat del cel. Quan s'enterà de la catàstrofe de Santa Elena en 1821, va dir: « Hi ha dinet anys que vaig escriure la música que escauria a aquest trist esdeveniment. » Es complaïa en reconèixer en la Marxa fúnebre de la simfonia un presentiment de la fi tràgica del conqueridor. - Es, doncs, molt probable que la Simfonia heroica, i subratllo son primer temps, fos, en el pensament de Beethoven, una mena de retrat de Bonaparte, molt diferent del model, sens dubte, més tal com ell l'imaginava i tal com el volia: el geni de la Revolució. En altre part, Beethoven empra en el final de l'Heroica una de les frases principals de la partitura que havia pogut escriure per l'himne revolucionari per excel·lència, el dels de la Llibertat: Prometeu (1801)

simpories, i on hi tenia entusiastes admiradors. - (Vegi's, en el Mercure musical del 1er de març de 1906, una nota a Beethoven, pel baró de Trémont: publicat per j. chantavoine.)

[25] - O amb més propietat, Teresa Brunsvik. Beethoven conegué als Brunsvik a Viena, entre 1796 i 1799. Julieta Guicciardi era la cosina de Teresa. Beethoven semblà haver-se apassionat un temps, d'una germana de Teresa, Josefina, que la qual es casà amb el comte Deym, i després en segones nupcies amb el baró Stackelberg. - Sobre la família Brunsvik es troben detalls riquissims en un article de M. André de Hevesy: Beethoven et l'Immortelle Bien-aimée (Revue de Paris, 1er i 15 març 1910). M. de Hevesy ha utilitzat, per aquest estudi, les Memories manuscrites i els papers de Teresa, conservats a Martonvasar, a Hungria. Ha motivat l'intimitat afectuosa de Beethoven amb els Brunsvik, discutint son amor per Teresa. Mes no argiments no semblen convencer; i en reservo, per algun dia, el discutir-los.

[26] - Mariam Berger: Beethoven's unsterbliche Geliebte, Bonn 1890.

[27] - Es l'aria admirable que figura en l'album de la muller de J. S. Bach, Anna Magdalena (1725), sota el títol: Aria de

23 - Robert de Kendell, antic ambaixador d'Alemanya a Roma: *Bismarck et sa famille*, 1901, traducció francesa de L. D. Lang.

Robert de Kendell tocà aquesta sonata davant Bismarck, a un mal piano, el 30 d'octubre de 1870, a Versalles. Bismarck deia de la darrera frase de l'obra: «Son les élucubrations de toda una vida.». Preferia Beethoven a totes altres músiques, i, més d'una vegada, afirmà: «Beethoven és el que va millor pels meus nervis».

24 - La casa de Beethoven estava situada just a les fortificacions de Viena, que Napoleó féu esclatar després de la presa de la ciutat. «Quina vida més salvatge, quantes ruines a l'entorn meu! - escrit Beethoven als editors Breitkopf i Haertel, el 26 de juny de 1809; - res més que tabals, trompetes, misèries de tota mena!»

Un francès que el veié a Viena, en 1809, ens ha deixat una pintura de Beethoven en aquella època: el baró de Trémont, auditor al Consell d'Estat. Fa una descripció pintoresca del desordre que regnava en la cambra de Beethoven. Parlaven de filosofia, de religió, de política, «i volets de Shakespeare, son ídol». Beethoven estava molt decidit a reunir a Trémont a París, on sabia que el Conservatori executava ja les

Giovannini. S'ha discutit la seva atribució a J. S. Bach.

[28] - Nohl, *Vida de Beethoven.*

[29] - Beethoven era miop, en efecte. Ignaz von Seyfried ~~que~~ diu que la seva feblesa visual ~~era~~ era estat causada per la verola, i que l'havia obligat, ja de molt jove, a portar ulleres. La miopia devia contribuir ~~a la deformació~~ a l'aspecte d'imprecisió de les ulls. Les lletres de 1823-1824 estan plenes de planys a propòsit de les ulls, que el feien patir. - Vegin-se els articles de Christian Kalischer: *Beethovens Augen und Augenleiden* (*Die Musik*, 15 març - 1r abril 1902)

[30] - La música d'escena per l'*Egmont* de Goethe fou començada en 1809. - Beethoven hauria volgut escriure també la música de *Guillem Tell*; però Gyrowetz fou preferit a ell.

[31] - Conversació amb Schindler.

[32] - Inèdita, però segons sembla, a Viena, a casa el Dr Mosonik.

[33] - Nohl, *Lettres de Beethoven*, XV.

[34] - Aquest retrat es trobava encara avui en la casa de Beethoven a Bonn. Es reprodueix en la *Vie de Beethoven*, per Frimmel.

pag. 29, i en el *Musical Times* del 15 desembre 1892.

35 - A Gleichenstein (Nohl, *Neue Briefe Beethovens*, XXXI).

36 - «El cor es la palanca de tot lo que hi ha de gran.» (A Giannantasio del Rio - Nohl, CLXXX.).

37 -

Nala i Damayanti

I.

Virasena, que regnava al país dels Nishadhas, havia deixat dos fills. El ~~major~~ mes gran, Nala, era prou ~~bell~~ formos per a despertar l'enveja d'Indra, senyor dels deus celestials. Quan passava pels carrers de la ciutat, al cap de l'estol, era semblant a l'astre del dia en tota la plenitud de la seva gloria. Era valent, i en la rudesa dels combats es comportava com un heroi. Era pietós: coneixia els Vedas i protegia als brahmanes. Aquell que l'havia vist una vegada, no podria oblidar-lo, i arreu del món escampava les seves alabances.

Pushkara, son germà, era menut i ~~rotin~~. ~~Vivia en l'ombra~~ Era amic de viure en l'ombra, perquè vegades es mostrava als ~~de~~ ulls ~~vant~~ del poble. Fugia de la gent; quan Nala donava alguna festa, ell restava amagat. Ningú hauria pogut dir si era bran o covard; tothom hauria, creegut, que el seu únic desitg, era viure ~~xxx~~ retirat del món.

Nala es complaïa molt en domptar els cavalls; ni els mes salvatges l'esporuguien.

els cavalcava, els estimetia al jòc, i els reduïa a una extrema dolçor. Per pur esplai, havia desafiat en les curses, als mes habils auriges; i els havia vencut a tots.

De tant en tant, després dels consells, on premia cura dels negocis del reialme, sentia desitjos d'esbargir-se jugant als daus. La fortuna ~~en els~~ volia, afavorir-lo, mes jamay es guardaba els guanys per ell; ans al contrari els repartia ~~als~~ entre els penitents i els desvalgut. Succehia que al voltall del jòc Rustikiana sortia del seu retret. Seguia amb interès la partida, mes rens barejava hi may; llençava damunt dels guanys de Nala, son envejos esguard; i quant veya convertir aquells en almoines, anunçava partir les espatlles.

II.

Al pais dels Vidarbas regnava un rei magnànim, nomenat Bhima. Tenia aquest rei una filla, ~~formosa~~ la mes formosa entre totes les verges. Devotre, era mes graciosa que l'astre amable de la nit, i els seus ulls deixaven quelcom mal, parats als poetes que glorificaven l'enci

dels lotus; el color de la seva pell era pur com l'or; sos llargs cabells tocaven joiosos amb llur reflex el sol, sos peus tendres encara, eren dues copes vivents, i dels seus llabis de llet somriure s'envolava una veu dolça, dolça, talment un cant.

Bhima, que l'adorava, li havia donat per servents les mes boniques fadrines de la contrada, mes Damayanti lluïa, entre elles, com l'esclat lluminos del llampec en mig de la foca envolada. Calia veure-la tant sols, per sentir-se-n l'anima amarada de joia, i els caminants que havien travessat el pais dels Vidarbhas, llohavien arreu del mon la bentat de Damayanti.

S'atançaba el temps en que devia escollir un espos; ades i are, es deveria somnisa, i quant les acompanyantes la vertien i l'engalanaven pue feya esment de la seva frivola parlera.

Quantes vegades havia sentit dir: "Na la es el mes formos dels reis."

III

Quantes vegades Nala havia sentit dir: «Damayanti és la més formosa de les princeses.»

I Nala tot sovint somniava en Damayanti. Les sales ~~del~~ de son palau, ja cap activitat li oferien; escoltava amb impaciència els discursos dels seus consellers; no canviava més que breus mots amb els enviats dels reis de les contrades veïnes. Sols cercava la solitud.

S'abscondia en lo més pregon dels seus jardins. A l'ombra dels arbres d'espès fullatge i de ~~ramatge~~ i de pres ~~perfums~~ aromes, s'estirava damunt l'herba florida. Amb clucs els ulls; al tènue joguinejar de la llum entelada, creia ovirar una forma lleu, i deia: «És ella, és Damayanti! La ben-amada ve cap a mi!» La fantasma s'esvanía i Nala en restava tot entristit.

Un jorn, vegé devallar del cel ~~cap~~ dos cignes d'ales daurades, que volaven cap al bosquet on ~~Nala~~ romania abscós. Les lluminoses aus se li posaren a la vora, i ell en prengué una pel coll. Aleshores aquí ~~parlà i digué~~ que el cigne parlà: "No em matis pas, oh rei. ~~No us~~ ~~mereixeu~~. No em mereixo ~~Nala~~ tant ma-

la ventura. Ti em deixes la vida, jo sa-
bré recompensarte. Aniré al país dels
Vidarbhas, veuré a la princesa Dama-
yanti, sabrá que Nala l'estima, es
ben volguda de Nala, el mes valent
el mes gran ~~dels reis~~ de tots els reis i
no voldrá altre senyor ~~que Nala~~."

Nala tingué per ell un mig-somriure;
una llagrima de joya lluhí en sa mi-
rada. I el cigne s'en anà amb vol lleu-
ger cap al país dels Vidarbhas.

IV.

En companyia d'algunes serventes,
Damayantà es passejava per un bonic
jardí, on'hi havia un estany tot florit
de lotus; Damayanti volgué banyar-hi.
Vedava graciosa, quan tot de cop un
cigne d'ales daurades s'avallà damunt
l'onada tremolosa. Damayanti se'n ~~ma-~~
~~ravellà~~ sentí ~~meravellada~~, corpresa.

« Vina, cigne encisor, li digué, vina
aprop meu; em serà dolç sentir en les mans
la meravella del teu plumatge ».

Mes el cigne semblava no sentir-la;

fugia, ~~atacta per l'encis del joc~~, i Damayanti esperonada per l'encis del joc l'empaitava adelerada. En el ribatge, les servents es complavien ~~amb~~ de l'agradosa llenita, i amb sos murmuris donaven coratge a sa mestressa.

El cigne s'endugué a Damayanti cap un herbei solitari que tot just mullaven les aigues de l'estany. Es posà al ~~en~~ damunt ~~d'ell~~, i allí esperà a la princesa. ~~que~~ la qual fresca encara del bany lliscà ~~damunt~~ per sobre de l'herba com ~~no~~, i cridà arreridà:

«Ja et tinc, ancell formós, ja et tinc. M'has vençut en el nedar, mes no pas en la cursa.»

I amb ben veu cantaire ~~modulada~~ veu, el cigne li respongué:

«Ja no tornaré a fugir, Damayanti: he reeixit a allunyarte de les teves companyes, i en tant no vinguin a juntar-se-t de nou, escolta les meves paraules. Al país dels Nishadhas regna el rei Nala, aquell que no te parió entre els homens, i a qui al veure'l, hom diria que el propi Randarpa s'és en ell encarnat. Es valent i sabi; temut dels seus enemics

als qui els no tem. Mantes vegades ha sentit llouar la teva gloria i Nala t'estima, oh Damayanti. T'estima, i quan sigui la seva esposa coneixerà el veritable plaer. Estimal. Jo que he viscut en el cel entre els deus i les deesses, no sabria quin deu esmentar que pot semblant a Nala en formosor, quina deesa que ~~pogues~~ comparar-se pugui ~~pot semblar~~ a Damayanti en gentilesa. Tu ets un pètall entre les dones, oh princesa! Que el millor s'ajunti a la millor; la parella serà venturosa.»

Damayanti se l'escoltava, esguardant-lo tendrament, mig obert els llabis amb la gràcia d'una flor novella. Callà el cigne. ~~I Dan~~ i la princesa restà tota conciosa, ~~anunciant el missatger d'ales daurades~~. Després tot manyagant el missatger d'ales daurades:

«Ves, car ancell, li digué, ves a l'encontre del rei Nala. ~~Digues~~ Li diràs que es prou estat camí, que vingui al país del meu pare, i que si al meu esforçat dels reis no li desplau la mes humil de les princeses, la princesa serà venturosa».

Damayanti besà el cigne, el qual s'en anà amb vol lleuger cap a la contrada on Nala somniava.

V.

Damayanti no podia oblidar el parlament del cigne. «. Soc estimada, es deya, sens descans, soc estimada del meu somnis dels reis! » Mes altora es deia pensava
tota cavilosa: « Es lluny de mi. Quan vindrà? Quan el veuré? » No parava de suspirar, i l'alegria del seu rostre s'entelava amb un vel de tristor.

Les seves seventes no la coneixien. I Malavika, la mes volguda entre totes, resolgué, demanà el perque d'haver perdut la gracia del riure.

« Dolça amiga, respiues fortuna. Els vents de les muntanyes semblen jugar damunt del teu cos fràgil. Ja no trilleyen alegrament els anells en tos punys i en tos turmells. Oh Damayanti, tu sofreixes. No amagüis a la fidel serventa el motiu del teu enuig. ».

Damayanti restà callada. Com havia de respondre si mitant els l'havia sentida! Malavika, volia de tots passats volgué trobar sentit al mal
pes tal dolliberà a sa mentalesa. deixa
una cerca del rei Bhima. i presentant

i presentant-se al rei Shima li adreçà aquestes paraules:

« Oh senyor, m'has donat a la teva filla perque la serveixi amb tot afecte, ~~Dones~~ ~~he~~ ~~faigues que la meva~~ ~~ofegui~~ ~~à que~~ Doncs bé, en nom de l'amor que ella m'inspira vinc a ~~fer~~ fer-te part de les meves inquietuds. Damayanti no sorrega ni diu ni dia ni de nit. No respon quan li parlo. Bot l'entrja. Està malalta, oh rei. Ves a parlar-li tu. Mira d'esbrinar d'on prové el seu sofriment, i fes, oh rei que guarigui prompte. ».

A les paraules de Malavika, el rei començà a témer per sa filla. Com ~~ens~~ ~~hi~~ s'en anà cap a la cambra de les dones. Damayanti s'estava asseguda, perdut l'esguard en un intim desvari. De tant en tant s'escapaven de sos llavis alguns mots sense sentit. La princesa d'alçà. Cregué ~~Pensava~~ el rei que l'havia vist i que ~~s'disposava a~~ anava a abraçar-lo. ~~Ell~~ Res d'això: sens mitjans sols fer li el mes llen acatament, es girà, i lassa no mes que d'alguns passos que fen es dita cambra damunt

d'un llit de repòs.

" Damayanti, filla meva ....» digué el rei. Mes al adonar-se que la princesa no l'escoltava, callà.

« Que ~~tindrà~~ idem tenir ? » es preguntà, sens apartar ~~de~~ d'ella l'esguard. La princesa s'aixecà ~~de~~ de nou ~~una quelcom més serena~~. Sorpresa mes sobre tot d'ira gada. ~~De sobte~~ reconegué el seu pare i es llançà als ~~seus~~ seus peus.

« Pare, oh el meu pare ! » digué amb veu esblaimada.

I sens poguer acabar, esclatà en un gran plor.

~~Amb les mes tendres paraules~~ El rei, enternit li va dir aquestes paraules:

« Filla meva, sospito quina és el teu mal. Ho as arribat al temps florit de la joventut, en que l'amor del teu pare, ja no t'abasta ~~ja~~ a fer-te ~~dichosa~~ venturosa. S'acosta el jorn en que un espòs benhaurat t'emmenarà ~~se t'endurà~~ lluny de ma casa sens que jo tingui dret de dolder-me. No ploris mes Damayanti. Enviaré missatgers a tots els indrets de la terra per a que convoquin a ~~tots els~~ als reis, a l'assamblea en la que Damayanti, filla de Bhima, triarà un gloriós espòs. »

D'un moviment viu, Damayanti s'alçà; ~~els~~ sos llatis lluïen amb llums de mil-i-un colors, i totà joiosa, permanegué per llarga estona abraçada al seu pare.

El Mégha Dutta (1)

El missatger núvol

Elegia

Era una vegada un cert Yaksha, que, havent-se fet menester del seu senyor per la seva negligència en el compliment del seu càrrec, va rebre una maledicció aclaparadora, ja que el condemnava a aquest malhaurat a viure tot un any desposseït de la seva grandesa i separat de la seva estimada, havia fet son estatge, dalt dels cims rocallosos de les muntanyes de Rāma, al cim d'aquells alts penyals, que la Djanakida, la seva esposa, havia purificat tot banyant-s'hi. (1).

Llavors que aquest amant en l'exil, s'havia avorrit ja qualques mesades pel Vidiśā Santa, despullats els seus braços dels seus braçalets en abandó, va veure el primer jorn d'Ashātha (2), el cim de la muntanya abraçat per un núvol que estimava la figura d'un elefant y que es complaïa en abocar-se contra una feta. (2)

Un instant restà inconmovible immòbil, corprès per la presència d'aquesta dels de la fecunditat de les flors més olorosos, i, reprenent les seves llàgrimes, el requirió del

rei dels reis, cuigué en gran desvari. Si
l'aparença d'un mirvol és prou per a
contrôlar l'esprit d'aquell que rals coneix
la pràctica, ~~[illegible]~~ com no ha de commou-
re's fondament a un amant que viu
llunyà de la boca, de la qual empara
les besades? (3)

El mirvol s'apropava; l'esclat que's
dalia per sostenir la volta de la seva
estimada amb les noves de la seva salut
tingué la pensada d'enviar-li per mit-
jà d'ell; i oferint-li un ram de flors
de coraia, les primeres de la florida, donà
al mirvol el bon-dia. El semi-deu re-
vellat, prengué en sa pregua una ~~[illegible]~~
expressió amistosa (4)

– Hi ha algun lligam, es digué, entre un
missatge que pot trasmetre's entre els
esers dotats d'una ànima de subtils sen-
tits, i el mirvol, rengill compost de vent,
aigua, llum i vapors? No, sens dubte;
mes, induit per un violent desig, li adre-
ça el prec sens per altre esment; car
l'home que l'amor atormenta, ~~[illegible]~~ es
plany devant les coses insensibles, que
devant dels esers dotats de sentits! (5)

«. Ja sé que el teu lliratge és famós ~~de~~
en el món, digué el malhaurat; la teva
raça és eixida de les ales que Maghavat
tallà a les muntanyes; ets el seu primer

ministre, i a voluntat teva pots canviar d'aparença: es a tu, doncs, que envia el seu prec, aquest qui la sort maltractada a llançat llunys de la seva esposa. Serà ~~el meu~~ prec endebades? No! car vol~~gues~~ ~~per~~ per ~~aconseguir~~ ~~obtenir~~ un desitg, ~~que~~ ~~comenaves~~ ferme comanda a un subjecte d'enlairada natura, que a un esser de baixa condició! (6).

« Oh mon vol, tu que ets el refugi dels desventurats; porta aquests mots meus a la meva esposa, de la que m'ha allunyat la ira del déu, que presideix les riqueses! Et caldrà fer la teva via cap al país ~~del~~ on reposen els princeps dels Yakshas; cap a ~~aquesta~~ la formosa Alaka, on els hostalers ciutadans i els rics palaus, son banyats pels rajos de la lluna, diadema refulgent damunt del front de Siva (7).

Nuats sos cabells a la faisó de les vídues, les esposes dels marits ~~que~~ que fan camí, ~~et contemplaràn tot respirant~~ ~~el teu ràpid compàs~~, el veuran cavalcar ~~ràpid~~ pels ~~camins~~ cels del vent, et contemplaran embadalides, i cumpàdes respiraran el teu alè! Qui sosa que devant teu, no tombarà els ulls ~~del seu~~ de la ~~seva~~ pensa vers el sortir, on la ~~seva~~ esposa es planyi de la seva absença? Que no hi hagi dubte, altre amant, ni no ho, reparant del

crear del qual espera ~~ell~~ tota la benaurança! (8)

Oh com t'empeny dolçament, dolçament, aquest ventijol favorable! Amb quina melodia ven canta aquest oceell de bon averany, cobejós de beure l'aigua que ta riera li versarà! Ja les grues fent garlanda, venen a donar-te escorta al mitg del cel, nuvols joiosos als ulls, munt de nirituls pel germinar de les sembrades! (9)

Oh germà, que res pot detenar ta cursa, veuràs la teva cunyada, esposa fidel i prova, enfilonada, sens dubte, a comptar els dies. La constancia de les dones es semblant a les flors: un cor, que s'obra sots l'esguard de l'estimat, i es tanca ~~tot~~ a bell regnir en sa absença. (10)

Els ancells que ~~respiran~~ als mangers del llac Manasa respiren els perfums de les teves flors, atrets pel ressó del teu clamp, ~~vindran a acompanyar la teva celsitut al mitg dels aires~~ tambe prompt vindran a acompanyar la teva celsitut al mitg dels aires fins al mont Kailasa, haventse proveit avans, pel viatge, de fibres de lotus i rebrots novells. (11)

Estreny en forta abraçada aquest mont d'entalivada testa, on el ~~compor~~ primer dels Raghonides ~~escalfa~~ assella sos desnivells amb l'empremta

tade ses passes, venerades dels mortals; pren comiat d'aquesta muntanya, estimada a. miga teva, a la qual en ajuntar-hi la teva excelsitud li fa mostra d'amor tot regant-la de llàgrimes tèbies, fetles d'una perllongada separació. (12)

Ara com ara, muvol estimat, escolta de ma boca la ruta ~~del teu viatge~~ i després et diré el meu missatge que retindràs ~~emmarcat~~ ~~de memòria~~ amb cura. Quant et sentis fadigat, reposa't un poc damunt les muntanyes que trobaràs en ta via: mirnvat ~~el teu~~ cos per les pluges, renovella ta càrrega amb l'aigua dels rius que es remuntarà cap a tu en bauma suau i lleugera. (13).

- Oh, cridaran amb esglai les ingènues esposes dels Siddhas, alçant en l'aire sos ulls esbarrits - No és ço el cimal d'una muntanya que el vent empeny al damunt nostre? Quant hauràs ~~amarat~~ sos vels, emlairat més encara, tot ~~allargant~~ perllongant el teu cos com una trompa, que per sa grandor avergonyeixi la dels onfanys que duen damunt seu la volta estel·lada. (14).

Del cim estant d'aquest pujol Indra et mostrarà emprop ten un ~~meravellós~~ admirable bocí del seu arc, ~~que brillarà~~ tal·lant una mina esparpaiant ~~sobre~~ els esplendents esclats de les pedreries. Ton cos atzurat en rebrà una meravellosa ~~bellesa~~ color, semblant a la de Vishnú ~~quan porta~~ sota l'hàbit de pantó[3] daurat del qual una au de mil colors desplega tota l'esplendor de la seva cua. (15)

- De tu, depenen les bones collites! - cridaran les cares dels camperols, bevent-te amb els ulls on ~~llig~~ la tendresa, mes, inhàbils al joc coquetó de les pestanyes. D'allí a tant t'en jutjo cap a Mâle, on la fondes de la vella embaumen els corredors, i flecta ta cursa llenguera mitj a tramontana mitj a ponent. (16).

Si t'agrangen les jaduzes del camí, la muntanya de cimal ~~cobert~~ cobert de mangueis, on les plujes podran endolcir el neguit de la foresta, bt fera oferta del seu front rocallós: i t'hi reposes: ~~car bat~~ subjecte de barca ~~cadicio~~ mena ~~agradecat~~, agraït d'un be rebut, no gira el seu rostre al amic que li demana ajuda, que no fera un esser tant enlairat com l'Amrakuta! (17).

Una volta ~~passat~~ cavalcat ~~abcisa~~, semblant a la tirana clucuta d'una vidua, sobre el cimal de la muntanya de flancs abrocosos, sota els bosos de mangueis, ufans de fruits madurs; ~~de roble~~, blavosa de muscos per avall i esblanqueida a la renta, ella de roble, s'ofenirà als ulls ~~a~~ amb una aparença semblant a una parella d'amants immortals (18).

Quant hauras ben reposat ~~d'aquesta~~ sota aquestes obagues, nacer de les cares dels ~~bosos~~ bosquets, ~~haurás~~ deixes de ~~mendicat~~ ta ruta vendrà de ta cursa, que el vessament de tes ones haurà fet ~~blés~~ llenguera, vetlla el Raivà (4) del qual les aigües s'estavellen al peu del Vindhaya ~~d~~ damunt d'aspres roquissars, que fan un clot semblant al cos d'un

onfany damunt del que s'embarrien
~~mants~~ rierols ~~de~~, ~~tal com un devot~~
~~de Vishnú~~, o ~~tal com~~ al d'un devot
fervent de Vishnu, quals membres aparei-
xen ~~pintats~~ exornats amb nimbiliques rengles. (19)

Tant prompte, oh mirol, hauràs renovellat
la teva càrrega en les aigües d'aquest riu,
obstruint pels seus innombrables jimboleng i perfu-
mat del suc ~~embalsamat~~ balsamic dels onfanys dels
seus boscos, camina avant; mes l'alenada
del vent no podrà computar la plenitud
de ta sina; car ~~tota esta buida~~ la buidor
es llengera, mentre que l'abundor es deve
feixuga (20)

~~Oh! llavors que hauràs~~ Tantost obrirà,
al llarc dels rivatges, els tendres brots e-
pargits damunt els cadambes una tinta
d'un groc verdenc i mostrar-se les pri-
meres joncelles damunt les branques dels
bananers; tant bon punt plairàn ~~a~~ en
llurs boscos caldejats, les dolces sentors de
la terra, els ~~ka~~kataixas vindran ~~a saudar~~
~~el cassi al teu~~ amatents a mostrar-te
el Cassi (21).

Bo veuer aquells ans enllestir-se per a
amparar en sa carinyada les gotes de la teva
pluja, i indicant pel compte dels dies, que
les grues han disposat ja en línia els seus
esquadrons ~~s'apleguen~~ els Siddhas, s'aproparan
a tu, al temps de les tronades, per tal de re-
tre homenatge; per co que, demunt a la pur
l'estenyer l'arbre estimada damunt son pit
amb besades vadolles de passió. (22)

Prevenig, amic, que malgrat el teu daler per retrem prest aquest bon servei, cada muntanya, flairosa de Kakubas[5], sabrà robarte ~~marfega~~ qualque rim del teu instant; i ~~que~~ que la teva celsitud temprarà ses passes en veurer els pagesos, humiliejants els ulls, donant el bon-dia amb ~~sa~~ delitós proyneire. (23)

Els Dâçaras, dels quals els Mogarets, obriren els seus Châtyas[6] rublerts de passarells, que van a ferhi llur niuada; aquests Dasaras, dels quals les cledes dels jardins, ~~sobtuen~~ resplendeixen del ~~la~~ groc esclat de ses florestes odorants ~~y~~ ~~elsrepels~~ i els boscatges de jambolers blavegen ara per la saba dels fruits, retran bentost els flamingos per ~~hostatjarhos~~ algunes dies. (24)

Ves dreta via a la capital, famosa sota el nom de Vidiça, i engatat a fruir del goig de trobar-te en tant formoses contrades. Devallat que hauras ~~d~~la roca dels seus ritatges, beu, al ressó venturós del teu llamp, l'aigua blana que el Vaitravati ~~rodola~~ fa rodolar dins ses ones belluguadisses; de semblant paisi hom beu ~~amb~~ les cobejats besades, un vostre ~~que fa glatir pendivera~~ ~~de ses~~ pel bell ~~magissa~~ onejar de les cellas. (25)

Deturat i reposa un instant damunt la muntanya Nitchais, qual cimera semblara als teus ulls, una testa d'esterrupats cabells, per les cadambes de ~~flors~~ ~~dos~~ ravenyinades flors, que ~~s~~ el teu humid contac-

te hauria fet naixer; la Nitokris, ~~el~~ ~~les~~ ~~ones~~ de le que les cuves dels roquissars ~~fan~~ ~~vers~~ fan traïdoria als amors dissolutz de la jovenalla, que fa estada a la ciutat, per una alenada d'aquest perfum amb que les cortisanes embaumen llurs voluptats (26)

Tant bon punt t'hagis reposat, requeire el teu camí, tot regant, al llarc de la Vaganadi, les ~~poncelles~~ auriolades poncelles dels gessamins, ~~[illegible]~~ nades de ~~proc~~, en els vergers que bordejen sos rubatjes; i en el comble dels teus benfets, versa la teva ombra un instant damunt del rostre de les cullidores de lotus, afadigades pel treball d'amuntegar la suor que l'existència l'istia fa degotellar per les seves galtes. (27)

Amic que la ruta del teu ~~pelegrinatge~~ romiatge requeire una ratlla curta vers el nord, no tombis el teu rostre als amors que d'oferaian dels terradets que coronen els palaus d'Udjajini; car si no tinguessis el goig de veure els ulls d'angle bellugadiç de les esposes dels rotys moradors, que esperonegen amb sa llum la cinta dels teus llampecs, series mal pagat de ta fadiga. (28)

Si bellugueire de les ~~ones~~ del Nirvindhya, et recordarà lo que hi has d'embadalidor en el cinyell de les dones, en les renglera d'ocells en el brogit de la tronada; els seus remolins son l'imatge d'un jòlit melic, i el correr de ses aiguës te quelcom d'un gracios tambalejar en ta via. deixat caure al mitg de les seves aiguës;

car la conturbació d'una dona devant ~~devant~~ de qui ella estima es sovint el primer mot d'amor (29)

Des que hauràs descompassat aquest riu, veuràs una riera semblant a la ~~trau~~ trena d'una ~~vi~~ vidua per la fretura de ses aigües; la seva esplendor resta ~~esgroguida~~ esgroguida. ~~~~ volta les fulles mortes, cauguden dels arbres, sos infants. Et fa, sa mostra de l'estat a què l'ha reduida el seu funest abandó, i de la benhauranca ~~~~ de contemplar-te. Cal doncs que esvaeixis la seva sequedat (30)

Arribat al país d'Ujein, ~~~~ famós per l'his, tòria del rei Udayana, i pel gran nombre dels seus savis, per via cap a la vila de la qual ja t'he parlat, que du ~~~~ també el nom de Viçala, fruidora d'una immensa prosperitat i semblant a un sobre escapolé del cel portat aquí baix, per gracia de certs mèrits dels mortals admesos dins la Swarga i devallats de nou a la terra, despres que haguessen ~~~~ esbaurit casi la joya deguda a ses bones obres (31).

Allà, on els ~~~~ cisles ~~~~ punyents de les grues, semblants als ~~~~ molt inar, ticulats d'un home embriac, son emportats al lluny pel vent del Sijra, ~~~~ i embauma ~~~~ ~~~~ tot jugant amb les sentors dels dotze ~~~~ badats al matí i que amb ale, nada favorable als membres ~~~~ a les do, nes dels fatigues de la voluptat, com un amant ~~~~ lliura amb ses manyagues ~~~~ que es objecte del seu abrusant dalèr; (32)

allà, on els pargues dels palaus ~~~~ Openaran

l'homenatge de llurs dances amb amorosa distincio; allà, crescut tot envoltant pels olorosos vapors, engalanats dels jinestals on es perfumen les cubelles, ni la teva anima es lassa del viatge, alloga la fadiga damunt dels tendrats dels alberes, embaumats per les flors, on enjoiades donzelles deixen en les margues d'aquell, l'empremta dels seus peus. (33)

- Es l'esplendidesa atzavada dels cabells ma-teix de Siva!- diran els pobles, contemplant-te amb respecte, mentres tu caminaras vers la santa casa del senyor dels tres mons, (2) cap als jardins, on sospira l'espos de la feresta Durgà, on el Gandavati perfuma l'ale dels vents amb el polsim dels seus lotus i amb la fragancia de les flors aigües, dins las quals les tendres jadrines s'abandonen al plaer de fulleiar tot banyant-s'hi. (34)

Si arrives avans d'hora al temple Mahakala (8) cal que hi restis fins al moment que l'astre de la llum devalli a l'horitzó: Acompanyant aleshores, ab moviment devot, amb el timbal del teu clamp, en honor de Siva, els sacrificis del capvespre, abastaras la compensació del teu salut, ab el rodolar del trio. (35)

Sentiràs agradides de les onglades que el plaer deuria emprentar en llurs cossos a les primeres gotes de la pluja, les dançadores de cinyells garolayres a cada passa de llurs peus, les mans lasses de bellugar amb gràcia coquetes eines esquives - mosques de maneges incrustades d'esplendides pedreries, llenyaran

ponder llamhegades damunt teu, semblants a
remplenes d'abelles (16)
Posat darrera el deu, apoyat damunt del
cercle de l'horitzó i continuat pel bosc
de ~~sombratges~~ branquatges, semblants a braços
alçats en l'aire, que ~~fa~~ la teva ~~cara~~ capvespra
esplendor, tant vermella com la rosa de
la Xina de mon oberta, llevi a Siwa l'en-
veja de revestir al començament de la
seva dança la pell sagnosa de l'elefant (9)
i que Shavani (10) contempli la teva devoció
amb immovil ull, bentost tornada la cal-
ma a la seva anima (11).

Que els llamps ~~fan~~ lluents com l'or, que res-
tin damunt la pedra de toc, mostrin la
via en el carrer del rei a les espases, que, en-
cegats els seus ulls per les tenebres, es dirigei-
xen a la nit vers l'hostalatge, on les crida
la volupta; mes, tot vessant la teva plu-
ja, guardat de parlar amb la severa veu
del ton llamp, temeries d'espetxir-les. (12)

Aquest joc hauria pogut apadrigar al
llamp ton company; aleshores passa la
nit damunt del ~~paisatge~~ tendal del primer
palau que trobis; on dormen les colomes;
mes, tant ~~aviat~~ bon punt el sol es torni a
mostrar als teus ulls, ~~acaba finalment~~
empren la ruta del teu viatge; car el com-
pliment d'una promesa feta a un amic,
no comporta la tardança. (13)

~~Es el te~~ Serà el temps, aleshores, que et
caldrà eixugar els plors dels ulls de les espo-
ses, duent de mon bras ells els esposos, dels
quals els plangen de viure allunyades; aixi
dones, donat pressa ~~d'estol~~ de jaquir ~~la~~ el
camí del sol. Retornat per a assecar les pe-

les llàgrimes de la nit damunt la flor del lotus,
sa gelosia contra tu no serà pas mínima
quant vindrà que li posis un obstacle als
seus rarjos (40).

El riu Gambhirà no ~~serà gaire~~ serà
repte de reflectir la teva imatge d'una
faisó ull-prenedora, en la rima de ses argiles,
no menys cristallines que la seva anima: fes
esment de que una pluja massa forta no
malmeti els seus lotus blancs, en mitg dels
quals hom veu botar les agils i lluentes
safiras (41).

Quant troquis les branques dels canyissars,
talment ~~com~~ braços esteros cap a tu,
i el seu ribatge despullat de les blaves ones,
semblant als contats d'una dona, que han
deixat caure llur ~~faldellí~~ atzumat fal-
delli, no serà pas sens recança, mon a-
mic, que podràs alenhores seguir la teva
via. Car certament, qui pora, que una ve-
gada n'hagués sentit el gust, tindria prou
força de voluntat per deixar la seva illa
tant embadalidora com el cos d'una es-
timada? (42)

Allà, embalsmat del seu contacte
amb les sentors exhalades de la terra per
gracia de tes pluges, un vent fresc, que
els origanys beuen amb delectança i que
fa madurar dins els boscos els fruits de
la figuera, pujaràs amatent per complau-
rer el teu desitg d'arribar a la montanya
Devagiri, on la conca de les valls s'omple
de tonades encisadores. (43).

Cambiat allà, en un mirall de flors; des-
pres, sota ~~un capet de flors~~ ruixats de flors

amarades dins les aigües del Ganges del cel, inunda a Kartikeya,(11) que ja d'aquesta muntanya el seu sojorn acostumat; car ell es nat d'una llevor més resplendent que el sol, allunyada per la salvació de les vots del cel, dins la boca del foc, pel déu que es cenyeix el creixent de la lluna per diadema (44)

Fes venir cap a tu atraient-lo amb una esplendor imitant a la lluna, que lluu davant del front de Siva, l'ocell de Kartikeya, aquest parell d'ulls blanquejats, del qual Bhavani ~~ja amorosa~~ amorosa pel seu fill, lluita les plumes cauzudes de la seva cua entorn de les celles, que auriolen d'un cercle de llum. i que son semblants a pètals de lotus, fills de les aigües: a bell seguit el fera dançar ~~al~~ el so esclatant del tro, repercudint ~~a~~ per les muntanyes (45)

Tant bon punt hauràs retut homenatge a l'Immortal, que fou nodrit al bosc de Saravana, i decantat una mica d'aquesta muntanya, prop el camí, que't cediran les parelles de Genis Siddhas, fugint temorencs de les gotes de pluja, que podrien malmetre les seves lires; i toca, per tal d'honorar ~~la gloriosa~~ la gloriosa riera, ~~[illegible]~~ de Rantideva il·lustre, que obtingué pel sacrifici dels infants de Sourabhi,(12)(13) la sang dels quals ha pres la forma d'un riu. (46)

Els esers divinals, que creuen les runes del cel, tot baixant llurs esguards vers aquest riu, al qual tu hauràs baixat per tal de honrar-hi aigua tu, que ha robat el color blanc al dens de dur l'arc Gàrriga (14)

el veuran tant clare com es, lliscar per causa de la seva llargària per un llit ben extret, com un collar de perles, al centre del qual hi ha un gros safir. (47).

Atravessat i seguerie tres camins, fent de tota imatge reflectada dins llurs miralls l'objecte de les mirades curioses de les esposes de l'acabalada Daçapoura, els ulls de les quals tenen robat la formosor de les abelles que volategen damunt del bosquets (toia) de gesamins, les pestanyes de les quals, bo i redreçades semblen a les de les garces saltironant de joia (48)

Volant amb les ombres desplegades en baix de les terres de Brahmāvarta (15), honora aquest camps lliberers dels Kouravs (16), on tants guerrers trobaren la mort; aquests plans, on l'eroic arquer inundava amb aquelles sagetes, que son arc gàndiva, gitaba per centenars, els rostres dels kshatryas, a la plaisó que tu amares les nimfes sota les golfs d'un safer. (49).

Damunt la riba, que Balarāma habità en altre temps, on l'afecte pels seus amics li feu tombar la testa del combat, i a renunciar fins al delitos odor del vi de palmera versat pels ulls de Revati la seva esposa; allà, et dic, quant et passeigis damunt les aigües de la Sarasvatī, de nuvol de limpids trenos, [illegible], Kaishna, seràs tu, tens sols per la color! (50)

D'allà estant, vertes, tot bordejant el Ramakhala (17), a trobar la filla de Djahnou, rasanda del rei dels monts per esser cònca

l'escala per on els fills de Sagara monta-
ren fins als tronges; ella, que tot rient se-
amb ses escumes, de les celles sobiranament encon-
gides de la deesa Bhavani, i tocant la
lluna amb ses mans plenes de tombagues,
s'en ana a perdre a Siva per la cabellera (51)

Suspès per una meitat del teu cos, del
mig del cel, si vols beure, com un orfany
dels dens, la seva tortuosa aigües, cristall
lluent i pur, ella tendrà de prompte una
novella font a la teva ombra, llançada
dins del cuis de ses ones escumejants, com
si fossis el Yamouna, que hagués vingut
d'un altre cloc a confluir amb ella (52)

Arribat davant la muntanya, bressol
de sa naixença, de cimals sempre blancs
de neu, de roquissars embaumats de
perfums que allà el mesc hi alloga en
mig de les gasels agegudes; allà, assegurat
al cim, que pot allargar-se de
les fadigues del camí, assolirà una esplen-
dor comparable a la volta eterea, que cava
amb ses pens el taur blanc de l'immortal
de mils vells (53).

Si per ca, que per devastada per un d'a-
quells focs que s'encenen al fregament de
les branques dels pins de llargues fulles; in-
cendi esportant dels boscos, quals flames
devoren les cues fondoses de les vagues remu-
gadores: tu tens els mitjans d'apagarlo; dis-
ma-t-ho amb els milions de gots, vessa-
des per tes plenges; ja que la potencia dels
grans no els hi es donada mes que per
salvar als malhauruats de llurs infortunis (54)

Vegent que la montanya ha trencat
tos membres, els çarabhas,(13) que no poden
~~suportar~~ comportar el ressó desencadenat del
ten llamp, t'insultaran en l'ubriaguesa de
l'orgull; inunda-las, oh mural, que no es plaent d'insultar, sota el riure burleta d'una pluja, barrejada amb calamarça! la ciutat, com pot rebre una audacia, fracassada en, son començ, si no es amb el menyspreu? (55).

Flectant tos cos per l'adoracio, descriu
un pradakshina a l'entorn de la pedra, que els Siddhas comblen d'ofrenes rens
parar i davant la qual aquell que
cenyeix el creixent de la lluna ha deixat
d'un modo visible la marca dels seus
peus. a la vista d'aquest roc sagrat,
llençant lluny d'ells els pecats per la separacio de llur anima de llurs organs
dels sentits, els creyents obtenen tot seguit
~~la~~ partir el sojorn dels seus pacients ser-
vidors. (56).

Els vents feran parlar amb melodioses
sons els ricords, plens de sa olenada; els
pinnaris, sos devots seguidors, cantaran
les lloances del vencedor de Tripoura;
tu, si per altre part pas ressonar ton
llamp, dins la cova de les cavernes
a tall de tambori, el deu de tres ulls,
no trobaria en aixo reunits tots els
instruments de sa musica? (57).

Quan hauras descompassat el caire
de la montanya, on l'hivern hi fa estada, allarga-t en una forma brillant.
~~simula~~, tortuosa, llenguda com el
peu de Vishnou, quan es lleva per

castigar l'opressió de Bali; i assoleix
la platja septentrional per aquesta
ruta, que el cap dels Brighonides[19], fins
que la gloria d'obrir-se a cops de sagetes
en els materns flancs del mont Krâaunt-
cha, que és la porta dels flamingos, tornant
de nou al llac Mânasa (58).

Bl mirall de les ninfes celestials dona
ra hospitalitat a la teva imatge, una vega-
da hauràs assolit el cim del Kailâsa,
del qual el braç del monarca de dem
caps trencà la rúbida coherència; mont
superb, que s'aguanta travessant els aires
amb set altes cimes, totes blanques de
lotus Kumuda, com si un violent es-
clat de riure del déu dels tres ulls hagués
petrificat a bell regnir i hagués fet pols
de tots contats (59)

Al instant en que, semblant al negre
mantell posat damunt l'espatlla de
Balarâma, t'hagis posat al cairell d'a-
questa muntanya tant blanca com
un tros d'ivori en l'indret matèix on
l'elefant acaba de rompre un ullal
jo sembla que vos veig a l'un i a l'al-
tre; ella, esdevinguda gelosa com un
ull de nineta immobil; tu, lluent com
el colirri estès dàmunt les pertanyes. (60).

Si Gaurri, havent ~~se apartat~~ de lluny
la seva amb la que s'en fan un braça-
let, i davant la mia a Siva, passa el
temps passejant-se per aquesta monta-
nya, teatre dels seus jocs; retinga dins
ta vina el torrent de tes aigües i, vin-
clant tos cos en actitut d'adoració
esdevingas per ells una escala, el piadós

grapons de la qual tinguin la benhaurança de tocar llurs plens (64).

Allà, malgrat tu, quan ton llamp, trencant sa barrera, hauria vomitat les angúies, la jove filla del cel et forçaran sens dubte a fer per a ells l'ofici d'una nuba, on cent artifícis destilin fresques rosades; mes ri, una volta las de servir d'aquestes pobres, amic meu, elles no voldran tornar-te la llibertat, espantades amb tos grocs tremolos l'orella d'aquests nimfs incrustants en llurs diverti-ments! (62).

Sorant aigua de la cima del llac Màrnasa, on creixen els lotus d'or, fent per amistat a l'orifany celeste Aüra, vata el bon servei de tenir damunt d'ell obert un instant el teu parassol radiant per mitjà de vents d'alè, destilants d'aigua les verdes flonjes dels arbres Ralpas, tu gaudiràs d'aquest mont sublim, del qual el blanc cristall semblarà com trencat per la teva ombra; (63)

aquest mont, damunt la pendent del qual, com volsé els genolls d'una amant la gangà diuca causen la tunica d'ondes, quand de nou hauràs passejat tos enguants avids per agrests ganatges, verds Alaka, que al igual que una amant entrellaça les perles en sos bucles de cabells, du damunt la cima de sos alts pinatars en l'estació de les pluges una massa de movol

que vomiten l'aigua a torrents.(64)

Allí, on, damunt del sol d'una terra feta de pedreries, els palaus de les dones enjoiades, els menjars pintats i les mans batent tamborins en concert sens fi, poden suportar damunt les cimes rasants la volta del cel, la massa enlairada de les aigües, nuvol cenagós pel llamp, abraçat per l'arc ~~del cel~~ d'Indra (arc de S. Martí), estorant son amable i profund;(65)

allí, on el palau de les flors de loto ~~loto~~ dins un aire de palmes a la primavera de les dones, que tenen per joguet un lotus a la mà i porten el gessami tot just obert niuat en sos bucles negres, el fresc pomarada nuat a la cintura, que lliga els cabells al cim del cap, el cadamba damunt la clenxa, que els reparteix al mig del front, i la flor de kurùnta, que el seu apropament a fet néixer, penjat en garlanda d'una orella all'altra;(66)

aquesta ciutat, on, montats damunt llurs plataformes totes folrades de blanca pedreria et plenes de flors tant brillants com la llum, els Yakshas, acompanyats de dones celestials, van a gaudir, als seus palaus de tot l'any, a manera de tambors percudits amb plenitud, les voluptuoses sabors d'un aberratge de tulat dels arbres Kalpas;(67).

allí on la nuta de les amants durant la nit és rellevada al matí per flors de mandàrina que el turbament de la marea fa caure dels bucles dels seus cabells, per relumbres d'or, en trossos, que

han lliscat de les orelles, per peels, es-
capades dels rets i dels collars, dels quals
les pedrisetes dels jutes ha trencat els
fils; (68)

allí, on, mentres que llurs amants amb
una mà, que l'amor fa insolenta, a-
molleu, trenquen, arranquen els vestits i
les cintes dels calçons, ~~les~~ dones dels
Yakshas llencen a grapats, més en va,
la pols de sandal damunt dels ulls
que aparoueixen lampares di piedre-
ries, posades vis-a vis dels seus llits,
la flama de les quals es respera en
l'aire; (69)

Dalim - Roumar
o el Princep Magrana

una vegada era
Un rei que tenia dues reines, ~~l'una~~ la una es deia Suo, l'altra Duo.
Suo tenia un fill, Duo no en tenia cap.
El rei s'estimava mes a Suo; l'adorava per ella mateixa, peró, mes que per res, perque era la mare del seu unic hereu.
Duo estava molt gelosa de Suo; per tots els medis procurava mortificar-la, volia ~~prendre~~-li robar-li el carinyo del Rei i al mateix temps per ~~do~~ morir el seu fill
Es deia pel palau, que un misteri planava damunt la vida de l'infant i que la seva existencia estava lligada a una magrana, i es per aixó que li havien donat el nom de Dalim-Roumar, o el Princep Magrana.
Duo, dentjosa d'aprofundir aquest misteri i de descobrir semblant secret no es descuidava d'intentar-ho per tots els mitjans possibles.
L'infant criava tortoretes a les que estimava amb deliri
El ocellets en ses volades, anaven a posar-se sovint en la cambra de Duo i aquesta les retenia prevenint per tal d'obligar al Princep ~~a~~ a que vingués a reclamar-les
Un dia que Dalim ~~l'anà a veure~~ per aquest objecte, li digué:

– Et tornaré les tortoretes amb una condició.
– Quina? preguntà l'infant.
– Amb la condició de que em digués dins que està closa la teva vida.
– Oh, jamai he oit res tan mes estravagant! respongué l'infant. Dins un pot estar closa, si no es dins del ventre!
– No, no es pas això lo que et pregunto. Un astròleg va pronosticar a la teva mare que la teva vida estava closa dins una magrana i que tota la teva existencia depenia d'aquest fruit. Doncs bé! jo vull saber on es troba aquesta magrana.
– Mai he sentit parlar de semblant cosa, digué l'infant.
– Si tu em prométs que no preguntaràs a la teva mare, i que després vindràs a contarme tot lo que ella t'digui, et tornaré les tortoretes demá al matí. Mes, cal que tinguis present una cosa: la teva mare no deu saber mai que he vingut per qui t'ha fet tal pregunta.
Dalimi. Kosmar s'entornà a la seva cambra a entretenir-se amb os joyes, després se'n anà a trobar la seva mare, la Reina Sus.
– Mare, digà'm, de que depen la meva vida?
La mare tota trobada, digué a Dalimi:
– No em facis mai mes preguntes semblants
– Mare, Mare, tinc entés que l'astròleg et digué que la meva vida depenia d'una magrana.
– Oh! no, no, t'ho prego, fillet meu, no'm preguntis aquesta cosa de mal averany.
Mes el Princep, qual curiositat estava ja desvetllada, digué: ti pe sabe la veritat. Digué que no mentiria mes, que no beuria ni jorn que justicia del Palau si no se li deia la veritat.

Foren tals les amenaces que feu a la pobre mare que aquesta acabà per descobrir-li el vel del secret de la seva vida.

*

L'endemà al matí Dalina ~~fou delegat~~ amb molta diligencia anà a contar-ho tot a la Reina Duo.

E quant aquesta ~~ho hagué~~ sabé lo que volia, ~~tot ho féu~~ curtí tot-seguit a ~~fer en practica~~ ~~lo que li calia~~ fer per manera de lograr ch. sens propòsits.

Se posà al llit, ~~se estava a jaure~~, fingint-se malalta.

El Rei vingué a veure-la; i no sospitant res, ~~ordenà~~ feu cridar el metge del Palau.

Mes aquest ~~que estava~~ amb convivencia amb la reina Duo, digué que no es veia amb cor de guarir-la si la Reina no es bevia el suc d'una certa magrana, que creixia en un arbre d'un cert jardí bastant allunyat de la vila.

El Rei, que ignorava tot quan feia relació amb aquesta misteriosa magrana, envià un missatge a cullir-la per a la Reina.

Mes, a penes la magrana fou arrencada de l'arbre, que el petit Dalina es sentí mudant.

Entrà en ses habitacions i es deixà caure sens forces damunt del sòl de la seva cambra.

La magrana fou portada a Duo; aquesta l'obrí. No tancava pas, com les altres magranes, una infinitat de grans petits transparents i vermells, semblants a rubís. Contenia una caixeta que ~~tancava~~ un ~~petit~~ bell collar d'or fi.

La Reina el prengué i se'l posá al coll.
Al mateix instant d'estat de Dalim s'agreujá i exhalá el darrer sospir.
El Rei i la Reina Leo entingueren una gran desconsol.
La malaltia i la mort de son fill havien estat tant sobtes i inesperades, que el Rei no podia comprendre com havia pogut succeir.
No volgué pas que el petit cos del seu fill fos incinerat.
El feu deponitar dins un pavelló de marbre blanc, al mig d'un bell jardí d'esplai, situat al afores de la ciutat vella.
I va ordenar que ningú fos gosat d'entrar dins aquest jardí.

*

Dalim-Roumar estava promès amb una encisadora princesa. Lucan d'aquest, nom; es tallá els cabells, es proposá tallar-se els cabells, dependre's de les joies, dels ornaments, i vestir el sarí de les viudes; fins havia promès d'acomplir el Sati quan el Rei faria incinerar el cos de Dalim.
el seu estimat
Mes prompte rebutjá l'idea de creure aquest li havia estat arrabassat per sempre mes; es feu el propósit de vencer la mort a força d'amor i dolleghe el Deu a cop d'oració. Demanà al Rei que li deixés vetllar el cos del seu estimat.

*

Sols la Princesa ~~Sta~~ te les claus del pavelló de marbre blanc
i ~~ningú~~ ningú més que ella pot entrar-hi.
Be la certesa de que ses pregaries i ses ofrenes perdrien virtut
si algú els hi veiés fer.
Vetlla el cos del Príncep, defensa gelosa la seva solitut i
prega amb un andor sens igual.

*.

Després de la mort del seu unic fill, Suo, inconsolable,
permaneix retirada en ses habitacions; s'oblida fins d'ella
mateixa.
Poc a poc el Rei es despren d'ella i s'acosta a la Reina Duo
que de sobte li apareix singularment encisadora.
Suo ni d'aquest canvi s'adona; no pensa mes que
en el seu fill mort; li sembla que ha perdut la raho de
viure.--- res no existeix ja per ella, fora del seu dolor.
Prompte el Rei l'abandona del tot.
Es ~~llit~~ lo que Duo desitjava; el seu somni d'esser la
favorita ~~del~~ s'ha realotjat a la fi
El Rei passa les nits en la seva cambra, portant-li ob-
sequis i cobrint-la de joies.
Duo es ditxosa. Sos vels de vius colors i el ~~picarol~~ dauinyar de so
~~picarols~~ ~~empescan~~ ~~l'obrecon~~ al Rei. al seu contat, oblida la tristesa i
el dol de la Reina Suo.
Cada vetlla, al aparèixer el Rei, Duo, per tal de no des-
vetllar-lo ~~s~~ sospita, desfulla de son coll el fi collar d'or.

I, al moment en que ~~la deixa~~, se'l veu, Dalim, alla, dins el petit pavelló blanc, torna a la vida.

A l'alba, quan el Rei deixa de Dios, aquesta ~~torna a fer~~ es torna a posar el collar d'or, i al matéix punt Dalim es mor altra vegada.

Així cada nit el Princep torna a la vida, i cada matí torna a caurer dins un somni de mort.

*

En tornar a la vida per primera vegada Dalim ~~fa~~ es sentí molt sorpés de ~~trobarse~~ despertar-se dins del pavelló i no sabé no comprenia res de lo que hi passava.

No veia ningu ~~enlloc~~ al voltant sen i no obstant, a la seva vora hi havia una safata plena de ~~menjar~~ viandes diverses

Trobava ~~tot~~ això molt estrany. En menjá una mica i li aná tornant la memoria ~~de tot~~ a mida que recobrava les forces; es recordá del secret de la magrana i de la curiositat de la Reyna Dios i.....

Ara al moment en que comensava a comprendre ho tot, les forces l'abandonaren de nou i morí sens sospitar la presencia de la seva petita promesa, que, en una ~~cambra~~ veina, pregava amb les potes tencades.

Sortia el sol.
Abans d'eixir al jardi per fer un ramell de mango

i d'aquestes per tal de fer-ne ofrena a les divinitats, la Princesa volgué tornar a veure el cos de Dalisa; i es donà compte que una part de les viandes havia desaparegut.

Una suprema joia envaeix tot son ésser: per fi les seves pregaries havien estat ateses!

Entrà de nou dins la cambra on habitualment es lliurava a son culte i s'imposà les més dures penitències i mortificacions.

No volgué beure ni menjar fins al vespre, i sens perdre un instant de repòs, prosternada davant del sol, adreçà incessants pregàries a les divinitats.

*

La nit següent el Príncep es despertà de son somni de mort.

Trobà la viande curosament preparada en un racó de la cambra. Féu un lleuger repàs, i després es posà a reconèixer el pavelló.

Tot anant d'una a l'altra cambra, arribà davant de aquella on la Princeseta pregava amb gran fervor.

Engegà la porta:

- Ah! ets tu, ets tu a la fi: les deus han tingut pietat de mi, digué cridant la Princesa.

I ella va cobrir cap al Príncep que la prengué en so

braços; reposant el cap damunt sa espatlla, elle plora d'e-
moció i de joia.

El Princep, que plorava també, li contà son estrany destí;
calia ~~apagar~~ ajudar-se del collar, ~~sino~~ de la corbata aquesta altes-
natives de vida i de mort, continuaríem sens parar.

— No et desconsolis pas, oh estimat, digué la Princesa
tinga confiança en mi; jo trobaré aquest collar i tè'l
portaré ben promptè. Ja te que no ets pas mort i per tant
no ocuparé el temps pregant. Amb ets les meves forces in-
tentaré salvar-te.

Els dos joves ~~se~~ van asseure's i restaren sens dir un
mot l'un a la vora de l'altre.

Mes tard els cors començaren a xiscla, anunciant
la vinguda del dia.

Dalins, sens forces, cargué altra vegada dins son somni
de mort, car al llunyi, dins del Palau, Duo, a que el Rei
acabava de deixar, s'havia posat novament el collar.

La Princeseta contemplà llarga estona al seu esti-
mat, ets dalt del marbre fred.

Despres sorti del pavelló per a complir la seva missió
d'amor.

Se'n anà cap al Palau i es dispersà de cambrera,
acompanyada d'un ~~noi~~ noiet que feia passar per
germà seu, es feu intro duir en les habitacions de Duo,

i li oferí sos serveis. Aquesta, que passava tot el temps ocupada en cuidar de sa bellesa, acollí ~~diligentment~~ de bon grat la nova serventa. La feu asseure al seu davant i li presentá els peus.

Amb sos instruments la donzella li llimá les ungles, amb un tros de rajola cremada li pregá la pell, després amb l'alta ~~es~~ ressegui el gracios contorn dels ~~peus~~ diminuts peus de la Reina.

Aquesta, molt satisfeta, pregá a la nova cambrera que hi tornés cada dia.

La Princeseta no desitjava altra cosa ~~en~~ ci del qual perjudicar
Per anebassar a la Reina el pit d'or ~~en~~ estava ~~complida~~
la vida del ~~se~~ seu ~~fadrí~~, estimat, ~~el~~ havia concebut un plan.

L'explicá al noiet que l'acompanyava.

L'endemá al matí, al moment en que s'ajupí davant la Reina, el noiet llançá un crit.

Duos li pregunta que era lo que desitjava.

- Vull aquest collar que portes, va respondre.

La Reina refusá donar-li, dient que era son joiell mes preuat. El noiet

Pero ~~el~~ ~~tinfant~~ seguia cridant tant fort que per fer-lo callar, la Reina es traguí el collar i li posa entre les mans.

~~Al moment d'anar-se~~,

Quan fou el moment d'anar-se'n, la Princesa digué al noiet que era cosa de tornar el collar a la Reina. Mes el petit, ben ensinistrat, no volgué ~~el cap de les mans~~ despendre's en de cap de les maneres. L'~~entenya~~ apretava entre els seus dits encrespats, tot donant cops de peu i cridant cada vegada més fort.

– Oh Reina, digué la Princesa, deixa'm el teu collar; ~~quan~~ ~~una vegada~~ ~~tornats a casa~~, tant bon punt, ~~una vegada~~ tornats a casa, s'hauràbegut la llet, ~~s'adormirà, i als~~ ~~braços li prendré~~ li hagi untat la cara, li prendré, i corrent prendré a portar-te'l.

La Reina la deixar fer; que l'importava ~~ja~~ d'altra part, Dalim Roumar era mort de dol fora molt temps!

*

La Princesa ~~ta~~ té a la fi el preciós collar; corre cap al jardí sens perdre un instant.

Arriba devant del pavelló Dalim-Roumar. ~~Està~~ ~~fora~~ és allí, dret, esperant ~~el~~ ansiós el seu retorn.

Pesa ~~el front de~~ la seva estimada, en mig del front, entre els negres rulls que es decanten per damunt les seves celles com per millor veure la joia profunda que enlluerna per fi els seus ulls.

- Demà, digué ella a Dalim-Roumar, demà, mon estimat, tornarem amb gran pompa al Palau.

L'endemà, feu portar pel Princep un elefant blanc, encobertat de drap d'or, i per a ella un palanquí de fusta de sàndal incrustat d'ivori.

Després ~~ella~~ envià un missatger al Rei per tal d'anunciar-li l'arribada d'un Princep estrange.

A corre-cuyta el Rei fa fer tots els preparatius: els cavalls son ensellats de cuiro vert, brodat d'or i d'argent; el sòl es cobert de tàpisos de Rachemira, semblants a erols de flors.

Tota la ciutat es alegrament empavesada, en tant que els millors músics improvisen sobre els xaphnis, jòvens cants de benvinguda.

L'elefant del jòve Princep arriva majestuós. S'agenolla lentament davant la porta del Palau.

El Rei avança per saludar a son hoste de corregut i---- amb indescriptible sorpresa veu a Dalim-Roumar, sortir del haoudah.

Ni temps hi de llançar un crit; el seu fill es ja entre sos braços.

- Dalim, fill meu, mon petit Dalim, repeteix el Rei

- Oh, pare meu, diu el Princep.

La petita promesa surt de son palau aquí i saluda al Rei, tot llepsant-se als seus peus.
El Rei l'aixeca i li besa el front.

*

La nova del retorn de Dalina s'escampa com per encant per tot el Palau.
La Reina Suo, acompanyada de ses serventes, surt de les seves cambres. No pot creuer en un miracle semblant. Ma, prou que es son fill, prou que és Dalina-Rouma el que té davant ses ulls. La seva alegria es impossible de descriure.).
El Duc?
La guarda-roba s'entesa que Dalina es viu ~~ella~~ ja sap lo que li cal per; ~~aquest~~ una gran quantitat d'aquest, recull tots ses pots i s'en puja vola per una finestra ~~ella~~ que hi ha arnagada darrera del ~~pati~~ Palau.
~~No es va sentir~~ Mai mes s'ha sentit a parlar d'ella.

*.

Passat algun temps, Dalina-Rouma, el Princep ~~Ga~~ Magrana, es casà amb la Princeseta, la qual per la seva dilitgosa de les dones, ~~per tal com havia patit i llorat~~ ~~per tal com~~ ~~havia patit i llorat~~ ~~de plaer i llorat~~ per tot de conquerir la seva felicitat, benhauranga!

El rei
Dues } les reines.
Dues }
El princep.
El metge.
Missatger.
La Princesa.
Un nen.